

**Jack Kerouac**  
**Úton**

Európa Könyvkiadó • Budapest 1983

Jack Kerouac On the Road

(C)1955, 1957 by Jack Kerouac

Hungarian translation

(C) Bartos Tibor, 1983

Kiadta az Európa Könyvkiadó

A kiadásért az Európa Könyvkiadó igazgatója felel

Szedte és nyomta a Sylvester János Nyomda

Szombathely, 2124/1983 Felelős vezető: Hanuszek Béla igazgató

Felelős szerkesztő: Dezsényi Katalin

A védőborító és a kötéstervezés Molnár Péter munkája

Műszaki szerkesztő: Maczó Zsuzsanna

Műszaki vezető: Szegleth Károly

Készült 110 600 példányban, 18,48 (A/5) ív terjedelemben

EU-c-8384

ISBN 963 07 3162 2

# ELSŐ RÉSZ

## 1

Nem sokkal azután ismerkedtem meg Deannel, hogy az asszonnyal különmentünk. Súlyos nyavalyából lábaltam kifelé – nem is részletezem most. Keserves huzakodásainknak is köze lehetett hozzá, elég annyi, s hogy az érzésem az volt, pusztul a világ. Dean Moriarty felbukkanásával új életem kezdődött. Nevezhetném akár úti életemnek. Szövögettem régebben is olyan álmokat, hogy majd nekivágok Nyugatnak, és megismerem az országot, de a tervezésből csak nem lett semmi. Úti élethez viszont Deannel jobb társat nem is választhattam volna, mivel Dean maga is úton született, egy tragacsban, amikor szülei 1926-ban Salt Lake Cityn utaztak át Los Angeles felé. Először Chad Kingtől hallottam Dean felől. Új-mexikói javítóintézetből írt leveleit mutatta. Borzasztóan érdekeltémért szent együgyűen nyaggatta Chadet, hogy mindent írjon meg Nietzschéről meg a többi értelmiségi főgennyekről, amit csak tud. Tűnődünk is, amikor a leveleket forgattuk Chaddel, hogy látjuk-e valaha színről színre ezt a furi Dean Moriartyt. Akkor persze Dean még más volt, a növendék börtöntöltelékek számát szaporította, és titokzatosnak láttuk. Aztán megtudtuk, hogy kikerült a javítóból, és jön megnézni New Yorkot. Azt is rebesgették, hogy épp most vett el egy Marylou nevű leányzót.

Egy szép nap az egyetem táján lődörgök, s hallom ám Chadtól meg Tim Gray-tól, hogy Dean már Kelet-Harlemban, a spanyol Harlemban lakik folyó-hidegvizes lakásban. Előző este érkezett a hegyes-begyes kis pipijével, Marylouval, és alighogy leszálltak az Ötvenedik utca sarkán a távolsági buszról, máris Hectorhoz vágódtak be falni valamit – Hector büfögője Dean szemében azóta is cégére maradt New Yorknak –, és szórták a pénzt mázas nagy tortákra meg habcsókra.

Közben Dean ilyeneket mondott Marylounak: – Látod, szivi, itt vagyunk New Yorkban, és igaz, hogy nem ismertettem mindent, ami a fejemben megfordult, miközben Missourin átutaztunk, de főként a booneville-i javítóintézet láttán támadt személyes gondolataimat nem adtam elő, viszont most a múltra és idillekre fátylat borítunk, mert azonnal neki kell látni a dolgos élet hogyanjának kimunkálásához. .. – már ahogy akkoriban, eleinte magyarul.

Elmentem a srácokkal a folyó-hidegvizes héderbe. Dean nyitott ajtót gatyában. Marylou a hevereről ugrott-le. Dean a héder főbérlijét kizavarhatta a konyhába, alighanem hogy főzön kávé, amíg ő a hogyan kimunkálásán

dolgozik, mert őneki az egyetlen tanulmányozásra méltó kérdés a nemi kérdés, habár a két kezét könyéig le kell dolgoznia a kegyetlen kenyérharcban, és így tovább. Ki is néztem belőle, ahogy állt, és leszegett fejjel bólogatott, mint a kezdő ökölvívók az edző tanácsaira, mintha emlékezetébe akarna vésni minden szót, és kismillió igennel meg perszehoggyal tódít hozzá. Deant először afféle korai Gene Autrynak láttam – kisportolt volt, fűrge, kék szemű, oklahomai beszédű –, a havas Nyugat barkó-koszo-rúzta hősének. Nem is tévedtem sokat, mert Ed Wall tanyáján dolgozott Coloradóban, úgy vette el Marylout, aztán elindultak Keletnek. Marylou helyes szőke volt, a csigás haja örvénylő aranyvíz. Ült a heverő szélén, kezét az ölébe ejtette, és homályos kék szeme kerekre nyílt, mint aki idecsöppent ebbe a kietlen, rossz New York-i héderbe, hallott ő már ilyenekről Nyugaton is – azért most úgy várt, mint egy elnyújtott, szegletes, szürrealista Modigliani-nő egy valódi lakásban. Pedig akármilyen aranyos kis szókének látszott, buta volt feneketlenül, és borzalmas húzások teltek tőle. Azon éjjel söröztünk, és fűztük egymás agyát hajnalig, majd a szürkületben, mikor már a rigókat kotortuk ki és szívtuk a hamutáliból, Dean ingerülten felugrott, méregette egy darabig a szoba hosszát, majd arra az elhatározásra jutott, hogy Marylou készítsen reggelit és söprögessen. – Arról van szó, hogy munkához kell látnunk, szívi, másképp a tudomásaink cseppfolyós halmazállapotának nem lesz vége-hossza, és nézhetünk az ujjunk között. – Én fel is kerekedtem.

Rákövetkező héten Dean megvallotta Chad Kingnek, hogy írni tanulna meg tőle legelőször is, de Chad azzal háritotta el, hogy az író az én vagyok, hozzám kell fordulnia tanácsért. Közben Dean állást kerített egy parkolóban, hobokeni lakásukon összehalhézott Marylouval – Isten tudja, oda is minek költöztek át –, de Marylou annyira kiakadt, hogy valami hajmeresztő váddal feljelentette a rendőrségen, így aztán Deannek le kellett lécelnie. Ott állt fedél nélkül. De nem sokáig, mert kijött hozzám Pa-tersonba, New Jerseybe, ahol a nénikémnél laktam. Egy éjjel éppen tanultam, amikor kopognak az ajtónkon – hát ott hajlong Dean nagy illedelmesen a lépcsőforduló sötétjében, és rám köszön: – Szer-vusz! Emlékszel rám? Dean Moriarty vagyok! Azért jöttem, hogy megkérjelek, mutasd meg, hogyan kell írni.

– Hát Marylout hova tetted? – tudakoltam. Dean elmondta, hogy alighanem összekurválkodott egypár dollárt, és visszament Denverbe – a riherongy! – Azzal el is mentünk hazulról, hogy legurítunk egy sört, mivel a szobában ülő és újságot olvasó nénikém előtt megse tárgyalhattunk. Egy pillantással megállapította Deanról, hogy eszelős.

A kricsóban meg is mondtam Deannek: – Hagyjuk ezt a számot. Nem azért jöttél te hozzám, hogy íróvá tegyelek. Többet én is alig tudok, mint hogy úgy kell hajtani, mint aki benzedrinnel fűtött be. – Ó meg ilyesmit felelt: – Persze

hogy tudom én, hogy van az, problémás egy dolog, viszont én azoknak a kérdéseknek a megoldására törekszem, hogy vajon a Schopenhauer dichotomiája szerinti belső megvilágosulás megvalósítását kövessük-e. .. – és tovább, így, mondta, mint a perces, csak csupa olyasmit, amit én sem értem fel ésszel, de ő se. Akkoriban még nemigen tudta, mit beszél, azazhogy, mint afféle fiatalokú bűnöző, nem telt be azzal a csábító reménységgel, hogy belőle értelmiségi legyen, és már olyan szavakkal élt, már úgy kunkorította a mondatok farkát, mint bálványaitól hallotta: értelmük nélkül – bár meg kell hagyni neki, más egyebekben volt magához való esze, és Carlo Marxszal alig töltött többet pár hónapjánál, máris akadozás nélkül nyomta a bennfentes értelmiségi szöveget. Mi addig is jól megértettük egymást a szédület egyéb szintjein, és megegyeztünk, hogy addig ellakhat nálam, amíg új állása nem kerül, sőt tervbe vettünk egy nyugati utat is. Mindez 1947 telén történt.

Egyik este Dean éppen megvacsorázott odahaza – addigra megvolt az új parkolói állása benn New Yorkban –, én meg kelepeltem az írógépen, mikor mögém állt és ezzel buzdított: – Gyere, hallod, a nők nem várnak meg, adjunk a citerának.

– Várj egy percet – mondom neki –, ezt a fejezetet még megírom, aztán mehetünk. – Az is lett a könyv legjobb fejezete. Mihelyt megvoltam vele, öltöztem, és szaladtunk be New Yorkba a nőekkel találkozni. Amint a busz rontott velünk át a Lincoln-alagút lidércesen viliozó ürességén, mi meg ültünk egymásnak dülve, és értekeztünk kéz-zel-lábbal, éreztem, hogy Dean szédülete rám ragadt. Fiatalember volt, és nem fért a bőrében, ennyi a dísztelen igazság – és széltoónak is csak azért számított, mert any-nyira élni akart, és összekeveredni mindenfélével, akiknek másképp a szemébe se ötlött volna. Tudtam, hogy engem is szédít (kosztért-kvartélyért, meg hogy „tegyem íróvá” stb.), ő pedig tudta, hogy tudom – ez volt éppen kapcsolatunk alapja –, de megfértünk jól. Nem rágtuk egymás fülét, nem is nyaltunk alá egymásnak – csak kerülgettük egymást tapintatosan, mint afféle két újdonsült, de máris elválhatatlan barát. A munkámat ezzel dicsérte: Csak így tovább! Óriási, amiket írsz! – Ha elbeszélésen dolgoztam, bele-beleesett, és efféle kurjantásokkal biztatott: – Ez az! Mindent bele! Azt a szentségit! Pajtás! – aztán meg: – Húha! – és zsebkendőjével törölgette az arcát. – Annyi a tennivaló meg az írivaló, hogy hozzákezdeni bajos mindenféle irodalmi fékekkel és stilisztikai gátlásokkal. ..

– Mindent bele, pajtás! Még az ágydeszkrét is! – S mintegy szent szédületének villámfényénél értettem meg izgatottságát, amit oly viharosan terjesztett, hogy az emberek a buszon megfordultak, mert jól meg akarták nézni „ezt a kerge birgét”. Nyugaton az ideje egyik harmadát biliárdtermekben töltötte, másikat börtönben, harmadikat közkönyvtárban. Téli utcákon látták,

lobogva – hajadonfőtt cipelte a könyveket a biliárdterembe, vagy fára felkapva jutott be a cimborái padlásszobájába, ahol olvasott vagy a törvényt elől bujdosott.

Berohantunk New Yorkba – már nem emlékszem, mire, két színes nőre-e –, de a nők nem voltak sehol. Valami étteremben kellett volna találkozunk velük, csak aztán nem jöttek. Elmentünk Dean parkolójába, hogy összesze-delözködjön, átöltözzön a bódében hátul, és a repedt tükör előtt lenyalja a haját, aztán nekivágtunk az éjszakának. Dean azon éjjel ismerkedett meg Carlo Marxszal. Hát az nagy találkozás volt! Egy szemhunyasba nem telt, egymás keblére borult a két nyughatatlan természet. A két égő szempár összevillant, és a lángoló eszű szent szélhámos Dean a hunyorgó eszű lírai szélhámossal, Carlo Marxszal máris egy hullámhosszon volt. Attól fogva ritkán láttam Deant. Fájlottam is egy kissé. Ha ezek ketten összefogtak, vidéki voltam mellettük. Nem győztem szusszal. Az idő mintha akkor lódult volna neki, és eszméletlen forgása fölkapta valahány barátomat, majd végre engem is kiragadott családom köréből, és tornyos porfelhőben repített neki az Amerikai Éjszakának. Carlo Göboly Lee-ről, Elmer Hasselről meg Jane-ről regélt Deannek – hogy Lee Texasban marihuánakertész, Hassel meg Riker szigetén, Jane közben a Times Square-en kóborol, és benzedrines látomásai közepette a karon ülő kislányát hordja magával," végül a Bellevue-ben köt ki. Dean pedig ismeretlen nyugati ismerőseit sorolta Carlónak – Tommy Snarket, a lólá-bú bokit, kártyahóst és buzibalványt, Roy Johnst, Dohé Ed Dunkelt, kamaszkori pajtásait, csavargó cimboráit meg a számtalan nőjét, feketemiséjét, pornográf filmjét, kalandját. Pörögtek az utcán, akár az ördögmotolla, és éhes szemmel faltak mindent, ami később csalókanak bizonyult, és szomorúan elhalványult. De akkor még, mondom, bokáztak az utcán, én meg csak battyogtam a nyomukban, mint örök életemben az olyanok után, akik érdekeltek – mert érdekelni a szédültek érdekeltek csakis, akik szédülten éltek, szédülten beszéltek, mindentől a megváltást várták, sose ásítottak, és soha örök igazságokat nem hangoztattak, csak kigyúltak és pattogtak, akár a sárga petárda, és hányták a szikrát a csillagokra, és amikor a ragyogás közepén megjelent a kék tűzkerék, vágódón sóhajtottak mind a nézők. Hogy is hívták az ilyen fiatalembereket Goethe Németországában? Deannek leghőbb vágya az volt, hogy írni megtanuljon, mint Carlo, ezért rögtön lerohanta a nagy leikével, amilyen csak szélhámosokban lakik. – Ide figyelj, Carlo, én megmondom neked, hallgass végig... – Nem is láttam őket vagy két hétig. Közben a kapcsolatuk éjt s napot egybefogó pofázással izmosodott.

Majd megjött a tavasz, az utazás idenye, és jöttére a szanaszét banda mind megindult. Én a regényemen dolgoztam buzgón, és amikor a feléhez

elérkeztem, Délen, Rocco bátyáméknál a nénikémmel tett látogatásom után már én is készen álltam, hogy először életemben eleredjek Nyugatnak.

Dean addigra már elment. Carlóval kikísértük a Harmincnegyedik utcai távolságibusz-állomásra. Az emeleten fenn a fényképezkedő automata huszonöt cent ellenében dobja ki a képeket. Carlo levette a szemüvegét, és betörőpofát vágott. Dean féloldalt fordult, és lopva hátratekintett. Én belemeredtem a lencsébe, és olyan elszántra sikerültem, mint egy harmincéves olasz, aki csak azt várja, hogy az édesanyját gyalázzák. Ezt a képet Carlo és Dean borotvával keltébe metszette, és egy-egy felét levéltárcájukba csúsztatták megőrzés végett. Dean nyugati üzletemberhez illően öltözött, mint akit az üzleti év sikeres zárása után visszaszólít a dolga New Yorkból. Sikeres üzleti évről beszélek, mikor szerencsétlen úgy dolgozott a parkolókban, hogy a nyelve kilógott. Ilyen parkoló-szakembert különben még a világ nem látott. Negyven mérfölddel fáról bele a legszűkebb kínálkozó részbe, a falnál hajszálra megáll, kiugrik, elsiklik a kocsik között, beugrik egy másikba, ötven mérfölddel nagy ívben kanyarodik, rést lát, befarol, *ukk*, beletapos a fékbe, és azzal a lendülettel ugrik ki, ahogy a megugró kocsi is kivetné, aztán iramodik a jegyváltóhoz, mint valami salakfutó, nyújtja a jegyet, ugrik az újonnan érkezett kocsihoz – a tulaj ki sem szállt, ő már benn ül, nyitott ajtóval indít, szaggat a kínálkozó résznek, bevág, fékez, kipattan, szalad – így működik megállás nélkül nyolc órát, esti műszakban lebonyolítja a délutáni csúcsforgalmat, a színházi tolongást kisseggese-dett boriszák-nadrágjában, kopott szőrmebéléses zekéjében és kását kérő topogójában. Hanem vissza most új öltő ruhában indul, hajszálcsíkos kékben, mellény, minden – a Harmadik sugárúton tizenegy dollár – óralánccal, órával és táskairógéppel, mert amint Denverben szállást és állást kerít, nyomban nekifog az írásnak. Búcsúbédünk babfőzelék volt kolbásszal a Hetedik sugárúti Kikérnél, majd Dean felkapott a buszra, és azzal, hogy viszlát Chicagóban, eltűnt az éjszakában. Pásztorunk elpártolt. Fogad-koztam, hogy nyomdokába lépek, amint a bimbó fakad, s a föld megnyilatkozik.

Ezzel kezdődött el az én úton járó életem is, meg az eszméletlen sok tapasztalatom, amiről be kell számolni.

\*

Nem is csak azért, mert írónak éreztem magamat, és kellett az új élmény, meg Deant is jobban megismertem volna, nem is csak, mert az egyetem körüli csellengés értelmetlenné vált, hanem mert Dean, hiába különböztünk annyi mindenben, mégis mintha rég elvesztett bátyám lett volna. Barkós, csontos, szenvedő arca, feszült és mindig izzadó inas nyaka gyerekkoromat juttatta

eszembe a festőhordók körül, meg a meredélyeket a Paterson meg a Pas-saic partvidéken. Szennyes munkaruhája annyira illett rá, hogy a legjobb úri szabó különkülön a testére nem szabhatta volna, legfeljebb a paraszti örömök paraszti szabója, akinél a meghajszolt Dean rendelte a ruháit. Izgatott beszédéből régi cimboráim és testvéreim helyett testvéreim beszédét hallottam ki, ahogy a híd alatt, motorbicikliknek támaszkodva, a szomszédság kitergetett mosása közt, álmos délutáni ajtóbejárókban tárgyaltunk valamikor, miközben az öccseink gitároztak, a bátyáink meg a textilgyárban dolgoztak. Újabb barátaim értelmiségiek voltak mind – Chad a nietzschei embertan művelője, Carlo Marx szürrealista sóderek meredt szemű, komor hangú lököje, Gőboly Lee, a vontatott beszédű békántollász – vagy éppen bűnöző hajlamúak, mint a beavatottak gúnyos mosolyával élő Elmer Hassel, ugyancsak Jane Lee, amint kere-vetének keleti takaróján elterülve fíntorgott a *New Yorker-re*. Dean értelme azonban túlragyogta valamennyit, és értelmiségi modorosságokat sem kellett nyelnem. Ami bűnöző szunnyadt benne, az legalább nem duzzogott, és nem mart, inkább az amerikai öröme volt repeső hirdetője, vad, mint a Vadnyugat, a prériket fésülő nyugati szelek testet öltött ódája, valami régtől prófétáit, régen várt meg-igazulása. Dean kocsit is csak a furikázás örömeért lopott. Más New York-i barátaim a társadalom tagadóinak szorult helyzetében voltak mind, és ki irodalmi, ki politikai, ki pszichoanalitikus átkát olvasta rá – Dean viszont surrant a társadalom sűrűjében kenyér és szerelem után, és rá se rántott semmire, „csak ezt az aranyos kis bigét beárnyékolhassam, pajtás!” és „csak burkolni legyen mit, öcsém, értettél? Éhes vagyok, értettél, csurog a nyálam, azonnal burkoljunk!” – és máris rohantunk burkolni, mivel, tanítja a Prédikátor, „a mi részünk ez a nap alatt”.

A napnak nyugati rokona volt Dean. Nénikém hiába intett, hogy majd bajba ránt, új szót hallottam, új szemhatárt sejtettem, és hittem is benne fiatal fejemmel. Lenyeltem még azt is, hogy Deannek nem lenetek a legközelebbi cimborája, mint később éhes járdanyűvések és beteg fet-rengések során kiderült – de mit számít? Ifjú író voltam, vettem volna nyakamba már az ország útját.

Tudtam, hogy mentében látomások, nők várnak, és az útfélen kincset lelek egyszer.



A leszereléskor megkapott zsoldhátralékaimból sikerült is megtakarítanom ötven dollárt, s így 1947 júliusában nekivághattam a Nyugati Partnak. Remi Boncoeur barátom San Franciscóból írta, hogy elkísérhetném személyszállító hajón tervezett világ körüli útjára. Fogadkozott, hogy belop a gépházba mindenképp. Azt válaszoltam neki, hogy akármilyen ócska teherhajó megfelelne néhány csendesóceáni kiruccanásra, ha annyi pénzt megkeresnék, hogy a nénikém házában élhessek, amíg a könyvemet be nem fejezem. Erre az volt a válasza, hogy az ő gyárvárosi kulipintyójában is elirogathatnék én aztán, ha már egyszer sikerült hajót fogni. Egy Lee Ann nevű nővel élt, és biztatott, hogy pompásan főz, és egy unalmas percünk nem lesz. Remit még az előkészítő iskolából ismertem. Francia volt, Párizsban nevelkedett, igazi szédült – persze, nem' tudhattam, mire vitte a szédületével közben. Azt írta, tíz napon belül vár. Nénikém helyeselte nyugati utamat, mondván, rám fér, hiszen télen annyit dolgoztam, hogy a lakásból alig mozdultam ki – még az sem tántorította el, hogy megemlítettem: stopolnom is kell majd. Nem bánta ő, csak egy darabban lásson ismét. Így aztán íróasztalomra tornyoztam felében kész kéziratomat, utoljára bújtam ki kényelmes ágyamból, és néhány legszükségesebb holmimmal a vászontarisznyámban eleredtem a Csendes-óceánnak. Ötven dollár volt a zsebemben.

Patersonban már hónapok óta böngészttem az Egyesült Államok térképét, olvastam a Nyugat úttörőiről is, és ilyen neveket ízlelgettem, mint Platté meg Cimarron. Az autótérképen végül a 6-os utat jelöltem meg, mert az a Cod-foktól egyenest a nevadai Elynek tartott, majd onnan lekunkorodott Los Angelesnek. Megmaradok a 6-oson Elyig, döntöttem végérvényesen. Hanem hogy a 6-osra rátérhessek, fel kellett jutnom a Medve-hegységig, én meg máris azon álmodoztam, mit teszek majd Chicagóban, Denverben és végül San Franciscóban. A Hetedik sugárúton felszálltam a földalattira, elmentem a Kétszáznegyvenkettedik utcai végállomásig, ott trolira szálltam Yonkersig. Yonkers belvárosában trolira kaptam megint, és kimentem vele a város határáig a Hudson déli partjára. „Ha a Hudson folyóba rózsát ejtesz rejtelmes forrásvidékén az Adirondack hegyei közt, elgondolhatod, mekkora utakat megjár, amíg a tengerbe vész – olvastam. – Járd végig a Hudson csodálatos völgyét képzeletben!” Elindultam rajta felfelé gyakorlatban, stoppal. Öt átszállással jutottam a kitűzött medve-hegységi hídhoz, amelyikre a 6-os út Új-Anglia felől rákanyarodott. Az eső épp rákezdett, amikor kivettem. Körül hegyek. A 6-os út leereszke-Jett a folyóhoz, megkerülte a kereszteződést, majd beleveszett a sebes esőbe. Nemhogy forgalom nem volt, de az eső

mintha dézsából öntötték volna, és nem volt hova behúzódnom. Szaladtam a fenyvesig, a fenyők se fogtak fel sokat – már sírva vertem a fejemet, hogy lehettem ekkora marha. Negyven mérföldnyire feljöttem New Yorkból, és az indulás nagy napján az út legészakibb csücskében mindjárt meg is feneklettem, nemhogy a megálmódott Nyugatnak tartanék. Negyed mérföldet szaladtam tovább egy elhagyatott, csinos, angolos benzinkútig és megálltam csöpögő eresze alatt. Messzi fentről a szőrös Medve akkora villámokat szórt, hogy végképp kijózanodtam. Amerre csak a szemem ellátott, párologó fenyves és sűrű vadon tört az égnek. „Mi az istennek rohadok itt? – átkozódtam, és sirattam Chicagót. – Jól szórakozhatnak most is, én meg nem lehetek velük! Mikor is jutok el odáig?” – és így tovább. Végül kocsi állt be, két nő meg egy férfi az eresz alatt akarta a térképet jobban megnézni. Szaladtam oda, és hadonásztam az esőben – csapzott hajammal, tortyogó cipőmben haborodottnak nézhetek. Persze amennyi eszem van, a mexikói fonott bocskoromat húztam, az meg átázott, akár a gyékény – hiába, nem északi felhőszakadásokra és nyirkos út menti éjszakázásra készült. De a jóemberek azért felvettek és visszavittek Newburghbe, én pedig megnyugodtam a sorsomban, mert jobban jártam így is, mint ha a Medve-hegységben kell töltenem az éjszakát. – A 6-osnak különben sincsenek leágazásai – tanított ki a férfi. – Ha Chicagóba akar eljutni, jobban teszi, ha New Yorkból a Hollandi-alagúton át indít Pittsburghnek – és tudtam, hogy igaza van. Megbukott karosszékben kiagyalt útitervem, hogy egyetlen vörös szalagon gurulok végig Amerikán – nemhogy próbáltam volna oldalgót-bukkanót. Newburghben elállt az eső. Legyalogoltam a folyóig, és buszon tértem vissza New Yorkba egy csapat tanítóval, akik a hegységben töltötték a hét végét – locsi-fecsi, putypurutty, én meg csak káromkodtam és szidtam magamat az elvert pénzért, mivelhogy Nyugaton volna már a helyem, közben rám esteledik, és itt szaladgálok összevissza, akár a pók a falon. Erős esküvéssel fogadtam, hogy rászánom minden pénzemet, és buszra szállók, csak holnap Chicagóban lehessek.

A szokásos buszút: a nap tűzött, a gyerekek sírtak, és vidékiek kászálódtak fel a pennsylvaniai megállóknban, míg végre kijutottunk az ohiói síkságra, és a vezető rákapcsolt. Meg se állt Ashtabuláig, és éjjel átrobogott Indianán. Hajnalban érkeztem Chicagóba, szobát fogtam a KIE-ben, és alig néhány dollárral hajtottam álomra a fejemet. A napot átaludtam, úgy kezdtem ízelgetni csak a várost, a Michi-gan-tó partját, a Loop bibabját hosszas kutyaolásokkal

South Halsted és North Clark körül, *meg a* jókora sétával ki éjféltájt a dzsumbujba, ahova még a járórkocsi is elkísért egy darabon, mint afféle gyanús személyt. Ekkoriban, 1947 táján bibabtól hangzott Amerika. A Loop-ban elég hervadtán fűjták, mert a bibab akkoriban már kifelé tartott Charlie Parker madártani korszakából, de még nem indult be a Miles Davisszel kezdődő új korszaka. Ültem, és magamba roskadtan hallgattam ezt a mindannyiunkat jellemző éjjeli zenét, és számba vettem az összes barátaimat, akik az ország hatalmas hátsó udvarában mind lelkesen güriznek. Ezzel gondolattal vágtam neki a Nyugatnak is a rákövetkező nap délutánján. Szép meleg nap volt, stopra termett idő. Hogy a chicagói forgalom lehetetlen bonyodalmaiból kikeveredjek, buszra kaptam az il-linois Jolietig. A börtöntől odébb leszálltam, sétáltam egyet az árnyékba boruló rozszant házak közt, majd a város határán lecövekeltem, és elkezdtem a lengetést. New Yorktól Jolietig a felénél több pénzemet buszra költöttem.

Elsőnek dinamitot szállító vörös zászlós teherautó vett fel. Vagy harminc mérföldet vitt Illinois zöld mezejében, majd a pilóta megmutatta, hogy a 6-os utat, amelyen voltunk, hol metszi a 66-os, s rugaszkodik mind a kettő a határtalan Nyugatnak. Egy út menti bódénál almás lepényt vágtam be fagyalalttal. Úgy három tájt egy nő állt meg értem a kis kétajtós kocsijával. Már emelkedett a kedvem, amint odaszaladtam, de kiderült, hogy középkorú asszony, magamfajta gyerekek anyja, és azért vesz fel, mert váltva vinné el a kocsiját Iowába. Ráálltam nyomban. Hogy is ne! Iowa! Nincs messzi Denvertől, Denverben meg már vígan dudálok. Az első néhány órában az asszony vezetett. Egyszer eszébe jutott az is, hogy valami régi templomba benézzünk, akár a turisták. Aztán én ültem a kormányhoz, és bár nem vagyok valami híres vezető, Illinoisból Rock Islanden keresztül baj nélkül átvittem a kocsit az iowai Davenportba. Itt pillantottam meg életemben először imádott Mississippimet. Apadtán kanyargott a nyári rezgésben, és bűze mintha Amerika izzadt testéből áradt volna, hiszen végigmosta. Először Rock Island vasúti vágányait, vágány menti viskóit és kicsiny belső városát érintettük,

majd a hídon átjutottunk a nem különb Davenportba. A meleg középnyugati napfényben fűrészpör szaga terjengett. Az asszony innen már hazafelé fordult, úgyhogy kiszálltam.

Esteledett. Legurítottam egypár hideg sört, és gyalogszerrel megcéloztam a város szélét. Hosszú séta volt. Emberek görögtek hazafelé a munkából, ki vasutassapkában, ki baseball-sapkában – amilyenben a népek hazafelé tartanak munka után. Egyikük felvitt a dombtetőig, és a préri-re tekintő kihalt keresztútnál letett. A táj amúgy szép lett volna. Hanem kocsival csak gazdák jártak erre, és gyanakvó pillantásokat vetettek rám. A tehéncsorda vonult hazafelé. Teherautó egy szál se. Majd elhúzott néhány személykocsi. Egy srác söpört el mellettem felsrófolt régi járgányon, a sálja úszott utána. A nap lenyugodott közben, s ott álltam a bíbor alkonyaiban. Megijedtem. A távoli iowai határon még fények se gyulladoztak, néhány perc múltán a kutya meg nem lát a sötétségben. Szerencsémre egy da-venporti ember megsajnál, és bevitt a város közepébe, oda, ahonnet elindultam.

Leültem a buszállomáson, és megfontoltam, mi a teendő. Közben megettem még egy almás lepényt fagylalttal. A belem mást sem látott még az úton, de nem bántam, mert ízlett, és tudtam, hogy eledelnek tápláló. Amíg a buszállomás kávézójában tevékenykedő pincéernőt elnéztem, úgy határoztam, hogy megkockáztatom még egyszer. Felszálltam a város határának tartó buszra, de most a benzinkútnál szálltam le. A nagy dög teherautók erre repesztettek mind, és alig telt bele két perc, az egyiknek a fékje csikorgott. Ujjongón szaladtam oda. És micsoda pilótát fogtam ki! Gülü szemű, rezes hangú, busa embert – bevágta az ajtót, tüzelt, és vitte a betonszagatóját, énrám rám se rántott. Fáradt lelkem megpihenhetett, mert a stopban a legfárasztóbb, hogy a mindenfélével beszélgetni kell, meg ne találják banni, hogy felvettek, bájologni kell velük, ami igen fárasztó, ha az ember nem szállhat ki, hogy hunyjon egyet az első szállóban. De ez a pilóta csak ordított át a motorzajon, én meg visszaordítottam, s ebben maradtunk. Megzavarta a taligát, hogy Iowa városáig meg sem álltunk, és mulatságos történeteket ordított arról, hogy a törvényen melyik városban hogyan kell kifogni, ahol szorít a sebességkorlátozás, és többször elmondta: – Én a dekást mind a seggembe rakom! – Amint berobbantunk Iowa városába, a tükörből meglátta egyik kollégáját, s mivel neki le kellett térnie az útról, lemeszelte az útpadkára, hogy átszállhassak *hozzá*. Ki is ugrottam tarisznyástul, a másik meg felvett rendesen. Így aztán egy szemhu-nyás nem telt belé, megint magas vezetőfülkében ültem, és boldogan lódultam neki a kétszáz mérföldes éjszakának. Szédült volt ez a pilóta is, és éppúgy harsogott, mint az előző. Így aztán szépen hátradőltem, és hallgattam. Már szinte láttam Denvert, mint a távoli ígéret földjét, a látóhatáron pisllákoló csillagokon túl, Iowa mezein és

Nebras-ka síkjain is túl, sőt már Denver után ott magaslott San Francisco látomása, fénylőn, akár az éjszakába hintett gyémántpor. Téptünk mint a meszes, és a pilóta, amíg bírta tüdővel, ordította a történeteit, aztán abban az iowai városban, ahol évekkel később Deannel megállítottak, mert úgy nézték, loptuk a Cadillacünket, beverte a hu-nyót pár órára azon ültő helyében. Én is szundítottam egyet, majd tettem egy kis sétát az egy szem pucér villanykörtevel megvilágított kietlen téglafalak mentén, eltekingettem az utcák végén hullámzó préri iránt, és szimatoltam a kukorica harmathoz hasonló éjjeli illatát.

A pilóta horkanva ébredt hajnalban, s lódult tovább. Így aztán egy óra múltán Des Moines lengedezett már a zöld kukoricások fölött. Hanem akkor úgy döntött, hogy a város előtt nyugalmasan megreggelizne, ezért kiszálltam, és a hátralévő négy mérföldes utat két iowai egyetemista kocsijában tettem meg. Furcsa volt elterpeszkedni kényelmes, vadonatúj kocsijukban, és hallgatni fecsegésüket a vizsgákról, közben szép simán suhanni be a városba. Ezt a teljes napomat alvásra szántam. Benéztem a KIE-be szobáért, de nem volt nekik. Így aztán a szimatomat követve elindultam a vasúti vágányok mentén – az pedig akad Des Moines-ban –, utoljára egy szállodának csúfolt nyomasztó régi fogadóban kötöttem ki a fűtőház mellett, és nagy fehér ágyában aludtam naphosszat. Fülemlél a falon fekete betűkkel felrótt disznóságok, és a szemem elől a füstös rendező pályaudvari képet viharvert sárga vászonredőny fogta el. Hanyatlófélben volt már a nap, mikor felébredtem, és ekkor ért utol az az egyetlen furcsa pillanat az életemben, hogy nem tudtam, ki vagyok – az út elcsigázott, messzi vitt hazulról, meg sem néztem jóformán ezt az olcsó szobát, mikor belefeküdtem, kintről csak a gőz sistergését hallhattam, meg a szálló rozszant falépcsőinek nyi-korgását, a lépteket felfelé, csupa elkésérítő hangot, és ahogy bámultam a repedéseket a magas mennyezeten, vagy tizenöt eszméletlen másodpercig valóban nem értettem, kicsoda vagyok. Nem rémültem meg, mert gondoltam, más lehetek, valami idegen, az életem pedig annyi, mint a hazajáró leiké. Az is meglehet, hogy félúton jártam Amerikában, ifjúságom Keletje és jövőm Nyugatja közt, azért fogott el ez a furcsa érzés ezen a vöröslő estén.

Azonban menni kellett, nem lelkicézni. Így aztán kaptam a tarisznyámat, egy vizlátot odavettem a köpöcsészéje mellett üldögélő szállodásnak, és lódultam enni. Megértem a fagyaltos almás lepényemet – ahogy mélyebbre hatoltam lowában, úgy nőtt a lepény, és úgy javult a fagyalt. És mindenféle gyöngé pipihús, amerre csak néztem Des Moines-ban – érettségiző-formák, mentek haza az iskolából –, de most elhessentettem a huncut gondolataimat, és megfogadtam szentül, hogy majd Den-verbem adok a citerának. Carlo Marx máris Denverben van, Dean, Chad King meg Tim Gray is, hiszen a

szülővárosuk, és Marylou hol lenne másutt? Szó volt egy megveszekedett bandáról is, köztük Ray Rawlinsról meg a gyönyörű szőke hűgáról, Babé Rawlinsról; két pincérnőről, Dean ismerőseiről; a Bettencourt nővérekről, sőt még az én régi egyetemi író cimborám, Roland Major is ott lesz, úgy hallatszott. Így aztán csak rájuk kellett gondolnom várakozón, és baj nélkül eleveztem a lányok mellett, pedig a Des Moines-i lányoknál a világon csinosabbakat nemigen hord a föld a hátán.

Mozgó műhelyével járó szivar vett fel teherautójára szerelt valóságos szerszámkamrájába, amelyet állva vezetett, mint valami motorizált tejeskocsi, és föl vitt a hosszú dombhátra, ahol nyomban az iowai Adelnek tartó farmer meg a fia állt meg értem. Abban a városban aztán, a benzinkút mellett egy nagy szilfa alján ismerkedtem meg egy másik stopossal, egy igazi New York-i írrel, aki rövid munkáséletében a posta dobozkocsiját vezette, és most egy denveri nőhöz igyekezett, hogy azzal új életet kezd. Szökhett valami elől New Yorkból, alighanem a törvény keze elől. Borvirágos orrú harmincas volt, és máskor talán untatott volna, de érzékeim most emberi barátságot áhítottak, bármilyet. Az ír fakó szvettert és lötyögő nadrágot viselt, úti poggyásza nem volt, csak néhány zsebkendője meg a fogkeféje. Azt ajánlotta, stopoljunk együtt. Nem kellett volna ráállnom, mert elég rosszul festett a lerobbant formájával az útfélen. Mégis együtt maradtunk, és egy hallgatag ember el is vitt minket az iowai Stuartig. Ott aztán leragadtunk. Álltunk a stuarti vasúti jegypénztár bódéja előtt, hogy talán majd indul valami nyugati irányba, közben a nap is megszentült, mi meg csak száradtunk már vagy öt óra hosszája. Meséltük az életünket, aztán áttértünk a disznóságokra, utoljára már csak a kavicsokat rugdaltuk, és trágár hangokkal szórakoztattuk egymást. Elunatkoztunk. Úgy döntöttem, hogy egy dollárt sörre szánok, s ezzel az elhatározással betértünk egy kocsmába. Az ír berúgott, mint odahaza, ha a Kilencedik sugárúton maradt ki éjszakára, és vígan rikoltotta a fülembe legszebb rémálmait. Valahogy mégis tetszett nekem – nem mintha jóra való gyerekeknek néztem volna, amilyenek később bizonyult, hanem mert olyan lelkes volt. Sötétben botorkáltunk vissza az útra, és persze senki nem szedett fel minket, mivel nemigen járt arra a kutya se. Így telt az idő hajnali háromig. Megpróbáltunk a jegypénztári bódé előtt a padon aludni egyet, de a távíró zakatolásától meg a tolatástól nem bírtunk. Azt se tudtuk, tehervonatra hogy kellene felkapni, mivel gyakorlatunk nem volt benne. Nem ismertük a járásukat, hogy melyik tart merre, s hogy a marhavagon jobb-e vagy a pórekocsi vagy a leolvasztott hűtő. Így aztán, mikor az omahai busz pitymallatkor megállt, felkaptunk rá, és beültünk az alvó utasok közé – álltam a jegyét az írnek is. Eddie-nek hívták, a bronxi unokasógoromat juttatta az eszembe, azért nem ráztam le. Mintha régi barátomat hurcoltam volna

magammal, aki csak bazsalyog ártatlanul, és jókat lehet vele hülyéskedni. Virradóra értünk Council Bluffsba. Kinéztem az ablakon. Télhosszat arról olvastam, hogy a régi szekérkaravánok itt vetettek tanácsot, úgy indultak tovább az oregoni meg a Santa Fé-i csapáson, most meg tessék, csupa kertvárosi vityillót látok, ilyen meg olyat, szétszórta a szürkületben. Aztán következett Omaha, és mit látnak szemeim! Életem első cowboyát egy hűtőház tövében, tízakós kalapjában és texasi csizmában – akár valami rossz hordár slattyogott volna el mifelénk Keleten a málló téglafalak alján hajnalban, csak más szerelésben. Lekaszálódtunk a buszról, és gyalog mentünk fel a dombra, arra a hátra, amelyet a hatalmas Missouri rakott évezredek során. Ráépült Omaha is. Fenn a dombháton már elhagytuk a város határát, és kezdtük a lengetést. Tízakós kalapos, jómódú gazda vitt el minket egy darabon, és elégedetten fejtegette, hogy a Platté völgyének méltósága csakis a Nílus egyiptomi völgyéhez fogható, én meg közben a folyóval elkanyargó fák ünnepi sorát néztem a messziségben, és szinte egyetértettem vele. Majd amint megint keresztútnál álldigáltunk, és az esőfelhők gyűltek a fejünk felett, egy másik cowboy-forma, öles természetű, de csak szerény egy-akós kalapban, megállt, odahívott minket, és kérdezte, vezet-e valamelyikünk. Persze Eddie jelentkezett, mivel neki volt jogosítványa. A cowboy két kocsit akart hazavinni Montanába. A felesége Grand Islandben várta, azért egyikünkkel elvitette volna odáig a kocsit, hogy onnan majd a felesége vezet tovább. Onnan már északra fordult, úgyhogy ott el is válnak az útjaink, számítottuk. De még így is jó száz mérföldnyire hatoltunk volna be Nebraská-ba, azért kaptunk az ajánlaton. Eddie maga ült az egyik kocsiban, mi a cowboyjal a másikban követtük. Hanem alig jutottunk ki a városból, Eddie rákapcsolt. Ment kilencven mérfölddel is, talán csak merő lelkesedésből. – A hétszázát, mi lelte ezt a gyereket! – fohászzkodott a cowboy, és utána eredt. Kezdett versennyé fajulni a dolog. Már-már azt hittem, Eddie meg akar lépni a kocsival – mi egyébire gondolhattam volna? A cowboy azonban ráakasz-kodott, utolérte, és az útfélre dudálta. Eddie lassított. –

Leég a köpeny, ha így megzavarod, te! Egy kicsit lassabban nem lehetne, a hétszázát!

– Igazán kilencvennel mentem? – hüledezett Eddie. – Észre se vettem ezen a sima úton.

– Ha nem csipkodom magadat annyira, még eljutunk Grand Islandbe ép bőrrel.

– Meglesz. – Továbbindultunk. Eddie annyira csillapodott, hogy talán az álmoság is elfogta. Így jutottunk be Nebraskába a kanyargó Platté zöldellő völgyében.

– A válság idején – magyarázta a cowboy – havonta legalább egyszer potyáztam tehervonaton. Akkoriban százával lehetett látni potyautast pórekocsin, marhavagonokban, nem ám tekerőket csak, hanem munkanélkülieket, akik járták az országot keresztbe-kasul munkáért. Nem mondom, akadt olyan is, amelyiket csak a vére hajtotta, de Nyugaton a potyázás mindennapos dolog volt. A féke-zőket már nem is izgatta. Nem tudom, mama hogy van. Nem érdekel Nebraska se már. A harmincas évek derekán egyetlen nagy porfelleg terjengett, amerre ellátott a szem. Szuszogni bajos volt. Portól feketéllett minden. Én bírtam akkor is. De mama énfelőlem Nebraskát visszaadhatnák az indiánoknak, én úgy megutáltam. Azóta Montana az én hazám. Missoula. Gyere fel egyszer, nézd meg, ha tudni akarsz, hol lakik az Isten. – Mikor belefáradt a beszédbe, elaludtam. Érdekesen beszélt amúgy.

Útközben megálltunk enni. A cowboy elment, hogy foltot vett a tartalék gumijára, én meg Eddie-vel beültem valami kifőzésfélébe. Egyszer csak nagy hahotázást hallok, amelyet még soha. Hát jön be egy régi vágású nebras-kai gazda holmi legényekkel – a kurjantásai ugyan áthatoltak volna a legsűrűbb porfellegben is. Amikor hahotázni kezdett, mindenki lódított neki. Ő pedig tisztelt-becsült mindenkit, ahogy hangoztatta, de máskülönbön fütyült a világra. No, mondom, de szép örömed van. Itt vagyunk

Nyugaton, nem is vitás. Robban be hahotázva, keresztanyámnak szólítja a szakácsnét, aki máskülönbön a legkü-lönb cseresznyés lepényt süthette Nebraskában, és kocsi-derek fagylaltot nyomott rá. – Rittyentsen már nekem is valamit, keresztanyám, mert ha nem, éhkoppot eszek kaporral! – Azzal hátrazuhan a széken, és ha-ha-ha-hahotá-zott. – De afelől tegyen, hogy bab is följön benne! – A Nyugat szelleme telepedett mellém. Nem bántam volna, ha beelátok az izzadt leikébe, hogy ugyan mibe izzad bele, amikor csak hahotázik. Ezt nevezem, gondoltam magamban, de már jött a cowboy, és indultunk tovább Grand Islandnek.

Ott is voltunk, azon füstnyomon, aztán kerítette elő a feleségét, és folytatták útjukat a jó ég tudja, hová, mi meg Eddie-vel ott maradtunk az útfélen. Gyerekek szedtek fel minket, pásztorfélék, suttyók az összetaknyolt tragacsuk-ba, és nem sokkal odébb letettek a szemetelő esőben. Majd egy vénember kocsijába ültünk be. Nem szólt semmit, úgy vitt Sheltonig – nem tudni, miért. Amikor kitett, Eddie megállt az út közepén, és bambán túrte, hogy a tétlen ácsorgó zömök omahai indiánok megbámulják. Az út túlsó felén vasúti sínek húzódtak, és-a víztartályon nagybetűkkel SHELTON volt olvasható. – Vesszek meg – csodálkozott rá Eddie –, ha nem jártam már ebben a koszfészekben! Évekkel ezelőtt, még a háborúban késő éjszaka, mindenki aludt, kiálltam a peronra cigarettázni, hát látom, hogy a nagyfánál állunk



megint, és körös-körül a sötétségben csak egy víztartály és rajta SHELTON. Döcögtünk a Csendes-óceán iránt, minden bumburnyák húzta a lóbórt javában, nem is álltunk tovább, csak amíg szenet vagy mit vettünk fel, de én le nem bírtam venni a szemem erről a Sheltonról. Azóta is utálom! – Hát itt száradtunk Sheltonban. Farmerek jártak csak erre kocsival, akár az iowai Davenportban, meg olykor-máskor egy turista, ami még rosszabb, vén tojások az anyjkkal, amint mutogatják a helyi nevezetességeket, vagy a térképbe temetkeznek, vagy hátradőlnek, és gyanakvón tekingetnek a világba.

Az eső eleredt, és Eddie mindjárt fázni kezdett. Nem csoda, mert igen lenge volt az öltözete. Skótkockás gyap-júinget kotortam elő a tarisznyámból, és ráadtam. Megnyugodott. Én meg megfáztam. Rozoga indián szatócsbódében medvecukrot vettem, majd beugrottam a csöpp postahivatalba, és megírtam a nénikémnek a legolcsóbb képeslapot, s kiálltam megint az útra. A SHELTON ott rikoltott változatlanul a víztartályról. A Rock Island-i gyors átvágatott az állomáson. A pullman utasainak arcát mintegy csíkban láttuk. A vonat sípolva tűnt el a síkságon álmaink hóna iránt. Zuhogott már javában.

Hórihorgas alak állt meg ellenkező irányból az úton mellettünk. Seriffnek néztük, ahogy kiszállt, és megindult felénk az egyakós kalapjában. Már készítettük a mondó-kánkat. Lassan, ruganyos léptekkel közeledett. – Tik, gyerekek, mentek valahova, vagy csak úgy mendégéltek? – Nem értettük mindjárt a kérdését, de fogas kérdés volt amúgy is.

– Miért? – bámultunk rá.

– Mivelhogy én mutatónyos vagyok, és pár mérföld-nyire lejjebb az út mentében állítottam fel a bódéjaimat. Dologfogó gyerekek kellenének oda, akiknél elkel a pénz is. Van engedélyem szerencsekerékre meg farkarikára, mármint amilyent a bábuk nyakába vetnek, aztán nyernek rajta. Ha elszegődtek, titek a haszon harmada.

– Koszt-kvártély is jár?

– Ágy még jutna, de ennetek a városban kell. Utazás is van benne, – Meggondoltuk az ajánlatot. – Jó kereset – füzte hozzá, és várt türelmesen. Ostobán álldigáltunk, és nem tudtuk, mit mondjunk, mert én ugyan le nem horgonyoztam volna mutatónyosoknál. Engem sürgős dolog várt Denverben.

– Nem tudom – mondom –, én nemigen szegődnék el, mert énnekem sietős. – Eddie is ilyesvalamit mondhatott, mert a mutatónyos búcsút intett, visszaballagott a kocsijához, és odébbállt. Ebben maradtunk. Nevettük is aztán, és szóttuk tovább, milyen lehetett volna. Poros, sötét éjszakákat képzeltem a síkságon, hogy két kutyahosszat nem látni, olyanokat, és nebraskai családokat a pirospozs-gás képű gyerekeikkel, amint áhítatosan megbámulnak mindent, és tudtam, hogy furdalt volna a lelkiismeret, ha holmi

vásári fogásokkal kell szédítenem őket. S szinte láttam a keringő óriáskereket a sötét messziségben, még a körhinta nyekergő zenéjét is hallottam, én meg, istenkém, hiába igyekszek céloom iránt – valami aranyhímes mutatóvanyoskocsiban hálok szalmazsákon!

Eddie szórakozott útitársnak bizonyult. Fura szerkentyű görgött el mellettünk – öregember vezette, ő maga üthette össze alumínium lemezből dobozformára – lakókocsi lehetett, házi készítésű, nebraskai elgondolás. Amilyen lassan ment, akár meg is állhatott, csakugyan. Odaugrottunk, de az öreg azt mondta, csak egyet vesz fel, Eddie meg szó nélkül rápattant, és görgött az öreggel tovább, vitte a skótkockás gyapjúingemet. Keresztet is vettem rá. Ajándék volt, nem ért többet. Száradtam tovább emlékekkel terhes Sheltonunkban, és attól tartottam, rám esteledik, pedig fiatal volt az idő, csak éppen borús. Den-ver, Denver! Ugyan mikor jutok tebeléd? Már-már beletörődtem sorsomba, s úgy határoztam, megiszok az út túlsó felén egy kávé, amikor egy újnak látszó kocsi fékezett, fiatalember vezette. Iramodtam utána, akár az eszeveszett.

– Merre tart?

– Denvernek.

– Hát száz mérfölddel éppen közelebb vihetem.

– Csodás! Csodás! Az életemet menti meg.

– Stopoltam én is, azért szedem fel a stoposokat.

– Én is fölszedném, ha kocsim volna. – Ilyeneket beszélgettünk. Közben elmondta nem éppen érdekesítő életét, én meg, mire elgondoltam, hogy hunyok egyet, már fel is ébredtem Gothenburg határában, s ott kitett.

Életem legnagyobb stopja közeledett egy teherautó képében. Pőre hátuljában hat vagy hét srác feküdt, ki háton, ki hanyatt, s a vezetőfülkében két minnesotai gazdalegény ült. Szedtek fel boldogot-boldogtalant, akit csak az útfélen leltek. Ilyen két mosolygós, zavartalan surmót még nem láttam. Flanelling-kezeslábas volt minden ruhájuk, tenyeres-talpasak voltak és elszántak, de közben úgy mosolyogtak mindenkire, akár az árpacipó. Odaszaladok hozzájuk, kérdem: Van hely? – Ők meg rámondták: – Aki felszáll, annak mind kerül.

El sem helyezkedtem, már megindultak. Meglódultam, valamelyik a fekvők közül elkapott. Egy másik rabvallatót körözött, még lötyögött valamennyi az üveg alján. Nagyot húztam belőle az esőt hordó, költőien vad nebraskai szélben. – Huhu, szagatnak ám! – rikkantotta az egyik base-ball-sapkás kölök, a két surmó meg tüzelt, és lehangyunk mindent az úton. – Des Moines-től jövünk ezekkel, de hogy megállnának, az ritkaság. Pössenteni jobban csak széllal szemben pössentünk, akkor is a monyorótüskébe jól meg kell kapaszkodni, hogy le ne maradjál.

Megnéztem a társaságot jobban. Volt köztük két északdakotai gazdalegény, baseball-sapkás – mert az északdakotaiak nemzeti viselete ez –, várta őket az aratás, az apjuk a lelkükre kötötte, hogy aratásig elég legyen a csavargásból. Aztán volt két városi gyerek az ohiói Colum-busból, futballista középiskolások – gumin rágódtak, hunyorogtak, énekeltek a szélben, és elmondták, hogy nyárhosszat stoppal járták az országot. – Irány Los Angeles – kurjantották vígan.

– Mihez kezdtek ott?

– Fene tudja. De kit érdekel?

Akadtt köztük aztán egy alattomos tekintetű keszeg gyerek. – Hát te honnét jössz? – fordultam hozzá. Mellettem feküdt, mert fölülni is bajos lett volna, oldala nem volt a kocsinak, de ez még a fejét sem igen akarta odafordítani, amíg lassan kimondta: – Mon-ta-ná-ból.

Végül velünk utazott Mississippi Gene a gyámfiával. Mississippi Gene fekete hajú kis szivar volt, tehervonato-kon potyázott keresztbe-kasul az országon. Lehetett vagy harmincesztendő, de a tekergés olyan jót tett neki, hogy nézhettem volna akár tíz évvel fiatalabbnak. Törökülésben ült a pőren, nézte a mezőket, és száz mérföldenként se szólt egyet, majd utoljára hozzám fordult, és megkérdezte: – Hát te?

Denvert jelöltem meg céloomul.

– Él ott énnekem egy néném már nem tudom, mióta. – Kántálósan, lassan beszélt, megadta a módját. Tizenhat esztendőös szőke gyámfián is meglátszott a tekerzés – mind a kettőjük ruháját befogta a vasúti korom, a marhavagonok meg a mezei alvások törekje. A szőke gyerek se szólt sokat, alighanem a törvény miatti aggodalmában, mert egyre csak előretekintett, és idegesen nyalogatta a szája szélét. Montanai Keszeg tartotta őket szóval és sokat sejtető mosolyokkal, de ők ketten rá se rántottak. Keszegtől különben is csak sejtetés telt. Megborzongtam a hülyeségétől, ahogy az ember pofájába vigyorog, és nem tágít.

– Pénzed van? – tudakolta.

– Dehogyan van. Egy üveg whiskyre talán még futja, amíg Denverbe leérek. Hát teneked?

– Én tudom, hol lehet szerezni.

– Hol?

– Akárhol. Olyat nem hallottál, hogy a palimadarat leviszik a vízre, aztán szomján hozzák haza?

– Hallani hallottam.

– Hát én meg is teszem, ne félj, ha le vagyok gatyásod-va. De most apámhoz tartok fölfele Montanába, úgyhogy erről a szekérről Cheyenne-ben lepattanok, majd ott keresek valamit fölfele. A szédültek mintha meg se akarnának állni Los Angelesig.

– Nem is tudtam, hogy oda lesz a séta.

– Az ám, szusszanás nélkül. Ha Los Angelesbe tartasz, le se kell szállnod.

Ezen elrágódtam egy darabig. Meggondolni elég volt, hogy éjszaka átsöpörnek Nebraskán, Wyomingon, reggelre már az utah-i sivatagot gázolják, délutánra meg, ha minden jól megy, a nevadait, és belátható időn belül megérkeznek Los Angelesbe. Az ember szinte a terveit felforgatta volna. De énnekem mégis csak Denverben a helyem, döntöttem. Én is leugrok majd Cheyenne-ben, ott majd nézek egy stopot, amelyik levisz kilencven mérföldet délnek, Denverbe.

Örültem, amikor a két minnesotai surmó úgy határozott, hogy North Platte-ban megállnak enni. Megnéztem volna őket jobban. Kiszálltak a vezetőfülkéből, és ránk mosolyogtak. – Pössentés! – szólt az egyik. – Vályúhoz! – mondta a másik. Hanem élelemre pénzük a teljes társaságból csakis nekik volt. Mind becsülledtünk a nyomukban az étterembe, amelyet egy csomó nő igazgatott, és a hamburgerünk meg a kávénk fölött lógattuk a fejünket, közben a két surmó zabált kétkapura, mintha az édesanyjuk tálalta volna eléjük a főztét. Testvérek voltak, mezőgazdasági gépeket szállítottak Los Angelesből Minnesotába, és szépen kerestek vele. Így aztán az üresjáratra visz-szafelé felszedtek minden kurta kutyát. Már vagy ötödször

járták meg az utat, és láthatóan élvezték. Minden tetszett nekik. El nem hagyták a mosolygást. Megpróbáltam barátkozni velük – elég süket próbálkozás volt, mintha a hajó potyautasa ereszkedne szóba a kapitánnyal –, de választ nem is kaptam tőlük, csak széles mosolyukban a kukoricán telet nagy lapátfogaikat.

Mind ott ültünk körülöttük az étteremben, csak Gene meg a gyámfia nem. Amikor visszatértünk a kocsihoz, ott gunnyasztottak vigasztalanul a lapján. Esteledett. A sur-mók még elszívtak egy cigarettát, én meg éltem az alkalommal, és elugrottam egy üveg whiskyért, nehogy éjszaka az isten hidege megvegyen. Rám mosolyogtak akkor is, mikor az engedélyüket kértem. – Csak igyekezzél.

– Nektek is jár belőle – biztosítottam őket.

– Mink sose iszunk, de azért csak szaladj.

Montanai Keszeg meg a két diák kódorgóit velem North Platté utcáin, amíg whiskyt árusító üzletre akadtunk. A két diák is beszállt, Keszeg is. Így aztán tellett egy félliteres üvegre. Nagydarab komor emberek néztek utánunk stukkódíszes házaik elől, amerre mentünk – a főutcát csupa léggömbvázás épület szegélyezte. Minden elkeserítő mellékutca végén végtelen síkságok. De valami mást is szimatoltam itt North Platté levegőjében, meg nem mondhattam volna, mit. Öt perc múltán már tudtam. Felugrottunk a kocsira, és elviharzottunk. Egy-kettő ránk sötétedett. Mire körbeadtam az üveget, és szétnéztem, a Platté völgyének zöldellő táblái eltűnedeztek, és végeláthatatlan, ürmöt termő homokhátaikat láttam csak. Elámul-tam.

– Ez mi? – ordítottam Keszeg fülébe.

– Itt kezdődik a puszta, öcsi. Add ide még azt az üveget.

– Juhuhú! – lelkendeztek a diákok. – Szerbusz, Kolumbusz! Mit szólna a Cseles meg a többi, ha itt lehetne! Juhú!

A vezetők váltották egymást. A friss surmó rögtön beletaposott a gázba. Változott az út is – a közepén bakhát, a széle porzón, s kétfelől vagy négy láb mély árok, ezek közt ugrált, farolt a kocsi, méghozzá az útnak mind a két felén – csodálatos módon csak addig, amíg szemből valami nem közeledett, de közben akárhányszor azt hittem, át-bucskázunk az árkon. Hanem a surmók pompásan vezettek. Hamarosan mögöttünk voltak a nebraskai buckák – pedig jól benyomulnak Coloradóba is. Arra eszméltem, hogy benn járunk már Coloradóban, bár nem hivatalosan, de Denverhez alig pár száz mérfölddel északkeletre. Köröztettem az üveget. Nagy csillagok ragyogtak elő, s a homokháta a messziségbe tűntek. Nyílnak éreztem magam, amelyik elröppenhetne akármerre.

Mississippi Gene türelmes töröküléssel tünődéséből egyszer csak hozzám fordult, kinyitotta a száját, odahajolt, és rám bízta a titkát: – Olyan ez a síkság, mintha Texasban lennék.

– Texasi vagy?

– Dehogyan, Grin-vell Miz-zi-zippi-ben az én hazám. – Ezenmód kántálta el.

– Hát a kissrác?

– Még odahaza Miz-zi-zippi-ben zúrje volt, hát mondtam neki, csak azt nézze, én merre megyek. A sorompón túl nem járt. Azért vigyázok raja. Gyerek még. – Bár Gene fehér volt, megtört bölcsességében öreg négernek tetszett, de a New York-i kábszeresre, Elmer Hasselre is emlékeztetett, egy vasúti Hasselre, az utazás hőisére, aki a telet Délen töltötte, a nyarat Északon, leginkább, mert mindenütt elunta, ezért egyféle nem is utazhatott, csak mindenfelé, amerre a csillagok vezették, kivált a nyugati csillagok.

– Og-den-ben már jártam egypárszor. Ha le akarsz jönni Og-den-be, vannak ott gyerekek, akiknél héderezni lehet.

– Cheyenne-ben leszállók, úgy megyek le Denverbe.

– Nehogy más. Ezekkel eljöhetsz Og-den-ig, ilyen stop nem kerül minden bokorban.

Meggonndolandó, gondoltam. Csak hát Ogdenről ki hallott? – Mi van Ogdenben?

– Arra vonulnak a srácok keresztül, és ott találkoznak. Minddel összefuthatol.

Régebben egy jókedvűből lett csavargóval, tagbaszakadt, csontos louisianai fickóval jártam a tengert. Colos Hazard néven ismerték, de másképp William Holmes Ha-zard volt a neve. Még kiskorában tanúja volt, hogy egy csavargó megkörnyékezte az anyját süteményért. Az anyja adott neki, a csavargó elment, a kis Colos pedig megkérdezte: – Anya, mi ez a bácsi? – Mi? Hát csavargó. – Anya, ha megnövök, én is csavargó leszek. – Beszélj bolondokat! A csavargás méltatlan a Hazardokhoz. – A Colos azonban nem felejtette el fogadalmát, és amikor colosra nőtt, egy darabig még focizott, aztán elállt csavargónak. Sok éjszakát ütöttünk agyon csavargótörténetek cseréjével, és láncos bagólé-sercintések célzásával a papírpohárba. Mississippi Gene viselkedése annyira emlékeztetett a Coloséra, hogy szóvá is tettem: – Nem ismered véletlen az én Colos Hazard cimborámat?

– Nem azt, amelyiknek colos az öröme is?

– Alighanem az lesz. A louisianai Rustonból kelt útra.

– Akkor ő. Hívják Louisianai Colosnak is. De bizony ismerem én a Colost jól.

– Dolgozott a kelet-texasi olajmezőkön is, igaz?

– Ott valahol. De mostanában a csordát veri össze meg széjjel.

Erről is hallottam. Mégse fért a fejembe, hogy Gene ismerheti a Colost, akit én már évek óta, ha mondhatom így, hajtok. – Régebben New York-i vontató-hajókon dolgozott.

– Meglehet. Azt már nem tudom.

– Szóval csak Nyugatról ismered?

– Úgy valahogy. New Yorkban nem jártam.

– A teremtésit, azért ez mégis csoda, hogy ismered! Ekkora nagy országban! Azért kérdeztem pedig, mivel sejtettem.

– Ismerem a zsebemnél jobban. A pénzét, ha volt neki, velem mindig megosztotta. Amúgy eljár a keze neki, mert egyszer is láttam, hogy Cheyenne valamelyik hátsó udvarában egy ütessel leterített egy rendőrt. – A Colosra vallott ez is, mert azt a jól irányzott ütést mindig próbálgatta a levegőben – olyan volt, akár Jack Dempsey fiatal korában, mármint ha Jack Dempsey ivott volna fiatal korában.

– A teremtésit! – rikoltottam a szélbe, és mire még egyszer meghúztam az üveget, rózsás lett a kedvem. A pórekocsin söprő szél elsöpörte a kárát minden kortynak, a java meg ivódott a gyomromba. – Jövök, Cheyenne! – fogadtam. – Vigyázz, Denver, a fiadra!

Montanai Keszeg odafordult, rámutatott a cipőmre, és megkérdezte: – Ha ezt elülteted, mit gondolsz, magas szárba szökkenik? – Persze az arcizma nem rezdült, a többiek meg dőltek a röhögéstől. Való igaz, hogy bolondabb cipő Amerikában nemigen akadt. Azért jöttem ebben, mert nem akartam, hogy a lábam izzadjon a poros utakon, s ha azt az egy esős napot nem számítom a Medve-hegységben, nem is lehetett rá panaszom. Úgyhogy röhögtem a többiekkel. El is nyűttem már eléggé. A színes bőrsallangok úgy szegültek ki belőle, akár az ananász rücskei, és a lábujjaim is kezdtek kinyomulni. Az üveg körbejárt, és röhögtünk. Kicsiny keresztúti településeken úgy suhantunk át, akár a meg-megvilágosodó álmon, és álldigáló aratómunkásokat, cowboyok csoportjait hagytuk el mindenféle. Kapták a fejüket utánunk, s még láttuk, hogy megbökik egymást csodálkozásukban, de addigra már el is vettek a városka fényei. Fura úti társaság voltunk, azt meg kell hagyni.

Aratás ideje volt, csak úgy nyüzsgött a munkáskéz ezen a vidéken. A dakotai legények fészkelődni kezdtek. – A következő pössentésnél lekaszálódunk. Itt nem lesz munkában hiány.

– Amikor meg itt végeztetek, állhattok tovább Északnak – ajánlotta Montanai Keszeg –, és ha mindenütt elkapjátok az aratást, utoljára feljuttok Kanadába. – A dakotaiak rábólintottak, mint akik nem tudnak mit kezdeni a bölcs tanáccsal.

A szőkevény gyerek nem mozdult, csak Gene szállt ki buddhista révületéből olykor az elsuhanó sötét síkságok közepette, és súgott valamit a fülébe. A gyerek rábiccentette szőke fejét. Gene istápolta rosszkedvében, aggodalmában. Eltűnődtem, hova a fenébe lesznek, és mihez kezdenek majd. Cigaretájuk nem volt, az egy csomagomat el-kínálgattam nekik, annyira a szívemhez nőttek. Hálásak voltak, de jól neveltek is, mert nem kunyeráltak, én toltam elébük mindig. Volt cigaretája Montanai Keszegnek is, de ő nem pocskolta ránk. Megint-átsöpörtünk valami keresztúti városkán, megint ott nyüzögtek a hórihorgas farmernadrágosok a halvány sarki fény körül, akár a molylepkék a sivatagban, aztán megint visszatértünk a szakadatlan sötétségbe, és a csillagok a fejünk fölött mind fényesebben ragyogtak, ahogy a levegő ritkult a nyugati fennsíknak felfelé – mérföldenként feljebb egy lábbal, mint mondják –, fák sem állták el a ragyogásukat. Egyetlenegyszer láttam egy mélabús, fehér képű tehenet bóklászni a haraszt közt. Mintha vonaton vágattunk volna, nyílegyenesen, toronyiránt.

Nagyobb városhoz közeledhettünk, mert a surmók lassítottak, és Montanai Keszeg megkönnyebbülten sóhajtott: – Pössentés lesz! – de a surmók nem álltak meg. Átrobogtunk a városon. – Ha nem erisztenek, én erisztek – nyögte Keszeg.

– Erisszél a faráról – ajánlotta valamelyik.

– Hát az lesz – mondta Keszeg, és lassan, figyelmünk kereszttüzeiben hátracsúszott nadrágféken. Kapaszkodott, ahogy tehetette, míg a két lába le nem lógott. Valamelyik megkocogtatta a vezetőfülke hátsó ablakát, hogy a surmók is lássák, mi történik. Mosolyogva forogtak hátra, és amint Keszeg a dologához látott volna, hiába volt sietős szerencsétlennek, elkezdték faroltatni a kocsit azon hetven mérföldes sebességgel, ahogy téptünk. Keszeg hátraesett. Cápáéra emlékeztető vízsugarat láttunk feltörni. Majd amint Keszeg visszakecmergett volna ülő helyzetébe, megint rántottak a kormányon. Zamek, dőlt az oldalára, és végighugyozta magát! A dörgésben alig hallottuk erőtlen szitkozódását – mintha a hegyek mögül nyögött volna valaki. Nem tudta ő, hogy a surmók ellene dolgoznak, csak szenvedett elszántan, akár Jób. Mire végzett, csuromvíz volt, és akkor még vissza kellett araszolnia kár-vallottan. Nevettük mind, csak a szomorú szőke fiúcska nem, a két surmó röhögésétől meg a vezetőfülke Tengett. Kárpótlásul odanyújtottam Keszegnek az üveget.

– Nem-e tán készakarva rángattak?

– De bizony.

– Pedig tudhattam volna, mert a nebraskai buckákon nem esett ilyen nehezemre.

Beértünk Ogallala városába, a két surmó meg vígan hátrakurjantott: – Pössentés! – Keszeg ott kesergett a kocsi mellett, fájlalta az elszalasztott



alkalmat. A két dakotai legény elbúcsúzott, mert úgy számították, itt lesz a legjobb nekifogni az aratásnak. Figyeltük, hogyan tűnnek el az éjszakában a város vége táján álló kivilágított barakkok iránt, amerre a farmernadrágos éjjeliőr mutatta, hogy ott a szegődtetés. Cigaretta kellett vennem. Gene meg a szőke fiúcska elkísért, hogy a lábukat nyújtóztassák. Lehetetlenebb helyre nem is botolhattam volna be – a helybéli serdülőknek szánt kóla-bárba a pusztaság kellős közepén. Tinik kóvályogtak a közepén wurlitzer-szóra. A zene éppen elhallgatott, amint beléptünk. Gene meg a Szöske megállt az ajtóban, nem néztek senkire, csak a cigaretta kellett volna nekik. Pedig akadtak jóképű lányok, s az egyik meresztette is a szemét a Szöszkénkre, de az se nem látott, se nem hallott bűvában.

Vettem cigaretta egy-egy csomaggal nekik is, köszönték szépen. A kocsink már indult volna. Éjfél felé járt, és csipős volt az idő. Gene az országot többször megkerülte, mint ahogy a kezén s lábán összeszámolhatta volna, azért megfogadtuk a tanácsát, hogy a legjobb lesz, ha a nagy ponyva alatt összebúvunk, másképp a fülzsír megfagy bennünk. Ilyenformán a maradék whiskyvel megvoltunk tűrhetően, csak a fülünket csípte a jeges szél. A csillagok mindegyre fényesedtek, ahogy feljebb s feljebb jutottunk a fennsíkra. Már Wyomingban jártunk. Hanyattfektemből bámultam a pompás mennyboltozatot, és büszkeséggel töltött el, milyen gyorsan haladok céлом felé, milyen messzire vetődtem el a Medve-hegységtől, és már a rám váró denveri gyönyörűségek csiklandoztak – nem sokáig kell már várni! Mississippi Gene dalra gyújtott, csöndesen, a folyónjárók kanyargós hangján. Semmi kis dalocska volt, annyi, hogy „Csitri lánnyal járok, tizenhat sincs talán, akármilyen csitri, mégiscsak a babám” – aztán megcserélte benne a verseket s oda lyukadt ki, hogy mennyire visszamenne hozzá, de hát nem lehet, mivel ilyen messzire elkeveredett.

Mondom neki: – Szívhez szóló dal ez, te Gene.

– Az. Édesbús – mondta rá mosolyogva.

– Remélem boldogulsz ott, ahova tartasz.

– Én akkor boldogulok, ha mindig tartok valamerre.

Montanai Keszeg elaludt. Mikor felébredt, odafordult: – Hallod-e, Csóka! Mit szólnál, ha azt mondanám, derítsük fel Cheyenne-t együtt az éjjel, úgy vágj neki csak Denvernek?

– Nem bánom. – Amennyi szesz bennem volt, madarat is fogathatott volna velem.

A kocsik már Cheyenne határában járt, és láttuk a helyi rádióadó fényeit. Egyszerre tolongó tömegek közé jutottunk. – Azt az oltáron kerékpározó. .. – fohászkodott Keszeg –, becsöppentünk a Vadnyugati Hétbe! – Hájás üzletemberek csizmásán, tízakós kalapban, fejlánynak öltözött terebélyes

feleségükkel tolongtak, rendezték a parádét az óváros deszkajárdáin. Az új belváros körüti fényfüzére ivergyogott messziről, de a mulatság közepe itt volt az óvárosban. Ágyúk dörögtek, a kocsmákból kibuggyant a nép az utcára. Bámultam, de éreztem a nevet-ségét is, hogy alig kukkantok bele a Nyugatba, mindjárt a hagyományait igazoló majomcirkusszal fogad. Leugrottunk a kocsiról, és elbúcsúztunk. A surmók füttyültek a mulatságra. Bánatosan bámultunk utánuk, és eszembe jutott, hogy az életben nem látom őket, majd, hogy ez a dolgok rendje. – Befagy a seggetek hajnalig – rikkantottam a gyerekek után –, délutánra meg a sivatag homokja pörköli!

– Csak a hideget ússzuk meg — szólt vissza Gene, amint a kocsi benyomult a tömeg közé. Senki nem furcsállta a ponyva alól tekingető gyerekeket, pedig mintha egyetlen gyermekágy takarója alól pislogtak volna a világba. Bámultam utánuk amíg el nem tűntek.

Montanai Keszezzel elkezdtek járni a kocsmákat. Talán hét dollárom volt, abból ötöt ezen éjjel hülye fejfel elvertem. Először a cowboynak öltözött turistákkal, olajmunkásokkal és gazdanépséggel sodródtunk kocsmáról kocsmára kapualjakban, járdán, majd Keszeg észre térítésén fáradoztam, mert az a sok whiskytől meg sörtől kótyago-san bukdácsolt, se látott, se hallott. A szeme kimencsere-dett, s akármelyik idegennek leállt magyarázni – kivel mit tesz a szesz, övele ezt tette. Mexikói vendéglőbe tértünk be, s amint megettük, amit rendeltem, a gyönyörű pincérnőnek szerelmet vallottam a számla hátlapjára. A vendéglő elhagyatott volt, az ivás érdekelte most a népet. Fizetéskor mondtam a pincérnőnek, hogy fordítsa meg a számlát. Elolvasta, és nevetett. Csinos kis szerelmes verset kanya-rintottam raja, hogy mennyire nem bálnám, ha az éjszakát ma együtt járhatnánk.

– Elmennék én, Chiquito, de a barátommal van randim.

– Miért nem koptatod le?

– Nem lehet – mondta szomorúan, s ettől még jobban beleestem.

– No majd legközelebb – biztattam, ő pedig rámondta: – Nézz csak be, kisapám. – Húztam az időt, hogy nézhessem, és rendeltem még egy kávé. Jött is a sráca nagy morcosán tudakolni, mikor jár le a melódia. A lány sürgő-lődni kezdett, zárni készült. Mentemben még egyszer rámosolyogtam. Odakinn zajlott az élet. A pohos üzletemberek mind jobban eláztak, és mind nagyobb hanggal voltak. Mulatságos látvány volt az is, hogy az indián törzsfőnökök nagy tollas fejdíszben, ünnepélyesen jártak a részeg tömeg közt. Megpillantottam az árván kóválygó Keszeget, és csatlakoztam hozzá.

– Írtam egy lapot a papámnak Montanába – újságolta. – Nem látsz valamerre postaládát, hogy bedobhatnánk? – Kérdését megbízatásnak tekintettem, és zsebre tettem a levelezőlapot, amint Keszeg bedőlt egy kocsmalengőajtáján. Kerestem egy postaládát, de mielőtt bedobtam volna, elolvastam mit ír. „Aranyos Papa! Szerdára otthon leszek. Jól vagyok, és remélem otthon nincs semmi baj. Richárd.” Más feléről ismertem meg Keszeget. Lám, milyen gyengéd az apjához. Bementem utána a kocsmába, és fölszedtünk két babát, egy helyes szőkét meg egy dagadt barnát. Bamba és undok volt mind a kettő, de mi lukra játszottunk. Elvittük őket egy rossz mulatóba, ahol mindegyre a zárórát hajtogatták, és nekik whiskyt rendeltünk, magunknak meg sört. Ráment majd két dollárom, de én is kezdtem kótyagosodni, hát nem bántam. Szép volt a világ. Mintha teljes valóm a tüffentést célozta volna meg. Rászállni, bezavarni a macit a málnásba, ez volt miH-den gondolatom. Rágtam a szőkét egy darabig, aztán bezárt a bár, és a hervasztoán poros

utcákon kódorogtunk. Felnéztem az égre – a kristályos csillagok még ott ragyogtak. A két moha a buszállomásra kíváncszott, hát kimentünk, de kiderült, hogy valami matrózzal találkoztak volna, az várta őket, a dagadtnak az unokabátyja meg a barátai. – Ilyenkor mi a helyzet? – kérdem a szőkét. Azt mondta, hogy ő haza akarna menni, valahova Cheyenne-től délre, busszal. – Elkísérlek – ajánlottam.

– Nem, mégse megyek. A busz az országúton áll meg, és vághatok át gyalog a prérin. Mindig a prérit látom, még éjszaka is azt gázoljam?

– Ugyan már, milyen szép volna virágok közt járni!

– Itt fű nem női, nemhogy virág – mondta a szőke. – New Yorkba akarok én menni. Unom ezt a lepratanyát. Máshova se lehet jönni, csak Cheyenne-be, és itt sincs semmi.

– Meg New Yorkba se.

– Nem az istent – mondta a szőke, és elbiggyesztette a száját.

A buszállomásnak az oldala púposodott ki a tömegettől. Ácsorogtak ott mindenfélék, még indiánok is, akik csak a fejleményeket követték jeges tekintettel. A szőke megunta a szövegemet, és átpártolt a matrózhoz meg a barátaihoz. Keszeg egy padon szunyókált. Én is letelepedtem. A padlót, mint akármelyik buszállomásét az országban, csikk és turha borította – ettől olyan szomorúak, gondolom. Akár lehettem volna Newarkban, ha kinn nem ásít a végtelen messziség, amerre vágyódtam. Megbántam már, hogy tiszta úticélmomat összefentem, és elvertem az időt meg a drága pénzemet ilyen libákra. A gyomrom is felfordult. Hanem már a háborgáshoz fáradt voltam és elnyomott az álom. A tarisznyámat csúsztattam a fejem alá, úgy aludtam reggel nyolcig az elvonuló nép csoszogó zajában.

Csúnya fejfájásra ébredtem. Keszeg eltűnt – valahol Montanában járhatott már. Kiléptem a szabadba és a kék szemhatáron először pillantottam meg a Sziklás-hegység havas csúcsait. Szusszantam egyet. El kell jutnom Den-verbé azonnal. Előbb megreggeliztem, illő szerénységgel, pirítósz kenyeret egy tojással, aztán eleredtem a város szélének. A Vadnyugati Hét javában zajlott. Aznap kerültek sorra a vadlovas-játékok, és a kurjongatás, tolongás épp akkora volt, mint tegnap. Öröm volt kikászálódni belőle. A bandával akartam én már lenni, Denverben. Átmentem egy vasúti felüljárón, és barakkokhoz jutottam, amerre a két országút elágazott – bár Denvernek fordult mind a kettő. A hegyek alján haladót választottam, hogy a látnivaló több legyen, és fölemeltem a hüvelykujjamat. Meg is állt rögtön egy connecticuti fiatalember, festő, rozzant lábáján járta az országot. Keleten dolgozó szerkesztő fia volt, és a szája be nem állt, én meg émelyegtem az ivástól és a szokatlanul ritka levegőtől. Egyszer már azt hittem, kiejtem a fejem az ablakon, hogy könnyítsék magamon. De mire a coloradói Longmontnál letett, megéledtem,

sőt már én tartottam szóval utazásaim felől. Szerencsekívánatokkal bocsátott el.

Longmont gyönyörű volt. Egy benzinkút mellett szép pázsit húzódott, és terebélyes fa borította rá az árnyékát. Megkérdeztem a kutast, alhatnék-e egyet a pázsitján, s buzdított, hogy csak rajta – így aztán letemettem gyapjúingemet, ráborultam arccal, majd feltámaszkodva még fél szemmel hunyorogva elnéztem a havas Sziklás-hegységet a tűző napfényben. Két kéjes órát aludtam. Más nem is bántott, csak egy-egy eltévedt coloradói hangya. Viszont itt vagyok Coloradóban, és ragyogok! Már csak egy futa-modás! Keleten letöltött életem álmának pókhálóját kimostam szememből a klotyón, és lódultam üdén, akár a gyöngyharmat. Egy autócsárdában jeges madártejet ittam-, hogy lehűtsem elkínzott gyomromat.

Mit tesz isten, aki elébem rakta, gyönyörű coloradói lány volt, mosolygós – mintegy kárpótlásul az éjszakáért. Ez már döfi, gondoltam. Mi lesz még Denverben! Alig álltam ki a forró országútra, harmincötös-forma denveri üzletember vett fel máris a vadonatúj kocsijába. Ment vagy hetvennel. Bizsergőn számláltam a perceket meg a mérföldeket. Az estesi magaslatok alatt aranylón elnyúló rozsföldeken túl aztán megpillantottam Denvert. Már láttam is magamat a banda közt egy denveri kocsmában aznap este, amint toppanok be lepusztultan, átszellemülten, akár a prófétájuk, aki az ígét hozza, de én csak ennyit mondok: – Ez már döfi! – Az üzletemberrel hosszan, barátián elbeszélgettünk életutunk kanyarulatairól, és arra eszméltem, hogy már a gyümölcsvásártelepeket látom Denver szélén. Majd a pályaudvar füstoszlopai, külső rendezői, téglapületei következtek. Messziről már idelátszott a belső város szürke köregetege. Íme, megérkeztem. A Larimer Streeten szálltam ki, és gonoszul vigyorogva indultam el az utca kivénhedt tekergői és szakadt cowboyai közt.

Akkoriban még nem voltam Deannel olyan jóban, hát először Chad Kinget szándékoztam felkeresni. Hívtam is a lakásán, és az anyjával beszéltem. – Mi az, Sal, mit keres maga Denverben? – érdeklődött. Chad maga nyúlánk szőke legény, arca garabonciásra vall, ami jól illik az embertan meg a történelem előtti idők indiánjai iránti érdeklődéséhez. Orra szinte tejszínesen hajlik ki szőke fürtjei közül. Szép és kecses, mint a nyugati menőjenők, akik futballoznak egy keveset, de a testüket többet rázzák autócsárdákban. A beszéde akár a szélfúttá gitárpengés. – A fennsík indiánjaiban mindig azt szerettem a legjobban, Sal, hogy előbb elbüszkélkednek, hány skalpot gyűjtöttek, aztán elröstelkednek. Ruxten ír *A távoli Nyugat életé*-ben egy indiánról, amelyik fülig vörösödik, amikor a skalpjait bámulják, és elbujdosik a haraszt közé, ott hizlalja a máját. Az ilyenek megvadítanak.

Az anyjától tudtam meg, hogy ezen az álmos denveri délutánon a városi múzeumban az indián kosarak kötését tanulmányozza. Odaszóltam neki, s máris jött értem régi kétajtós Fordján, amelyikkel a hegyekbe szokott feljárni indián holmik után. Farmernadrágban és széles mosolygással jelent meg a buszállomáson. A padlón ültem a tarisznyámon, és azzal a matrózzal beszélgettem, akivel Cheyenne-ben ismerkedtem meg ugyancsak a buszállomáson. Kérdeztem tőle, mi lett a szőkénkkel, de annyira nem érdekelte a dolog, hogy meg se hallotta a kérdést. Beszálltunk a kis kétajtósba Chaddel, de neki mindjárt az jutott eszébe, hogy térképeket kell elhoznia a kormányzósági palotából. Aztán egy régi tanárjához kellett benéznie. Így intézte a dolgait, miközben énnekem egy jó sörön járt az eszem. Elkezdett csírázni agyamban a kérdés: hol lehet Dean és mit művel? Chad valami lehetetlen okkal úgy döntött, hogy nem barátkozik többet Deannel, ezért azt sem tudta, merre lakik.

– Carlo Marx itt van?

– Itt. – Azonban vele sem volt már beszédes. Így kezdődött Chad King visszavonulása a bandánkából. Arról volt szó, hogy délután álhatók egyet náluk, majd megtudtam, hogy Tim Gray lakással vár a Colfax sugárúton, aztán hogy Roland Major már ott is lakik, és várja érkezésemet. Összeesküvést szimatoltam, ami mintha megosztotta volna a bandát Chad Kingre, Tim Gray-re, Roland Majorre, és Rawlinsék is csatlakoztak hozzájuk Dean Moriarty és Carlo Marx ellenében. Heves belvillongásnak ígérkezett.

Társadalmi mellézköngéi is voltak a háborúságnak. Dean apja öreg boriszák volt, a Larimer utca nem volt neki elég széles, pedig Deant is az utca meg a környéke nevelte. Már hatéves korában felszólamlott a bíróságon apja

szabaddlábba helyezése érdekében. A Larimer utca egyik-másik sarkán kéregetett, aztán iszkolt a pénzzel apjához, aki tört palackok közt várakozott valahol rá a kor-hely cimborájával. Mikor aztán Dean felcseperedett, a glenarmi biliárdtermek körül ütötte fel a tanyáját. Den-verbem senki rovásán nem volt több autólopás. Így aztán Dean javítóintézetbe került. Tizenegy éves korától tizenhét éves koráig főként ott időzött. Autólopási szakágazata az volt, hogy a lopott kocsin középiskolás lányokat vitt fel a hegyekbe, megkettyintette őket, és hazatérve szétnézett, melyik szálló melyik fürdőkádjában hajthatná fejét éjszakai nyugalomra. Apja, a valamikor dolgos, köztiszteletben álló bádogosmester boriszák lett, ami rosszabb a whiskyiszáknál, és odáig züllött, hogy télire tehervonaton járt le Texasba, nyárára meg föl Denverbe. Deannek maradt korán elhunyt édesanyjától néhány féltestvére, de egyik sem tartotta vele a rokonságot, azért barátkozni is csak a biliárdtermek táján barátkozott. Utoljára Deanból erőt sugárzó modern amerikai szent lett, és ebben az évben Carlóval együtt ők számítottak a város rémeinek a biliárdtermi banda élén. Jellemző, hogy Carlónak alagsori lakása volt a Grant utcában, ott találkoztunk aztán akárhány este, amely a másnap éjszakába nyúlott – Carlo, Dean, jómagam, Tom Snark, Ed Dunkel, Roy Johnson, de még róluk később lesz szó.

Első denveri délutánomon Chad King szobájában aludtam, míg anyja lenn a földszinten a házi munkájával foglalatostkodott, és Chad visszament dolgozni a könyvtárba. A fennsíkon szokásos forró júliusi délután volt, és talán egy szemhunyaszt nem aludtam volna, ha Chad apja nem feltaláló. A vézna, beteges öregúr jól benne járhatott a hetvenben, és körülményesen, hosszasan mesélte a történeteit. Némelyik jó volt, kivált a nyolcvanas évekről, az északdakotai fennsíkon töltött ifjúkoráról szólók, amikor még szőrükön ülte meg a pónilovakat, úgy üzte a prérifarkast buzogánnyal. Később az oklahomai csücsökben lett vidéki tanító, majd Denverben vedlett át sokrétű üzletemberré. Az irodája még megvolt egy garázs fölött odébb az utcában, benne redőnyös íróasztala és pénzhajhász múltjának számtalan poros emléke, számlája. Egy különleges légkondicionáló szerkezetet is feltalált. Közönséges ventilátort illesztett be az ablakkeretbe, s a berregő legyezője elé csőkígyón vizet vezetett, bámulatos eredménnyel. A víz ilyen meleg napon valahogy gőzzé vált, és hatását négy-lábnyi területen belül megtette, bár a ház többi részében tikkasztó maradt a meleg. Chad ágyán szenderedtem el, éppen a ventilátor és Goethe mellszobrának pillantása alatt, de húsz perc múltán arra ébredtem, hogy a hideg a csontjaimig hatol. Betakaróztam, de így is fáztam. Végül olyan hideg lett, hogy nem bírtam, és lementem Chad szüleihez. Az öregúr megkérdezte, beválik-e a találmánya. Marhára, mondtam habozás nélkül. Tetszett nekem az öregúr. Emlékek súlya alatt görnyedt. – Valamikor

feltaláltam egy folttisztítót is, a nagy keleti cégek sorra lekoppintották. Évek óta hiába próbálok a jogaimnak érvényt szerezni. Ha lett volna pénzem, hogy egy tisztességes ügyvédet fogadhassak. .. Azonban már elkésett a tisztességes ügyvéd is, s az öregúr leverten üldögélt háza földszintjén. Felesége este ózvacsorával traktált minket. – Chad bácsikája lőtte a hegyekben. – Hanem Dean közben merre lehetett?



„Vészekkel terhes tíz napot éltünk” – mint W. C. Fields írta volna, ha a tíz nap szédületét nem is említi. Odaköltöztem Roland Majorhoz, Tim Gray rokonainak fényes lakásába. Volt külön hálósobánk, a hűtőszekrényt a főző-fülkében megtölték mindenféle jóval, a levegős nappaliban pedig ott ült Major a selyemköntösében, és írta legújabb Hemingway-utánezatát. Paprikás természetű, vörös képű, elpuhult gyűlölködő volt Major, de ha a valóságos élet meglegyintette, akár éjnek évadján is telt tőle egy barátságos, lenyűgöző mosoly. Ott üldögélt az íróasztalánál, én meg a bársonyosan süppedő szőnyegen ugrándoztam körül egy szál gatyában. Valami Phil nevezetűről írt éppen, aki életében először érkezett Denverbe csendes, titokzatosan hallgatag útitársával, Sammel. Phil nekilődul, hogy a denveri életbe belevesse magát, és széplelkekkel akad össze. Visszatér szállodai szobájukba, és gyászosan jelenti Samnek: „Te, már ellepték Denvert is.” Sam pedig szomorúan kipillant az ablakon, és ennyit felel: „Hát.” A csattanó az volt, hogy Samnek bele sem kellett próbálkoznia Denverbe, mégis tudta. A művész-tojások szertegörögnek, és elrondítják Amerikát. Igen összemegledtünk Majorrel. A fejében meg sem fordult volna, hogy művész-tojással került egy fedél alá. A jó borokat szerette, akár Hemingway, és legutóbbi franciaországi útjának emlékeiből élt. – Ó, Sal, ha ott ülhetnél volna velem magasan fenn a baszk hegyek közt, és segítettél volna elszopogatni azt a tizenkilences szüretelésű behűtött palack Poignont, tudnád, hogy szebb is van a világon a marhavagonoknál.

– Tudom én. De ha egyszer nekem kedvesek a marhavagonok, és imádom olvasni elhaladtukban a társaságuk nevét, a Missouri Pacifict, a Great Northernt, a Rock Islandet rajtuk! Ha elmondhatnám neked mind, te Major, ami velem az úton idáig történt!

Rawlinsék néhány sarokkal odébb laktak. Aranyos népek voltak – fiatalos anyjuk, egy kidölt-bedölt szálló résztulajdonosa az egyik elnéptelenedett negyedben, öt fiával és két lányával. Fenegyereknek Ray Rawlins, Tim Gray gyerekkori barátja számított a családban. Gray berobbant értem egyik nap, és nyomban egymásba habarodtunk. A colfaxi kocsmákat jártuk. Ray egyik húgával, a szépséges szőke Babe-bel, a teniszező, hullámlovas Nyugati Boszorkánnyal Tim Gray járt. Major viszont, bár átutazóban, de mégis nagy lábón a fényes lakásban, – Tim Gray húgának, Bettynek csapta a szelet. Én álltam csak itt facérán. Kérdezhettem akármelyiküktől: – Dean merre? – csupa mosolygós fejszóválás volt rá a válasz.

Aztán megtörtént a csoda. A telefon csöngött, Carlo Marx jelentkezett, megadta alagsori lakásának címét.

Megkérdeztem: – Mit csinálsz Denverben? Csinálsz itt valamit? Mi az ábra?

– Várj csak, majd mindent elmondok.

Rohantam hozzá. Éjjelente a May-féle áruházban dolgozott, és a szédült Ray Rawlins valamelyik kocsmából hívta a munkahelyén és szalajtatta utána a házmestereket azzal a mesével, hogy valakije meghalt. Carlónak mindjárt az jutott eszébe, hogy én halhattam meg csak. Mikor aztán előkerítették, Ray annyit mondott a telefonba: – Sal Denverben van –, és megadta a címemet meg a telefonomat.

– Hát Dean?

– Itt van Denverben. Nagy sora van annak. – Majd elújságolta, hogy Dean két nővel foglalkozik egyszerre, az egyik Marylou, a felesége, aki a szállodai szobájában várja, a másik az új szeretője, Camille, aki a szállodai szobájában várja ugyancsak. – Ami időt ingázás közben szakít, azt a mi ügyletünkkel tölti.

– Az meg miféle ügylet?

– Óriási ülésorozatba fogtunk Deannel. A tökéletes nyíltságú és teljességű megnyilatkozás formáival kísérletezünk. Benzedrint szedünk hozzá. Törökülésben, szemközt egymásnak ülünk az ágyon. Sikerült megvilágosítanom Deant, hogy elérhet akármit, lehet Denver polgármestere, elvehet feleségül milliomosnót, lehet akár a legnagyobb költő, akit Rimbaud óta látott a világ. Ó azonban törpeautó-versenyekre rohangál. Én is járok vele. Ha az izgalom elfogja, felpattan, hadonász. Tudod, mennyire becsavarodik néha – és láttam rajta, hogy lelkében nem teljes a helyeslés.

– Hát a menetrend mi? – tudakoltam, mert Dean életéből a menetrend sosem hiányzott.

– A menetrend így alakul: fél órája jöttem el a munkából. Dean éppen Marylout tökinti meg a szállóban, hogy nekem addig legyen időm átöltözködni. Pontban egykor átrohan Maryloutól Camille-hoz – a másíkról persze egyik se tud –, lezavar ott is egy fuvart, amíg fél kettőre szép kényelmesen odaérek érte. Akkor velem jön. Tapintatosan kell elkérnem Camille-től, de már így is utál. Aztán itt nekiülünk a dolgunknak, és reggel hatig fel sem állunk. Néha ennyi időből nem is futja, mert ahogy bonyolódik az ügy, úgy fokozódik Dean időzavara. Hatkor lohol vissza Marylouhoz azzal, hogy a válóperi papírokért szaladgál. Marylou lelkesedik a válásért, de kikötötte, hogy közben kupakolni kell. Azt mondja, szereti Deant. Igaz, Camille. se mond mást.

Elújságolta azt is, hogyan jött össze Dean Camille-lal. Roy Johnson a biliárdtermi bandából, az szedte fel egy bárban, és szobára vitte, de a

büszkesége felülkerekedett a jobbik eszén, és összetrombitálta a bandát, hogy ismerjék meg legfrissebb szerzeményét ők is. Így aztán a banda ott tolongott Camille körül. Csupán Dean állt háttal, és bámult kifelé az ablakon. Mikor aztán eltakarodott a társaság, rápillantott Camille-ra, az órájára mutatott, egy négyest rajzolt (mármint hogy négyre visszatér), azzal ment a többiek után. A szállodai szoba ajtaja háromkor nem nyílt meg Roy Johnson kopogására, csak Deanéra négykor. Persze nyomban találkozni akartam volna én is a szélhámosával, hiszen ígérte, hogy kerít nőt. Ismeri a dörgést Denverben.

Nekivágtunk Carlóval a denveri éjszakának. Levegője selymes volt, csillagai ragyogtak, macskaköves mellékutcai oly szépeket ígértek, hogy azt hittem, álmodok. A szálló, amelyikben Dean Camille-lal egyezkedett, pengőtéglával kirakott régi épület volt, deszkagarázsok zárták körül, és a kerítések mögül öreg fák borultak rá. Futószőnyeggel borított lépcsőn kapaszkodtunk fel. Carlo bekopogott, majd fedezékbe húzódott, nehogy Camille meglássa. Én álltam csak az ajtóban. Dean anyaszült meztelenen nyitotta ki. Barna nő hevert az ágyon, tejszín combját fekete csipke borította, és a szemében némi kíváncsiság látszott.

– Nini, Sal! – bámult rám Dean. – Na látod. .. hát igen. .. megérkeztél... úgy is kell... Más szóval útra tetted a rossz formádat! Hát akkor, ha így vagyunk. .. az első dolgunk, hogy. .. mi az, hogy az első. .. most rögtön! Hallgass ide, Camille. .. – fordult a nőhöz. – Sal megjött. Régi New York-i cimborám. Ez az első éjszakája Denverben, tehát múlhatatlanul szükséges, hogy elmenjek, és nőt újítsak neki.

– Hát mikor jössz vissza?

– E pillanatban – s a karórájára tekintett – egy óra tizennégy perc az idő. Három óra tizennégy percre visszatérek, szívem, és folytatjuk az idillt. Majd ahogy megállapodtunk, hiszen te is. .. így látod helyesnek, elszaladok, és megkeresem a féllábú ügyvédet a papirosok ügyében. .. Éjszaka közepén, ha mégoly furcsán hangzik is. ..-(Ezzel a nessel találkozott Carlóval, aki még mindig ott lapult a folyosó végén.) – Tehát máris öltözők, nadrágot rántok, és visszatérek az életbe, az utcák nyüzsgésébe meg a satöbbibe megállapodásunk szerint, lévén egy óra tizenöt perc, és az idő meg nem áll...

– Nem bánom, Dean, de légy szíves gyere vissza háromra.

– Meglesz, szívem, de vésd a kis eszedbe, hogy nem három, hanem három óra tizennégy. Mert mi a lélek legmélyebb rejtelmait járjuk, igaz, szívem? – Azzal odalépett az ágyhoz, és többször megcsókolta Camille-t. A falról ugyancsak Dean tekintett le, meztelenül – Camille rajza, hatalmas fajbunkó meg a hetven deka bizsu alatta. Leesett az állam. Szédültek.

Nekilódultunk az éjszakának megint. Carlo az egyik mellékutcában csatlakozott hozzánk, aztán egy görbe, fura, szűk sikátoron folytattuk utunkat

Denver mexikói negyede felé. Teliarsogtuk az álmatag csendet. – Te Sal – biztatott Dean. – Terád máris vár a nő – s az órájára pillantott –, ha ugyan végzett a műszakkal. Mert pincér. Rita Bettencourt-nak hívják, jó áru, csak volt valami hézag neki a nemi életével. Próbáltam már a gátlásait leküzdeni, de te majd befejezed a kúrát, aranytökű barátom! Most mindjárt odamegyünk hozzájuk. .. Csak sört vinnünk kell... bár nem, van nekik odahaza, hanem a szentségit!

– A tenyerébe csapott az öklével. – Még a Mary húgának a lompost ma éjszaka be kell csempésznem!

– Micsoda? – bámult rá Carlo. – Azt hittem, ülésezünk.

– Majd aztán.

– Uborkaszegon Denverben! – fohászkodott fel Carlo nagy hangon az égre.

– Tessék! Hát nem kell megenni? – mutatott rá Dean, és jól oldalba bökött.

– Nézz rá! Nézd! – És Carlo majomtáncra perdült az élet éjszakájában, mint akárhányszor New Yorkban is.

– Mégis mit műveltek itt Denverben? – Jobb kérdés nem tellett tőlem.

– Holnap állást kerítünk neked, Sal, már tudom is hol

– fordított a szón Dean. – Hívlak, amint Marylouval végeztem, aztán beugrók hozzátok, hogy Major meg ne sértődjön, és kiviszlek villamoson (kocsim nincs, a szentségit!) a camargói vásárcsarnokba, ott mindjárt munkába is állhatsz, és jövő hét péntekjén már nyalod fel a lét. Le vagyunk gatyásodva, pajtás. Hetek óta nem bírok időt szakítani a munkára. Pénteken este is, el ne felejtse, ki kell ugranunk. .. Nekünk hármunknak, a háromkirályoknak, Carlónak, Deannek, Salnek a törpeautó-versenyre, és már tudom is, ki fog minket kivinni... – És tovább így, a végtelenségig.

Közben eljutottunk a pincér nővérek házához. A nekem szánt Rita még dolgozott, Dean Maryje. már odahaza volt. Letelepeltünk a heverőjére. ígértem Ray Rawlins-nak, hogy hívom, hát hívtam. Jött is rögtön. Már az ajtóban nekivetkőzött, és meg sem várta a bemutatást, lement Maryvel turkesztánba. Sörösüvegek hengeregtek a padlón. Három óra lett, Dean elrohant Camille lelke mélyeit méregetni. Időben odaért. Közben előkerült Betty, és mindannyian besajtolódtunk egy kocsiba, mert Ray Rawlins közben odarendelte valamelyik kocsis cimboráját. Megjött, s mikor nagy zajjal elhelyezkedtünk, Carlo a hátsó ülésen megpróbálta a lélekelemzést folytatni Dean-nel, de a nagy gyűrődésben nem lehetett. – Gyerünk a lakásomra! – vezényeltem, és amint megérkeztünk, a kapu előtt a gyepen kézen járva közelítettem meg a házat. A kulcsaim kiestek a zsebemből, nem is találtam meg aztán. Ordítva rontottunk be az épületbe. Roland Major selyemköntösében állta el az utunkat.

– Ilyen ramazurit Tim Gray házában rendezni nem lehet!

– Nem-e?! – ordítottuk. Soraink felbomlottak. Rawlins az egyik pincérnővel hempergett a pázsiton. Major nem tágított. Fenyegetőztünk, hogy felcsengetjük Tim Gray-t, és meghívjuk a hepajra. Aztán mégis úgy döntöttünk, hogy a belvárosi héderekbe vonulunk vissza. Egyszerre ott álltam az utcán, és nem volt egy fityingem se. Az utolsó dolláromnak is a nyakára hágtam.

Öt mérföldes gyaloglás után jutottam vissza kényelmes colfaxi ágyamba. Még eszembe jutott, vajon Dean meg Carlo hozzájutott-e lelkiéhez. No, majd holnap megtudom. A denveri éjszakák hűvösek, s úgy aludtam, mint akit fejbe kólintottak.

A banda gondolt egyet s a hegyek közé indult volna zarándoklatra. A terv mindjárt reggel megfogamzott, csupán egy telefonhívás bonyolította a helyzetet – úti cimborám, Eddie telefonált, szinte találomra, mert némelyikre emlékezett az úton elsorolt neveim közül. Itt az alkalom, gondoltam, hogy az ingemet visszaszerezem. Colfaxtól nem messze, a barátnéjánál vert tanyát. Érdeklődött, nem tudok-e munkát szerezni, én meg csak mondtam, hogy jöjjön, gondolván, hátha Dean neki is szerez. Dean meg is érkezett nagy sebbel-lobbal, amíg mi Majorrel reggeliztünk. Le se akart ülni. – Ha ezerfelé szakadnék, az is kevés volna. Camargóba se igen van időm kimenni veled, de nem bánom, csak csipkedd magad.

– Várjuk már meg a cimborámat.

Majort mulattatta a nagy sietség. Ő azért jött Denver-be, hogy nyugalmasan írhasson. Deant megkülönböztetett tisztelettel kezelte, de Dean rá se rántott az efféle megjegyzéseire: – Miféle dolog ez, Moriarty? Fülembé jutott, hogy három nővel hálsz mostanában. – Dean csak állt egyik lábáról a másikra és rámondta: – Hát hiába – azzal az órájára pillantott, Major pedig felhúzta az orrát. Rös–telleltem, hogy így elviharzik Deannel, mikor látom, hogy Major kergének ítéli. Másrészt bizonyítottam volna mind a világnak, hogy nem is kerget.

Megjött Eddie. Dean vele sem volt hajlandó foglalkozni, csak felkaptunk a trolira a perzselő denveri délben, hogy felhajtjuk az állást. Én irtóztam még a gondolatától is, Eddie meg locskolt szokása szerint. Találtunk is a vásárcsarnokban egy embert, az hajlandó volt mind a kettőnket megfogadni. A munka hajnali négykor kezdődött, és délután hatkor ért véget. – Dologfogyó gyerekek kellene énnem – kötötte a lelkünkre.

– Emberére lelt – vágta rá Eddie. Én nem voltam ilyen biztos a dolgomban. Sebaj, gondoltam, legfeljebb nem al-szok. Annyi érdekesebb tennivaló akad.

Eddie munkába állt másnap hajnalban, én nem. Ott volt az ágy, ugye, Major pedig tömte a hűtőszekrényt, s én, hogy már mégse potyázzak, megfőztem, elmosogattam. Közben kanál voltam minden lében. Ravvlinséknál házibulit csaptak egyik éjjel. Rawlins mama elutazott, Ray ösz-szetrombitálta minden ismerősét, és meghagyta nekik, hogy whiskyt hozzanak, majd végiglapozta a telefonkönyvét lányok után. Jöttek is szép számmal. Én Carlónak telefonáltam, hogy megtudjam, Dean mit csinál. Úgy volt, hogy hajnali háromkor jelentkezik Carlónrű, azért a habé végeztével elugrottam hozzájuk.

Carlo a Grant utcában lakott a templom közelében, pengőtéglás ház alagsorában. Sikátoron kellett végigmen-nem, aztán lefelé néhány lépcsőn, úgy jutottam egy palánkajtóhoz, majd onnan végig a pincén az ő szőrös deszkaajtájáig. Akár valami orosz remete odúja – gyertya égett benne, kőfalai nyirkot leheltek, és Carlo maga pingálta ikon előtt ismertette költészetét. Készülő versciklusára a „Denveri uborkaszazon” címet akasztotta. Kiderült belőle, hogy ő reggel „trágár galambok” burukkolására ébred, és a feje fölött elvonuló utcán „bánatos fülemilékre” lát rá, amelyek édesanyjára emlékeztetik. A várost fakó köd borítja. A városban mindenfelől látható fenséges Sziklás-hegység nála „tercpasztali gyűrődés”. Kancsal és hibbant volt a teljes világegyeteme. Deanról mint „a szívárvány gyermekéről” emlékezett meg, aki sorsát elkínzott hímveszejében hordja. Nevezte „Oedipus Eddie”-nek is, aki „rágógumik szétpattant kotonjait vakarja az ablakokról”.. Széles alapozású naplójába rőtta a bejegyzéseket egyébként, és innen az alagsorból figyelt és írt mindent, amit csak Dean tett vagy. mondott.

Dean menetrendszerűen érkezett. – Egyenesben vagyunk – jelentette. – Elvalok Maryloutól, és elveszem Ca-mille-t. San Franciscóban fogunk élni, de csak aztán, szeretett Carlo barátom, hogy mi ketten megjártuk Texast és összehoztál Göboly Lee-vel, azzal a lerobbant ürgével, amelyikről annyit zengtél. Úgy költözök csak Friscóba.

Ezután munkához láttak. Törökülésben letelepedtek az ágyra egymással szemben. Elvonatkoztatásokkal kezdték, és azokat vitatták meg. Emlékeztették egymást, hogy a nagy sietségben melyik mozzanatnak mi volt az igazi jelentése. Dean sűrűn mentegetőzött, és megfogadta, hogy figyelmesebben fogja gyűjteni a mozzanatokot.

– Emlékezz – tanította Carlo –, hogy éppen a Wazee-n vágunk át, és a törpeautók iránti lelkesedésed kapcsán fejtettem volna ki sejtéseimet, amikor egy kitérdelt nad-rágos öreg csavargót mutattál azzal, hogy szakasztott apád. ..

– Persze, persze, emlékszek! De még arra is, milyen gondolatsort indított meg bennem az öreg, csak aztán nem közöltem veled, hanem most megpróbálom visszaszerkeszteni. .. – És az új szempontok születtek egymás után. Egy darabig elkérődztek rajtuk, majd Carlo megkérdezte Deant, őszinte-e, de ha magába száll, kivált őhozzá őszinte-e most.

– Miért jössz megint ezzel?

– Mert szeretném tudni, mint végső dolgot...

– Jó, nem bánom, nézd, Sal barátunk úgylis itt ül, majd megkérdezzük.

– Végső dolgokat jobb, ha nem firtatsz, Carlo – mondtam. – Remélhetjük csak, ' hogy egyszer azokra is megkapjuk a választ.

– Nem, nem! Ne etessél engemet ilyen wolfe-i szívusza-kasztó-lószarral! – tiltakozott Carlo.

– Nem arról van szó – békített Dean –, mert Salnek joga van a maga gondolkodásához, sőt ha már itt tartunk, Carlo, megkérdem, látod-e benne a szédült méltóságot, ahogy ott ül, és hüvelyezi, miket beszélünk, szerencsétlen fejre ejtett polgár, ennyi mérfölddel a füle mögött... Sal-ből szerintem nem húzol ki semmit, de semmit.

– Nem azért, hogy begombolkozzak – mondom –, csak nem tudom, hova akartok kilyukadni, hiszen már annyira a mélyekben csákányoztok.

– Csupa elutasítás vagy.

– Csak érdeklődök, merre tartotok.

– Mondd meg neki.

– Dehogy, majd te megmondod.

– Nincs mit megmondani – nevettem rájuk. Felcsaptam Carlo kalapját, és a szemembe húztam. – Aludni akarok.

– Szegény Sal, mindig álmos! – Nem haraptam rá a csalira. Így aztán újra kezdtek. – Amikor öt centet kértél kölcsön, hogy a lacipecsenyére fussa a pénzedből...

– Tévedsz, mert az paprikamártásos hús volt! Nem emlékszel, a *Texas Csillagá*-ban?

– Megkeveredtem a keddi nappal. Szóval amikor azt az ötcentest kölcsönkérted, azt mondtad: „Többet nem gombolok le rólad, Carlo”, mintha valamikor már a lel-kedre kötöttem volna, hogy elég legyen a fejesből.

– Nem, nem, nem így értettem. .. Gondolj csak vissz-sza, drága barátom, amikor azon éjjel Marylou ott sírt a szobájában, én pedig hozzád fordultam, mintegy púpozott adag őszinteséggel, amelyről tudtuk mind a ketten, hogy megjátszott, ha szívből játszott is, más szóval az alakítás maga a legteljesebb őszinteségre vallott... De várj csak, elkanyarodtam. ..

– Persze hogy elkanyarodtál! Elfelejtetted. .. De én nem kötözködök veled. Igent mondtam akkor is... – Ebben a mederben folytatták hajnalig. Pitymallatkor fölütöttem a fejemet. Az éjszaka utolsó szálait varrták le éppen. – Amikor megjegyyeztem, hogy aludni szeretnék, mégpedig Marylou miatt, hogy tudniillik reggel tízkor találkozhatnék veled, igenis nem pattogtam, bár okom lett volna rá, mert te éppen az alvás haszontalanságát fejtegetted, csupán megjegyyeztem, akkor, mint ahogyan most megjegyzem, kertelés, köntörfalazás és kukoricázás nélkül, hogy álmos vagyok, nyíltan, egyenesen, a szemedbe, hogy a szemem ragad le, ég és véreres. ..

– Ó, gyermekem! – sópánkodott Carlo.

– Aludnunk kell. Állítsuk le magunkat.

– Nem állíthatjuk le magunkat! – ordított rá Carlo torkaszakadtából. A madarak éppen megszólaltak.



– Amikor a karom meglendítem – ajánlotta Dean –, akkor abbahagyjuk a beszédet, és mind a ketten tudjuk, hogy ebben nincs semmi sumák, mert csak elhallgattunk, és elhanyagoltunk.

– Magunkat nem állíthatjuk le így!

– Állítsátok le magatokat – szoltam rájuk. Rám meredtek.

– Ez ébren volt, és mindent hallott! Miket gondoltál közben, Sal? – Azon járt az eszem, tudattam velük, hogy olyanok, mint akik az ablakfával szaladtak el, és ahogy éjthosszat figyeltem őket, mintha óraszerkezeten húzódz-kodtam volna fel a Bergdorfi-hágóig, méghozzá valami csöpp női óra szerkezetén. Megmosolyogtak. Mutatóuj-jammal megfenyegettem őket, s ezzel zártam szavaimat: – Ha így haladtok, a vigyorgóban találkozunk, ne feledjétek szavamat.

Kifordultam Carlo odújából, és trolira szálltam a lakásom felé. Carlo terepasztali gyűrődése vörösen ragyogott, amint a nap fölébe kerekedett a keleti síkságok felől.

Este belekeveredtem a hegyi zarándoklatba, és öt napig nem láttam se Deant, se Carlót. Babe Rawlins megkapta a főnöke kocsját a hét végére, mi az ablakait teliaggattuk parádés öltő ruhákkal, és eleredtünk Central Citynek. Ray Rawlins vezetett, Babe mellette ült, Tim Gray hátul terpeszkedett. Most tekintetem bele először a Szikláshegységbe. Central City régi bányaváros – valamikor a világ leggazdagabb köblösföldjének nevezték, mert a hegyek közt kószáló vén keselyűk ölszám kotorták ki az ezüstöt erre. Meg is gazdagodtak egy-kettő, és kulipintyóik közé csinos operaházat emeltek. Vendégszerepelt itt Lillian Russel és Európa operaházainak valahány híressége. Később kihalt a város, és alig tengett, míg az új Nyugat serény üzletemberei úgy határoztak, hogy megélesztik. Kipofozták az operaházat, és nyaranta a Metropolitan csillagai énekeltek benne, de jöttek a csodájára még hollywoodiak is. Amint a hegyoldalra feljutottunk, láttuk, hogy a szűk utcákon hemzsegnak a divatos turisták. Eszembe jutott Major novellahőse, Sam, és igazat kellett adnom neki. Major maga is itt hemzsegett, mosolyának fényében fürdetvén a társaságot, és nem győzött illendően csodálkozni. – Sal – sikoltotta, s már karolt is belém –, nézd ezt a régi várost! Gondold el, milyen lehetett száz. .. fenéket, nyolcvan, vagy akár hatvan éve! Operája is volt!

– Az – mondtam hőse nyomán. – Már ellepték Central Cityt is.

– El, a piszkok – hagyta helyben Major, de aztán ellengett Betty Gray karján.

Babe Rawlins talpraesett szökének bizonyult. Neszét vette, hogy egy városszéli régi bányászlakban megszállhat-nánk srácok valahányan, csak ki kellene takarítanunk. Búlik rendezésére is igen alkalmas volt a lak, azazhogy csűr inkább. Volt tornáca, kútja, és a belsejében ujjnyi por honolt mindenben.

Tim Gray meg Ray Rawlins feltúrta az inge ujját, és elkezdte a ganézást. Munkájuk jól belenyúlt az éjszakába, de vödörben sörösüvegeket hűtöttek, és volt mihez nyúlniuk.

Engem az operaház díszvendégéül jelöltek azon a délután, Babe kísérelőjének. Tim ünneplőjébe öltöztem. Néhány napja rongy csavargóként érkeztem Denverbe, most meg itt álltam kicsípve egy ragyogó szőke oldalán, bókol-tam a nevezetességeknek, és csillárok alján cseverésztem a csarnokban. Eszembe jutott, mit szólna Mississippi Gene, ha láthatna.

A *Fidelio*-t játszották. „Minő borongás!” – bögte a bariton a vár tömlőcében nagy mohos kőhöz láncoltán. Fel-jajdultam. Magam is így láttam az életet. Annyira érdekelt az opera, hogy egy időre szédült életemről is elfelejtkeztem, és Beethoven gyászos hangzataiba, a történet rembrandti színeibe felejtkeztem bele.

– Nos, Sal, hogy tetszik az idény rendezése? – tudakolta Denver D. Dóli, az opera pártfogóinak oszlopa.

– Minő borongás! Minő borongás! – válaszoltam.

– Eget verő.

– Találkoznod kell a szereplőkkel mindenképpen

– kötötte a lelkemre hivatalos hangon, szerencsére azonban elfelejtkezett rólam a forgatagban.

Visszamentem Babe-bel a bányászlakba, lehánytam a cifra gúnyát, és segítettem a gyerekeknek a takarításban. Hatalmas munka volt. Roland Major a már tiszta első szoba közepén ült, és nem volt hajlandó segíteni. Söre-pohara asztalkán állt előtte. Vizesvödörök és söprűk sürgés-forgásában így merengett: – Ó, ha eljöhétnétek velem Cinza-nót inni és Bandol zenéjét hallgatni, megtudnátok, mi az élet. Nyárra pedig ott van Normandia az érett ócalvadosavai. Ugorj, Sam – buzdította láthatatlan pajtását –, emeld ki a bort a vízből, hadd lássuk, hült-e, amíg horgásztunk! – Majort mintha Hemingway írta volna.

Kiszóltunk az utcán jövő-menő lányoknak is: – Gyertek, segítsetek a takarítással! Az éjszakai hepajra mindenki hivatalos! – Tódultak is. Nagy csapat takarított már. Végül a kóristák is jöttek, és beszálltak mind, fiatal gyerekek legtöbbsnyire. Közben leszállt a nap.

Munkánk végeztével úgy döntöttünk Timmel meg Rawlinsszal, hogy kivakarózzunk a gálaestélyre. Neki is indultunk a szembülső háznak, ahol az operatársulat megszállt. Az éj csöndjében hallottuk, hogy éppen kezdődik az esti előadás. – Nagyon helyes! Borotvát meg törölközöt kölcsönzünk tőlük, hogy megadjuk a módját – vélekedett Rawlins. De aztán kölcsönöztünk kölnit meg borotvavizet is a fürdőszobában. Énekelve fürdőztünk mind a hárman. – Hát nem csodálatos? – hangoztatta Tim Gray. – Az opera csillagainak

fürdőszobájában lobácsolunk, koptatjuk a villanyborotvájukat meg a törölközőjüket!

Csodálatos volt az éjszaka is. Central City két mérföld-nyi magasságban épült a hegyek közé. Ritka levegőjében először megrészegül az ember, majd elfárad, utoljára láz gyúl a lelkében. A szűk, sötét utcában megindultunk az operaház fényei iránt, majd jobbra-áttal bevágódtunk az első lengőajtós kocsmahivatalba. A turisták mind az operában szorongtak. Nagy korsó sörökkel kezdtük, és hallgattuk a gépzongorát. A hátsó ajtóból látszottak a holdfényben fürdő hegycsúcsok. Nyerítést eresztettem meg. Kezdődik a gálaest.

Visszakanyarodtunk a bányászlakba. A készülődés javában zajlott. Babe meg Betty kolbászos babfőzeléket főzött sörkorcsolyának, aztán táncoltunk egyet, hogy a sörnek helye legyen. Az opera után csődültek a lakba a fiatal lányok. Nyalogattuk a szánk szélét Rawlinsszal meg Timmel, aztán kaptuk s megtáncoltattuk őket. Zene nem volt, csak tánc. A lak megtelt. Szesz szórványosan érkezett, azért kiszaladtunk tankolni. Örjítővé vált a nyüzsgés. Egy pillanatig nem bántam volna, ha Dean is itt van Cáriéval – majd elgondoltam, mekkorát unatkoznának ilyen társaságban. Olyanok voltak ők, mint a tömlőc mélyéről kelő borongás, Amerika komor, vert nemzedéke, akik közé lassanként magamat is számítottam.

A kar énekesei is megjelentek és az „Édes Adeline”-t fújták, de énekelték az olyasmit is, hogy „Nyomjátok ide a sört!” meg hogy „Kikönyököl a pofádon a bú!”, és egy-egy bariton mindegyre belebődült: „Fi-de-li-o!” S az én válaszom az volt: „Ó, minő borongás!” A lányok kitétek magukért, a hátsó udvarba jártunk ki velük barátkozni. A többi szobában voltak ágyak is, de azonmód porosán, ahogy a házat találtuk. Az egyik lánnyal éppen letelepedtem a szélére egynek, mikor önkéntes jegyszedők rontottak be az operából, és minden teketória nélkül nyalni-fal-ni kezdték a lányokat. A részeg, kajla, izgága csücskék szét is ugrasztották a bulinkat. Öt percen belül minden lány eltakarodott, és zajos, sörgőzös kanmuri kezdődött.

Úgy határoztunk hárman, Ray, Tim meg én, hogy tüzetesen végigvizsgáljuk a kocsmákat. Major eltűnt, Babe meg Betty is elpárolgott. Magunk battyogtunk az éjszakában. Az operai tömeg a kocsmákat dugig töltötte. Az egyikben Major tartotta a népet fennszóval, és a buzgó, szemüveges Denver D. Doll állt közepén, kezeket szorongatott, és ráköszönt mindenkire: – Jó reggelt! Hogy vagyunk! – majd amikor elütötte az éjfél, áttért a jó napot-ra. Az egyik pillanatban eltűnt valamelyik nevezetességgel, a másikban két önkéntes jegyszedővel tárgyalt kinn az utcán, majd arra eszméltem, hogy az én kezemet szorongatja, és ismeretlenül is boldog új évet kíván. Nem az ital részegítette meg, hanem életeleme, a nyüzsgés. Ismerte

mindenki. – Boldog új évet! – rikkantotta, majd áttért a kegyelemteljes karácsonyra. Karácsonykor húsvétot köszöntött nyilván.

Megjelent a kocsmában egy ünnepeelt tenor is – Denver D. Doll mindenáron be akart mutatni neki, én pedig szabadultam volna. D'Annunzióknak vagy minek hívták. Magába roskadtan üldögélt az egyik asztalnál a feleségével. A pultnál Rawlins egy argentin turistát taszított odébb, hogy helyünk legyen, s az megfordult, és morgott valamit. Rawlins kezembe nyomta a poharát, és egy ütéssel lecsapta, mint a nyuszit. A turista összecuklott. Sikongás támadt. Rawlinst úgy loptuk ki a kocsmából Timmel. A nagy kavarodásban még a seriff se jutott be, hogy a sértett felet szemügyre vehesse. Rawlinsról senki nem tudott személyleírást adni. Jártuk tovább a kocsmákat. Major szegődött hozzánk az egyik sikátorban. – Mi az ábra? Bunyó van? Forduljatok hozzám bizalommal! – Harsogó nevetés visszhangzóit rá mindenfelől. Hátha a Hegyek Szelleme nyilatkozik, jutott eszembe. Főlnéztem a holdra és gyalogfenyők közt régi bányászok szellemét láttam. Eléltem a látványon egy darabig. A Vízválasztó keleti lejtőjén csönd és szélsusogás uralkodott ezen az éjszakán, csak a mi hasadékunkból tört elő lárma. A Vízválasztó túlsó felén kezdődött a nagy Nyugati Lejtő meg az a fennsík, amely Steamboat Springsig folytatódott s onnan ereszkedett alá a keleti Colorado meg Utah pusztáig. Hatalmas hegység sötét zugában tomboltunk mi, megrészegeedett, megveszett amerikaiak. Mi egyebet tehattünk volna Amerika tetején, igaz – üvöltöttünk hát bele az éjszakába, Keletnek, a síkság iránt, amerről talán egy kenderszakállas vénember tart felénk az Igével, és elhallgattat bennünket.

Rawlins mindenáron vissza akart menni abba a kocsmába, ahol verekedett. Kelletlenül csatlakoztunk hozzá Timmel. Hanem Rawlins mindjárt odalépett D'Annunzióhoz, a tenorhoz, és szódás whiskyjét az arcába zuhintotta. Kivonszoltuk. A kar egyik baritonja hozzánk csapódott, vele mentünk át az egyik mulatóba. Ray itt a pincérnőt kurváz-ta le. Helybéliek ülték körül a pultot, és láthatóan utálták a turistákat. Egyikük odavetette: – Jobban teszitek, gyerekek, ha eltűntök, mire tízet számolok. – Megfogadtuk a szót. Hazabotorkáltunk a bányászlakba, és aludtunk nemsokára.

Reggel megfordultam fektémben, és arra ébredtem, hogy a matracból porfelhő kél. Téptem volna fel az ablakot, de beszögezték. Tim Gray is kikászálódott az ágyból. Prüszköltünk, köhögtünk. Kotlós sör volt a reggelink. Babe átjött a szállodájából. Így aztán lassan felcihelődtünk.

Szerencsétlen nap volt. Kifelé a kocsihoz Babe megbotlott, és arcra vágódott. Szegény lánynak sok volt a tegnapi nap. A bátyjával meg Timmel feltámogattuk. Beszálltunk a kocsiba, aztán Major meg Betty is besajtolódott. Szomorúan zarándokoltunk visszafelé.

A hegy pereméről megpillantottuk a denveri síkság tengerét. Remegett fölötte a hőség, akár a kályha fölött. Nótázásba fogtunk. Tört a kívánczóság San Franciscóért.

Azon éjjel megkerestem Carlót. Kiderült, hogy ő is fenn járt Deannel Central Cityben.

– Aztán mihez fogtatok?

– Kocsmáztunk, aztán Dean megdurrantott egy kocsit, és kilencvennel jöttünk lefelé a hajtúkanyarokon.

– Nem láttalak benneteket.

– Mi se tudtuk, hogy odafenn vagy.

– Én el is indulnék San Franciscóba, hallod.

– Pedig Dean ma éjszakára rád fűzte Ritát.

– Akkor elhalasztjuk az utat. – Pénzem nem volt. Nénikémnek küldtem légipostán egy levelet, hogy sajnáljon meg ötven dollárral, és máskor nem kérek, inkább küldök, amint a hajóra feljutottam. Aztán elmentem találkozni Rita Bettencourt-ral, és felvittem a lakásomra. A sötét nappaliból sok beszéddel sikerült is betessékelnem a hálószobába. Helyes kis nő volt, mezei lélek, csak rettegett. Vigasztaltam, hogy gyönyörű lesz, és minden szándékom az volt, hogy bizonyítok is. Rita hallgatott a szóra, hanem aztán én voltam türelmetlen, és nem bizonyítottam semmit. Hallottam, hogy sóhajt a sötétben. – Mit vársz az élettől? – kérdeztem, mint ilyenkor szokásom.

– Nem is tudom – ásított. – Felszolgálók, aztán majd meglátom. – Szájára tettem a kezemet, hogy ne ásítson. Megpróbáltam elhithetni vele, engem mennyire izgat az élet, és milyen bámulatos mindenfélékbe foghatnánk közösen – miközben tudtam, hogy két nap múlva itt hagyom Denvert. Rita unottan elfordult. Hanyatt feküdtünk, a mennyezetet bámultuk, és alighanem azon tűnődtünk mind a ketten, mit akar az Isten mondani búval csinált világával. Nagy általánosságban megegyeztünk, hogy majd találkozunk Friscóban.

Kitelt az időm itt, annyit éreztem, amikor Ritát hazakísértem, és visszafelé egy csapat csavargó közé keveredtem egy régi templom tövében a füre. Hallgattam a beszédüket, és visszavágyakoztam az útra. Hol az egyik kelt fel, hol a másik, és megváltak egy-egy járókelőt tíz centre. Az északnak húzódo aratásról folyt köztük a szó. Enyhe este volt. Megfordult a fejemben, hogy visszamegyek Ritáért, és megtanítom, hogy nincs mit félni az emberektől. Amerikában oly szomorú a nemek találkozása. A vi-lágfias ízlés megköveteli, hogy nyomban dologhoz lássanak, se udvarlás, se a két lélek összemérése, mert az élet szent, és az idő drága. Hallottam, amint a Rio Grandéba tartó vonat hosszan sivalkodik a hegyek közt. Menni kell, száraz bocskort kenni kell, jutott eszembe.

Majorrel éjjél utánig darvadoztunk. – Olvastad az *Afrikai vadásznapló*-t? Különbet Hemingway nem írt. – Sok sikert kívántunk egymásnak, azzal, hogy Friscóban találkozunk. Rawlins az utcán álldigált egy fa árnyékában. – Viszlát, Ray. Mikor találkozunk? – Aztán Carlót meg Deant kajtattam, de sehol nem találtam őket. Tim Gray úgy lendítette felém a kezét, akár a bárdot. – Szóval odébbállsz, Yo? – Mert Yónak szólítottuk egymást. – Hát

– mondtam rá. Még néhány napig keringtem Denverben. Mintha a Larimer utca minden sarkán Dean Moriarty vén korhely apja posztolt volna, a korhely bádogos, ahogy hívták. Valamikori tanyájukra, a Windsor Szállodába is ellátogattam, ahol Dean egyik éjjel arra riadt, hogy lábatlan szobatársuk görgödeszkáján odarobajlik *hózzá, és fogdos-sa*. A kurta lábú törpe újságárusnét is láttam a Curtis utca meg a Tizenötödik utca sarkán. Bejártam a Curtis utca rossz lebujaít, elnéztem a farmernadrágban, vörös ingben ácsorgó gyerekeket, a földimogyorósok bódéit, a mozisátrakat, a céllövöldéket. A ragyogó utca vége sötétségbe vészett, a sötétség a Nyugatba. Nem volt már maradásom.

Hajnaltban otthon találtam Carlót. Beleolvastam roppant naplójába, ott is aludtam, és a fakó reggel szemetelő esőjében megérkezett a szálas Ed Dunkel a jóképű Roy Johnsonnal, meg Tom Snarkkel, a lólábú bokival. Körbeülték Carlót, és röstelkedő mosollyal hallgatták eszelős költészetét. Magamba roskadtam. „Ó, Denver madarai!”

– harsogta Carlq egetverően. Utoljára kiszállingóztunk és a szemétemésztők füstjében kutyagoltunk az igazi macskaköves denveri sikátoron. – Ezen szoktam a karikámat hajtani – mesélte Chad King. Nem bántam volna, ha most karikázni látom – s ha látom Denvert, amilyen tíz éve volt, mikor még karikáztunk valahányan, vidámabb sikátorokon, a Sziklás-hegység verőfényes cseresznyevirágzásában, szép remények elébe – a teljes bandánk. És ha Deant látom, szurtosan, rongyosán, amint révületében csatangol egymaga.

Roy Johnsonnal maradtunk ketten a szemerkélő esőben, aztán én megkerestem Eddie barátnőjét, hogy elhozzam a nebraskai Shelton óta Eddie-vel utazó kockás gyapjúingemet. Kikészítették már, szépen összehajtogatva, mint amit halotról húztak le. Roy Johnson is ígérte, hogy Friscóban találkozunk. Friscóba tartott mind a világ. Otthon láttam, hogy megjött a pénzesutalvány. Előbújt a nap is. Tim Gray kísért ki trolin a buszállomáshoz. A jegy San Franciscóig az ötven dolláromnak majd a felét felemésztette. Kettőkor szálltam buszra. Tim Gray integetett. A busz kigördült Denver forgalmas, mozgalmas utcáiról. – Visszajövök, és a körmötökre nézek! — fenyegetőztem utoljára. – Dean szinte indulásom percében ígérte

telefonon, hogy a Parton csatlakoznak hozzám. Ráébredtem, hogy Deannel összesen öt percet nem beszéltem az elmúlt idők során.

## + 11

A Remi Boncoeurrel megbeszélte találkoztát kerek két héttel késtem el. A buszúton Denvertől Friscóig nem történt semmi említésre érdemes, ha az nem, hogy a lelkem végig a busz előtt járt. Cheyenne-t láttam megint, ezúttal délután, majd átvágtunk a hegyláncon Nyugatnak – a Vízválasztón Crestonnál léptünk át éjjélkor, és hajnalban érkeztünk Salt Laké Citybe – alig látszott hihetőnek, hogy Dean itt született a locsolóautók városában –, a perzselő napon Nevadán robogtunk át, és Renót, hunyorgó kínai utcácskáit sötétedéskor értük el. Fölfelé tartottunk a

Sierra Nevadának, fenyők, csillagok, friscói regényekről beszélő hegyi kalyibák közé. Egy kislány hátul egyre sírta az anyja fülébe: – Anyuka, mikor érünk már haza Truckee-be? — Jött Truckee is, a kislány *hazája*, majd lefelé ereszkedtünk Sacramerito lapályának. Eszméltem, hogy Kaliforniában vagyok. Pálmaillatú meleg levegő csapott meg – vagy csókolt inkább –, és már láttam is a pálmákat. A Sacramento beépített folyója mentén haladtunk az autósztrádán fölfelé a hegyeknek megint, majd le, és egyszerre, szürkület előtt kitárult Frisco hatalmas öble álmos fényfüzéréivel. Az Oaklandi Öbölhídon aludtam el Denver óta először, és csak a végállomás fékcsikordulása ébresztett rá, hogy háromezer-kétszáz mérföldnyire vetődtem nénikém patersoni házától. Mint valami megviselt kísértet, úgy szálltam ki a Piac utca és a Negyedik utca sarkán, és előttem álltak Frisco sívó hosszú utcái ködbenfehérben a trolivezetékegig. Botorkáltam néhány sarkot. Szakadt csavargók tarháltak volna le a Misszió utca és a Harmadik utca sarkán. Zenét hallottam valahonnan. Fog ez még tetszeni nekem, biztattam magam, csak előbb hadd találom meg Remi Boncoeur.

A Gyárváros, ahol Remi lakott, barakktelep volt valójában, a haditengerészet kikötőmunkásainak épült a háborúban, fákkal borított mély völgyoszoróban, kantinokkal, kincstári borbély- és szabóműhelyekkel. Úgy hírllett, Amerika egyetlen városa, ahol fehérek és feketék jókedvükből élnek együtt. A hír igaznak bizonyult, mert ilyen kirobbanóan jókedvű városkát azóta sem láttam. Remi kunyhójának ajtaján kirajzszögezett cédula fogadott, legalább háromhetes:

*Paradicsom Sal!* (nagy, nyomtatott betűkkel) *Ha nem vagyunk idehaza, mássz be az ablakon.*

*Remi Boncoeur*

Az írást többször megverte az eső. Be is másztam, és Remi ott feküdt a barátnéjával, Lee Ann-nel az ágyon, azon, amelyet egy kereskedelmi hajóról lopott, mint utóbb elmondta. Elgondoltam, hogyan ereszt le éjnek éjjelén



kereskedelmi hajójáról a fedélzetmester egy ágyat az alatt veszteglő csónakba, és hogyan jut ki a hullámokkal gyözködő partra vele. Remi Boncoeurt jól jellemzi ez a kép.

A San Franciscóban történetke azért bonyolódik bele, mert végzetlen eseményláncolat. Remi Boncoeurrel hosszú évekkal azelőtt találkoztam még gólya koromban, de igazán nem a múltunk, hanem a volt feleségem fűzött össze bennünket. Remi fedezte fel. Bejött egyszer a hálóterembe, és így szólt hozzám: – Kelj, Paradicsom, a felejthetetlen mester szólít! – Kiszórtam az aprót a földre, amint a nadrágomat rántottam. Délután négy tájt volt — naphosszat csak aludtam gólya koromban. – Jól van, ne szemetelj azért. A világ legbelevalóbb kis csajkását fedeztem fel, és még ma este megjártatom az Oroszlán Barlangjában. S már vitt is, hogy bemutasson. Egy hét múltán már én jártam vele. Remi jóképű, nyúlánk, barna, francia fiú volt (mint valami húszéves feketéző Marseille-ből), és francia lévén amerikaiban beszélt az amerikaiánál, angol-sága, franciasága egyaránt tökéletes volt. Választékosan öltözött, bár kissé diákosan, észbontó szökéket szedett fel, és szórta a pénzt. Soha nem vetette a szememre, hogy a nőjét lecsapom a kezéről – éppen ez abroncsolta barátsággá a cimboraságot. Ragaszkodott hozzám a gyerek, Isten tudja, miért.

Amikor ezen a reggelen Gyárvárosban rátaláltam, látnom kellett, hogy a nyomor himbálja, mint akárhányunkat húszas éveink derekán. Hajóra várt egyvégtében – hanem hogy közben legyen miből megélnie, őrszolgálatot vállalt a barakktelepen. Kardos nője, Lee Ann naponta leápolta.

Kuporgattak héthosszat, aztán szombat este együtt elverték ötven dollárt. Remi rövidnadrágot és hetyke katonasapkát viselt a kulipintyó körül, Lee Ann meg becsavart hajjal járt-kelt, közben köszörülték a nyelvüket egymáson. Ennyi rossz szót én még életemben nem hallottam. Hanem szombat este egymásra mosolyogtak, és úgy indultak be a városba, mint a sikerre vergődött filmszillagok.

Remi felébredt, ahogy az ablakon másztam befelé. Dörgő kacagása szinte megsüketített. – Háháhá! Paradicsom csakis utasítás szerint jár el, bemászik az ablakon! De ha utasítás nincs, elmarad két hétig! – Hátba vágott, oldalba bökte Lee Annt, nekidőlt a falnak, és úgy nevetett, hogy a könnye csörgött, és döngette az asztalt, hadd tudjon a völgy az örömről. – Háháhá! – visszhangzón a Gyárváros. – A halhatatlan Paradicsom!

Egy Sausalito nevű halászfalucskán jöttem át, s valahogy ez böffent ki belőlem elsőnek: – Biztosan sok olasz, él Sausalitóban.

– Biztosan sok olasz él Sausalitóban! – harsogta Remi. – Háháhá! – A mellét verte, végigdőlt az ágyon, kis híján le nem hengeredett a földre. – Hallod, mit beszél Paradicsom? Hogy sok olasz élhet Sausalitóban!

Háháhá-há! Hú! Ha! – Belevörösödött a nevetésbe, akár a cékla. – Kicsiklandozol a világból, Paradicsom! Ha az ablakon át, de itt vagy végre! Láttad, Lee Ann, hogy kecmertgett be? Háháhá!

A legfurcsább az volt, hogy Remi szomszédjában lakott egy Mr. Snow nevű fe'kete – de az, ha nekifogott örülni, még nagyobb ramazúrit rendezett. Ha a vacsoránál jött rá, mert a felesége mondott valami semmiséget, hát egy idő múltán felkelt, mert nyilván fulladozott, kilépett az ajtón, hahotázott az égre, dőlt neki a szomszéd falának megré-szegülten, majd körbetáncolta a Gyárváros sötét utcáit, úgy kukorékkolt fel öröme Szerzőjének. Hogy a vacsoráját elköltötte-e utoljára, nem tudom. Lehetséges, hogy Mr. Snow féktelen öröme ragadt Remire, pedig a vállán hordta rendőri munkájának és Lee Ann zajos szerelmének terhét. Láttam mindjárt, hogy lesz min mulatnom nekem is Friscóban.

A helyzet így alakult: Remi a szoba végében hált az ágyukban Lee Ann-nel, nekem az ablak alatti hencser jutott. Átnyúlkálnom tilos volt, Remi nyomban a lelkemre kötötte: – Nekem nehogy helytelenkedjete a hátam mögött! A felejthetetlen mester nem felejt. Az aranyköpés tőlem, minden jog fenntartva. – Jobban megnéztem Lee Annt. Mézszínű közép-európai szépség volt, de a gyűlölködő szeme perzselt. Szíve vágya az volt, hogy gazdag emberhez menjen feleségül. Oregoni kisvárosból származott ide, és bánta a napját is, amikor Remivel összekeveredett. Remi az egyik nagy rongyrázó szombatján ráköl-tött száz dollárt, és Lee Ann azt hitte, telérre lelt. Megragadt itt a kulipintyóban, mert jobb nem akadt aztán se, Friscóban dolgozott, és a távolsági buszhoz kellett kigyalogolnia a keresztútra naponta. Soha meg nem bocsátott érte Reminek.

Megbeszéltük, hogy én maradok a kulipintyóban, és írok egy elsöprő sikerű elbeszélést a hollywoodi filmiparnak, Remi pedig, mint valami ezüsthárfával, elröpül vele a felhők felett a rendeltetési helyére, aztán meggazdagsunk mindannyian. Vele tart Lee Ann is, Remi majd bemutatja egy régi cimborája apjának, aki híres filmrendező és W. C. Fields bizalmasa. Így aztán az első héten ki sem mozdultam, csak írtam bánatos elbeszélésemet New Yorkról, úgy, ahogyan az hitem szerint egy hollywoodi rendező ínyére lehetett. A baj csak az volt, hogy bánatosra sikeredett nagyon. Remi elolvasni nemigen bírta, azonmód vitte Hollywoodba néhány héttel később. Lee Ann a szemét rá nem vetette volna a kéziratra. Elég volt neki minket utálni. Sok vigasztalan órán löktem a kávékat a gallérom mögé, és írtam keservesen. Végül megmondtam Reminek, hogy ez nem élet. Állás kell nekem. Már a cigarettájukra szorultam. Remi homlokára árnyat vetett a csalódás – lehetetlen pillanatokban lepte meg mindig. Arany-szívű gyerek volt.

Elintézte, hogy az ő állásához hasonlóhoz jussak, a telep őrségébe. A hivatalos részletek tisztázása után, bármennyire meghökkenett, alkalmaztak is a csirkefogók. A helyi rendőrség főnöke iktatott be. Karszalagot és gumibotot adott, ezzel megtett a rendőrség kötelékébe tartozó őrszolgálatosnak. Elgondoltam, mit szólna Dean meg Car-lo meg Gőböly Lee a tisztemhez. Tengerészkek nadrágot kellett hordanom fekete zekémhez és rendőrsapkámhoz. Két hétig Remi kihízott nadrágjában harangoztam, akár Chaplin, mert Remi nem győzött zabálni unalmában. A zseblámpáját meg a 32-es automatapisztolyát is odaadta.

– Honnan szedted? – tudakoltam.

– Múlt nyáron lefelé a Partnak leugrottam a vonatról a nebraskai North Platte-ban, hogy a lábam kinyújtóztatom, hát mit látok a kirakatban, mint ezt az ügyes kis jószágot. Beugrottam, megvettem s még elértem a vonatot.

Mikor cserébe én is megajándékoztam volna egy történettel North Platte-ról, hogy a surmók kocsijáról hogyan ugrottunk szét whiskykeresőben, megdöngette a hátamat, és biztosított, hogy a legmulatságosabb fickó a világon mégis én vagyok.

Derengő zseblámpafénynél felkapaszkodtam a völgy déli falán, feljutottam a Friscónak tartó kocsik országúti áradatába, odébb a nyakam kockáztatásával megint leereszkedtem, és egy szakadék fenekére jutottam, kis tanyaházhoz a patak mentében, ahol minden áldott éjjel meg ugatott a kutya. Majd gyors menet következett az ezüstösen poros úton, Kalifornia tinta-árnyékú fái alatt – aki a gyengébb erésztésű vadnyugati filmek közül egyet látott, mondjuk a *Zorro jelé*-t, az ismeri az utat. Ilyenkor elővettem a pisztolyt, és cowboyost játszottam a sötétben. Majd újból megmásztam egy dombot a tengeren túlra induló építőmunkások barakktelepéig. Átutazóban voltak, legtöbben Okinawa felé várták a hajójukat, és többnyire türelmetlenül, mert a törvény elől bujdostak. Jöttek hét-próbásak Alabamából, New York-i csellengők, de mindenfelől csakis a sepreje. S mivel tudták mind, milyen lesz egy évet lehúzni Okinawaban, ittak keményen. Az őrszem dolga volt, hogy a körműkre nézzen, szét ne szedjék már a barakkokat. Őrszobánk a főépületben nem volt egyéb, mint deszkával és üveggel elrekesztett kalicka. Itt ültük körül az egyik redőnyös íróasztalt, ásítóztunk, pisztolytáskánkat húzogattuk a derékszíjunkon, az öreg zsaruk meg történetekkel tartottak bennünket.

Ha magamat meg Remit nem számítom, zsandárlelkű banda volt, borzalmas. Remi a kenyerét kereste, akár jómagam, de ezek azt nézték, kit kísérhetnek be, és milyen dicséretet akaszthatnak le érte a városi rendőrkapitánytól. Hírlett, hogy aki havonta egyet legalább őrizetbe nem vesz, azt szélnek eresztik. Reménytelenül tekintettem a sorsom elébe, de egyéb nem

történt, mint hogy részeg voltam én is, akár a többiek, mikor a pokol elszabadult.

Azon éjjel magam voltam szolgálatban hat óra hosszát – mint egyetlen zsarú a szemhatáron –, és a barakkokban mintha azt vették volna a fejükbe, hogy betörülködnek mind. Úgy ittak, akár a matrózok horgonyszedés előtt. Az őrszobán ültem, lábam az íróasztalon, s egy kalandos Kék Könyvet olvastam Oregonról meg az északi vidékről, amikor arra ocsúdtam, hogy a csöndes éjszakában nagy a sürgés odaki. Kimentem, s láttam, hogy minden barakkban ég a világ, kiáltoznak, és üvegek csörömpölnek. Most ugrik a majom a vízbe, gondoltam. Fogtam a zseblámpámat, odamentem a legzajosabbakhoz, és bekopogtam. Valaki megnyitotta az ajtót egy araszra.

– Mi kell?

– Én vagyok a szolgálatos őrszem, és azt tanácsolnám, hogy ne verjétek az illetet ilyen hangosan – mondtam, vagy valami ehhez hasonló bölcsességet. Az orromra csapták az ajtót. Bambán bámultam a fáját, mint valami vadnyugati film seriffje, és úgy döntöttem, itt az idő, megmutatom, ki a jani. Megint bekopogtam. Ezúttal kitérték az ajtót. – Hallgassatok ide – mondom –, nem azért, hogy zavarogjak, de engemet csapnak el, ha ekkora itt a zaj.

– Ki vagy te?

– Én vagyok az őrszem.

– Sose láttunk.

– Tessék, itt a karszalagom.

– Mit keres a pisztolytáska a seggeden?

– Nem az enyém – mentegőtöttem. – Úgy kértem kölcsön.

– Igyál meg egyet velünk, rakom a füledbe! – Megittam kettőt, ha már.

– Semmi hiba, gyerekek? – kérdeztem. – Ellesztek szépen, békével? Mert én fázok ki az alakulattól, ha nem.

– Ne izguljál, öcsi – csitítottak. – Járd csak le a többi barakkot is, aztán fordulj vissza, ha megszomjazzál.

A többiben is hasonló szerencsével jártam, és eláztam, akár a többiek. Hajnalban aztán énnekem volt a dolgom, hogy a lobogót felhúzzam egy tüzöles árbocra – de ezen hajnalban fordítva lengett, úgy tértem nyugovóra. Mikor este szolgálatba álltam, a hivatásosak morcosán üldögéltek az irodában.

– Mondd csak, öcskös, mi volt az a ricsaj itt az éjjel? A völgyön túl a házakból mindenfelől panaszt tettek.

– Nem is tudom – mondom –, de most mintha csönd volna.

– Mivel az éjszaka kiadták a hangjukat. Teneked kellett volna a rendet tartani. A főnök tevégetted eszi a kefét. Aztán még valami. Tudod-e, hogy az országzászló fordítva felhúzásáért börtön jár?

– Fordítva felhúzásáért? – rémüldöztem, mert persze nem készakarva tettem. Oda se néztem, úgy húztam fel hajnalonta.

– Abbezony – állapította meg az a dagadt dekás, aki húszonkét évig volt őr az Alcatrazban. – Börtön jár az ilyesmiért. – A többiek borúsán rábólintottak. Közben meg nem emelték volna a betonseggüket. Büszkévé tette őket a pecéri állapot. Tudtak a fegyverrel bánni, és megbeszéltek a tapasztalataikat. A legszívesebben keresztüllőttek volna valakit. Gyanítom, hogy Remit meg engemet.

A pókhasú alcatrazi börtönőr hatvan körül járt már, és hiába volt nyugdíjas, nem szakadhatott ki ebből a légkörből, amely tapló lelkét táplálta. Minden áldott este a 35-ös Fordján érkezett szolgálattételre, percre pontosan bélyegzett, és leült a redőnyös íróasztalához. Kínos aprólékossággal töltötte ki azt az űrlapot, amelyet mindannyiunknak ki kellett tölteni naponta – őrzáratok ideje, mi történt, meg a többi. Amint azzal elkészült, hátradőlt, és belefogott emlékezéseibe. – Ott kellett volna lenned, amikor vagy két hónapja Lórúgással (egy másik, fiatalabb zser-nyák, aki texasi lovas csendőrnek készült, de pillanatnyilag be kellett érnie e szerényebb hivatallal) őrizetbe vettünk egy ittas egyént a G-barakkban. Barátom, vérben gázoltunk. Akár átviszlek ma este, és megmutatom a foltokat a falon. A másik pofont a polgár mindig a faltól kapta! Először Lórúgás adott neki, aztán én, és mire végeztünk, előállítható volt. Fogadkozott égre-földre, hogy kinyír bennünket, ha szabadul. Harminc napot kapott. Azóta, tessék, eltelt hatvan nap is, mégsem jelentkezett.

–

Ez volt a történet csattanója. Visszajönni nem mert, hogy kinyírja őket, úgy megagyalták.

A vén zсарu édesdeden emlékezett tovább Alcatraz rémségeiről. – Kincstári rendben vittük a népet reggelizni, akár egy század katonát. Nem vétette el ott a lépést egy se! Azt látni kellett volna! Dobszóra ment minden. Huszonkét esztendeig szolgáltam ott, de egyszer nem kerültem szorult helyzetbe. Tudták a nehéz fiúk mind, hogy nálunk nincs kecmec! Akik a gyepőlőszárat egyszer eleresztik, azok szoktak bajba kerülni. Például te. Ahogy elnézlek, igen kesztyűs kézzel bánssz te a jónéppel. – Kiemelte a pipát az agyarái közül, és merően rám nézett. – Majd megadod az árát, meglásd.

Már törleszteni, gondoltam magamban, de neki csak annyit mondtam, hogy Isten engem nem rendőrnek teremtett, úgy látszik.

– Lehetséges, mégis hozzánk jelentkeztl. Azért legfőbb ideje, hogy eldöntsd, vagy szar, vagy kalaposinas, mivel így nem jutsz semmire. De ha azt tekinted csak, hogy amire felesküdtél, az a kötelességed, akkor is megvan a miheztartás. Rendnek muszáj lenni.

Erre már nem tudtam, mit mondjak. Igaza volt. A legszívesebben felszívódtam volna az éjszakában, hogy a végére járjak, mi okosabbal keresi kenyerét ez az ország.

A másik zсарu, Lórúgás, szálás, inas alak volt, a fekete haját kurtára nyírva viselte, s a nyaka idegesen rángott – mint az olyan öklözőé, akinek a szél összekuszálta a kesztyűjét. Régimódi texasi lovas csendőr módjára öltözött, revolvere a térdét verte, úgy lógott a töltenyekkel megtűzdelt derékszíján, másik oldalán kurta bikacsök – fityegett rajta mindenfelől valami. Olyan volt, akár a két lábon járó kínozókamra. Éppen csak a csizma hiányzott, de a fényes cipőjével, hetyke kalapjával, hanyag zekéjével azt is kipótolta. Fogásokat mutogatott nekem – alám nyúlt, ahol elágazok, és megemelt. Ha az erőnket összemérjük, ilyen fogással én földobtam volna az emeletre, de nem akartam összeverekedni vele. Ilyen szivarral csakis lövöldözés lehetett a vége. Márpedig löni nálam jobban löhetett, mert én nem játszottam pisztolyokkal soha életemben. A töltő-getésétől is irtóztam. Ez a Lórúgás pedig az előállítás vágyától égett. Egyik éjszaka, mikor mi ketten voltunk szolgálatosak, egyszer csak kivörösödött pofával állít be az őrszobára.

– Beszéltem, hogy ne verjék a tamtamot, de ezeknek hiába a szó. Beszéltem még egyszer. Nálam két szép szó után elfogy a cérna. Gyere, előállítjuk őket.

– Hadd próbálkozzak meg – ajánlottam. – Beszélek én a fejükkel.

– Azt már nem. Két szép szónál több nem kell. – Sóhajtottam. Mit volt mit tenni, megközelítettük a rendbontók barakkját. Lórúgás kitérte az ajtót, és beszólt, hogy jöjjenek ki libasorban. Kínos jelenet volt. A fülünk is bele-vörösödött. Ez Amerika. Ki-ki teszi, amit elvárnak tőle. Mi bűn van abban, ha összezárt emberek italozással és hangoskodással csapják agyon az éjszakát? Lórúgás azonban bizonyítani akart, és vitt engemet is, nehogy el találják kenni a száját. Mert ezektől kitelt volna. Testvérek voltak, alabamaiak. Bekísértük őket az őrszobára, Lórúgás elöl ment, én hátul.

Az egyik gyerek azt mondja nekem: – Szólj már rá a mirelitfülű pojácára, hogy ne szívóskodjon, mert utoljára kiadnak rajtunk, és nem jutunk el Okinawába.

– Majd beszélek vele.

Az őrszobán meg is próbáltam, de Lórúgás megemelte a hangját, és vörös füllel szavalta, hogy jól hallják mind: – Tőlem szép szót kétszer hallanak csak!

– Üsse kő – mondta az alabamai –, legföllebb oda az állás! – Lórúgás erre nem is szólt, csak kitöltötte az őrizetes űrlapokat. Végül egyet vett csak őrizetbe közülük, és kihívta érte a járőrökcsit a városból. Jöttek is, és vitték. A többi testvér mogorván elszéledt. – Lesz kapsz a mamától odahaza – beszéltek egymás közt, majd az egyik vissza-sompolygott hozzám. – Mondd meg ennek

a texasi vadtuloknak, hogy betakarjuk csúnyára, ha a bátyám holnap estére vissza nem kerül. – Jóakaratóan tudattam Lórúgással az üzenetet, de nem szólt rá. Az alabamait simán elengedték, és nem lett a dologból semmi. A társaságot hajóra tették, jöttek helyettük más bumburnyákok. Ha Remi Bon-coeurt nem tekintem, két óra hosszát meg nem maradok az állásban.

Szerencsére vele sok szolgálati éjszakát töltöttünk kettesben, s ilyenkor nem volt ok az unalomra. Első őrjáratunkat megtettük szép kényelmesen az esti órákban. Remi mindenütt végigpróbálgatott minden ajtót, mert azt remélte, egyszer nyitva talál egyet. – Évek óta az jár az eszemben – ábrándozott –, hogy egy kutyát kitanítok, és nekem mást ne tegyen, csak járja a barakkokat, és zsebelje ezeket a rossz hordárokra. Zöldhasúakra idomítanám. Szagolni se szagolhatja mást, hogy a szimat az orrában maradjon, Bémalléros Dezső, a műszaki blöki. – Remi tele volt eszelős tervekkel. A kutyát is hetekig hallottam tőle. Egyszer aztán talált egy nyitott ajtót. Nekem nem tetszik az ilyesmi, hát megindultam a folyosó túlsó végének. Remi halkán benyitott, és a barakktelep főgondnokával került szemtől szembe. Nem szívelték pedig egymást. Azt mondja nekem egyszer: – Hogy hívják azt az orosz író, akiről annyit áradozol... Amelyik újságpapírral bélelte a cipőjét, és a szeméten talált köcsögkalapban járt? – Némi tódításokkal visszhangozta, amit Dosztojevszkijről hallott tőlem. – Az! Dosztijovszkij! Erre a főgondnokra se lehetne más nevet ragasztani! Ilyen pofával csak Dosztijovszkij lehet az ember! – Hát éppen Dosztijovszkijnál talált nyitott ajtóra. Dosztijovszkij aludt, mikor azt hallotta, hogy valaki motoz a kilincsen. Azonmód pizsamában felugrott, s mikor az ajtót kitartha, kétszer rondább volt a szokásosnál. Remi agyonbarázdált, élemedett, dühös arcba bámult.

– Mi ez itt?

– Csak néztem, hogy nyitva van-e, mert azt hittem, a .. a .. a takarítókamra. A felmosórongyot keresem.

– Hogy értve?

– Hát...

Odaléptem, és beleszóltam: – A felső csarnokot valaki összerókázta. Föl kell törülni.

– Ez nem a takarítókamra. Ez az én szobám. Ha még egyszer ilyesmi történik, kivizsgálatom a dolgot, és maguk röpülnek. Ertjük egymást?

– Ha egyszer fönn rókázik valaki... – próbálkoztam.

– A takarítókamra lentről, az alsó csarnokból nyílik. Onnan – mutatta, aztán várt) amíg előkerítjük a felmosórongyot, és kárvallottan felvisszük az emeletre.

– Fene a fejedet, Remi – mondom –, ha nem szarba rántasz, akkor hányásba. Miért nem férsz a bőrdobban? Hogyhogy neked csak a lopáson jár az eszed?

– A világ az adósságait sose törlesztheti nálam. A felejtetetlen mester nem felejt. Ha így beszélsz velem, egyket-tő Dosztijovszkij lesz a neved.

Remi megmaradt kamasznak. Valamikor Franciaországban, árva kisdíák korában úgy érezte, hogy mindenéből kiforgatják – nevelőszülei becsapták az iskolába, és ott felejtették, majd tanári sanyargatások során egyik iskolából a másikba vándorolt, és éjjelente az utcákat rózta, úgy szerkesztett átkokat ártatlan szótárából. Örökké azt tervezte, hogy megfizettet a világgal bajaiért, de a bajoknak vége-hossza nem akart lenni.

A kantin volt a nagy fogásunk. Körülnéztünk, nem figyelnek-e, kivált pedig, ha valamelyik zsaru kollégánk nem les-e ránk, aztán leguggoltam, Remi ráállt a vállamra, úgy húzódkodott fel. Belökte a felső ablakot, mert afelől tettünk, hogy esti zárásnál soha be ne reteszeljék, bemászott, és a gyúróasztalra huppant. Én valamivel fűgőbb voltam, magam felhúzódkodtam, és beugrottam egyenesen a fagyaltgép elé, és nekiláttam gyermekkori álmom megvalósításának. Lekaptam a csokoládéfagyalt fedelét, könyékig ereszkedtem a tartályba, a dorongra rásodortam a fagyaltból és nyalogatni kezdtem. Majd a parféra buktunk rá. Némelyikre csokoládéöntetet eresztettünk, másra málnát, úgy zabáltuk. Aztán a konyhát kutattuk ki, hűtőszekrényeket nyitogattunk, hogy lássuk, mit vihetnénk haza. Akárhányszor a marhasültből is letéptem, szalvétába csomagoltam, úgy tettem zsebre. – Truman elnök a lelkünkre kötötte – hangoztatta Remi –, hogy csökkentsük megélhetésünk költségeit.

Egyik éjjel sokáig gyertyáztam, amíg Remi benn egy nagy papírdobozt megtöltőn. Hanem a doboz nem fért ki az ablakon. Reminek át kellett szerveznie a csomagolást. Később éjszaka, amikor letette a szolgálatot, és én maradtam csak az őrszobán, furcsa dolog történt. Őrjáratra indultam a völgy régi ösvényén, mert azt reméltem, hogy egyszer látok én is szarvast (Remi látott, mert ezen a vidéken akadt vad még 1947-ben is), és egyszer csak nagy zihálásra-szusogásra lettem figyelmes. Azt hittem már, nem is szarvas, hanem rinocérosz közeledik felém a sötétben. A pisztolyomhoz kaptam. Ingotag testű, hatalmas fejű alak bukkant elő a derengésben. Észbe kaptam, hogy csak Remi lehet a dobozzal. Nyögött a hatalmas súlya alatt. Kulcsotkerített a kantinhoz és az ajtón hozta ki a teljes zsákmányt. – Azt hittem, otthon vagy, Remi – szóltam rá. – Mit ügködsz még ilyenkor is?

– Megmondtam számtalanszor, Paradicsom – feddett –, hogy Truman elnök a lelkünkre kötötte: csökkentsük megélhetésünk költségeit! – Azzal szuszogva eltűnt a bozótban, a kalyibánkhoz vezető dimbes-dombos úton, de



valahol félúton elrejtette a dobozt, és visszajött. – Nem bírom magam, Sal. Szétosztom két dobozba, aztán segíted hazahozni.

– Csakhogy én szolgálatban vagyok!

– Majd éh ügyelek, amíg te hazatérsz a magadéval. Ügyeskednünk kell. – Megtörölte izzadó arcát. – Húha! Hányszor mondjam, Sal, hogy a cimborák egy kenyérre dolgoznak. Nem foghatsz a könnyebbik végét. A Doszti-jovszkijok, a dekások, a Lee Annek, aki csak rossz fej itt nyüzsög, az mind az irhánkra pályáz. Ne hagyjuk megteveszteni magunkat. Egy se úgy fázik, ahogy reszket. Légy résen! A felejthetetlen mester sem felejt.

Egyszer aztán kiböktem: – Mikor hajóznak el innét? – Tíz hete üztem már akkor a rendőri ipart, hetente ötvenöt dollárt vágtam zsebre, és a nénikémnek elküldtem belőle legalább' negyvenet. Közben egyetlen estét töltöttem San Franciscóban. Életem összeforrt a kalyibával, Remi és Lee Ann huzakodásaival, a barakkok közti éjjeli őrzéssel.

Remi eltűnt a másik dobozért, aztán együtt küszködtünk hazáig a háthaporjás Zorro-ösvényen, végül mér-földnyi kaptatás után leraktuk a szerzeményt Lee Ann konyhaasztalára. Lee Ann felébredt, és megdörzsölte a szemét.

– Tudod, mit kötött a lelkünkre Truman elnök? – Lee Ann majd kibújt a bőréből örömeiben. Akkor eszméltem, hogy Amerika minden polgára tolvajlásra született. Vérszemet kaptam én is. Már az ajtókat próbálgattam, nincs-e nyitva egy. A többi zsaru gyanakvóan figyelt bennünket, mert látták, hogy a szemünk se áll jól – ösztönük megsúgta nekik, miben sántikálunk. Sokéves tapasztalatuk csalahatatlant volt.

Napközben kijártunk a hegyekbe, és megpróbáltunk pisztollyal foglyot löni. Remi odalopózott három lépésre az egyik csicsergő madárhoz, és rásütötte a harminckettesét. Elhibázta így is. Hahotája megrázta Kalifornia erdeit, talán a teljes Amerikát. – Itt az ideje, Sal, hogy elmenjünk a Banánkirály hódolatára.

Vasárnap volt, kivakaróztunk, és kiálltunk a keresztúti buszmegállóhoz. A busz bevitt San Franciscóba. Kószáltunk az utcákon. Remi hahotája harsogott mindenfelé. – A Banánkirályról írsz elbeszélést – parancsolt rám. – A felejthetetlen mester nem felejt el, ha megpróbálják hintába tenni. Különben a Banánkirály az életed témája lesz. Ott trónol. Íme. – Egy sarki banánárus volt a Banánkirály. Ránéztem, s elunatkoztam. Remi azonban egyre bökődött, verte bele az orromat a felfedezésébe. – Az olvasóközönség a színes történetekre bukik, amelyet a Banánkirály kínál. – Megmondtam neki, hogy fűtyülök a Banánkirályra. – Ha a Banánkirály jelentőségét be nem tekinted, egy színes az újságnak nem telik tőled – hangoztatta.

Kinn az öbölben elrozsdált régi teherhajó billegett, bójául használták. Remi annyira meg akarta nézni, hogy egy délután Lee Ann uzsonnát csomagolt össze, csónakot bé-reltünk és kieveztünk. Remi szerszámot is hozott. Lee Ann pucérra vetkezett, és kifeküdt napozni az úszóhídra, én meg a tatról lestem. Remi rögtön lement a kazánház patkányfészkébe, és kopácsolni kezdett. A rézburkolatot feszegette volna le, ha már rég el nem vitték volna. Beültem a pusztuló tisztí ebédlőbe. Gyönyörűen felszerelt ódon-ó hajó volt, csupa berakott famunka és beépített tengerészláda, Jack London San Franciscójából maradt. Elámolyodtaib, az ebédlőasztalon játszó napsugáron. Az éléstárban patkányok kotorásztak. Valamikor kék szemű hajóskapitány költötte el az ebédjeit itt.

Csatlakoztam Remihez a hajó hombárjában. Minden mozdítható! megmozgatott. – Seholy semmi. Azt hittem, rézbányára bukkanok, de ha nem, legalább egy-két csavarkulcs akad. Ezt a hajót a tolvajok már kibebezték. – Az öbölben ringott évek óta, s a tolvaj kéz is ki tudja, hol száradt már.

– De szívesen hálnék ezen a hajón – mondom Reminek –, amikor a ködök bejönnek és a hullámok döngésében nyiszorog!

Remi elbámult. Nőttem a szemében. – Öt dollárt kapsz tőlem, Sal, ha megteszed! Nem félsz, hogy a régi kapitányok szelleme hazajár belé? Nemcsak öt dollárt adok, hanem összecsomagolok a vállalkozásodhoz élelmet, pokrócot, gyertyát.

– Felcsapok – mondtam rá. Remi szaladt tudatni az újságot Lee Ann-nel. Én is szaladtam volna, hogy egyenest a lába közt kössek ki, de tudtam, hogy a felejtethetlen mester nem felejt, ezért csak a szemem sarkából figyeltem.

Sűrűbben járogattam be Friscóba, és emberileg mindent megtettem egy tisztességes tüffentés érdekében. Hajnalig fűztem egy minnesotai szökét a park padján, sikertelenül. Csira, az akadt volna. Valahányszor egy kocsmá vécéjében megkörnyékeztek, az orruk alá toltam a pisztolyomat, úgy érdeklődtem: – Tessék? Nem érttem jól. – Persze megugrottak. Magam sem tudtam, miért vagyok ilyen goromba. Ismertem én csirákat országsszerte. Talán San Franciscó-i magányosságom nyomott meg, talán a fegyverviseelés. Legalább csira-riogásra legyen jó a pisztoly. Máskor ékszerész kirakata előtt mentem el, s az jutott az eszembe, milyen jó volna kilőni az üvegét, kiszedni a legszebb gyűrűt-karkötőt, s vinni futvást Lee Ann-nek: Sejtettem, ha itt nem hagyom San Franciscódt Hamarosán, megzavarodok.

Hosszú leveleket eresztettem meg Deannek és Carló-nak valahová a texasi öbölbe, mert ott hédereztek tanyáján. Válaszuk úgy szólt, hogy jönnének ők is San Franciscóba, mihelyt az ilyen-amolyan dolguk végére jártak. Közben itt a hármunk talpa alatt megindult a föld. Jöttek a szeptemberi esők, sokasodtak a leápolások. Remi elrepült Lee Ann-nel Hollywoodba, vitték a búval írt

filmforgatókönyvemet, és persze sikertelenül tértek meg. A híres rendező részegen fogadta őket, meg se nézte a kéziratot. Malibu Beach-i villájában elidőztek egy darabig, aztán összekaptak a vendégek előtt, és hazarepültek.

Az ajtót a lóverseny tette be. Remi fogta a megtakarított pénzét, vagy száz dollárt, kiöltöztetett engem is a régi ruháiba, karjára fűzte Lee Annt, úgy mentünk át az öblön az Aranykapu lóversenyterre Riclynond közelében. Jó szívének jellemzésére elmondom, hogy egy hatalmas papírzacskóba belerakta zsákmányolt élelmiszereink felét, és elvitte Richmondba egy özvegynek, aki a miénkhez hasonló barakktelepen lakott, libegő nagymösások közepette. Vele tartottunk. Rongyos gyerekek ténferegtek mindenfelé. Az özvegy hálálkodott. Remi a hajós bátyját ismerte valahonnét. – Szóra sem érdemes, Mrs. Carter – háhította el a köszönetet urasán. – Kerül még, ahonnan ez jött.

Az özvegytől mentünk tovább a lóversenyre. Remi mindjárt húszdolláros téteken kezdte, és a hetedik futamra nem maradt egy vasa. Akkor még rátette az utolsó két dollár konyhapénzünket, és elvesztette azt is. San Franciscóba stoppal kellett visszajutnunk. Megint ott lengettem az útfélen. Jól öltözött úr állt meg értünk a csicsás kocsiján. Én telepedtem mellé. Remi nagy rabló mesével próbálkozott, hogy a lelátón elhagyta a tárcáját. – Valójában – igazítottam ki – a lovin hagytuk a pénzünket, de úgy határoztunk, hogy a veszteségeket megelőzendő ezentúl hokinál fogadunk, igaz, Remi? – Remi fülig vörösödött. Jótevőnk végül megvallotta, hogy a lóverseny tisztviselője. A finom Palace-szállónál tett ki, mi pedig néztük, amint eltűnt a csillárok alján, emelt fővel, kibélelt zsebbel.

– Böhö! Bruha! – harsogta Remi az estéli utcán. – Paradicsom a lóverseny tulajának kocsijába száll, és megfenyegeti, hogy eztán csak bokikkal kezd. Lee Ann, Lee Ann! – S fogdosta, gyomrozta közben. – Ilyen mulatságos polgárt nem látott a világ! Biztosan sok olasz él Sau-salitóban! Bruhuhu! – Átölelt egy lámpaoszlopot, úgy ha-hotázott.

Lee Ann olyan pillantásokat vetett ránk azon este, hogy az eső is eleredt. A házban nem maradt egy cent. Eső dobolt a tetőn. – Egy hétig el nem áll – jegyezte meg Remi. Letette a gyönyörű öltő ruháját, és ott állt megint a rongyos rövidnadrágjában, pólóingében és hetyke sipakjában. Szomorú, nagy gesztenyeszeme a padlódeszkákon vándorolt, pisztolya ott hevert az asztalon. Mr. Snow eget verő öröme az esős éjszakában is idehallatszott.

– Paraszt már ez a seggfej – bökte ki Lee Ann, de látszott rajta, hogy nem ez lesz az utolsó szava. Remi kezdte pisztergálni, amint a kis fekete kontókönyvében tanulmányozta adósait, főként tengerészeket. A nevük mellé piros tintával szitkokat írt. Reszkettem attól a naptól, amikor majd én is közéjük kerülök. Az utóbbi időben annyi pénzt küldtem a nénikémnek, hogy élelemre alig költöttem többet négy-öt dollárnál. Sovány vásárlásaimat aztán

Truman elnök szellemében egészítettem ki. Remi is úgy érezte, hogy a háztartás költségeiből nagyobb rész illetve, ezért a szépen tételezett fűszeresszámlák kutyanyelveit a fürdőszoba falára aggatta mostanában tanulmányozás és tudomásulvétel végett. Lee Ann pedig azt a gyanút táplálta Remi ellen, sőt ellenem is, hogy dugdossuk előle a pénzünket. Hűtlen elhagyással fenyegetőzött.

Remi a száját biggyesztette. – Hová mégis? – vetette oda. – Jimmyhez – szólt a válasz.

– Jimmyhez? A lövi pénztárosához? Hallod ezt, Sal? Lee Ann a lövi pénztárosát babonázná meg! Azt ajánlom, a seprűd nyergeid meg, ott még hasznát veszed. A lovak sok zabot megettek a héten az én száz dollárom árán!

Szemlátomást romlott a helyzet. Az eső szakadt. A barakk főbérője Lee Ann volt. Így aztán kiadta Reminek, hogy szedje a betyárbútort, és takarodjon. Remi nekifogott a csomagolásnak. Borzadón néztem sorsom elébe az esőmosta kulipintyóban ezzel a sárkánnyal. Beavatkozással próbálkoztam. Akkor Remi meg találta taszítani Lee Annt, Lee Ann pedig a pisztolyért kapott. Remi nekem lökte oda a pisztolyt, azzal, hogy dugjam el. Nyolctölté-nyes tár volt benne. Lee Ann sikoltozott egy sort, aztán felkapta esőkabátját, és nekivágott rendőrért a csatakos éjszakának – mégpedig ki másért, ha nem alcatrazi barátunkért? Szerencsére nem találta odahaza, és bőrig ázva jött meg. Fejemet térdem közé ejtve gubbasztottam a sarokban. Kellott nekem háromezer mérföldre elbitangolni hazulról? Mit keresek itt? Hol lesz majd gyötrött lelkemnek nyugovása?

– És tudd meg, te szemétláda – fűzte tovább a szót Lee Ann –, hogy ma este utoljára suhantottam tojásos velőt meg tárkonyos bárányt a belednek! Annak a világnak vége, hogy csak dagadsz, mint barátban az alleluja, és pima-szodsz el a szemem láttára!

– Így is jó – mondta Remi csöndesen. – így is jó. Tudtam én, amikor összeálltunk, hogy. nem lesz csupa szép álmom és rózsás csók az életem. Nem is csalódtam. Megpróbáltam a kedvedben járni... a kedvetekben... de hiába. Elárultatok – állapította meg, s a panasz szívéből szakadt. – Azt hittem, elválhatatlanok leszünk. Próbálkoztam mindennel. Elrepültem Hollywoodba. Salt beszereztem a rendőrséghez. Álomszép ruhákat vettem neked. San Franciscóban a legjobb társaságokban forgattalak meg. Ti pedig, ti pedig rácáfoltatok legvérmesebb reményeimre. Nem mintha hálát vártam volna. Egy barátságot azonban elvárok tőletek, s ez lesz az utolsó. Nevelőapám látogat el San Franciscóba jövő szombaton. Arra kérlek benneteket, fogadjuk együtt szombat este, és tegyünk úgy, mintha oly szépen élnénk, ahogyan leveleimben ecseteltem. Vagyis szombat estére te légy a szívem választottja, Lee Ann, te pedig, Sal, a lelkem barátja. Már elgondoltam, honnan kölcsönzők száz dollárt

az alkalomra, mert teszek felőle, hogy nevelőapám jól mulasson, és ne aggodalmakkal telten térjen meg San Franciscóból.

Elcsodálkoztam. Úgy tudtam, Remi apja jóhírű orvos, bécsi, párizsi és londoni gyakorlattal dicsekedhet. – Csak nem akarod azt mondani – néztem rá –, hogy száz dollárt rákölténé? Hiszen zsebre rak, te meg csak az adósságot gyűjtőd a fejedre!

– Tudom – válaszolta Remi megtörtén. – Kérésem tehát változatlanul az, hogy igyekezzetek tisztességesen viselkedni előtte, mintha semmi baj nem volna, hadd vigyen magával jó emlékeket az öreg. Én tisztelem és becsülöm a nevelőapámat. Fiatal feleségével jön ide. Meg kell tennünk minden tőlünk telhetőt. – Remi olykor feddhetetlenül viselkedett. Le is vette a lábáról Lee Annt, bár megfordulhatott a fejében, hogy ha a fia nem vált be, hátha az apja beválik.

El is érkezett a szombat este. Addigra kiléptem a rendőrség kötelékéből, épp egy sóhajtással azelőtt, hogy kilöktek volna, mivel nem állítottam elő elég rendbontót – azért úgy intéztem, hogy ez legyen az én utolsó szombat estém is itt. Remi meg Lee Ann fölment a szállodai szobába az öreg üdvözlésére, én meg lenn maradtam a bárban, és az útra szánt pénzemből becelekedtem. Jóval később felmentem utánuk. Az előkelő, szálás, csiptetős nevelőatyá nyitott ajtót. – Hogy vagyunk, Monsieur Boncoeur? – lelkendeztem franciául. – *Je suis haut!* – amivel azt akartam mondani, hogy magas a kedvem, de persze az öreg nem értette. Remi elvörösödött, és láttam, hogy elárultam megint.

Remi finom éttermet nézett ki az alkalomra, az Alfréd-félét az Északi Parton, el is vert benne jó ötven dollárt, amíg megetetett és megitatott mindnyájunkat. Hanem a baj még csak eztán szakadt a nyakunkba. Mert íme, ki nem ül Alfréd bárpujtjánál, mint az én derék Roland Major barátom! Nemrég érkezett Denverből, és mindjárt fogott állást az egyik San Franciscó-i lapnál. És máris becelekedett. Borotválkozásra sem jutott ideje. Odarontott és megdöngötte a hátamat, éppen amint a poharam emeltem volna, majd bevágódott Boncoeur doktor mellé a kárpitozott ülésre, és a levesén áthajolva magyarázott nekem. Remi vörös volt, akár a cékla.

– Nem mutatnád be a barátodat, Sal? – érdeklődött halvány mosollyal.

– Roland Major, a San Franciscó-i *Árgus* munkatársa – hazudtam papofával, de Lee Ann szeme pillantása kis híján felnyársalt.

Major a mőszejő fülének fordult. – Hogy tetszik a középiskolai franciatanítás? – bögte bele.

– Bocsnát, én nem tanítok franciát.

– Pedig kinézem magából! – Meglátszott, hogy kötek-szik. Akár szemére lobbantathattam volna, hogy a mi készülő estélyünkbe is beleköpött Denvefben, de megbocsátot-tam neki.

Úgy eláztam, hogy megbocsátottam az emberiségnek is. A mőszió fiatal feleségének szép álmokat és rózsás csókokat meséltem. Kétpercenként ki kellett robbanom a klotyóra, méghozzá Boncoeur doktoron át. Szemmel láthatóan pusztult a világ. A San Franciscó-i szép napoknak befellegzett. Kinéztem Remiből, hogy többet szóba nem áll velem. Kár pedig, mert én igaz barátja voltam, s azon kevesek közül való, akik nagyra tartották. Évek is beletelhetnek, amíg ezt a vacsorát megemészti. Elgondolni is iszonyú volt, hová jutott a barátságunk azóta, hogy leveleimet írtam neki Patersonból, és a feléje vezető 6-os utat kinéztem Amerika autótérképén. Most pedig a végére jutottam Amerikának is – lábam alól elfogyott a földje –, és csak visszafordulhattam. Mentettem a menthetőt, nagy vargabetűt terveztem Hollywoodba, majd vissza Texasnak, hogy öbölbeli barátaimat meglátogassam – aztán záróra.

Majort kilökték az Alfrédből. Mivel addigra megvacsoráztam, csatlakoztam *hozzá* magam is – azaz Remi ajánlotta, hogy akár tarthatok vele. Így aztán elindultunk Majorrel korhelykedni. A Kondérba telepedtünk be, és Major ilyeneket mondott: – Te Sam! Nem tetszik nekem az a langyos gyerek ott a pultnál! – De fennhangon.

– Nem-e tán, Jake? – csodálkoztam rá.

– Sam – azt mondja –, én odamegyek, és leterítem.

– Netene, Jake – mondtam, híven a Hemingway-forga-tókönyvhöz. – Innét is beléeriszthetel. – Megint csak kipenderítettek minket.

Remi meg Lee Ann még aludt reggel, amikor megálltam a kulipintyó közepén, s bánatosan néztem azt a nagy halom szennyest, amit majd Remivel kellett volna kimosnunk a Bendix-gépen hátul a színben (derűs multságunk volt a mosás a színes asszonyokkal, Mr. Snow eget verő öröme közepette), és akkor úgy döntöttem, eltakarodok. Aztán kiléptem a tornácra, és meggondoltam. – Nemad-diga – mondtam. – Hiszen megfogadtam, hogy el nem megyek, amíg arra a csúcsra fel nem hágtam. – A völgy túlsó felén emelkedett, messzi el lehetett látni róla a Csendesóceánon. így aztán maradtam még egy napot. Vasárnap volt. Fojtó meleg telepedett a vidékre. A nap már háromkor vöröslőit. Akkor indultam neki a csúcsnak, és négyre fel is értem. Az út mentén kaliforniai nyárfák és eukaliptuszok merengtek. A csúcs felé elfogytak a fák, csak kő meg fű maradt. A hegy part felőli lábári csorda legelészett s lejjebb megláttam a Csendes-óceánt kéken, hatalmasan, amint tolta nagy fehér falát, mesebeli krumpliföldjében kélt San Franciscó-i ködét. Egy óra múltán bedől a köd az Aranykapun és fehérbe öltözteti a regényes

várost. Ilyenkor a szerelmes fiatalember szíve csücskével megindul lassan fel a fehér ösvényen, miután egy palack tokajit a zsebébe süllyesztett. Ilyen város Friscó. A fehér kapufélfákat szép asszonyok támasztották, úgy várták az urukat haza – hogy az Embarcaderóról, a Piac utcáról, a Coit-to-ronyról és tizenegy nyüzsgő dombjáról ne is szóljak.

Tekergettem a nyakamat. Mintha álomba szédültem volna innen a szirtről. Ó, hol az én szívem csücske? – gondoltam el, és tekingettem mindenfelé, mint ahogy tekingettem már lenn is, a laposabb világban. Most pedig már itt állok Amerika rendíthetetlen rögének legszélén. Valahonnan messzi mögülem a szédült New York hányja barna porfellegeit. A keleti tájban barnaság és szentség uralkodik – Kalifornia fehér, akár a kitegetett nagymosás, és az esze nem több, mint a mosónéjának. Legalábbis akkor így gondolkodtam.

Remi és Lee Ann még aludt reggel, amikor összecsomagoltam, és kicsusszantam az ablakon, azonmód, ahogy érkeztem a vászontarisznyámmal. Elmaradt a kinnhálás a kísértethajón – *PotyaTengerNagy-nak* nevezte a nép –, és odavolt a barátságunk is Remivel.

Oaklandben egy szekérkerék-cégéres kocsmában legu-rítottam egy sört a csavargók közt, azzal útra tettem a formámat. Át kellett gyalogolnom Oaklanden, hogy kijussak a fresnói elágazáshoz. Két stoppal jutottam el Bakers-fieldbe, négyszáz mérfölddel délnek. Az első szédült szőke srác volt, öles termetű, felsrófolt járgányon. – Látod ezt a nagylábujjat? – mondta, amint a gázba beletaposott, és nyolcvannal elhagyott mindenkit az úton." – Nézd meg jól. – Be volt bagyulálva. – Ma reggel vágattam le. Bennfotak volna a kutyaütők, de én szedtem a sátorfát, s jöttem. Mit számít egy nagylábujj? – Az ám, gondoltam, mit számít, mikor jön a kanyar, és jól megfogózkodtam. Ment ez, akár a meszes. Egykettő Tracyben voltunk. Tracy vasúti város, a fékezők étkezőkocsikban vágják be rabló zabájukat, szerelvények sivalkodnak a völgyben, hosszan, vörösen szentül meg a nap. A völgy varázslatos neveivel ismerkedtem – Mantecával, Maderával meg a többivel. Mustszínű alkonyat szállt ránk és bíborba fordult a mandarinligetek meg az elnyúló dinnyeföldek fölött. A nap olyan volt, akár a sajtóból csorduló kástélyos bor, a mezők szerelmek és spanyol rejtélyek színeiben tündököltek. Kidugtam a fejem az ablakon, és nagyokat szippantottam az illatos levegőből. Gyönyörű pillanat volt. Az ujja-hagyott futóbolond fékező volt a Southern Pacific vasúti társaságnál, és Fresnoban lakott. Fékező volt az apja is. Nagylábujját az oaklandi rendező pályaudvaron roncsolta össze váltóállítás közben, nem egészen értettem, hogyan. Bevitt a pezsgő Fresnoba, és a déli felében kitett. Kis szatócshoz ugrottam be egy kólára, és elnéztem, hogy tart az üzletnek egy örmény fiú a vörös marhavagonok mentén – s mikor abban a pillanatban megszólalt a mozdony füttyszava is, azt gondoltam magamban: Bizony, Saroyan városába jutottam.

Délnek indultam tovább. Kinn álltam megint az úton. A vadonatúj dobozkocsijába dobozolt be egy szivar. A texasi Lubbockból jött, utánfutókkal kereskedett. – Ha lakókocsit akarna venni – buzdított –, csak forduljon hozzám. – Lubbocki apjáról mesélt. – Egyik este az öreg feltette a napi bevételét a pánccélszekrény tetejére, és ott felejtette. Hát mit tesz Isten, azon éjszaka betörték, lánghegesztővel megnyitották a pánccélszekrényt, széthányták a papírokat, fölrukták a székeket, aztán odébbálltak. Az ezer dollár meg ott maradt a pánccélszekrény tetején. Ezt adja össze!



Bakersfield déli végében tett ki, ott kezdődtek a kalandjaim. Hidegre fordult. Belebújtam Oaklandben három dolláron vett hitvány kincstári viharkabátomba, és kiálltam dideregni egy díszes spanyol stílusú motel elé. Úgy ragyogott az esti világításában, akár a gyémánt. Los Ange-lesnek tartó kocsik suhantak el. Lengettem bőszen. Kutya hideg lett. Éjfélig száradtam ott, már vagy két órája akkor, és káromkodással ütöttem el az időt. Az iowai Stuartban jártam így utoljára. Nem tehettem egyebet, több mint két dollárt rá kellett szánnom buszra, hogy elvigyen a hátralévő néhány mérföldön Los Angelesig. Visszakutyagoltam az országúton Bakersfieldbe, és a buszállomáson le-zöttyentem egy padra.

Már megváltottam a jegyemet, amikor egy aranyos kis mexikói csajt láttam meg feszes nadrágban. Busza az előbb állt be a légfék nagy sóhajával, és az utasok kiszálltak a lábukat nyújtóztatni. A bögyes kis mexikóinak cseles segge volt, és a hosszú haja fénylő fekete. Szeme kék vizében félénk sejtelmek csillogtak. Nem bántam volna, ha azon a buszon folytáthatom az utamat én is. Fájdalom nyilallott belém, mint valahányszor, ha kedvemre való nő megy másfelé ezen a kerekre szabott világon. A bemondó a Los Angeles-i busz indulását jelezte. Kaptam a tarisznyámat, és felszálltam – s kit látok benn ülni egymagában, mint a kis mexikóit! Nyomban letelepedtem szemközt, és elkezdtem terveket főzni. Annyira bánatos, fáradt, árva, didergő, lepusztult voltam, hogy összeszedtem annyi bátorságot, amennyi a leszólításhoz kell, de még így is öt percig csipkedtem magamat, amíg a busz sötéten robotott.

A fene is megesz, ha nem cselekszel! Szólj már, te kötözni való marha! Mi a bajod? Nem unod már magadat eléggé? Arra eszméltem, hogy áthajlok hozzá – éppen alvásnak kucorodott neki –, és megkérdem: – Feje alá gyúrná a viharkabátomat?

Feltekintett és rám mosolyodón. – Nem, köszönöm szépen.

Remegőn ereszkedtem vissza ültömbe, és meggyújtottam egy rigót. Megvártam, amíg rám emeli csengő szemét, s akkor ismét odahajoltam. – Maga mellé ülhetnék?

– Ha kedve tartja.

Kedvem tartotta. – Hová igyekszik?

– LA-be. – Tetszett, ahogy ezt mondja, de tetszett, hogy mindenki így emlegeti Los Angelest a part mentén – nem csoda pedig, hogy az egyetlen igazi városukhoz ilyen bizalmasak. – Oda igyekszek magam is – tudattam boldogan. – És köszönöm, hogy ideengedett, mert annyit utaztam már magányosan! – Azzal nekiereszkedtünk az életünk történetének. Az övé így szólt: A férje verte, azért ő otthagya Sabinalban, Fresnótól délre, és LA-be költözik a nényéhez, amíg nem tisztázódik, mi lesz. A kisfiát a családjára bízta, akik vincellérek és a szőlőskertben laknak. Azóta dolga neki semmi, csak a

sírás meg a fogcsikorgatás. Kedvem lett volna átölelni azon melegében, de csak mondtuk, és a szó ki nem fogyott belőlünk. Megvallotta, hogy szívesen beszélget velem, majd nemsokára megvallotta azt is, hogy akár eljönne New Yorkba. – Még elmehetünk! – nevettem. A busz felfelé szuszogott a Venyigehágón. Onnan már nagy fénytengerekre tekinttünk. Alkudozás nélkül megfogluk egymás kezét, és ugyanilyen szépen, szó nélkül egyeztünk meg abban is, hogy egy szállodai szobába költözünk LA-ben. Kínzott a vágyakozás. Fejemet nekidöntöttem a gyönyörű hajának. A csöpp kis válla is majd megbolondlott. Egyre ölelgettem. Neki meg tetszett.

– Szeretem a szerelmet – súgta, és lehunyta a szemét. Csodálatos szerelmet ígértem neki lelelésző szemmel. Életünk történetét elmondtuk egymásnak, csendbe és édes várakozásba süppedtünk. Nem kellett a magyarázkodás. Ti vigyétek a Peacheket, a Bettyket, a Marylou-kat, a Ritákat, a Camille-okat meg az Inezeket – nekem ez a nő jár, mert testestül-lelkestül énrám szabott. Megvallotta azt is, hogy látta, amint figyelem a buszállomáson. – Azt hittem, egyetemista vagy.

– Az is vagyok, ne félj – nyugtattam meg. Hollywoodba érkeztünk. A fakó, piszkos szürkületben, amilyenben Joel McCrea találkozik Veronica Laké-vel az étkezőkocsiban a *Sullivan utazásai* című filmben, ő már az ölemben aludt javában. Kitekintettem az ablakon, s a szemem habzsolta a stukkódíszes házakat, a pálmákat, az autós vendéglőket, az ígéretek e szédült földjét, Amerika eszelős farkát. A Fő utcán szálltunk le, de akár Kansas Cityben, akár Chicagóban, akár Bostonban szálltunk volna le a buszról – mocskos téglafalak, elsuttyanó alakok, csikorgó villamosok fogadtak a vigasztalan hajnalban a nagyváros pállott pen-delybüze közepette.

S ekkor mintha megbomlottam volna, nem tudom, miért. Az a kényszerképzet szegődött a nyomomba, hogy Teresa vagy Terry – ahogy hívták – közönséges kis rihe-rongy, buszon szúrja ki a halat, majd LA-be viszi találkahelyre valami tejvendéglő közbeejtésével, ahol már várja a stricije, aztán a megbeszélte szállodába követi őket pisztollyal vagy akármivel. Nem fecsegetem el a gyanúmat persze, de amíg reggeliztünk, egy strici figyelt minket, és úgy éreztem, Terry szemez vele. Elcsigázott voltam és erőtlén ebben a messzi, utálatos városban. Vakrémület lett úrrá rajtam, és csúnya viselkedésbe hajszolt. – Ismered ezt a szivart? – tudakoltam.

– Miféle szivart, drá-gám? – Nem puhatolóztam tovább. Terry minden mozdulata vontatott és körülményes volt. Lassan evett, kérőzön bámult a semmibe, aztán rágyújtott, és beszélt tovább, én pedig, mint valami meghajszolt kísértet gyanakvón lestem, gondolván, hogy csakis az időt húzhatja. Nem bírtam az agyrémemmel, s már izzadtam, amikor kézen fogva tovább indultunk az utcán. Az első szállónak, ahol próbálkoztunk, mindjárt

volt szobája, és arra eszméltem, hogy már az ajtót zárom magunk mögött, Terry pedig az ágyamon ül, és bújik ki a cipőjéből. Szelíden megcsókoltam. Jó, hogy nem olvas a vesémben. A megnyugvásunkhoz elkelve egy kis whisky, kivált nekem, gondoltam. Szaladtam is vagy tizenkét sarkot, amíg valamelyik kioszkban találtam egy kedvemre való literes palackkal. Visszafelé megjött az életkedvem megint. Terryt a fürdőszobában találtam, az arcát kente. Először vizespohárból ittunk, aztán a palackot kezdtük hajtogatni. Ó, a keserves utat megérte ez a kellemes kornyadozás! Terry mögött álltam, úgy néztük egymást a tükörben, aztán táncra perdültünk ott a fürdőszobában. A szavam megeredt, és keleti barátaimmal dicsekedtem.

– Azzal a Dorie nevű lánnyal kellene találkoznod! Akár a villanypózna és vörös. Ha New Yorkba jössz, az áru kitanít, hol keress munkát.

– Miféle amúgy az a vörös áru? – nézett rám Terry gyanakvón. – Miért jössz nekem ezzel? – Szűk kis lelke nem fogadta be az én lelkes, hebehurgya beszédemet. El is hallgattam. Láttam, hogy a whisky a fejébe szállt.

– Gyere, bújjunk le! – biztattam.

– Vörös, mint a villanypózna, mi? Tebelőled meg rendes egyetemista fiút néztem ki, ahogy ott ültél a szvette-redben! Még gondoltam is, nahát, nem ilyen kéne nekem? De nem! Mert nem! Tessék, ez is strigó, akár a többiek!

– Mi az istent beszélsz össze?

– Ne magyarázd nekem, hogy az a villanypózna nem kerítő, engem nem állítasz fejre, mert te is strigó vagy, nekem ne mondd, akár a többiek!

– Figyelj ide, Terry, akár a nagyesküt leteszem neked, hogy nem vagyok strici. Engem csak te érdekel.

– Én meg azt hiszem közben, hogy tisztességes egyetemistával hoz össze a szerencse! Még meg is ráztam a kezemet érte! Nahát, mondom, végre nem egy strigó!

– Terry – fogtam könyörgőre –, értsd meg, hogy nem vagyok strici! – Fél órája még azt hittem, ő hajt. Milyen szomorú két lélek zavara! Kegyetlen az élet. Hiába kérleltem, hiába könyörögtem, aztán bepipultam, és megmondtam, hogy én ugyan kunyerálni nem fogok egy kis mexikói bigének, azzal fogtam a piros papucsát, kivágtam a fürdőszobából, és ráordítottam, hogy takarodjon. – Tűnj el, de gyorsan! – Gondoltam, kialszom egykettő, és szomorú, szakadt valómmal majd csak megleszek kettesben ezután is. Síri csend támadt a fürdőszobában. Kaptam a göncömet, és bevonultam szobai magányomba. Terry a megbánás könnyeivel mosta a lábam nyomát. Szűk kis lelkében világosság gyúlhatott, hogy stricik nem hajigálják ki a nők papucsát a fürdőszobából azzal, hogy pusztuljanak. A jelenetet megillető tisztelettel vetkőzött némán, aranyosan, és a csöpp formáját becsúsztatta mellém a paplan alá. Barna volt, akár a mazsola. Szegény el-kínzott hasán császármetszés hegét

láttam – olyan keskeny volt a csípője, hogy a gyereket úgy kellett kihatolni belőle. A lába pálca volt, egy ötvennél nem lehetett nagyobb az egész. A bályadtán édes reggeli szeretkezés után úgy feküdtünk, mint két fáradt angyal valami takaros fehérne-műs polcon LA-ben. S mint akik a közös látomás gyönyörűségét megtalálták, úgy aludtunk el, és fel sem ébredtünk késő délutánig.

A következő két héten sülve-főve együtt voltunk. Azzal a határozattal keltünk, hogy utazunk New Yorkba, és ő lesz az ügyeletes nőm. Sűrű bonyodalmakat láttam ködleni Deannel, Marylouval, mindenkivel – új évad kezdetét egyszóval. Azonban munka kellett, hogy az útravalót megkeressük. Terry indult volna nyomban a húsz dollárommal, de énnekem nem tetszett az ötlet. Szamár fejfel még két napig tanakodtam. Bújtuk az apróhirdetéseket a mindenféle ismeretlen LA-i sajtupapirosban kávézók és kocsmák táján, addig-addig, hogy a húsz dollárból majd tíz elkopott. Hanem a kicsiny hotelszobánkban boldogan éltünk. Ha nem jött a szememre álom, felkeltem, ráhúztam a takarót Terry barna vállára, és kitekintettem a LA-i éjszakába. Micsoda sziréna-szaggatta füledt, vad éjszaka! Mindjárt szemben állt a balhé. A régi rongyos vendégházban valami tragédia történhetett. A járőrkosci ott állt előtte, és a dekások ősz öregembert faggattak. Bentről zokogás hallatszott. Hallottam mindent még a mi szállónk neon-zizegésén át is. Elkecserekedtem. LA a legmagányosabb és legelvadultabb amerikai város. New Yorkban cudar a tél, de az utcákon valami kótyagos barátság szelleme leng. LA – vadon.

A Fő utca déli vége, amerre Terryvel töltött kiflit majszolva sétálgattunk, vad karneválja volt a fénynek és nyüzsgésnek. Csizmás rendőrök motoztak falhoz állított alakokat szinte minden sarkon. A járdákon az ország leg-lepusztultabb népe tolongott – Dél-Kalifornia halvány csillagjainak alján, mert itt a csillagokat nem a filmcsillagok földi fénye homályosítja el, hanem annak a táborhelynek felvert barna pora, amelynek neve LA. Tea, fű, azaz marihuána illata terjengett a levegőben, és paradicsomospaprikás paszuly meg sör szagával keveredett. A sörözők táján bibab vad hangjai zagyválódtak az amerikai éjszaka szokásos cowboy-dalaival és bugivugijával. Hassel összevissza képét öltötte magára a város. Bibab-sityakos, kecskeszakállas feketék rontottak el mellettünk nyerítve. A New Yorkból egyenesen idevezető 66-os útról érkezett csavargók battyogtak, kitanult sivatagi patkányok tartottak a csomagjukkal egyenest a Plaza egyik padjának, rojtos kabátujjú metodista lelkes következt, majd valamely természet-apostol szakállasán, saruban. A legszívesebben beszédbe elegyedtem volna minddel, mikor az útravaló megkeresése lett volna a dolgunk.

Elmentünk Terryvel Hollywoodba, és a Sunset sugárút és Vine utca sarkán bepróbálkoztunk egy büfébe. Micsoda sarok volt az is! Népes családok görögtek be a traga-csokon valahonnét az isten háta mögül, letanyáztak a járdaszélen, és tátogattak, hátha meglátnak egy filmcsillagot. De a filmcsillag csak nem akart előkerülni. Amikor egy csukott kocsi elsuhant, leguggoltak,

úgy sandítottak a benne ülő napszemüveges alakra meg a fölészerezett szökéjére. – Don Ameche! Don Ameche! – Nem az! Georgt Murphy! George Murphy az! – És ámulva össze-össze néztek. Cowboynak készülő csinifíúk fitogtatták a faru-kat, és ideges ujjuk hegyével nyá laztak a szemöldökükör Belevaló kis mohák húztak el csípőre szabott nadrágjuk-ban — filmcsillagnak jöttek, és utoljára felszolgálással ke lett összebékülniük az autós vendéglőben. Megpróbálkoztunk mi is ilyen helyen Terryvel, de kár volt a benzinért. A Hollywoodi sugárúton, a repesztő kocsik zajló sodrában percenként történt baleset. Mintha minden kocsi a legtá-volibb pálmát célozta volna meg. Azon túl pedig homok, sívó semmi ásított. A hollywoodi janik éppúgy ácsorogtak az előkelő éttermek előtt, mint a New York-i janik Ja-cob's Beach előtt, csak ezek itt könnyebb szövetekben rázták a térdüket, és a szellemességük hosszabb szakállt eresztett. Zörgő csontú papok billegtek el, terebélyes nagyságák törtettek át a forgalmon, nehogy elszalasszák a ki-mit-tudot. Láttam Jerry Colonnát a Buick-szalomban – ott állt a hatalmas tüköroablak mögött és a bajszát pödör-gette. Egy belvárosi étteremben ettünk Terryvel – sziklabarlang akart lenni, fémsöcsök köpték a vizet, és tengeri kisistenek személytelen köülepei tajtékszottak mindenfelé. A népek vízesés permete alatt zabáltak, és elzöldült képükről lerítt a tengeri baj. LA valahány rendőre pályatévesztett selyemfíúnak látszott. Nyilván a filmgyár utasította őket jelen posztjukra. Ide mindenkit a filmipar vonzott, még engemet is. Utoljára ráfanyalodtunk Terryvel a Fő utca déli végére, hogy az olyan züllött csaposok és mosogatólányok közt keressünk állást, akik már nem is szégyelltek, hogy lecsúsztak. De ott sem volt szerencsénk. Jól megkapaszkodtunk a tíz dollárunkba.

– Nem baj, apám, beugrók a nénémhez a ruhámért, és indulunk New Yorkba – biztatott Terry. – Ne veszítsd el az elkeseredésedet. Bugi a vugiba. – Ezt a benyögést egy dalból szopta, s hangoztatta nyakra-főre. Ki is szaladtunk a mexikói telepre a nénje loccsantott tócsák közt álló ka-lyibájához valamerre az Alameda sugárúton túlra. Mexikói konyhaajtók mögött húzódo térj meg-utcában várakoztam, mert Terry szerint nem volt ajánlatos a nénje szeme elé kerülnöm. Kutyák loholtak el mellettem, póre villanykörték pislogtak a sikátorokon. A langymeleg estében Terry meg a nénje távoli veszekedését hallgattam, és készültem a legrosszabbra.

Terry előkerült, és kézen fogva kivezetett a Central sugárútra, a színesek korzójára. Szédült kavargásában tyúkólnyi lebujojból, a wurlitzerek alig fértek beléjük, blues, bibab meg rázás dőlt. Szutykos bércaszárnya lépcsőjén kaptattunk. Terry barátnéját, Margarínát kerestük, mert tartozott Terrynek egy szoknyával meg egy pár cipővel. Margarina bájos mulatt nő volt, a nyájas férje meg fekete, akár a katlan. Nyomban kiugrott, és hozott egy liter whiskyt,

hogy illően vendégeljen. Beszálltam volna az árába, de elhárította. Két csöpp gyermekük az ágyon ugrált, az volt a játszóterük, aztán a nyakamba ugrottak, és úgy bámultak kerekre nyílt szemmel. A Central sugárút ricsaja – mintha Hamp Lerobbanás a Central su-gárúton-)ábó*i*0 vágta volna ki – ide is betört, akár a jégzajlás. Utcán, ajtóban, ablakban hejehujáztak, füttyültek a világra. Terry megkapta a holmiját, és elbúcsúztunk. Betértünk az egyik tyúkólba, és leforgattunk néhány lemezt a wurlitzeren. Két fekete friss füről sugdosott afüleembe. Hogy csak egy dollár. Mondom, jól van, hozzátok. Az összekötő benézett, és intett, hogy menjek le az alagsori klotyóba. Ahogy megálltam bambán, rám mordult: – Szedd már fel, koma!

– Mit szedjek fel? – bámultam rá.

A dollárom már nála volt, de a padlóra bökni félt. Nem is volt padlója a klotyónak, csak cementalapozása, azon hevert valami darab szarhoz hasonló barnaság. Az összekötő óvatosabb nem lehetett volna: – Vigyázni kell, sokan megfáztak a héten. – Felkaptam a szart. Barna papírba sodrott cigarettának bizonyult. Siettünk vissza Terryvel a szállodánkba, hogy szédítsük magunkat, de semmi nem történt. Közönséges pipadohányt sodortak bele. Elpotyál-tam a drága pénzt.

Döntenünk kellett, hová legyünk. Az a határozat született, hogy megindulunk New Yorknak a maradék pénzünkkel. Terry kapott a nényétől öt dollárt, tehát majd tizenhárom dollárunk volt, és mielőtt még egy éjszakáért fizetni kellett volna, felkerekedtünk. Egy piros kocsi vitt el minket a kaliforniai Arcadiáig, ahol a hősípkás hegyek alján a Santa Anita löversenypálya húzódik. Késő éjszaka volt. Megindultunk Amerika belsejének. Kézen fogva kutyagoltunk néhány mérföldet az országúton, hogy a lakott vidékről kikerüljünk. Szombat éjszaka volt. Utcai lámpa alatt állapodtunk meg. Zászlókat lobogtató gimnazistákkal megtömött kocsik viharzottak el. – Buá! Buá! Győztünk! – ordították, és örömeiket lelték benne, hogy magában álló párra dörrenhetnek rá így. Elment vagy tizenkét kocsi, és a srácok bőgtek „teli torokból”, mint mondani szokás. Egyenként megutáltam őket. Hogy merészelnék riogatni a taknyos gimnazistái? Mert ők otthon vasárnap nagy kanállal esznek? Azért még pénzsűkével küzdő szerelmesekből, kivált a szeretetet áhító férfiemberből tréfát ne üzzenek. Nem törődünk velük. Viszont mivelünk se törődött más. Úgy kellett visszakutyagolnunk a városba szégyenszemre, gyalogszerrel. A legbosszantóbb az volt, hogy kávézót keresve szerencsétlenségünkre éppen egy tini-bárba botlottunk be, s a gimnazisták ott voltak, és emlékeztek ránk. Persze látniuk kellett, hogy Terry mexikói vadmacska, én pedig még veszettebb fajzat vagyok.

Terry is fölkapta a vizet, kifordult a tini-bárból, és kinn bóklásztunk megint a sötétben az országút árakai közt. A csomagját én vittem. Párafelhőket

leheltünk a csípős levegőbe. Végül úgy döntöttem, hogy még egy éjszakára megbúvók Terryvel a világ előtt, aztán meglátjuk, mit hoz a reggel. Bementünk egy motelba, négy dollár árán megfészkelődtünk egy kényelmes kis lakosztályban – zuhanyunk, fürdőlepedőnk, fali rádiónk, mindenünk volt. Összelelkeztünk, amikor megláttuk. Hosszan, lélekbemarkolón beszélgettünk, zuhanyoztunk, mindenfélét meghánytunk-vetettünk villanyfénynél, majd sötétben, s mintha valaminek csakugyan a végére jártunk volna. Úgy éreztem, sikerült Terryt meggyőzőm, és elfogadta az igazamat. Elfűtan szerződést kötöttünk, majd megcsön-desedve bújtunk össze, mint a szegény ember malacai.

Reggel bizvást vágtunk neki az új csapásnak. Úgy terveztük, hogy elmegyünk buszon Bakersfieldbe, és beál-lunk szüretelni, majd néhány hét múltán urasán utazunk New Yorkba, buszon. Gyönyörű délutánt töltöttünk a buszon máris – kényelmesen hátradőlünk, beszélgettünk, úgy néztük a forgó tájat, és nem aggodalmaskodtunk. Késő délután érkezünk Bakersfieldbe. Úgy terveztük, hogy lejáruk a város valahány gyümölcs-nagykereskedőjét. Terry állította, hogy a szőlőskertben sátor alatt is ellakhatunk. A sátorlakás és a hűvös hajnali szüretelés gondolata lelkesített. Munkával azonban nem kínáltak sehol, csak jó tanáccsal. Küldözgettek fűhöz-fához, de senki nem mondott semmi biztatót. Egy kínai vacsorát bevágtunk mindenképpen, és testben megerősödvé kerekedtünk fel újból. Átvágtunk a vasúti síneken, és kimentünk a mexikói negyedbe. Terry egyre vartyogott a feleivel, tudakolta az állást. Ránk esteledett. A kis mexikói negyed utcái felragyogtak – villanykörték füzerei lengtek mozisátrakon, bazárokon, gyümölcsösbódékon, vásárosok előtt, rozoga teherautókon és sárral bevert tragacsok hátán. Szüretelő családok tolongtak az utcákon, és tömték a fejüket patto-gatott kukoricával. Terry minddel leállt tárgyalni. Kétség környékezett. Ami a legjobban hiányzott, nekem is, Ter-rynek is, az innivaló – vettünk hát egy liter kaliforniai portóit harmincöt centen, és elkölteni kivittük a rendező pályaudvarra. Találtunk is egy tisztást, ahová csavargók odahordták a gyümölcsrekeszeket, és tábortüzet raktak belőle. Annak hűlt helyén ültünk neki a nyakalásnak. Bal felől tehervagonok sorakoztak mélán és szurtosan a holdvilágnál, előttünk a jelzőlámpák fényei meg a bakersfieldi repülőtér antennái, jobb felől a Quonset áruház iszonyú alumínium-doboza. Hanem az éjszaka holdas volt, langyos, borivásra, beszélgetésre, pöködésre, ölelkezésre és megdicsőülésre termett. Meg is feleltünk neki. Terry húzogatta a portóit derekasan, nem akart elmaradni, sőt aztán el is hagyott, és vitte a szót éjjélig. El sem mozdultunk onnan a rekeszektől. Mentek el mellettünk csavargók, mexikói anyák népes családjukkal, megállt a járőrkcsci is, és egy rendőr kiszállt hugyozni, de



többnyire magunkban lehettünk, és addig-addig bogoztuk a lelkünket, hogy már szétszedni bajos lett volna. Éjjéltájt aztán megindultunk az országútnak.

Terry új ötlettel állt elő. Hogy menjünk el stoppal Sa-binalba, a szülővárosába, és költözzünk be a bátyja garázsába. Én ráálltam mindenre. Az útfélen lekanyarítottam a tarisznyámat, Terryt ráültettem, hogy szükségbe jutott nőnek nézzék, és csakugyan meg is állt egy teherautó mindjárt. Vihogva futottunk utána. Jó ember vezette – meglátszott a kiszolgált kocsján is. Köhögve kaptattunk fölfelé a völgyben. Hajnalok hajnalán érkeztünk Sabinal-ba. Amíg Terry szunyókált, én megittam a bort, és be-csudálkoztam rendesen. Kiszálltunk, és a kicsiny kaliforniai város lombdíszes terén topogtunk – az ilyen fészket a gyors egy futtyel ha megtiszteli. Aztán elmentünk megkeresni a bátyja komáját, hogy megtudjuk, a bátyja merre. Senkit nem találtunk otthon. Hanyatt vágódtam a hajnali derengésben a főtér gyepén, és ezt hajtogattam: – Ugye nem árulod el, mit cselekedett a here közt. Nem árulod el, ugye, hogy cselekedett a here közt! Egy szót se, hogy mit here-berélt! – Az Egerek és emberek filmváltozatából idéztem, Burgess Meredith mondja a tanyán a bandagazdának. Terry kuncogott. Olyat nem mondhattam, hogy neki ne tessék. Hentereghettem volna ott, amíg a kegyes nénék ki nem tódulnak a templomból. Végül azonban úgy láttam, hogy a bátyja majd leveszi minden gondunkat a vállunkról. Így aztán bevágódtunk egy régi vasúti szállodába, és ágyban háltunk mégiscsak.

A derűs reggelen Terry jókor kelt, és eleredt a bátyja után. Én döglöttem délig, s mikor az ablakon kinéztem, éppen egy tehervonat ment el, pórekocsijain százával a csavargók – vígan süttették a hasukat a nappal csomagjuk párnáján, és jó kaliforniai szőlőt csipegettek, mert úgy látszik, dézsmálták a kerteket a töltés mentén. – Hóha! – szakadt ki belőlem. – Ez az ígéret földje mégis! – Friscó-ból jöttek, és egy hét múltán éppen ilyen nagyúri kényelemben fordulnak majd.

Terry meghozta a bátyját, a komáját, meg a maga kisfiát. Bátyja amolyan helybéli faszagyerek, ártatlan srác amúgy, élt-halt a piáért. A komája, nagy tohonya mexikói, meglehetősen beszélt angolul, de ha beszélt, mindjárt harsogott, és nem győzött a kedvünkbe járni. Láttam, hogy szemet vetett Terryre. Terry kislfia, Johnny hétéves volt, bogárszemű és aranyos. Ilyen felállásban kezdődött az új nap.

Terry bátyja, Rickey 38-as Chevyt vezetett. Belegyű-ródtünk valahányan, és nekilódultunk az ismeretlenségnek. Hová megyünk? – érdeklődtem. A koma magyarázott – Ponzo volt a neve, legalábbis így szólította mindenki, és különös ismertetőjele volt, hogy büzlött. Azt is megtudtam, miért. Trágyát adott-vett a gazdák közt, teherautóján járta a tanyákat. Rickey mindig talált a zsebében három-négy dollárt, és gondtalanul tekintett a világba. – Rá se ránts,

komám, egyenesbe vagyunk! – ez volt a szavajárása, és ment is, mint aki egyenesben van, hetvennel a rozszant szekerén, és mire ocsúdtam, Maderában jártunk, Fresnón túl, és trágyákat tárgyaltunk le holmi gazdákkal.

Rickey egy palackot is utaztatott. – Mama iszogatunk, holnap dolgoztatunk! Egyenesbe vagyunk, komám, igyunk raja! – Terry hátul ült a fiával, és amikor hátranéztem, a hazatérés örömeinek pírját láttam az arcán. Az októberi Kalifornia zöld tájai szédülten sűrögtek körülöttünk. Életmagra kaptam, és úgy éreztem magam is, hogy egyenesben vagyok.

– Hát most merre lesz a séta?

– Kimegyünk egy gazdához, amelyiknek, hallom, heverő trágyája van. Holnap felszedjük, aztán nyaljuk fel érte a nagy pénzt. Ne félj, amíg minket látsz!

– Ebben a boltban benne vagyunk mind! – rikkantotta Ponzo, és valóban, akármerre mentünk, mintha a boltban benne lett volna mindenki. Átviharzottunk Fresno nyüzs-gő utcáin, aztán fölfelé tartottunk a tanyákhoz a völgynek dülő utak mentén. Ponzo kiszállt, és lélekszakadva érkezett öreg mexikói gazdákkal az ügyünkben, de haszna persze nem lett.

– Itóka kéne! – 'rikkantott Rickey, és már álltunk is meg egy országúti betérőnél. Amerikaiak ilyen betérőkben mulatnak vasárnap délután. Elhozzák a családjukat, sörük fölött hangoskodnak, hajba kapnak, egyszóval felejtkeznek. Mire az este leszáll, a kölykek nekifognak óbégatni, a szüleik meg eláztak. Nagy sebbel-lobbal térnek aztán haza. Amerre csak út menti betérőkben valaha megfordultam, családok ittak mindenütt. A gyerekek pattogatott kukoricát, burgonyaszirmot majszolnak, és az udvarban játszanak. Mi sem tettünk másként. Rickeyvel, Ponzóval meg Terryvel nekiültünk inni, és túlharsogtuk a zenét. A kis Johnny ott lábatlankodott a többi gyerekekkel a wurlitzer körül. A nap áldozóban volt. Nem intéztünk semmit.

Igaz is, mi intézendőnk lett volna? – *Manana* – mondta ki Rickey. – *Manana*, nálunk az a legkevesebb. Igyál, komám, guríts le még egy sört, egyenesbe vagyunk!

Utoljára kibotorkáltunk, bevettük magunkat a kocsiba, és egy eldugottabb országúti kocsmát kerestünk meg. A nagyhangú Ponzo ismert mindenkit a San Joaquin völgyében. A kocsmából mi ketten mentünk valami gazda megkeresésére, majd Mádéra mexikói negyedében kötöttünk ki, a lányokat mustrálgattuk, és próbáltunk felszedni neki meg Rickeynek valót. Az alkonyat megülte a szőlőhegyeket. A kocsiból figyeltem, hogy alkuszik Ponzo a konyhaajtóban egy vén mexikóival a kertjében termett dinnyére. Megalkudtak, és meg is ettük nyomban – a héját ott hánytuk el az öreg kertje alján. A sötétedő utcán formás lányok tipegtek el. – Hol a francban vagyunk? – tudakoltam.

– Mit számít – válaszolta Ponzo. – Holnap besöpörjük a pénzt, mama mulatunk. – Visszamentünk Terryért, a bátyjáért, meg a gyerekért, és Fresno országúti fényei mentén bedöcögtünk a városba. Néhány sín páron áthup-pantunk, és egyszerre ott álltunk a mexikói negyed forgatagában. Kínaiak lógtak ki az ablakon, és lesték a vasárnap éjjeli nyüzsgést, mexikói pipik riszáltak falkákban, a wurlitzerek mambót pattogtak, a villanykörték fűzérben ragyogtak mindenfelé, akár Mindenszentek estéjén. Egy mexikói étteremben *tacó-t* ettünk tört tarkababbal töltött tortillával – ízlett nagyon. Kivágtam az utolsó ropogós öt-dollárosomat, amelyen a New Jersey-i partokig kellett volna eljutnom és álltam a mi részünket. Négy.dollárom maradt. Összenéztünk Terryvel.

– Hol hálunk az éjszaka, Pöttyerri?

– Nem tudom.

Rickey berügött, és már csak ennyi telt tőle: – Egyenesbe vagyunk, komám, egyenesbe vagyunk! – Ezt se valami hetykén mondta. Sokat éltünk ma, hiába. Nem tudta egyikünk se, mihez kezdünk, se azt, hogy a jóisten mit mér ki ránk holnapra. Szegény kis Johnny a karomon aludt el. Visszaindultunk Sabinalba, de a 99-es úton kiálltunk egy fogadónál, mert Rickey még megkívánt egy sört. A fogadó udvarában lakókocsikat, sátrakat láttam meg néhány gányolt motelféle lakódobozt. Érdeklődtem, és mondták, hogy két dollárért kiadják. Kérdeztem Terry-től, mit szól. Helyeselte, azzal, hogy a gyerek is a nyakunkon maradt, el kell helyeznünk valahogy. Így aztán ledöntöttünk még néhány sört az ivóban, ahol fáradt oklaho-maiak szédelegtek a cowboy-zenekar szavára, majd Terry-vel meg Johnnyval átvonultunk a motelszobánkba, hogy beverjük a szundit. Ponzo elkísért bennünket még oda is. Nyilván nem volt hova lennie. Rickey az apja szőlőskerti kalyibájában lakott.

– Hát te hol laksz, Ponzo? – kérdeztem.

– Sehol, pajtás. Eddig a Rózámnál háltam, csak aztán tegnap éjjel kirügött. Majd kiállítom a teherautómat, s abban meghúzódok.

Gitárok pengtek. A csillagokat néztük Terryvel, és csó-kolóztunk. – *Manana* – álmodozott. – Ugye te is azt mondod, Sal, hogy holnapra egyenesben leszünk?

– Persze, Pöttyem. Majd a *manana*. – *A mananá-tól* vártunk mindent. A következő héten egyebet sem hallottam, csak ezt a bájos szót, ami alighanem mennyei manná-t jelent.

A kis Johnny ruhástul-mindenestül bemászott az ágyba, és el is aludt nyomban. A cipőjéből éjthosszat szóródott a maderai homok. Terryvel egyszer fel is keltünk, és lesöpörtük a lepedőt. Reggel felkászálódtam, megmosdottam, és bejártam a terepet. Öt mérföldnyire voltunk Sabinaltól gyapottáblák meg a

szőlőskertek közt. Megkérdeztem a dagadt tulajdonosnét, van-e sátra kiadó. A legolcsóbbik, a napi egydolláros éppen kiadó volt. Kiköhögtem egy dollárt, és beköltöztünk. Volt benne ágy, tűzhely, s a rúdján repedt tükör, egyszerűen nem volt hibája semmi. Ha beléptem, a fejemet a nyakam közé kellett rántanom, de benn a Pöttyem fogadott meg a Pöttyem pöttye. Rickeyt és Pon-zót vártuk a teherautóval. Meg is érkeztek sörösüvegekkel, és nekiláttak a sátrunk szentelésének.

– Hát a trágyával mi lesz?

– Ahhoz már késő. Majd holnap, komám. Holnap meggazdagszunk, de iszunk addig is. Tölthetem a sört? – Nekem sem kellett a biztatás. – Egyenesbe vagyunk! – örvendezett Rickey. Láttam már, hogy a trágyás pénzünknek lóttak. A teherautó kinn állt a sátor előtt. Olyan volt a szaga, mint Ponzónak.

Ezen éjjel harmatos éjszakai levegőben tértünk nyugovóra Terryvel a sátorban. Már éppen fordultam befelé, amikor kérdi: – Megszeretgetel-e?

– Hát Johnny?

– Nem bánja. Alszik. – Johnny nem aludt ugyan, de nem bánta.

A srácok másnap megint jöttek a trágyáskocsival, de el-viharzottak whiskyért, és nagy murit csaptunk. Azon éjjel Ponzó a hidegre hivatkozott, és a sátrunk földjén hált. Tehénlepenyszagu ponyvába burkolózott. Terry haragudott rá, mert azt mondta, csak azért lóg a bátyja nyakán, hogy őneki a homlokára fúhasson.

Azonban Terryre meg énrám éhezés várt, ezért reggel a nyakamba vettem a környéket, és gyapotszedés irányában tudakozódtam. Mindenki az országút túlsó felén, a sátrunkkal szemben elterülő gazdaságot ajánlotta. A gazda ki is jött a szavamra a konyhából az asszonyok közül, és meghallgatta kérésemet, de figyelmeztetett, hogy három dollárt csak akkor fizet napjában, ha a száz fontra valót megszedem. Már láttam magamat, amint a napi háromszáz fontot megszedem, és felcsaptam. Hosszú vászonzsákokat hozott elő a pajtából, és a kezembe nyomta azzal, hogy hajnalban megkezdhetem a szedést. Lelkesen rohantam vissza Terryhez. Az országúton egy szőlőszállító teherautó a szemem előtt bakkant akkorát, hogy a szőleje fűrtszám hullt a forró aszfalra. Felszedegtettem, és hazavittem. Terry örült. – Segítünk neked Johnnyval.

– Ugyan! – méltatlankodtam. – Szó se lehet róla!

– Nem tudod te, mi a gyapotszedés. Majd én megmutatom.

Elköltöttük a szőlőt, este aztán Rickey megjelent egy kenyérrel, egy font vagdalt hússal, és pikniket csaptunk. A szomszédos nagyobb sátorban oklahomai gyapotszedő család lakott. Öregapjuk székből ült a sátor előtt naphosszat, mert vén volt már a dologra, de a fia meg a lánya meg a gyerekeik hajnalonta libasorban átmentek az én gazdám földjére, és munkához láttak.

Másnap hajnalban velük tartottam én is. Elmagyarázták, hogy a gyapot hajnalban a harmattal súlyosabb, azért a szedése jobban fizet, mint délután. Ha így volt, ha nem, ők dolgoztak hajnaltól napestig. Öregapjuk még a harmincas években a nagy aszály idején jött el Nebraskából – amelynek porfellegéről az én montanai cowboyom mesélt –, és a rozoga teherautóján hozta a családját is mind. Azóta Kaliforniában élnek, és dolgoznak örömezt. Az öreg fia tíz éve négyre szaporította gyermekeinek számát, némelyikje már szedhette is a gyapotot. Az eltelt időben a Simon Legree-féle gyapottáblák földhözragadt szegénysége után tisztos szegénységbe jutottak, többet nem mutathattak fel. Hanem a sátrakra igen büszkék voltak.

– Visszajárnak-e Nebraskába?

– Minek? Nincs ott semmink. Itt meg előbb-utóbb veszünk egy lakókocsit.

Nekiereszkedtünk a szedésnek. Gyönyörű munka volt. Az úton túlról idelátszottak a sátrak, az aszalódó barna gyapottáblák a hegyek folyóágyakkal szabdalta lábáig, azokon túl meg a Sierra havas csúcsai fénylettek a kék reggeli levegőben. Mennyivel szebb munka, mint a Fő utca déli végében mosogatni! Azonban a gyapot szedéséhez nem értettem. Sokáig elpiszmoztam, amíg kiemeltem a szöszt ropogó palástjából – a többiek csak fogták, és kicsipentették. Megvéreztem az ujjam hegyét. Vagy kesztyű kellett volna, vagy tapasztalat. Egy öreg fekete házaspár is dolgozott velünk a táblán, olyan istenáldotta türelemmel, mint az ükeik valamikor a polgárháború előtt Alabamában. Egyenletesen haladtak, kékesfeketén a soraik közt. A zsákjuk telt szépen. Nekem megfájdult a hátam, de letérdelnem is gyönyörűség volt erre a nyirkos barna földre. Ha pihenni kívántam, megpihentem úgy, hogy az arcom is ráhajtottam. Madarak zenéje szólt hozzá. Úgy éreztem, megtaláltam hivatásomat. Holott Johnny szaporábban dolgozott nálam – Terry meg kétszer olyan szaporán! Messzi előttem jártak, és ott hagyták a szépen megszedett szöszt halomban – Terry takaros halmokat rakott, Johnny gyermektegeket. Szomorú szívvel gyömöszöltem a zsákomba. Miféle családfő vagyok én? A tulajdon éhes számat megtömni nem bírnám, nemhogy az övékét! Velem dolgoztak estélig. Nap vörösödtevel együtt ballagtunk vissza a tábla végébe, ott ráraktam a zsákomat a mázsára. Ötven fontot nyomott. Így aztán nem kaptam többet másfél dollárnál. Egy oklahomai srácnak kölcsönkértem a bringáját, és leszaladtam vele a 99-es úton a fűszeresig, vettem spagettikonzervet, húspogácsát, kenyeret, vaját, kávé, süteményt, és a kormányon vittem vissza zacskóban. LA-nek tartó forgalom söpört szembe, friscóiak dudáltak rám hátulról. Nagy káromkodások közepette tekintetem fel a sötét égre, úgy fohászkoztam Istenhez szerencséért, hogy külön megélhetést nyújthassak a pöttyeimnek. Meghall-gattatásomnak azonban semmi jelét nem adták fönről.

Lehetett volna több eszem. Lelki békességemet Terry állította helyre – a tábori kályhán megmelegítette az ételt, és mondhatom, felségesebb vacsorára nemigen emlékszek, olyan álmos és olyan elcsigázott voltam. Sóhajtoztam, mint valami vén fekete gyapotszedő, aztán hanyatt dőltem az ágyon, és elszívtam egy cigarettát. Kutyák ugattak oda-kinn a hűvös éjszakában. Rickey meg Ponzo esti látogatásai elmaradtak. Nem is bántam. Terry mellém kucoro-dott, Johnny rám ült, és állatokat rajzoltak a jegyzőkönyvembe. Sátrunk fénye messzi világított a rémisztő síkságon. A fogadóban cowboy-zene pengett, és bánatot terített rá. Azt sem bántam. Megcsókoltam Terryt, és eloltottuk a lámpát.

A hajnali harmat alatt megroskadt a sátor. Fogtam a törölközőmet meg a fogkefém, és átmentem a motel mosdójába, majd visszatérvén fölrántottam térdeplésben meghasadozott nadrágomat, amelyet Terry még az este így-úgy megvarrt, aztán Johnny fpszló szalmakalapját csaptam a fejembe, úgy vágtam át zsákkal az országúton.

Nemigen kerestem másfél dollárnál többet napjában. Éppen csak annyira futotta, hogy este biciklivel megfordulhassak a fűszeresnél. A napok pedig peregtek. Már el is felejtettem keleti életemet, Deant, Carlót meg a viszontagságos országutat. Johnnyval sokat játszottam. Szerette, ha földobom, aztán lehuppanhat az ágyra. Terry mellettünk varrogatott. A természet gyermeke lettem, éppolyan, amilyenek Patersonban megálmodtam magamat. Azt beszéltek, hogy Terry férje visszatért Sabinalba, és igen feni rám a kést. Hadd jöjjön, gondoltam. Egyik éjjel az oklahomaiak a fogadóban megvadultak, egyiküket a fához kötözték, és husággal szarrá verték. Úgy aludtam, hogy csak reggel hallottam a dolog felől, de attól fogva bekészíttem én is egy husángot az ágyunk mellé, ha netán az jutna eszükbe, hogy mi, mexikóiak összerandítjuk a lakókocsi-táborukat. Engem persze mexikóinak néztek. Nem is tévedtek nagyot.

Közben október lett, és az éjszakák hidegre fordultak. Az oklahomai családnak volt fafűtéses kályhája, és be-vackolódtak télire. Nekünk semmink nem volt, csak a fizetni való sátorbérletünk. Kénytelen-kelletlen úgy döntöttünk Terryvel, hogy odébbállunk. – Menj vissza a családotához – biztattam keserűen. – Csak nem képzeled, az isten szerelmére, hogy egy ekkora gyerekkel sátorban kitelelünk! Szegény máris fázik. – Terry sírt, mert úgy értette, hogy anyai ösztönét ócsárlom, pedig igazán nem volt szándékomban. Amikor egy borús délutánon Ponzo kilátogatott a teherautóján, megbeszéltük, hogy puhatolozunk a családnál, de hogy engem meg ne lássanak, megvárom az eredményt kinn a szőlőben. El is indultunk. Hanem a kocsi félúton lerobbant, és éppen akkor zuhogni kezdett. Egy darabig ültünk benn, és káromkodtunk, aztán Ponzo kiszállt, és az esőben

megbütykölte a szekeret. Jó gyerek volt ez a Ponzo mégiscsak. Beígértünk egymásnak egy nagy dajdajt. Hamarosan be is vágódtunk Sabinal-ban, a mexikói negyedben egy rongyos kocsmába, és egy óra hosszat vedeltük a sört. Végeztem a gyapot-rabszolgasággal. Húzott vissza a magam élete. Földobtam a néném-nek egy levlapot, és kértem, hogy eressen utánam ötven dollárt.

Aztán elindultunk Terryék családi vityillójának, a szőlőskertek közt vezető régi úton. Besötétedett, mire odaértünk – azaz engem egy negyed mérfölddel előbb letettek, és maguk mentek. Láttam, hogy fény dől ki, amint benyitnak. Terry hat bátyja gitározott és énekelt. Az öreg borozott. Hallottam aztán az énekszón áttörő veszekedést. Le-kurvázták Terryt, amiért otthagya a mihaszna férjét, elutazott LA-be, és nyakukba varrta Johnnyt. Terry apja vitte a szót, de utoljára csak a kövér bánatos barna édesanyjának lett igaza, mint a világ röghöz kötött nagy népei körében mindenütt, és Terryt visszafogadták. Bátyjai vidám dalokra zendítettek, én meg csak vacogtam a pásztás októberi esőben, és kémleltem a házat a szőlőskerten át, és a magam hangversenyében gyönyörködtem. Billie Hollyday hangja töltötte be a lelkemet, ahogy az „Embe-rem”-et énekelte: „Megkeresel még, hogy itasd a könny-nyem, ami szememben ég, és vigasztalj könnyen, csókkal, szép szóval... Megtudod, mi jóval vártalak, emberem. ..” Nem a szövege tette, inkább a dallam árja, s ahogy Billie énekelte, mintha ezüstös lámpavilágnál simogatná embere haját. A szél feltámadt. Fázni kezdtem.

Terry meg Ponzo visszajött, s együtt zötyögtünk el, hogy Rickeyvel találkozzunk. Odaköltözött Ponzo Rózájához, azonban amikor bedudáltunk érte, megtudtuk, hogy Róza azóta rajta is túladott. Pusztult a világ. Az éjszakát a teherautóban töltöttük. Terry magához szorított, és kérlelt, hogy ne hagyjam el. Hogy majd ő a szüretéken elegendő pénzt megkeres kettőnknek, én meg ellehetek Heffelfinger gazda pajtájában a családi vityillótól lejjebb az úton. Más dolgom nem is lesz, csak ülni a fűben naphosszat, és tömni a majmot szőlővel. – Hát nem jó dolgod lenne?

Reggel Terry unokabátyjai másik teherautóval jöttek értünk. Akkor eszméltem, hogy regényünkön a környék több ezer mexikóija csámcsog. A fivérek, ha nem tapinta-tosak, talán szurkolnak is nekünk. Megálltam a teherautón, és elbeszélgettünk, melyikünk mit csinált a háború alatt, és miféle meleg helyzeteket fogott ki. Az öt fivér közül egyről sem mondhatok rosszat. Úgy látszott, Terry családjának ez az ága nem az okvetetlenkedők fajtája, mint a bátyjáé. Azért Rickeyt is szerettem. Fogadkozott, hogy utánam jön New Yorkba. Elképzeltem, hogy festene ott, amint várja a mennyei *mananá-t*. Hanem aznap valahol kinn a mezőn aludt részegen.

A keresztútnál leugrottam a teherautóról, a fivérek meg hazavitték Terryt. A ház elől jelezték, hogy tiszta a levegő – Terry apja-anya szüretelt javában.

Így aztán enyém lehetett a ház aznap délután. Négy rekeszét számláltam össze, és nem fért a fejembe, hogyan férnek meg benne ennyien. A csatorna fölött legyek rajzoltak. Napvető, tábla se ablakán, se ajtaján, mint a nótában: „Ajtajánablakán istennyila ki-be jár.” Hanem Terry már befészke-lődött otthonába, és a fazekai közt szöszögött. A két húga engem mustrált és vihogott. Az apróbbak az úton sival-kodtak.

Amikor a nap pirosán hajlott a völgyben töltött utolsó délutánomra, Terry átvitt Heffelfinger gazda pajtájába. Módos gazda volt odább az úton. Pajtájában összetoltunk néhány rekeszt, Terry pokrócokat terített rá, és már teljes is lett volna a kényelemem, ha a pajta ormában gubbasztó szőrös nagy tarantellapókot nem tekintem. Terry megnyugtatót, hogy ha én nem bántom, az se bánt. Hanyatt feküdtem, úgy fürkésztam a szándékát. Majd kimentünk a temetőbe, felkaptam egy fára és a *Kék eg-et* énekeltem, Terry meg Johnny a fa alatt üldögélt a fűben. Szőlőt maj-szoltunk. Kaliforniában fényűző szokás, hogy a szőlő belét szopják, a héját pökik. Ránk esteledett. Terry hazatért vacsorázni, és kilenckor megjelent a pajtában a tört babbal töltött pompás tortillával. Tüzet raktam a kőpadlaton, hogy világosságunk legyen, aztán szeretkeztünk egyet az összetolt rekeszeken. Hanem Terry hiába indult vissza rögtön a családi vityillóba, az apja úgy legorombította, hogy idáig elhallottam. Takarózni Terry ott hagyott egy malaclopót, azt kaptam a vállamra, és kimentem megnézni a holdfényes szőlőskertbe, mi az újság. Elmentem a sor legutoljáiig, s ott beleereszkedtem a meleg földbe. Terry öt bátyja fülbemászó dalokat énekelt spanyolul. A csillagos ég ráborult a kicsiny hajlék födelére, és a kályhacsőkéményén füst kanyargott. Paprika és bab szagát szimatoltam. Az öreg morgott egyre. A fiúk fújták. Az anya hallgatott. Johnny a hálószobában hancúrozott a többi aprósággal. Elmerültem a tőkék közt, és élveztem a kaliforniai otthon éjjelét, az amerikai éjszaka kalandját, és az oldalam majd kirepedt gyönyörűségemben.

Terry kijött, bevágta az ajtót. Alighogy megindult volna a sötét úton, rászóltam: – Mi a baj?

– Á, veszekszünk örökké. Az öreg már holnap munkába állítana. Azt hajtja, hogy elég volt a candrázkodásból. Úgy elmennék veled New Yorkba, Sallie!

– Hogy?

– Éppen ez az. Hiányozni fogsz. Szeretlek.

– Csak hát énnekem mennem kell.

– Persze, persze. Még egyszer megszeretgetsz, aztán elmehetsz. – Visszatértünk a pajtába, és a tarantella alatt szeretkeztünk. Mit szólt vajon a tarantella? A tűz kihunyott, mi is szundítottunk egyet. Terry éjfélét tért haza. Apja berűgött, idehallottam az ordítását. Aztán elaludt ő is, és csend lett. A csillagok fordultak az alvó vidék fölött.



Reggel Heffelfinger gazda behajolt a verepce fölött, és beszólt: – Hogy vagyunk, fiatal úr?

– Soha jobban. Remélem, nem vagyok útjában.

– Dehogyse. A kis mexikói szotykat pitélgeti?

– Aranyos lány az.

– Formás, meg kell hagyni. Az anyja alighanem a más kakasának kukorékolását hallgatta, mert szőke a szeme a lánynak. – Aztán a gazdaságról beszélgettünk.

Terry hozta a reggelimet. Útra készen álltam már a tarisznyámmal, és lődultam volna New Yorknak, csak még a pénzemet kellett felvennem Sabinalban. Tudtam, hogy ott vár. Mondtam Terrynek, hogy indulok. Azt mondta, hajnalig forgatta a fejében a dolgot, és megbékélt vele Könnytelenül csókolt meg a kertben, és két sor szőlő köz megindult visszafelé. Néhány lépés után megfordultunk mivel párbaj a szerelem, és még egyszer jól megnéztül egymást.

– Hát majd New Yorkban, Terry – búcsúztam. Úgy volt, hogy egy hónap múltán a bátyjával feljönnek kocsin, de tudtuk mind a ketten, hogy semmi nem lesz belőle. Visszanéztem aztán vagy ötven lépésről. Terry a vityilló-nak tartott, vitte a reggelim tálcáját. Csak sunyítottam. No, gondoltam, isten neki, megint úton vagyok.

Gyalog igyekeztem az országúton Sabinalba, és a ko-páncsából kifejtett fekete diót majszolgattam. Aztán átugrottam a vasúti töltésre, és a sínen egyensúlyoztam be a víztorony meg egy gyár mellett. Mintha a végére jártam volna valaminek. Bekopogtam a vasút távirtdájába a pénzemért. Zárva volt. Káromkodtam egyet, és letelepedtem a lépcsőre. A pénztáros visszajött, és betessékelt. Megjött a pénzem. A néném megint tett felőle, hogy ne az árnyékom kísérjen haza. – Ki nyeri az idei bajnokságot? – tudakolta a zörgő csontú öreg pénztáros. Ráébredtem, hogy ősz van, és New Yorkba utazok.

Elindultam a vágány mentén a völgy gyér őszi fényében, és reméltem, hogy majd csak jön egy csavargókkal megrakott tehervonat, arra felkapok, és pöködhetem a szőlő bőrét, forgathatom a vicclapokat. Hanem az a vonat csak nem akart jönni. Kiálltam az országútra, és sikerült is megállítani egy kocsit nyomban. Ez volt életem legrepsz-több stopja. Egy kaliforniai cowboy-zenekar hegedűse nyolcvan mérföldes sebességgel vezette vadonatúj kocsiját. – Vezetés közben nem iszok – tudatta szigorúan, és a kezembe nyomta a pálinkás üvegét. Megszívtam, aztán visszanyújtottam. – Üsse kavics – mondta, és megszívta maga is. Sabinalból LA-be a kétszázötven mérföldes úthoz alig kellett négy óra. Éppen a Columbia Filmgyár előtt tett le Hollywoodban. Így aztán szerencsétlenül járt eredeti filmnovellámat is magamhoz vehettem, majd megváltottam a buszjegyemet Pittsburghbe. New

Yorkig nem futotta a pénzemből, de úgy gondoltam, aggodalmaskodni ráérek még Pittsburghben is.

A busz tízkor indult, maradt volt három órám Hollywood felfedezésére. Először is vettem egy cipót, és tíz szeletjét szalámival raktam meg az utazásra. Maradt egy dollárom. Fenn ültem egy parkoló zömök betonfalán, és raktam a kenyeiremet. Amíg így vesződtem, filmbemutató jupiterlámpái söpörték az eget, a nyugati part egének végtelen kárpitját, és a szédült aranyváros hangjai körülzsongtak. Így festett röpke hollywoodi pályafutásom. A parkoló klotyójának kerítőfalán ültem, és kentem a mustárt a szalámira.

Buszom hajnalban már az arizonai pusztákon dörgött – Indión, Blythe-n, Salomé-n (itt ropta vajon?) a délnek emelkedő mexikói hegyek száraz lábán, aztán északnak fordultunk, Arizona hegyláncainak, Flagstaffnek és más szirten csüngő városoknak. Könyvem volt, elemeltem egyet valamelyik hollywoodi kioszkból, Alain-Fournier *Az ismeretlen birtok-át*, de inkább az amerikai táj képeskönyvében lapoztam. Az út minden bakkanója, lejtője, nekirugaszkodása telhetetlenebbé tett. Tintakék éjszakában robogtunk át Új-Mexikón, szürkületkor a texasi Dal-hartban jártunk, a kietlen vasárnap délutánon a sík Okla-homa egyik városát a másik után hagytuk el, estére Kansasba értünk. S a busz csak örölte az utat. Október volt, a hazatérés hónapja. Októberben betakarodik a világ.

Délre jutottunk St. Louisba. Sétáltam egyet a Mississipp partján, és elnéztem az északról, Montanából leereszkedő tutajokat – szárazföldhöz szabott odüsszeu-szi álmaink gyönyörű fenyőszálait. Régi gőzhajók ültek az iszapban, csigadíszeiket az idő elcsigázta, s a patkány megrágta. Súlyos délutáni felhők telepedtek a folyam völgyére. A busz azon éjjel Indiana kukoricatábláit szelte át. A hold felkecskéit kórokat ragyogott be kísértetiesen. Írhattunk volna akár Mindenszenteket. Megismerkedtem egy lánnyal, és Indianapolisig csókolóztunk. Rövidlító volt, s amikor leszálltunk enni, úgy kellett kézen fogva elvezetnem a melegpultig. Viszont állta a számlámat, mert a szalámis kenyereim régen elfogytak. Cserébe történetekkel szórakoztattam. Washington államából jött, almaszedéssel töltötte a nyarat. New York állam felső végében lakott egy farmon. Meg is hívott, de inkább megállapodtunk, melyik New York-i szállóban találkozzunk majd. Az ohioi Columbusban szállt le, én pedig nagyot aludtam Pittsburghig. Evék óta nem voltam ilyen törődött. A New Yorkig hátralévő háromszázhatvanöt mérföldre tíz cent maradt a zsebemben. Öt mérföldet gyalogoltam Pittsburgh túlsó végéig, és két stoppal, egy almát szállító kocsival meg egy nagy pótkocsis teherautóval jutottam el Harrisburgbe a langyos eső mosdatta vénasszonyok nyarának éjszakáján. Kifelé indultam a városból nyomban. Húzott a szívem haza.

Hanem kifelé az úton összeakadtam Susquehanna Szellemével. Töpörödött öregember képében, pa'pírbőrönd-del tartott „Kanadiának”. Szedte a lábát, szinte vitt magával, és azt magyarázta, hogy nemsokára hídon kell átmennünk. Hatvanéves lehetett, a jó napot én mondtam neki, a többit már ő. Hogy miket evett életében. Hogy hol mennyi vajat tesznek a palacsintára. Hogy merre adnak az ételhez ingyen kenyeret. Hogy Marylandben egy vénember kiszólt érte az aggok házának tornácáról, és behívta hét végére. Aztán mielőtt

odébbállt, még jól meg is für-dött. S majd hogy talált Virginiában vadonatúj kalapot az út mentén. Íme, még most is azt hordja, s hogy ő minden városban minden vöröskeresztes állomáson jelentkezik, és megmutatja első világháborús kitüntetéseiről szóló papírjait, viszont a harrisburgi vöröskereszt a nevéhez méltatlanul viselkedett vele. S hogy általában a mai világban milyen bajos megélni. A tisztesség határát kísértő csavargófajtának néztem. Miért, miért nem, gyalog járta a keleti vadont, és hol a vöröskeresztes állomásokon jelentkezett tíz centért, hol a főutcák sarkán tarhálta össze. Nem mutogathattam rá ujjal. Hét mérföldet kutyagoltunk a lomha Susquehanna mentében. Ijesztő egy folyó. Bozótos sziklák meredeznek a két partján, akár a szőrös szellemek és az ég tintakékjébe burkolóznak. A túlsó partról a vasútállomások felől egy-egy szikrahányó mozdony világítja meg a síri kőszalakat. A kisöreg egyszer csak megjegyezte, hogy van az ő bőröndjében egy finom derékszíj. Meg is álltunk, hogy megnézzük. – Itt vettem valamerre, talán a marylandi Frederickben, ha jól emlékszek. Ejnye, csak nem ott felejtettem a pulton Fredericksburgben?

– Talán Frederickben?

– Nem, nem, a virginiai Fredericksburgben! – Hol a marylandi Frederickről beszélt, hol a virginiai Frede-ricksburgról, és úgy ment szembe a forgalom sodrának, hogy akárhányszor azt hittem, ott kenik az útra. Én óvatosan megmaradtam az árok partján, és lestem, mikor vágja fel valamelyik autó a vén habókost. Hanem a híd csak nem akart elkövetkezni. Egy vasúti aluljáróban hagytam el az öreget, azaz ő hagyott el engem, mert a gyaloglás annyira megizzasztott, hogy inget váltottam, és ráhúztam még két szvettert. Vendégfogadó világította meg keserves vesződ-ségemet. Család jött szembe velem a sötét úton, és megbámult. S a legfurcsább, hogy ebben a pennsylvanai kés-dobálóban pompás bluesokat fújta egy tenorszakszis. Nagyokat nyögtem, úgy hallgattam. Odébb felvett egy autós, és visszavitt Harrisburgbe, közben elmagyarázta, hogy rosszfélre igyekeztem. Egyszer csak megláttam a vén csavargót. Állt egy utcalámpa alatt és lengetett az árva hazátlan, valamikori valaki, hazajáró, de soha haza nem találó lélek. Szóltam a vezetőnek, és meg is állt, hogy megmagyarázza: – Nézze, bátyám, maga nyugatnak tart, nem keletnek.

– Nem-e? – méltatlankodott a kisöreg. – Nekem mondja, tanárnak! Én már évek óta járom ezt a vidéket, és most Kanadába igyekszek.

– Ez az út el nem viszi Kanadába! Ez Pittsburghbe meg Chicagóba visz. – A kisöreg megsértődött, sarkon fordult, és otthagyt bennünket, majd himbálózó papír-bőröndjével beleveszett a komor Allegheny-hegységbe.

Azt hittem, Amerika tébolya a nyugati part mentén tombol, amíg Susquehanna Szellemé meg nem győzött, hogy keleten lakik az, igenis. Az a

szenvedély fűti, amely Franklin Benjámint postamester korában az ökrös szekér napjaiban, George Washingtonot az ihdiánirtásban, Dániel Boone-t a hőzöngésben pennsylvaniai lanternák alján és fogadkozásaiban, hogy a Szorost megtalálja, Bratfordot az útépítésben, és a hegyi embereket, hogy tervét dugába döntsék. A kisöregnek nem kellett arizonai puszták, elég volt neki Pennsylvania, Maryland, Virginia harasztja, dülője, a Susquehannák, Monongahelák, Potomácok és Monocacyk mentében kanyargó töltött út.

Ezen az éjjelen a harrisburgi vasútállomás padján kellett hálnom. Hajnalban a vasutasok ki is penderítettek a váróteremből. Hát nem igaz-e, hogy az ártatlan gyermek hitre születik atyjának fedele alatt, aztán ráköszönt a kiábrándulás napja, amikor megtudja, hogy szegényen, vakon és pőrén kell átiramlania az élet éjjelén, mint valami hajsztolt kísértetnek? Összetörtén botorkáltam ki az állomásról. Nem bírtam magammal. Annyit láttam csak a reggelből, hogy rideg, akár a kripta. Éhség gyötört. Kalóriát egyebet nem vehettem magamhoz, mint a sheltoni medvecukromat. Nebraska óta hordtam a tarisznyámban, hát most elszopogattam. A kéregetés nem kenyerem, hiába. Jártányi erőmmel kibotorkáltam a város határáig. Tudtam, hogy őrizetbe vesznek csavargásért, ha tovább maradok Harrisburgben. Gyűlöletes város! S épp egy aszott, egy-szálbél ember vett fel, aki a rendszeres böjtöt vallotta az egészség titkának. Amikor elmondtam neki, mióta koplalok. Így válaszolt: – Helyes, helyes! Úgy is kell! Én sem ettem már három napja. Azért érem majd meg a százötvenet. – így beszélt ez a hét szűk esztendő, ez a harangkötél, ez a Pilátus macskája! Felvehetett volna egy tehetős haspók is, amelyik mindjárt ajánlkozik: „Akár ennél az étteremnél megállhatunk sertéssültre-babra.” De nem, engem az Isten ezzel a remeterákkal szeretett. Száz mérfölddel odébb aztán megenyhült, és a kocsi hátuljából előszedte a vajas kenyereket. Oda dugta be az üzletszerzői árumintái közé. Csaptelepekkel ügynökölt szerte Pennsylvaniában. Zabáltam, mint az eszeveszett, aztán rám jött a röhögés. Magam voltam a kocsiban, amíg a bojtos az üzletfeleit lejárta Allentownban, én meg röhögtem, mint a zabos ló. Elegem volt az élet szája széléből! Viszont a bojtos hazavitt New Yorkba.

Arra eszméltem, hogy a Times Square-en állok. Nyolcezer mérföldet utaztam az amerikai szárazföldön, s most itt állok íme, méghozzá éppen a csúcsforgalom idején s a jámbor utas szemével nézem New York szédítő hömpöly-gését, milliók tülekedését a dollárért, ezt a húzza-ereszti, kapja-marja játékát hülye gyerekeknek, hogy utoljára ott nyughassanak Long Island városa mögött, abban a rémes stiglickertben. íme, állok ebben az országos toronyerdőben, az ország innenső végében, ahol Amerika Papírfarmját gyúrják. A földalatti lejárójában álltam, és gyűjtöttem a bátorságomat, hogy lehajoljak egy gyönyörű rigóért, de valahányszor

nekihuzakodtam, áradat söpört végig a lépcsőn, míg végül eltaposta. Nem volt pénzem buszra hazáig. Paterson jó néhány mérföld a Times Square-től. Próbáltam elgondolni az utat, ezt az utolsó néhány mérföldet a Lincoln-alagúton át, vagy a Washington-hídon ki New Jerseybe. Szürkült. Vajon Hassel merre lehet? Méregettem a szemem, *de* nem láttam sehol. Nem is láthattam, mert rács mögött volt Riker's Islanden. Hát Dean hol? Vagy akárki? Az élet is hova tűnt? Még jó, hogy az otthonom vár, van hol a fejem lehajtanom, összeszámíthatom utamnak minden kárát s hasznát, mert éreztem, hogy rejlik benne haszon is. Össze kellett tarhálnom a buszpénzt. Sikerült is kifognom egy pópát, aki huszonöt centet nyomott a markomba ideges szórakozottsággal a sarkon. Rohantam a buszmegállóba.

Hazaérvén kibeleztem a jégszekrényt. Nénikém felkelt, úgy bámult. – Szegény kis Salvatore – sopánkodott olaszul –, de sovány vagy! Hol kódorogtál? – Két ing meg két szvetter volt rajtam, vászontarisznyámban a gyapottáblán elrongyolódott nadrágom és az elvásott sarumnak néhány sallangja. Mindjárt elhatároztuk, hogy a Kaliforniából küldött pénzemem új jégszekrényt veszünk – ez is lett a családban az első villamos hűtőszekrény. Nénikém nyugovóra tért, nekem azonban még késő éjjel sem akart álom jönni a szememre és csak cigarettáztam az ágyban. Félig kész kéziratom várt az íróasztalon. Október volt, otthon ülésre. Írásra termett idő. Az első hideg szelek megzörgettek az ablakot. Éppen idejében jöttem haza. Dean közben itt járt, hált is egypárszor nálunk, engem várt. Délutánhosszat tartotta szóval a nénikémet, aki a család évtizedek során elhordott ruháiból szőtt rongyszőnyeget – az elkészült szőnyeg az én hálószobám padlóját takarta, oly tarkán, akár az eltelt évek –, aztán két napja elpályázott, San Franciscónak. Valahol Pennsylvaniában vagy Ohióban talán el is húztunk egymás mellett. Dean San Franciscóban telepedett meg. Camille ott fogott lakást. Tudtam, mégsem jutott eszembe, hogy megkeressem a Gyárvárosban töltött időm során. Késő bánat, kivált, hogy Dean is kezdett hiányzani.

## MÁSODIK RÉSZ

### 1

Egy esztendejénél több beletelt, amíg újra találkoztam Deannel. Odahaza éltem, a könyvemem fejeztem be, aztán a hadviseltek kedvezményével élve nekifogtam tanulni. 1948 karácsonyán ajándékokkal megrakodva lementünk a nénikémrel Virginiába meglátogatni a bátyámat. Közben leveleztünk Deannel, és tudtam, hogy Keletre készül, azért megírtam neki, hogy karácsony és újév között a virginiai Testamentben találhat. Egy nap aztán, amikor együtt ült mind a déli rokonság a testamenti nappaliban, szecsckán telelt népek, megpörkölt tarlók a szemükben, nyívó hangú, csöndes beszélgetésben az időről, a termésről, a kinek kitől lett gyerekéről, kinek honnan volt pénze új házáról meg a többiről, amikor kinn a dűlőúton sárral bevert 49-es Hudson fékezett. Sejtelmem nem volt, ki lehet. Rongyos pólóingében szíjasnak látszó, vérekes szemű, borostás fiatalember ugrott be a tornácra, és megnyomta a csengőt. Ajtót nyitottam, akkor láttam csak, hogy Dean. San Franciscóból jött egyenesen Virginiába Rocco bátyám ajtajáig, mint a villám, hiszen legutóbbi levelemben írtam neki, hogy indulok. Láttam, hogy a kocsiban ketten alszanak. – Na hallod! Dean! Kik ülnek a kocsiban?

– Szervusz, pajtás, szervusz! Hát Marylou meg Ed Dunkel. Ki kell vakaróznunk a koszból. Holtfáradtak vagyunk.

– Hogy értetek ide ilyen hamar?

– Haj, pajtás, szedi a lábát ez a Hudson!

– Hol szerezted?

– Vettem a félretett pénzemen. A vasútnál dolgoztam, és megkerestem havonta négyszáz dollárt.

A házba zűrzavar költözött. Déli rokonaim el nem gondolhatták, kiféle-miféle Dean, Marylou és Ed Dunkel, csak néztek, mint paraszt a moziban. Nénimet Rocky bátyám tanácskozássra szólította a konyhába. Tizenegyen szorongtunk a csöpp déli hajlékban. Bátyám nemrég el-szánakozott, hogy túlrad rajta, és a fele bútorától már megvált – úgy volt, hogy a feleségével meg a gyerekekkel közelebb telepszenek meg Testament városához. Új nappalibútort vettek, s a régit nénikém patersoni házába szánták, de az elszállítás módjában még nem egyeztek meg. Dean nyomban ajánlkozott a Hudsonnal. Úgy számította, hogy két gyors fordulóval mi ketten elszállítjuk a bútort, s a másodikkal hazavisszük a nénikémet is. Meg is egyeztünk a sok pénzt és fáradságot megtakarító megoldásban. Sógornóm

megterített, és az elcsigázott utasok nekiültek az evésnek. Marylou Denver óta nem aludt. Amióta nem láttam, érettebb lett és megszépült.

Megtudtam aztán, hogy Dean 1947 ősze óta boldogan élt Camille-lal San Franciscóban. Állást szerzett a vasútnál, és szép pénzt keresett. Aranyos kislánya is született, Amy, hanem egy szép nap az utcán meglátott egy 49-es Hudson, és bezsongott. Elszaladt a bankba, kivette minden pénzét, és azon helyt megvásárolta a kocsit. Vele volt Ed Dunkel is. Most pedig egy vasuk sincs. Dean megnyugtatta Camille-t, hogy aggodalomra nincs ok, ő egy hónap múlva otthon lesz. – Elmegyek New Yorkba, és elhozom Salt. – Camille nem rajongott az ötletért.

– Mégis mi a célod? Miért teszel velem ilyet?

– Semmi, semmi, szívem. .. Hm. .. Uhum. .. Sal leveleiben kér, könyörög, hogy hozzam múlhatatlanul szükséges, hogy. . szükséges ehhez magyarázatot fűznöm. .. Nézd, a kedve dért akár elmondom. .. – De amit elmondott, abból ser sült ki semmi.

A természetes Ed Dunkel is a vasútnál dolgozott. Nemre bocsátották el mindkettőjüket utasításmegtagadás címé: egy nagyarányú létszámcsökkentés során. Ed összeakad egy Galatea nevű lánnyal, aki a megtakarított pénzén él degélt San Franciscóban. A két lelkiismeretlen fráter az tán úgy határozott, hogy Galateát is elhozzák Keletre hogy legyen, aki a számlát fizeti. Ed szép szóval, érvekké igyekezett Galateát rávenni az útra, de az csak úgy áll kötélnek, ha Ed elveszi feleségül. Ed rá is adta a fejét a házasságra, a szükséges iratokat Dean talpalta ki, és néhány nappal karácsony előtt eleredtek San Franciscóbói hetven mérföldes sebességgel LA iránt a havat sosem látott déli utakon. LA-ben egy utazási irodában fölszedtek egy tengerészt, és tizenöt dollár ára benzin fejében magukkal vitték. A tengerész Indianába tartott. Egy anyát is felszedtek a hülye lányával, hogy négydollárnyi benzinért elviszik Arizonába. Dean előreültette a hülye lányt maga mellé, és nagyon élvezhette, mert így áradozott: – Arizonáig, pajtás! Milyen fiatal volt, és a felnőttél szédül-tebb máris! Tüzekről folyt a szó és paradicsommá vált pusztaságokról, meg a papagájáról, amelyik spanyolul káromkodik! – Kítették őket, aztán Tucsonnak fordultak. Galatea Dunkel, Ed vadonatúj felesége egyre panaszkolta, hogy fáradt és motelban akarna megszállni, addig-addig, hogy a pénzének még Virginia előtt a nyakára hágtak. Kisírta, hogy megálljanak, és motelra két éjszaka ki is fizetett tíz-tíz dollárt. Egy vasuk nem maradt, mire Tucsonba értek. Dean meg Ed ott felejtették egy szálló csarnokában, és lelkiismeret-furdalás nélkül folytatták útjukat a tengerésszel.

Ed Dunkel szép nagy bamba ember volt, megtette szó nélkül, amit Dean mondott, és Dean már addigra nem ért rá lelkicézni, éppen az új-mexikói Las Crucesen söpörtek át, amikor olthatatlan vágya támadt, hogy megkeresse édes



első feleségét, Marylout. Marylou Denverben élt. A tengerész erőtlen tiltakozása ellenére északnak kanyarodott tehát, és estére berobbant Denverbe. Futólépésben ment, és megkereste Marylout a szállodájában. Tízórányi elszánt szeretkezés következett, közben új határozatok születtek. Hogy el nem válnak soha többé. Hogy Marylou Dean egyetlen és örök szerelme. Dean megvallotta, hogy bűntudatában meg sem állhat Marylou előtt, azért, mint már annyiszor, térden állva könyörgött testi feloldozásért. Marylou megértően simogatta Dean fejét – tudta, hogy futóbolond. Dean meg akarta vigasztalni a tengerészt is, és kerített neki egy nőt meg egy szállodai szobát a régi biliárdtermi banda kocsmája fölött. A tengerész azonban nem kért a nőből, és eltűnt az éjszakában. Sose látták többé. Alighanem felkapott az első indianai buszra.

Dean, Marylou és Ed Dunkel eztán megindult keletnek a Colfax mentében, ki a kansasi síkságnak, bele a nagy hóviharakba. Deannek Missouriban éjszaka a sálba bu-gyolált fejét kellett mindegyre kidugnia az ablakon, és napszemüvegben vezetett, mint valami tibeti szerzetes, aki a hóba írt ígéket tanulmányozza, mert a szélvédőt ujjnyi vastagon beborította a jég. Ükeinek szülőföldjén gondolkodás nélkül söpört át. A koci reggel megcsúszott egy jeges parton, és megfeneklett az árokban. Egy gazda segítségével jutottak egyenesbe. Majd egy stopos rázta át őket azzal, hogy egy dollárt fizet nekik, ha elviszik Memphisig. Memphisben be is ment a házába, de amíg a dollárját kereste, beszívott, és azzal jön ki, hogy nem találja sehol. Tennessee-n keresztül folytatták útjukat, de a baleset las-sított a menetrendjükön. Dean kilencven mérfölddel jött, attól fogva azonban megmaradt a hetvennél, másképp lezúdultak volna valamelyik hegyoldalról. Csikorgó hidegben keltek át a Nagy Füstös-hegységen, s mire a bátyám házáig eljutottak, nem ettek már harminc órája, csupán cukorkafélét meg sajtos kekszet.

Zabáltak is most, akár a vadak. Dean közben a rakott kenyérével leszegett fejjel ropta a tekintélyes gramfon előtt arra a veszett bibablemezre, amelyet akkor vettem, *Hajtás* volt a címe. Dexter Gordon és Wardell Gray ör-jöngött rajta a visongó közönség hangtengere hátán. Déli rokonságom összenézett, és értetlenül ingatta a fejét. – Miféle barátai vannak Salnek? – faggatták a bátyámat, de ő is adósuk maradt a válasszal. A déliek viszont nem a szé-dülteknek barátai, legalábbis nem a Dean-féléknek. Szerencsére nem zavarta a rokonságom. Szédülete csak hányta pompás virágait. Jobban akkor eszméltem erre, amikor Marylouval és Dunkelkel felkerekedtünk, hogy tegyünk egy kört a Hudsonnal, mert akkor voltunk először magunk közt, és beszélhettünk, ami tetszett. Dean rádőlt a kormányra, második sebességre váltott, gurult, s eltűnődött egy pillanatig, aztán mint aki dűlőre jutott, a határozat erejével nekilódult az útnak.

– Hát eddig eljutottunk volna, gyerekek – állapította meg az orrát dörgölve, aztán lehajolt, megvizsgálta a kéziféket, cigarettát kotort ki a kesztyűtartóból. Imbolygott robogás közben. – Ideje, hogy eldöntsük, mit teszünk a jövő hetünkkel. Legfőbb ideje. Hüm! – Azzal hajszájra elkerült egy öszvérfogatot. Öreg néger baktatott vele. – Az ám! – kapott észbe Dean. – Az ám! Nézzétek jól meg, és zökkenjetelek bele a kerékvágásába! – Lassított, hogy megfordulhassunk, és szemügyre vehessük a két öreg párát. – Az ám! Én a másik fél karomat is odaadnám, ha megtudhatnám, mi föl a fejében, mi a végső véleménye az idejéről, hogy az idejéről irányában. Neked nem is mondtam, Sal, hogy én valamikor tizenegy éves koromban teljes esztendő töltem egy arkansas-i farmon. Keserves sorom volt. Nyúztam a döglött lovat is. Arkansas-ban azóta sem jártam, csak egyszer, negyvenhárom karácsonyán, öt éve, amikor egy revolveres alak megkergetett, mert meg akartuk durrantani a kocsiját. Mindezt csak azért említem, hogy lásd: felelősségem tudatában nyilatkozom a Dél felől. Mert én ismerem, a tenyeremnél jobban, én megértettem a Dél felől írt leveleidnek minden sorát. Az ám, az ám – méházott. Közben lépésben haladtunk. Egyszerre fölporgette a motort, és hetven mérfölddel száguldottunk megint. Marylou nyugalmasan mosolygott, amint Dean rádólt a kormányra, és megátalkodottan meredt előre. Ez volt az ő új, érett Deanje. Istenem, gondoltam el, mekkorát változott! Gyűlölet csapott ki a szeméből, ha olyasmiről beszélt, amihez kedve nem volt, hanem amikor a kedve visszatért, életre kelt minden íze-porcikája. – Haj, pajtás, sokat elmondhatnék – állapította meg, és oldalba bökött. – Egyszer már szakíthatnánk időt... Mi történt Carlóval? Meg kell látogatnunk Carlót, szíveim, az első dolgunk lesz holnap. Legyen gondod rá, Marylou, hogy a New York-i útra meglegyen a hideg sültünk, kenyérünk. Mennyi pénzed van, Sal? Hátra mindent berakodunk, Mrs. P. bútorát, mindent, mi pedig elől szépen megfészkelődünk egymás melegében, úgy suhanunk be New Yorkba. Marylou, pipikém, te ülsz mellettem, melletted Sal, az ablaknál meg Ed, hogy ormótlan testével elfogja a huzatot, közben azt is megtanulja, mire való a jakója. Így suhanunk be az édes életbe, mert az ideje itt van, és tudjuk mind, hogy az idő nem vár! – Eszelősen dörgölte az állat, s nagyot lódítva a kocsin megelőzött három teherautót, berobbant Testament közepébe. Nem forgott se jobbra, se balra, csak a szeme járt, és a sarkából látott mindent. Zutty, már be is csavarodott a járdaszélre a kocsik közé, már parkoltunk is. Majd kiugrott, és elszántan megindult a pályaudvarnak, alig maradhattunk a nyomában. Cigarettát vett, de oly akaratosan, mintha percre kimerít volna az idejét a bölintésnek, a feje rázásának, a keze rándulásának, a sietős léptének, leültének, lába keresztbe vetésének, felkeltének, keze dörszölésének, nadrágja felrántásának, hasítékja megvizsgálásának, „Hüm“-jének, gyíkszeme

villanásának, kabátgombomba akaszko-dó beszéd-beszéd-beszédje minden szavának.

Hideg fogadott minket Testamentben. Még a hó is leesett. Dean megállt az állomásnak vezető sívár, hosszú főutcán egy szál trikóban, kicsatolt derékszíjjal, mintha a nadrágját le akarta volna eresztetni. Behúzott nyakkal beszélt Marylouhoz, majd hátralepett, s úgy rebegtette orra előtt a kezét. – Persze, tudom! Hogyne tudnám, ha egyszer ismerlek, szívecském! – Ezelős vihogása mélyről tört fel, s úgy rebent csúcsokra, mint a hangjátékok eszelőseié, csak lendületesebben, trillázóbban. Majd egyszerre visszatért a tárgyilagosság medrébe. Nem volt semmi dolgunk itt – ő megtalálta a jövetelünk okát mégis. Széztavart minket, Marylout hideg élelemért, engem újságért, hogy az időjárás felől tájékozódjunk, Edét szivarért. Dean imádott szivarozni. Egy szivart mindjárt elszívott, amíg az újságot olvasta, de nem csillapodott közben sem. – Ó, a mi fostos szájú washingtoni szentjeink már meg mivel kellemetlenkednének. .. Hűm. .. Aha. .. Hé! Hé! – Felugrott, és szaladt utána egy színes lánynak, amelyik az állomás előtt ment el. – Nézzétek – mutatta görbült ujjal s közben bambán tapogatta magát – a belevaló kis fekete mohát! Hm! Hűm! – Azzal beszálltunk a kocsiba, és visszasuhantunk a bátyám házához.

Családi körben megüledő csöndes karácsonyra jöttem ide, eszméltem, amikor láttam a karácsonyfát meg az ajándékokat, megszimatoztam a süllő pulykát, és hallottam a rokonok beszélgetését. A kergekór azonban rajtam volt megint. Dean Moriarty belém fészkelődön, és éreztem, hogy hamarosan útra kelek.

A bátyám bútorát beraktuk a kocsiba, és megígértük, hogy harminc órán belül megfordulunk – ennyit szántunk ezer mérföldre. Dean akarta így. Keserves utazás volt, de egyikünk sem fájlalta, hogy a kocsi fűtése nem működik. A ködben jég rakódott a szélvédőre és a hetvennel vezető Dean kinyúlt minduntalan, és ronggyal dörgölte, hogy legalább léket üssön rajta. – Ó, a lélekemelő lék! – A tágas Hudsonban mind a négyünknek volt bőséges helye elöl. Az ölünkbe pokrócot terítettünk. A rádió sem szólt. Öt nap nem telt bele és a vadonatúj kocsi ronccsá lett Dean keze alatt. Igaz, az első részletét fizette ki csak. Washingtonnak indultunk meg a 301-es nyílegyenes, kétsávos or-szágútján. A forgalom gyér volt, Dean magyarázott kéz-zel-lábbal, olykor a képembe, ha bizonyított, máskor meg a kormányt is elengedte, de a kocsi mintha zsinóron gördült volna, a bal első kereke soha el nem hagyta az út fehér választóvonalát.

Deant teljesen semmitmondó okok laza kapcsolata indította el. Engem se több. Otthon New Yorkban szorgalmasan tanultam, és turbékoltam egy Lucille nevű gyönyörű olasz szőkével – el is akartam venni feleségül. Az utóbbi ' években, ha nőn a szemem megakadt, mindjárt rám jött a nősülhetnék. Úgy rá sem néztem nőre, hogy a fejemben meg ne fordult volna: miféle feleség válna ebből? Említettem is Lucille-t Deanéknek. Marylou mindjárt tudni akart felőle mindent, és találkozni szeretett volna vele. Átrobogtunk Richmondon, Washingtonon, Baltimore-on, Philadelphiáig meg sem álltunk és beszélgettünk szakadadán a kanyargó másodrendű úton. – Megnősülök – tudattam velük –, hogy a lelkem nyugalma egy nőben megtaláljam, mire megöregszek. Nem élhetek örökké ilyen kelekótyán. Egyszer meg kell érkezni valahova.

– Évek óta lesem azt a finom lelkedet, pajtás – mondta rá Dean –, hogy miféle puha fészkek épülnek benne, otthonok, házasságok. – Szomorú éjszaka volt, bár nevezhetném vidám éjszakának is. Philadelphiában betértünk egy út menti büfékocsiba, és húspogácsára költöttük élelemre szánt utolsó dollárunkat. A büfés – éjjel három tájt lehetett – hallotta, hogy a pénzt tárgyaljuk, és azt ajánlotta, hogy megkaphatjuk ingyen a húspogácsát, sőt kávé is ad, ha beszállunk a mosogatásba, mert a mosogatója nem érkezett meg. Kaptunk az ajánlatán. Ed Dunkel gyakorlot-tan nyúlka a mosogatóié alján a hosszú karjaival, és kijelentette, hogy régi gyöngyhalászcsaládból származik. Dean és Marylou törölgetett, majd leálltak csókolózni az edényhalmok közt, és a kamrába húzódtak. A büfés azonban örült így is, hogy legalább mi ketten dolgozunk Ed-del. Végeztünk is negyed órán belül. Mire a

nap kelt, New Jersey-n robogtunk keresztül, és a havas távolban New York nyiladozott előttünk. Dean szvettért csavart a fejére, hogy a füle le ne fagyjon. Azt mondta, olyanok vagyunk, mint a New York felrobbantására siető arabok. Átsüvítettünk a Lincoln alagúton, majd a Times Square-nek fordultunk – Marylou látni akarta mindenképpen.

– Egye fene, csak Hasselt megtalálnánk! Nyissátok ki jól a szemeteket, hátha kiszúrjátok! – A járdákat fürkésztük valamennyien. – Ha még szédültél láttatok! Texasban néztétek volna meg!

Dean tehát négyezer mérföldet jött Friscóból Arizonán át és Denver útba ejtésével négy napon belül, de a számtalan kalandja csak kezdetnek számított.

Patersoni házunkban aludtunk. Én ébredtem elsőnek késő délután. Dean és Marylou az ágyamban aludt, én meg Ed a nagynéném ágyára dűltünk le. Dean lehasadt tetejű bőröndje a szoba közepén hevert, a zoknija kilógott belőle. Telefonhoz hívtak a lenti drogériába. Leszaladtam. Gő-böly Lee jelentkezett New Orleansból, mert közben odaköltözött, és kappanhangján panaszkolt, hogy valami Ga-latea Dunkel érkezett hozzá, és valami Ed Dunkelt keres rajta, neki pedig sejtelve sincs, kifenek. Szóval Galatea Dunkel nem békéit meg a veszteségével. Mondtam Gő-bölynek, nyugtassa meg, hogy Dunkel velünk van, és ha majd Deannel megindulunk a partnak, felszedjük New Orleansban. Aztán beszéltem magával Galateával is. Ed hogylétét tudakolta a jó feleség.

– Hogy jutottál Tucsonból New Orleansba? – kérdeztem. Elmondta, hogy hazatáviratozott pénzért, majd buszra szállt, mert ő szereti Edét, és nem tágit, csatlakozik hozzá mindenáron. Fölmentem, és tudattam a hírt Eddel. Ült a széken, és gondterhelten hallgatott. Vajszívű ember volt ő valójában.

– Helyes – csatlakozott a megbeszéléshez Dean, kipattanván az ágyból –, most azonban első dolgunk az evés. Indíts, Marylou, és nézd meg, mit találsz a konyhában. Sal, szaladj le, és telefonálj Carlónak. Te meg itt hasznosítsad magad a ház körül, Ed. – Szót fogadtam, és szaladtam telefonálni.

A drogista azzal fogadott: – Az előbb hívták megint. Nem is magát, hanem egy Dean Moriarty nevezetűt, hogy az magánál lakik. Mondtam, hogy én ilyet nem ismerek. – Megint egy hű feleség, ezúttal Deané, az aranyos Camille. A nyugalmas drogista, nekem jó emberem, rám nézett, és megvakarta a fejét. – Mi az, maga nemzetközi jatatát nyitott?

Dean eszelősen vihogott. – Jól beszél! – Azzal beugrott a telefonfülkébe, és díj áthárítással felhívta San Fran-ciscót. Majd Carlóra csörgettünk rá Long Island-i lakásán, hogy nézzen el hozzánk. Meg is érkezett két órával később. Mi Deannel közben készülődtünk vissza Virginiába a többi bútorért meg a nénikémért. Carlo Marx hozta a költészetét a hóna alatt, letelepedett egy karosszékbe, és féltékenyen lesett bennünket. Az első fél órában szóra nem lehetett bírni – hogy ő nem akar beleártakozni a dolgunkba. Megnyugodott a „Denveri Uborkaszazon” óta. Alighanem a „Dakari Uborkaszazon” tett vele csodát. Szakállasán járta Dakar félreeső utcáit, és kicsiny gyermekek raja elvezette a törzsi varázslóhoz, aki a jövődjéből olvasott a fejére. Pillanatképeket készített zilált szalmakunyhósorokról a város legsötétebb negyedében, és elmondta, hogy kis híján a vízbe ugrott a hajóról hazafelé indulásban, akár Hart Crane. Dean a padlóra telepedett a zenedoboz elé, és

szájtátva hallgatta tudományát, a *Kis románc-ot*. – Csengő-bongó csengettyűszó! Tessék! Hallgassátok! A legjobban tennénk, ha belebújnánk, hogy cir-pelő muzsikájának titkát megtapasztaljuk! – Ed Dunkel is mellé kucorodott a dobverőimmal, és elkezdte kopogni alig hallható ütemét. Némán hegyeztük a fülünket. – Tik-tikk. .. tikitik. .. taktakk. – Dean tölcsért formált a füle köré, úgy álmélkodott: – Hő! Pajtás!

Carlo a szeme sarkából figyelte a hülyülést, végül a térdére csapott. – Szót kérek!

– Halljuk! Halljuk!

– Mi a titkos értelme ennek a New York-i útnak? Mi föl a fejetekben? Merre tartasz, ember, mivé leszel? Hova tovább, az éjszakában, mely tájra, fénylő új kocsidban, Amerika?

– Hova tovább! – visszhangozta Dean. Csak ültünk, és nem tudtuk, mit mondjunk. Több beszédnek nem volt helye. Itt már csak menni lehetett. Dean felpattant, és kijelentette, hogy útra készen állunk. Egyet még zuhanyozott, én közben egy nagy tál rizshez összekotyvasztottam mindent, amit csak a házban találtam, Marylou megvarrta Dean zokniját, azzal lódultunk Virginiának. Carlót bevittük New Yorkba, és megígértük neki, hogy harminc óra múltán találkozunk, és a szilvesztert együtt ünnepeljük. Öreg este volt, mire kitéttük a Times Square-en, majd átrobogtunk a pazar alagúton, és máris kinn jártunk New Jersey országútján. Váltottuk egymást a vezetésben, és tíz órába nem tellett, leértünk Virginiába.

– Évek óta ez az első alkalom, hogy magunk vagyunk, és beszélhetünk – mondta Dean, és ezzel a bevezetéssel hajnalig beszélt egyvégtében. Mint az álomban, úgy zúgtunk át az alvó Washingtonon, s visszajutván a virginiai pusztaságba, hajnalhasadáskor átkeltünk az Appomattox folyón, és reggel nyolckor megálltunk a bátyám kapujában. Deant az utazás, a látványok, az elbeszélése, az elmúlt éjszaka minden perce annyira felvillanyozta, hogy látnoki erő sugárzott belőle. – Most aztán senki nem jöhet nekünk, hogy Isten nincsen. Láttuk mindenféle képében. Emlékszel-e, Sal, amikor először kerültem New Yorkba, és Chad Kinggel talákoztam volna, hogy oktasson ki Nietzsche felől? Emlékszel, mennyi ideje annak? Márpedig ha időt tudunk, Istent is ismerünk. A régi görögök óta csupa hamis jóslat a világ. Mértannel, mértani rendszerekkel ehhez a kérdéshez közelíteni nem lehet. Itt az igazság! – rázta az arcomba a két öklét, de a kocsis hűségesen megmaradt a fehér sávon. – Csakis így érthetjük meg, és bár a magyarázatára semmi idő nem elég, tudjuk mind a ketten, hogy Isten él. – Az éjszaka előhozakodtam a bajaimmal is, a család szegénységével, s hogy mennyire segítenék pedig Lucille-en, mert ő is szegény, s egy kislányát kell eltartania. – A baj, értsd meg, Isten lételeme. Nem fontos, hogy nagyon belefelejtkezzünk. A fejem majd szétmegy! – S már

ugrott ki a kocsiból, és szaladt cigarettáért, mint Groucho Marx, dühösen kacszva, hogy a frakkjának szárnyai is úsztak volna utána, ha lett volna rajta frakk. – Denver óta én sok mindent gondoltam és meggondoltam, de mennyi mindent, te Sal!... Csücske koromat javítóintézetben töltöttem végig, mert csak azon járt az eszem, hogy megmutatom, ki vagyok én, Habüszti Guszti... Az autólópásokkal is meg akartam mutatni. A börtön lélektani köréből kitortem azóta, azt hiszem. Börtönbe többet nem jutok, a többi meg nem az én hibám. – Csöpp kölyket hagytunk el, kövel haj igái ta az autókat az úton. – Gondold meg – figyelmeztetett Dean –, egy szép nap bever egy szélvédőt, a pofa meg felmászik a fára, és ott marad. .. Ezért az apró gyerekért! Istent nem gyötri lelkiismeret. Olyan bizonyosan látom, mint ahogyan az úton haladunk, hogy gondoskodás történik minden bajunk felől... Még akkor is, ha te szorongsz a kormánynál – (mert vezetni utáltam csakugyan, épp ezért óvatosan vezettem) –, az útról le nem térhetünk, tehát nyugodtan álomra hajthatom a fejemet. Ismerjük is Amerikát, itthon vagyunk benne. Mehetek akárhová, megkapom, amit akarok, mert minden zuga egy, és ha ismerem a lakosait, tudom, mit várhatok. Útjainak adomveszemje édes. – Nem volt éppenséggel világos, amit mondott, de az elgondolás tisztasága előtetszett mogulé. A „tisztaság” szót különben sokat forgatta. Álomban nem gondoltam volna, hogy Deanből misztikus lesz. Holott még javában befelé tartott a misztikába, és később valami rongyos, W. C. Fields-féle révület kezdett áradni belőle.

Láttam, hogy még azon éjjel a nénikém is hallgatja fél füllel New York felé, a kocsi farában a bútorral. Dean most, hogy a nénikémet fuvarozta, San Franciscó-i munkáséletével hozakodott elő. Elmondta a fékező dolgának ezer apró részletét, sőt szemléltette is, valahányszor pályaudvar mellett haladtunk el. Egyszer kiugrott a kocsiból, hogy megmutassa, hogyan jelez szabadot a fékező a tolató szerelvénynek. Nénikém utoljára hátrahúzódott a hátsó ülésre, és elaludt. Washingtonban hajnali négykor Dean ismét felhívta Camille-t díjáthárítással. Kifelé Washingtonból szirénázó járőr-kocsi szegődött a nyomunkba, és megbüntetett gyorshajtásért, pedig nem mentünk gyorsabban harminc mérföldnél. A kaliforniai rendszám-tábla megtette a magáét. – Azt hiszik, mehetnek lóhalálá-ban, ha egyszer Kaliforniából jönnek? – oktatott ki a rendőr.

Bementünk Deannel az őrszobára, és igyekeztünk megértetni, hogy hiába Kalifornia, ha pénzünk nincsen. Megfenyegettek, ha nem kerítünk, Deant éjszakára bekalic-kázzák. Nagyobb baj nem történhetett, mert a nénikémnek volt, nem tizenöt dollárja, amennyit ránk sóztak, hanem húsz is. A dekásokat sem ejtették a fejükre, mert amíg ott huzakodtunk, az egyik kiment, hogy



megnézi jobban pokrócba burkolt nénikémet a kocsi hátuljában. Hanem a nénikém meglátta.

– Ne féljen – biztatta –, nem vagyok én franka tyúk! Forgassa ki a kocsi bátran. Bútort viszünk haza az öcsémmel. Még hozzá nem is lopott holmi. A húgomé. Nemrég szült, és új házba költözött. – A szimatnak leesett az álla. Nem is vizsgálódott tovább, hanem visszajött az őrszobára. Nénikémnek utoljára ki kellett fizetnie a büntetést Dean helyett, különben Washingtonban ragadtunk volna, mert nekem nem volt jogosítványom. Dean fogad-kozott, hogy visszafizeti, s állt is a szavának, néném kellemes meglepetésére, éppen másfél évvel később. Néném a régi világból itt maradt nagydarab tisztesség volt, de ismerte jól ezt a mai, szomorú világot is. – Meghúzódott a fa mögött – mesélte később a dekást –, úgy fürkészte az arcomat. Én aztán megmondtam neki, hogy a kocsi felőlem túvé teheti, énnekem nincs a múltamban se semmi takargatni való. – Azt persze tudta, hogy Deannek van, s minthogy az embert barátjáról ismerik meg, van nekem is. Beletörődtem a következtetésébe.

Néném egyszer megállapította, hogy a világon addig békesség nem lesz, amíg a férfiak nők lábához borulva nem esedeznek bocsánatért. Dean is hallotta, és emlegette akárhányszor. – Azért könnyögök én Marylounak, hogy szemezze ki a konkolyt szerelmünk tiszta búzájából... Érti is ő, de mi haszna, ha a végzetem hálóját szövögeti!

– Az igazság az, hogy nem ismerjük a nőket, és csak szemrehányással illetjük őket – mondtam.

– Ne hidd, hogy számít – vetette ellene Dean. – A békesség egyszerre száll majd ránk, ha nem is tettünk felőle, értesz? – Szívósan, vak biztonsággal hajszolta keresztül a kocsi New Jerseyt, s már az igazak álmát aludta, mire reggel nyolckor Patersonban megálltam. Arra érkeztünk haza, hogy Marylou meg Ed Dunkel ott üldögél, és a csikkeket szívja a hamutáliból. Azóta se ettek, mióta elmentünk. Nénikém egykettőre bevásárolt, és pazar reggelit készített.

Legfőbb ideje volt, hogy a Nyugatról érkezett hármasnak lakást kerítsünk Manhattanben. Carlónak a York sugárúton került kéglije, azon este oda is költöztek mind. Deannel naphosszat aludtunk, és az 1948-as szilveszter nagy hóviharára ébredtünk. Ed Dunkel a karosszékemből magyarázta a múlt év szilveszterét. – Chicagóban ültem lepusztultan North Clark utcai szállodáin ablakában, és a lenti pékségből fölséges illat áradt felfelé. Tíz centem nem volt, de lementem, és megpróbálkoztam szép szóval a kisasszonynál. Kaptam is tőle kenyeret meg kávéfánkot ingyen. Vittem fel a szobámba, és befaltam, ki sem mozdultam azután. Az utah-i Farmingtonban egyszer, Ed Wal-lal dolgoztam ott... ismered Ed Wallt, annak a den-veri állattenyésztőnek a fia. .. ott is ágyban ért a szilveszter. Egyszerre látom ám, hogy halott anyám áll a derengő sarokban. Mondom neki: „Anyám!” Erre eltűnik. Engem elővesznek a látomások mindig – vallotta meg Ed Dunkel bólogatva.

– Hát Galateával mi lesz?

– Ó, az még odébb van. Majd ha New Orleansban leszünk, nem igaz? – A tanácskozásba már engem is bevont, Dean egymagában nem volt elég neki. Kivált, amióta a szerelem látomásai is elővették.

– Mihez kezdesz magaddal, Ed? – tudakoltam.

– Tudja fene – azt mondja. – Lézengek. Élem világot. – Deant visszahangozta, nem tartott sehova. Ült, és a chicagói szilveszter emlékét színezte, az árva szobáját, a forró kávéfánkot.

Odakinn kavargott a hó. New Yorkban nagy hepaj készült, be kellett szállni nekünk is. Dean bevágta a szakadt bőröndjét a kocsiba, és nekilódultunk a nagy éjszakának. Nénikémet az a gondolat boldogította, hogy a bátyám meglátogatja a rákövetkező héten – elégedetten üldögélt az újságjával, és az 'éjféli szilveszteri közvetítést várta a Times Square-ről. A jégen meg-megfarolva rontottunk New Yorkba. Ha Dean vezetett, soha nem szorongtam. Elvezette ő a kocsit a jég hátán is. Közben megjavította a rádiót, és a vad bibab is hajtott minket. Hogy hova, azt nem tudtam, nem is érdekelt.

Furcsa érzés kezdett környékezni. Elfelejtettem volna valamit? Mintha valami döntés előtt álltam volna, mikor Dean megérkezett, talán azt felejtettem el, de úgy, hogy az emlékezetem nyelve hegyén billegett. Pattogtattam az ujjamat, de csak nem bírtam kibökní, mi az. Meg is említettem a társaságnak. Az nem volt világos, hogy döntés lett volna-e, vagy csak valami gondolat hullott ki az eszemből. A hiábavaló vergődés elkésérített. Mintha a Lepelbe Burkolózott Utással lett volna kapcsolatban. Egyszer Carlo Marxszal ültünk le kettesben, szemben egymással, hogy a térdünk összeért, és

elmondtam neki álmodat arról a furcsa arabról, aki hajszol keresztül a pusztaságon, és hiába menekülök, csak utolér, mielőtt beérnék a Menedék városába. – Ki lehet? – töprengtünk. Én talán, burnuszban? De nem. Valaki, valami szellemalak hajszol minket az élet pusztaságában, és elkap még a mennyország réve előtt. Persze, ahogy most látom, csakis a halál az. Ki más ragadna el végső boldogulásunk elől? Életünkben azért epekedünk, sóhajtozunk, csengünk és rontunk édes szédületekbe, hogy eszünkbe jusson a magzatkorunkból rémlő boldogság, amelyben részünk (bár félünk megvallani) e világon nem lehet. Hanem meghalni ki akar érte? Ez a kérdés folyton bennem motozott az események sodrásában. Deannek megvallottam, ő pedig nyomban rávágta, hogy ez halálvágy, napnál világosabb, s ami az életből kifelé vágyódik, mondta bölcsen, az őt nem érdekli. Egyet is értenem vele akkor.

Eleredtünk New York-i barátaim után. Termett bolondgomba New Yorkban is. Először Tom Saybrookot kerestük meg. Tom szép, szomorú legény, jószívű, kedves, hajlik a szóra, hanem olykor meglepi a mélabú, s akkor úgy eltűnik, hogy hírét nem hallani. Ezen az éjszakán bugyogott benne a boldogság. – Honnan kerítesz te ilyen csodálatos társaságot, Sal? Én effélékkel soha össze nem akadok.

– Nyugati gyűjtőúton.

Dean mulatott. Föltett egy jazz-lemezt, elkapta Mary-lout, magához rántotta, és a zene ütemére dörgölözött hozzá. Marylou nem maradt adósa. Valóságos násztáncot vágtak ki. Ián MacArthur népes csapattal érkezett. Elkezdődött a szilveszteri hepaj, és három nap, három éjjel véget sem ért. Tomegek zsúfolódtak be a Hudsonba, és keringtek a csuszamlós New York-i utcákon buliról bulira. A legnagyobbikba elvittem Lucille-t meg a hűgát. Amikor Lucille meglátott Deannel és Marylouval, elkomorult. Érezte, hogy rám ragasztják az örületüket.

– Nem örülök, hogy velük vagy.

– Egyszer élhetünk kedvünkre, mit akarsz! Arra való a szilveszter.

– Ez nem kedv, ez siralom. Nézni rossz.

Marylou énhozzám kezdett dörgölözni, azzal, hogy Dean úgyis visszatér Camille-hoz. – Gyere, költözz hozzám San Franciscóba. Beválok, meglátod. – Én azonban tudtam, hogy Dean szereti Marylout, meg azt is, hogy Marylou csak Lucille-t akarja a féltékenységbe hajszolni, abból pedig nem kértem. Amikor Lucille látta, hogy Marylou le nem száll rólam a lihegésével, csókjaival, kiment Deannel a kocsiba, de nem történt semmi, csak beszélgettek, és itták azt a déli kisüstit, amit a kesztyűtartóban hagytam. Pusztult a világ. Tudtam, hogy Lucille-lel nem soká járok együtt. A maga képére akart átpofozni. Részegezes rakodómunkásnak volt a felesége. Ha a

férjétől elválík, elvettem volna szívesen, gyerekestül, de a váláshoz hiányzott a pénz. Így aztán az ügy reménytelennek látszott. Azt sem értette, mit loholok én mindenféle – hulló csillag után, miért nem szabadulok az éjszakai élettől, és mire jó ez a zűrzavar.

A bulik óriásira dagadtak. A nyugati Kilencven-va-hányadik utcában egy alagsorban legalább százan összeverődünk. A társaság kicsapott a szomszédos pincehelyiségekbe és a központi fűtés kazánházába. Minden zugban, minden ágyban és heverőn zajlott az élet – nem volt éppen orgia, csak sikolyokkal és rádiózenével aláfestett igazi New York-i szilveszter. Még kínai nő is akadt köztünk. Dean úgy loholt csoportról csoportra, mint Groucho Marx, és ismerkedett. Időről időre fordultunk a kocsival, és hoztunk még embereket. Damion is eljött. Ő volt a New York-i bandám hőse, ahogyan Dean hőse a nyugati bandának. Meg is gyűlölték egymást első látásra. Damion barátnője egyszer csak beakasztott jobb kézről Damion álla alá, akkorát, mint a lórúgás. Damion megpöndörödött. A nő aztán hazavitte. Némelyik kerge újságíró barátunk egyenest a szerkesztőségből érkezett palackkal a zsebében. Odakinn tombolt a gyönyörű hóvihár. Ed Dunkel összemelegedett Lucille hűgával, és együtt tűntek el. Nem is említettem, hogy Ed Dunkel nagyon ért a nők nyelvén. Őles termetű, nyájas, udvarias, szeretetre méltó és szórakoztató. Felsegíti a kabátjukat, ahogy illik. Hajnali öt tájban a bércaszárnya hátsó udvarán rontottunk át mindannyian, be egy lakás ablakán, a még zajosabb társaság hírére. Pitymallatkor Tom Saybrooknál ülepedtünk meg. Ki szalvétára rajzolgatott, ki a kotlós sört itta. Én a heverőn szundítottam valami Mona nevű nővel. Újabb csoportok érkeztek a Columbia Egyetem kantinjából. Mintha az élet árumintavására nyílt volna ebben a nyirkos szobában. Közben Ián MacArthur lakásán is állt a bál. Ián MacArthur aranyos kis szivar, szemüveges érdeklődéssel tekint a világba, és mindent zajos igennel üdvözl. Dean is rákapott erre akkoriban, de Ián azóta sem hagyta el. Dex-ter Gordon és Wardell Gray a „Hajtás”-t fújta, mint a tűzoltóautó, mi meg Deannel és Marylouval dulakodtunk a hencseren. Marylou nem valami törekeny virágszál. Deanen már ing nem volt, se cipő, csak a nadrágja, hanem olyankor felkapkodott mindent, ha még kellett ember. Teljes volt a felfordulás. Összeakadtunk az eszelős Rollo Grebbel is, és az éjszaka egy részét Long Island-i házában töltöttük. Szép ház, a nénikéjével lakik benne, s ha az ki-purcan, a megegyezés szerint Rollóé a ház. A néniké azonban megkutyálta magát, egyenként utálja Rollo barátait, és ölötte Rollónak egy szava nem lehet igaz. Most is, ahogy Deannel, Marylouval, Eddel bevonultunk, a néniké az emeleten ólálkodott, és rendőrséggel fenyegetőzött. – Maradjál már lógva! – förmedt rá Rollo. Csodáltam, hogy megmaradnak egy fedél alatt. Életemben több könyvet nem láttam, mint amennyit Rollo összeszedett – két

könyvtárszobája is volt a mennyezetig bepölcözve olyasmi könyvekkel, hogy az ilyen meg olyan Apokrifák tíz kötetben. Verdi-operákat tett fel, és némajátékkal kísért a zenét hátul végighasadt pizsamájában. Apróságokkal nem foglalkozott. Akárhányszor lenn látni a New York-i rakodópartokon, hóna alatt tizenhetedik századi zenei kéziratok, és sír róla a műveltség. Az utca két felén jár, mint valami iszonyú pók, és érdeklődés izgalma süt a szeméből, a nyaka ráng, selypít, szenved, tekereg, földhöz veri magát szépirodai gyönyörűségében. Az élet any-nyira izgatja, hogy torkán akad a szó. Dean csak állt előtte, és leszegett fejjel visszhangozta: – Igen. .. Igen. .. Igen. .. – Majd félrevonult egy sarokba. – Ennek a Rollónak párja nincs! Ezt magyarázom neked! Ilyen próbálnék én is lenni! Nem ragad le, mindenfelé tart, mindent megtapasztal, közben az idő himbálja. Megáll az ész, és visz-szanéz! Látod, ha ráhajtánál, tőled is telne!

– Micsoda?

– Hát mi? Most magyarázzam? Mikor a magyarázkodásra idő nincs? – Azzal rohant vissza figyelni Rollo Gre-bet.

Utóbb annyit mégis hozzáfűzött, hogy George Shearing, a nagy jazz-zongorista szakasztott Rollo. Még ezen a kótyagosan hosszú hétvégén el is mentünk meghallgatni a *Birdland-be*. Ásító néptelenség fogadott, mi voltunk az első vendégek tízkor. A vak Shearinget úgy vezették oda a zongorához. Elhízóban lévő szőke angol úrnak látszott kemény fehér gallérrjában, s az angol kertek levélzizegése volt, ahogy az első számot pergette. A bőgős tiszteletu-dóan fölébe hajolt, és úgy csipkódott. Dobosa, Denzil Best meg sem mozdult, csuklózva kevert a seprűvel. Shearingnek egyszerre révület ömlött szét az arcán, és himbálózni kezdett a zongoraszéken – lassan előbb, majd ahogy a szám gyorsult, úgy himbált ő is. Bal lábával rúgott minden ütemet, a feje félrebillent, majd rábukott a billentyűkre, a lenyalt haja szétbomlott, ahogy bele-beletúrt, s a homlokán veríték gyöngyözött. Alátömtek a számnak. A bőgős mind lejjebb kaparászott a nyakon, Shearing is belenyúlt a teknő mélyébe, és mákosnál mákosabb összhangokat kotort elő. Azt nem érttem, hogy győzi. Úgy görgette, mint az áradat. – Adj neki! – biztatták többfelől. Deant is elöntötte a veríték, és csörgött végig a nyakán. – Ez az! Megjött a Shearing-isten! Igen! Igen! Igen! – Shearing neszeit, hogy a háta mögül tébolyodott szurkol neki, mert ha látni nem is látta, hallhatta a hörgését, a káromkodását. – Ez az! – zihált Dean. – Igen! – Shearing elmosolyodott, és himbálózott tovább. Amikor felkelt a zongora mellől, csurom verejték volt – java idejét élte 1949-ben, még örömenésznek számított. Amikor elment, Dean rámutatott a zongoraszékre, és így szólt: – Isten megürült ítélőszéke! — Kürt hevert a zongorán, arany visszfénye viliózott a dob mögött végignyúló falfestmény karaván-vonulásán.

Az Isten távozásának csöndje nehezedett a helyiségre. Az esős éjszaka rejtelmességbe burkolta zenei élményünket. Deannek a szeme forgott ámulatában. Nem akart vége lenni a szédületnek. Akkor eszméltem csak, hogy fűvet szívunk, amit Dean hozott New Yorkból. Mindenem egyszerre gondolkoztam, és mintha érkezésem küszöbén álltam volna a mindentudás és a végső döntés pillanata előtt.

Otthagytam a társaságot, és hazamentem aludni. Néném a szememre hányt, hogy léccel verem el 'az időt. Tudtam, hogy igaza van, mert az élet egy – viszont ahány ember, annyi ember, és már csak az járt az eszemben, hogy még egy elsöprő utat teszek a Nyugati Partra, majd ráérek igyekezni, ha beülök a tavaszi szemeszterre. És micsoda út lett belőle csakugyan! Engem csak a száguldás érdekelt belőle, meg hogy Dean mit tesz majd, bár nem mondom, megfordult a fejemben, hogy Dean visszamegy Camille-hoz Friscóba, és Marylout az én gondjaimra bízta. Nekikészültünk, hogy átszeljük a süvöltő földrészt. Fölnyaltam kincstári ösztöndíjamat, és adtam belőle Deannak tizennyolc dollárt, hogy küldje el Camille-nak, mert pénz-telenül várja odahaza. Hogy Marylou mit forgatott a fejében, azt nem tudom. Ed Dunkel meg csak jött utánunk szokása szerint.

Néhány boldogítóan hosszú napot még eltöltöttünk Carlo lakásán. Carlo a fürdőköpenyében sétált fel-alá, és búcsúzó lelkifröccseit nyomta: – Nem azért, hogy beleköpjek a levestekbe, de úgy látom, legfőbb ideje, hogy el-döntsétek, mire végzitek. – Gépíróként dolgozott egy hivatalban. – Szeretném már tudni, mire nézitek a napot, mi ez a sok beszéd, és miféle céllal indultok el. Te például, Dean, mi végre hagytad el Camille-t, és kezdtél megint Marylouval? – Vihogás volt rá a válasz. – Te meg, Marylou, mit csatangolsz az országban, és mit gondolsz, ki köti be a fejedet legközelebb? — Értelmesebb választ erre sem kapott. – Ed Dunkel! Miért hagytad ifjú feleségedet Tu-csonban, és mit ülsz itt, mikor már a föld sír alattad? Hol a hazád? Mi a dolgod? – Ed Dunkel a fejét ingatta leplezetlen zavarában. – Hát te, Sal? Beléd is kár a mindennapi kenyér! Mit tettél Lucille-lel? – Rántott egyet a fürdő'kö-penyén, lezöttyent, s úgy méregetett minket. – Közeledik az ítéletnap. Nem tart el benneteket sokáig ez a sárteke. Kerültök-fordultok rajta, de sehol szikla nem kínál kapaszkodót.

Carlo ekkoriban úgy idomította a hangját, hogy a Szikla Beszédének hallják – meg akarta győzni az embereket, hogy ő a kapaszkodó. – Dülj fel, seggem, dörömbölj, ha van kinek, parancsolj! – így korholt bennünket, és az eszelő's szeme szikrát hányt. A „Dakari Uborkaszazon” óta rémes korszakot vészelt át, a „Szent vagy Harlemi Uborkaszazon”-!. Nyár derekán Harlemben egy éjszaka arra ébredt az árva szobájában, hogy „a nagy szerkezet” ereszkedik rá az égből, a Százhuszonötödik utcán pedig „a víz alatt bókászott” a többi hallal. Ötletpetárdák pattogása világosította meg az elméjét. Marylout az ölébe parancsolta azzal, hogy most maradjon veszteg, Deanre pedig rászólt: – Miért nem helyezkedsz kényelembe, mit ugrálsz

folyton? – Dean már ugrott is, és cukrot pottyantott a kávéjába, közben tanulékonyán hangoztatta: – Igen! Igen! Igen! – Éjjel Ed Dunkel földre dobott párnákon aludt, Dean és Marylou kiszorította Carlót az ágyából, Carlo pedig a konyhában üldögte el az időt. Vesepörköltet főzött, és a szikla felől jövendült. Én csak a nappali vendég voltam.

Ed Dunkel ezzel fogadott: – Az éjjel lesétálok a Times Square-ig, és azon kapom magamat, hogy kísértet vagyok. A tulajdon kísértetem billegett a járdán. – Az efféle bejelentéseihez nem is fűzött magyarázatot, csak bólogatott.

Tíz óra múltán valaki más beszédjébe nyögte bele: – Hát. Az én kísértetem billegett a járdán.

Majd Dean lepert meg. – Te Sal – hajolt hozzám szertartásosan –, valamit kérsz szeretnék tőled. .. Sok fordul meg rajta. .. Nem tudom, mit szólsz majd hozzám. .. De hát jó barátok vagyunk, igaz?

– Persze hogy, Dean. – Utoljára aztán előhozakodott a kérésével. Szinte belepirult. Hogy legyen szíves, ketytyintsem meg Marylout. Nem is kérdeztem tőle, miért, mert tudtam, hogy azt szeretné látni, milyen Marylou a más emberrel. Ritzy kocsmájában állt elő kérésével, mikor már Hassel keresésében egy órája kerülgettük a Times Square-t. Ritzy a környékbeli vagányok kocsmája, változtatja is a nevét évente. Ha oda bemész, nőt nem látsz semerre, még a rekeszekben sem, csak nehéz fiúkat mindenféle, kit rongyos vörös ingben, kit Bob hercegnek öltözve. Idejárnak a kankerítők is, akik a Nyolcadik sugárúti éjszaka kivénhedt fartúrói közt keresik keserű kenyerüket. Dean szűk szemrésen át vett szemügyre minden arcot. Kerültek ott fekete csirák, sunyi revolveresek, kaszára kapni kész matrózok, surranó vézna kábszeresek és bokinak öltözött középkorú nyomozók, némelykor a szolgálatuk hozza őket ide, máskor a kíváncsiságuk. Jellemző volt, hogy Dean a kíváncságával itt állt elő. Már a levegőben látni, mennyiféle gonosz tervet főznek ki Ritzy kocsmájában, és hogy kapcsolt áruként ki-ki az elfajzottságát is hozzácsapja. A mackós nemcsak megfúrni való páncélszekerényt ajánl cinkosának a Tizennegyedik utcában, hanem mindjárt azt is, hogy háljanak együtt. Kinsey sokat vizsgálódott Ritzy kocsmájában, faggatta a fiúkat – egy este negyvenötben én is ott voltam, amikor a tanársegédjével állított be. Hasselt és Carlót vette akkor elő.

Mire Deannel hazaértünk, Marylout már ágyban találtuk. Dunkel a kísértetét sétáltatta valamerre. Dean elmondta Marylounak, milyen döntés született. Marylou válasza az volt, hogy örvend a szerencsének. Én nem voltam ilyen biztos a dolgomban, de bizonyítanom kellett, hogy kitelik tőlem. Az ágy valami nagy lajhár halottas ágya lehetett, mert a közepén úgy mélyült, akár a fürdőkád. Marylou a teknőjében feküdt, Dean meg jómagam fenn a két



szélén, a matrac varrásán. Se köpni, se nyelni nem bírtam. – Hát ez nem fog menni – mondtam bután.

– Gyia, pajtás! Megígérted! – buzdított Dean.

– Marylou mit szól? – szabadkoztam. – Halljuk.

– Rajta – mondta Marylou.

Azzal nyakamba fonta a karját, én pedig próbáltam megfeledkezni a barátomról, de valahányszor eszméltem, hogy les minket a sötétből, nevethekem támadt. Kínos helyzet volt.

– Így nem vergődünk zöld ágra. Miért nem mész ki a konyhába egy kicsit?

Dean kiment. De Marylou hiába volt kíváncsi, csak azt súgtam neki végül: – Várj, amíg San Franciscóban jobban összemelegszünk. Favágás így. – Éreznie kellett, hogy nem a levegőbe beszélek. E föld három gyermekének fejéből hiába pattan akármilyen fényes ötlet, századok terhét a sötétben sem rázhatják le. Furcsa csöndesség honolt a lakásban. Kimentem, megböktem Deant, és mondtam neki, hogy foglalja el a helyét, én meg visszavonultam a heverőre. Hallottam aztán, hogy lelkesen rengeti az ágyat. Csak aki börtönben lehúzott öt évet, az szédeleghet ilyen eszelős szélsőségek közt az élet forrásának gyengéd kapui előtt, belefelejtkezvén a testi gyönyörűség felfedezésébe, mintha az útját keresné visszafelé. Ezt teszi az emberrel, ha évekig rács mögött nézeget csiklandós képeket, képesújság felfedett női lábait és melleit, és a folyosók acélpengését távoli nők lágyágával hasonlítgatja. A börtönben ki-ki az élet jogának megszerzését tervezi.

Anyját Dean sosem látta színről színre. Minden új nő, minden új feleség, minden új gyerek a tanúja volt sanyarú árvaságának. Mert az apja mit számított? A bádogos Mo-riarty, a vén boriszák, tehervonatok lovagja, vasúti konyhák tányérnyalója, sárga fogait szénrakások tövében kiköpködő szesz kazán mit számíthatott? Deantól senki el nem vitathatta azt a jogát, hogy minden éjjel édes halállal haljon Marylou szerelméért. Ebbe a szerelmébe én, a követője, belebabrálni nem akarhattam.

Carlo hajnalban jött meg, és belebújt fürdőköpenyébe. Már nem is kísérelte az alvással. – Szám! – szítt a fogán, és látszott rajta, hogy majd esztét veszti a padlón álló lekváros üvegek, széthányt nadrágok, ruhák, csikkek, mosatlan edény, nyitott könyv, a nagy paláver roncsai közt. E nyiszorgó világban csakis éjszaka juthattunk felfedezéseinkhez. Marylou kéken-zölden kelt ki az ágyból, Dean összekarmolt képpel – valamit nem sikerült eldönteniük. Legfőbb ideje volt odébállni.

Vagy tízen voltunk megint a Hudsonban hazafelé én-hozzám, hogy felvehessem a tarisznyámat, és aztán felhívjuk Gőböly Lee-t New Orleansban – abból a kocsmából, ahol Deannel először beszélgettünk, mikor feljött hozzám, hogy írni tanítsam. Nyolcszáz mérföldnyiről is jól hallottuk a Gőböly

síránkozó kappanhangját. – Mondjátok meg, mit kezdjek ezzel a Galatea Dunkellal? Két hete tanyáz itt, de a szobából ki nem mozdul, szóba nem áll se Jane-nel, se velem. Kéznél van ott az Ed Dunkel nevezetű? Mert akkor hozzátok le, hadd szabaduljak már ettől a nősténytől, az istenért! A legjobb szobánkat foglalja el, és a pénzéből nyilván kikopott. Ez nem szálloda! – Sirámaira nyívás, makogás, röhögés volt a válasz – Dean, Marylou, Carlo, Dunkel, Ián MacArthur, a felesége, Tom Say-brook meg én meg még ki tudja, hány más zavargón, ordítozott, bőfögött bele sörgőzt a kagylóba, mikor szerenesetlen Gőböly éppen a zűrzavart utálta a legjobban. – Reméljük – sóhajtotta –, hogy mire leértek, az eszetek is megjön. – Elbúcsúztam a néném-től, és megígértem neki, hogy két héten belül megfordulok, azzal ismét nekivágtam Kalifornia útjának.

Titokzatosan szemerkélő ködben indultunk. Annyi látszott csak, hogy egyetlen borongós rege lesz az út. – Hujujuj! – süvöltötte Dean. – Indíts! – Azzal rádólt a kormányra, és megzavarta a szekeret. Láthattuk, hogy elemében van megint. De lelkesek voltunk mind, hogy itt hagyjuk a sűrű zavarost, és élhetünk korunk egyetlen nemes cselekedetének, a helyváltztatásnak. Nem is akárhogy, mert téptünk! Éjszaka valahol New Jerseyben rejtelmes fehér útjelek mellett suhantunk el, nyíllal mutattak délnek, nyugatnak. Mi a déli útra tértünk. New Orleans birizgálta a képzeletünket. „A fartúrók fagyos városából”, ahogy Dean nevezte New Yorkot, végigsöprünk a földréz vízmosta faráig, az öreg folyó illatát árasztó, zöldellő New Orleansig, hogy onnan nyugatnak forduljunk. Ed hátul ült, Marylou, Dean meg én elől, és az élet gyönyörűségeit tárgyaltuk meghittén. Dean ellágyult. – Tessék, nézzetek szét, a jó jézusmáriáját, a szemeteket üti ki, hogy semmi bajunk, aggodalmaskodásra nincs ok, azért a leghelyesebb, ha az eszünkbe vessük, hogy a törődés fölösleges. Igazam van? – Helyeseltünk mindannyian. – Tessék, itt vagyunk együtt... Hogy New Yorkban mit tettünk, mit nem, arra bontsuk a felejtés fátyolát. – Bizony igaz, hogy New Yorkban raktunk a fülünk mögé eleget. – Azt elhagytuk mind, ha a mér földórán nézem, ha az iránytűn. New Orleansba igyekszünk Gőboly Lee tanulmányozására, de már ez is öröm, hallgatni ezt a tenort, hogy dül ki az oldala – s akkorát erősített a rádión, hogy a kocsni üvegei belerezzentek –, de hadd öntse ki szívéét mindnyájunk okulására!

Nagy egyetértésben ringtunk a zenére, mi, az út ártatlan gyermekei. A fehér sáv közepén egyenletesen henge-redett bal kerekünk elé. Dean behúzta inas nyakát, mert ezen a téli éjjelen sem volt rajta, csak pólóing, és taposta a gázt. Baltimore-ban helyet cseréltünk, mert Dean meg akart leckéztetni forgalomból – nem is lett volna baj, inkább csak az, hogy a kormányhoz ragaszkodott, amíg Marylouval ott hancúroztak mellettem. A rádió bömbölt, Dean dobolt a műszerfalon, és addig verte, amíg be nem horpadt. Én is segitettem neki néhány ütéssel. Szegény Hudson – a mi fekete vonatunk – megsínylette ez a szédült utazást.

– Mit fogunk élvezkedni! – fente a fogát Dean. – Marylou, hé, te, hallgass már ide, szívecském, te vagy a megmondhatója, hogy bírom az iramot, azért San Franciscóban változatlanul együtt maradunk. .. Már tudom is, hol... S ha letettem a melódiát, majd minden második nap ott leszek nálad, és te tudod a legjobban, hogy tőlem tizenkét órában mi telik, ugye, szívecském... Közben tarthatok konyhát Camille-nál is, észre se veszi. Volt már példa rá. – Marylou

egy szóval nem tiltakozott, mert igen kivetette volna Camille-t a nyeregből. Igaz, úgy egyeztünk, hogy majd Marylou Friscóban énmellém szegődik, de láttam már, hogy ezek ragaszkodnak egymáshoz, s utoljára ott ülök majd szárazon a túlsó víz partján. De mit aggodalmaskodtam volna, amikor a földrész a csodáit nyitotta előttem éppen, hogy élni a befogadásáért érdemes volt.

Pitymallatkor értünk Washingtonba. Harry Trumant aznap iktatták az elnökségbe másodízben. A Pennsylvania sugárút mentén végig a katonai erő fitogtatását figyeltük, amerre csak elgurultunk rongyos szekerünkön. Láttunk B-29-eseket, rocsókat teherautón, tüzéséget, a havas fű közt vonultukban kivált gyilkosnak tetsző fegyvereket, és a sorukat nevetséges kis gumicsónak zárta. Dean lassított, hogy jobban megnézhesük. – Mit akarnak ezek az ürgék – ingatta a fejét kétkedően. – Szegény Harry itt alussza álmát valahol ebben a városban. .. Missouriból való, akárcsak én. .. Ez lesz a csónakja szegény földimnek alighanem.

Aztán hátravonult aludni, és Dunkel ült a kormányhoz. A lelkére kötöttük, hogy csak jakósan, haladósan, de alig hunytuk le a szemünket, Dunkel rákapcsolt, méghozzá nem a mi sávunkban, és háromszoros előzéssel, nyolcvannal került meg egy motorossal vitatkozó fejevadást – a négysávos országút negyedik sávján söpört tovább, amíg a fejevadász szirénázva a nyomunkba nem szegődött, és meg nem állított. Ránk parancsolt, hogy kövessük az őrszobá-ra, ott aztán az ügyeletes kezére adott. Deanan a dekás rögtön megérezte a börtönszagot, a kopóit meg miránk uszította, hogy kérdezzenek ki Marylouval külön. Az érdekelte őket, mennyi idős Marylou, hátha egy kis megrontást ránk lehetne húzni. Marylou azonban orruk alá tolt a házasságlevelét. Akkor engem vontak félre, és azt firtatták, melyikünk hál Marylouval. – A férje – hangzott kerek válaszem. Nem érték be vele. Szimatoltak. Azt remélhették, hogy visszatérő kérdéseik majd megzavarnak, de én megmaradtam első változatomnál: A két barátom vasúti, mennek vissza dolgozni Kaliforniába, a hölgy a kisebbiknek a felesége, én pedig az egyetemi szünetemet töltöm velük.

– Igazán? – mosolygott rám gúnyosan a zsaru. – Ez a tárca is a magáé?

Az undor ügyeletes odabenn huszonöt dollárra bírságotla végül Deant. Hiába bizonygattuk, hogy a partig összesen negyven dollárunk van, azt mondták rá, hogy az már a mi bajunk. Dean addig okoskodott, amíg a zsaru megfenyegette, hogy visszaviteti Pennsylvaniába, és vádat emeltet ellene.

– Milyen címen?

– Megoldjuk, kisapám.

Csak ki kellett köhögnünk a huszonöt dollárt. A ludas Ed Dunkel ajánlotta ugyan, hogy ő leüli, és Dean latolgatta az ajánlatát, a zsaru azonban dühösen

ráförmedt: – Ha leületi a barátjával, magát zsuppolom rögtön Pennsylvaniába, érti? – Mi pedig menni akartunk. – Még egyszer kapják magukat gyorsajtáson Virginiában, és keresztet vehetnek a kocsijukra – ez volt a zsarú búcsúja. Deant a méreg majd felvetette. Szó nélkül visszaültünk a kocsiba, és elindultunk. Mintha lopásra bujtottak volna az útipénzünk elvételével. Kizsebeltek minket, holott tudták, hogy se rokonaink nincsenek itt, se táviratozni nincs hova pénzért. Az amerikai rendőrség lélektani hadviselést folytat az olyan állampolgárok ellen, akiknek a rendőrséget megfélemlíteni nincs módjuk. Akár a múlt századi csendbiztosság, poros ablakokon tekinget kifelé és szimatol szanaszét, ha pedig nem lel kedvére való bűntényt, hát fabrikál. „Kilenc vers bűn, egy vers unalom” – írta Louis-Ferdinand Céline. Dean fogadkozott: pisztolyt kerít, visz-szajön, és keresztüllövi a zsarut.

– Pennsylvania! – dohogott. – Szeretném tudni, miféle vádat emeltek volna ellenem? Káemkát alighanem. Elszedik a pénzemem, aztán csodálkoznak, hogy nincs. És ha békétlenkedek, még le is lónek. – Nem tehattünk egyebet, a felejtésben kellett lelkünk békességét megtalálnunk. Mire Richmondon túljutottunk, már kezdett párologni a mérgünk, és megint szép volt a világ.

Tizenöt dollárunk maradt az út teljes hosszára. Úgy számítottunk, stoposokat kell felszednünk, és összetar-hálnunk tőlük a benzinre valót. A virginiai pusztaság kellős közepén egyszer csak gyalogost pillantottunk meg. Dean csikorogva fékezett. Előlről jobban megnéztem s láttam, hogy rongyos csavargó, nemigen lehet egy fitying-je sem.

– Akkor ingyért élvezkedünk! – nevetett Dean. Lökött, szemüveges toprongy volt, kóbor eszű, valahonnan az árokból kikotort mocskos, papírfedelű könyvet böngészett. Beszállt a kocsiba, és olvasott tovább. Ahol nem volt retkes, ótvaros volt. Elmondta, hogy Hyman Solomonnak hívják, gyalogszerrel járja az országot, és zsidók ajtaján kopog be, vagy ha nem nyitják, megrugdálja, mondván: „Zsidó vagyok, enni akarok, adjatok pénzt.”

Megállapította, hogy a módszer beválik, kapja is a pénzt, rendesen. Megkérdeztük, mit olvas. Nem tudta. Sajnálta a fáradságot, hogy előrelapozzon a címlapig. Csak a szavakat olvasta, mintha Tórát talált volna a pusztaságban.

– Na ugye! Na ugye! – rötyögött Dean és oldalba bökött. – Megmondtam, hogy élvezkedés lesz belőle, ugye? Élvezkedhetsz, akin akarsz, aki csak él! – Testamentig vittük Solomont. Bátyámék már új házukba költöztek valahova a város túlsó felébe. Itt álltunk hát ismét, a vasúti vágány által végigszelt hosszú, sivár főutcán, és néztünk, hogyan surrannak a mogorva déliek bazárból vaskereskedésbe.

– Látom, maguknak pénz kellene, hogy tovább utazhassanak – szólalt meg Solomon. — Ha megvárnak, összeszedek egy zsidó családnál egypár dollárt, és magukkal tartok Alabamáig. – Dean majd kibújt a bőréből örömeiben. Ketten elszaladtunk, vettünk kenyeret-sajtot, és ebédre terítettünk a kocsiiban. Két órát váraoztunk aztán

Hyman Solomonra. Nyilván a kenyerét kereste valahol Testamentben, csak éppen nem láttuk, merre. A nap már vöröslőben volt.

Solomon később sem került elő. Így aztán elpályáztunk. – Látod, Sal, van Isten. Hiába igyekszünk, mindig befür-dünk ebben a városban. Figyelmedbe ajánlom a furcsa bibliai nevét, s hogy miféle furcsa bibliai személyt szállítottunk idáig. .. Nyilvánvaló, hogyan kapcsolódnak az okság láncszemei, akár a víz körforgása párában-eső-ben. .. Körtáncot lejt benne mind a világ. .. – Dean boldogan fecsegett. Magam is osztrigának láttam a világot, amelyet ha megnyitunk, benne a gyöngyszem. Robogtunk tovább délnek. Odébb megint felszedtünk egy stopost. Szomorú gyerek volt, azt mesélte, hogy a nénikéjének az észak-karolinai Dunnban van vegyeskereskedése, mindjárt Fayetteville-en túl. – Ha elviszünk hozzá, levágsz róla egy dollárt a fáradságunkért? Akkor gyia! – Egy óra múltán, alkonyatkor Dunnban voltunk. Elvittük a gyereket oda, ahol a nénikéje vegyeskereskedését magyarázta. Gyárkerítésnek ütköző bánatos kis utca volt, vegyeskereskedés is volt benne, csak éppen néniké nem. Nem értettük, miért etetett bennünket a gyerek. Kérdeztük, hova igyekszik. Nem tudta. Tekeregteben láthatta valamikor ezt a vegyeskereskedést Dunnban, és a kérdésünkre először ez bukkanhatott fel lázas agyában. Vettünk neki egy töltött kiflit, de Dean nem akarta továbbvinni, mert, mint mondta, aludnunk is kell valahol, meg az új stoposok pénzére is szükségünk van, hogy benzint vehessünk. Bizony ez volt a sivár valóság. Otthagytuk hát a gyereket a derengésben.

Dél-Karolinán át én vezettem a georgiai Maconon tú-lig, Dean, Marylou meg Ed aludt. Éjthosszat ráértem elgondolkodni, amíg a kocsi a szent út közepén kibomló hosszú fehér szalagon tartottam. Mit is teszek? Hová is megyek? Hamarosán kiderül. Maconon túl már igen ál-mosodtam, és fölkeltettem Deant, hogy vezessen tovább. Kiszálltunk szellőzködni, és az örömtől részegen eszméltünk, hogy körös-körül a sötétség zöld füvel, friss trágyával és csobogó vízzel illatos. – Délen vagyunk! Elhagytuk a telet! – Rügyező hajtások derengtek fel az út mindkét felén. Nagyot szusszantam. A sötétséget Mobilénak tartó gőzös füttye szelte át. Arra tartottunk mi is. Széles jókedvemben kibújtam az ingemből. Tíz mérfölddel odébb Dean kikapcsolta a motort, úgy gurultunk be egy benzinkúthoz. Mikor Dean látta, hogy a kutas az asztra dőlve alszik benn, kiugrott a kocsiából, és nesztelenül megtöltötte a

tartályt. Tett afelől is, hogy az óra ne csöndüljön. Öt dollár ára ingyen benzinnel gördültünk tovább, hálás szívvel, akár az arab zarándokok.

Aludtam egyet, és nyerítő dallamra ébredtem. Dean és Marylou javában tárgyalt a suhanó zöld tájban. – Merre járunk?

– Florida csücskét hagytuk el, pajtás, Flomaton a helység neve. – Florida! A parti síkságon görögtünk Mobilénak, előttünk a Mexikói-öböl fellegei tornyosultak. Harminckét órája sincs, hogy az Észak pernyés havában senyvedőknek búcsút intettünk. Megálltunk egy benzinkútnál, Dean túrót-vegyeneket játszott Marylouval, közben Dun-kel besétált az üvegkalicákba, elemelt három csomag cigarettát, azzal pimaszul tovalibbentünk. A Mobile-nak tartó hosszú ármentesítő gáton mindannyian kibújtunk téli göncünkből, és levegőztünk a déli melegben. Dean belefogott élete tüzetes ismertetésébe, és amikor Mobile-on túl egy útkereszteződésnél veszekedésben összegabalyodott kocsikat láttunk, nemhogy megkerülte volna őket, hanem egy benzinkút behajtóján nyesett keresztül hetven mérföldes utazósebességével. Az ácsorgók ámul tán tekintettek utánunk, Dean azonban zavartalanul folytatta a történetét. – Ne higgyétek el, de kilencéves koromban kezdtem egy Milly Mayfair nevű lánnyal Rod garázsának végében a Grand utcában, amelyikben Carlo lakott Denverben, abban. Még apám a műhelyében dolgoztatott akkor. Em-lékszek, a néném kiabált utánam az ablakból: „Mit működsz te ott a garázs tövében?” Jaj, Marylou, ha akkor ismerhettek volna, cukrom! Kilencéves korodban milyen édes lehettél! – vihogott eszelősen, és az ujja hegyét szopogatta, majd megfogta Marylou kezét, és végigjártatta a testén. Marylou szertartásosan mosolygott.

A nagy lombár Ed meg csak nézett kifelé az ablakon, és ilyeneket mondott: – Az bizony. Azt hittem azon éjszaka, hogy kísérletet járok. – Elkezdte foglalkoztatni az is, mit hall majd Galatea Búnkéitől New Orleansban.

Deant nem lehetett megakasztani. – Egyszer Új-Mexikóból megállás nélkül jutottam el tehervonaton LA-be. .. Tizenegy éves voltam akkor, és apám egy tekerő társasággal elmaradt valamelyik kitérőnél. Egy Céklafejű nevezetűvel leszálltunk, apám benn horkolt a marhavagonban, közben a vonat indított, mi lemaradtunk. Nem is láttam aztán apámat hónapokig. Az a hosszú tehervonat úgy vágatott be Kaliforniába, akár az első osztályú expressz. Én meg az ütközők közt lovagoltam végig. .. Tudtam is én, gyerekfejjel, milyen veszedelmes. .. Hónom alatt cipó, úgy kapaszkodtam a fékrúdba. Nem mese. Mire LA-be értem, annyira kívántam a tejet, hogy beálltam dolgozni egy tejüzembe, nyomban megittam két liter tejszínt, és eldobtam a rókabőrt.

– Szegény Dean – sopánkodott Marylou, és megcsókolta. Dean a messziségebe bámult. Büszke volt szerelmére.

Egyszer csak kijutottunk a kék vizű öböl partjára, és abban a pillanatban tomboló zene harsant – a rádió a Vak Tyúk Fenekar lemezlovasversenyt közvetítette New Orleansból csupa megveszekedett fekete számmal, és a lemezlovasok ilyesmiket mondtak: „Ne már nekem a szemetek fölakad!” New Orleanst sejtettük az előttünk járó estében, és megörültünk. Dean a kezét dörzsölgette a kormány fölött. – Jön a nagy élvezkedés! – Alkonyatra csakugyan beértünk New Orleans zümmögő utcái közé. – Hohó, itt még az embereknek is más a szaguk! – kiáltotta Dean, s a feje kinn volt az ablakon, úgy szimatolt. – Istenem! Elet! – Nagy ívben előzött egy villamost. – Igen! – Beletaposott a gázba, és nők után tekingetett. – Azt nézzétek meg! – A levegő is olyan édes volt itt, mintha selyemkendő lebbentette volna az ember orra alá a folyó illatát, az emberek illatát, a sár, a melasz illatát, és a mindenféle délszaki fuvalatok egykettő kitisztogatták az orromból az északi tél aszalt jegének emlékét. Nagyot hup-pantunk. – Ilyet nem láttatok! – bökött Dean egy nő után. – Ó, hogy imádom a nőket! A nők bámulatosak! Ennivalók! – Nyögött, a fejéhez kapott, kiköpött az ablakon, izalmában és fáradtságában nagy izzadságcseppek gyöngyöztek a homlokán.

Fölléptettük a kocsit az algiersi révre, és kompon keltünk át a Mississippin. – Addig is szálljunk ki mind, hogy teliszedjük a szemünket folyóval, emberekkel, szagos világgal – biztatott Dean, azzal felrakta a napszemüvegét, magához vette a cigarettáját, és úgy pattant ki a kocsiból, akár a keljfeljancsi. Léptünk utána, és a karfára könyökölve bámultuk a vizek barna atyját, hogy hömpölyög elő Amerika közepéből, hogy sodorja Montana szálfáit, Dakota sarát, Iowa hulladékát és amit csak beleöntöttek a Háromágú Villa óta, ahol a víz titka jégben foganik. A füstös New Orleans félrehúzódott az egyik partján, az álmos Algiers hasadozó boronafalai vártak a másikon. A négerék a meleg alkonyaiban rakták a komp kazánját, hogy már vörösen izzott, és a kocsink köpenyei olvadoztak.

Dean őket is jól megnézte. Ott ugrált közöttük a forróságban, aztán megfordult, és rohant fel a fedélzetre, a kitérdelt nadrágját majd elhagyta. A másik pillanatban már fenn ágált a csapóhídon. Azt hittem, szárnyra kap. Eszelős vihogásától visszhangzón a komp. Marylou mindenüvé követte. Deannek egy pillanat elég volt, megszemlélte, amit akart, aztán jött vissza a teljes tudósítással, és mikor a kocsik dudálni kezdtek, elébe vágott mindnek a keskeny járón, és máris Algiers utcáit gázoltuk.

– Hová? Hová? – lihegte Dean.

Úgy döntöttünk, hogy egy benzinkútnál kivakarózunk az út szennyéből, aztán tudakozódunk Göboly felől. A lankasztó folyóparti napestében apró gyerekek játszadoztak, nők babos selyemkendőben, pamutblúzban, pőre lábszárral jártak. Dean szaladt egy sarkot, hogy mindent megnézzon, a sarkon



megfordult, bólított, és elégedetten dörzsölte a hasát. Ed a szemére billentett kalapjával megmaradt a kocsiban, és Deant mosolyogta, én a sárhányón ültem, Marylou eltűnt a klotyóban. A harasztos partok közül, csöppnyi horgászok botja alól, a vöröslő mezőkbe vesző lángok felől púpokat vetve hömpölygőn a folyó sodra, és mint a kígyó, úgy csavarogta körül Algierst. Úgy látszott, dörgőn elhordja majd egy szép nap ezt az álmos félszigetet, rakott kunyhóit, méheseit, mindent. A nap ál-dozóban volt, bogarak zizegtek, a vizek atyja nyögött.

Megkerestük Gőböly Lee házát a város szélén, a gát közelében. Morotván átvezető út mentén állt, roskatag tornác fogta körül. Udvarában derékig érő fű közt szomorúfüzek bókoltak, kerítések dőltek ki-be, pajták romla-doztak. Látni sehol senkit nem láttunk. Ahogy beálltunk az udvarba, a tornác végében dézsákat pillantottam meg s benne friss mosást. Kiszálltam, és bementem a leppentő ajtóig. Jane Lee ott állt, és hunyorgón tekintett a napba. – Én vagyok az, Jane – mondom. – Megjöttünk.

Nem mondtam újságot. – Tudom. Gó'böly nincs idehaza. Nem tűz van ott? – Együtt kémleltünk a vörösségbe.

– Ha a nap ki nem gyulladt.

– Nem a napot mondom, te. Szirénázást is hallottam onnan. Nem látod, milyen furcsán *izzik*? – New Orleans felé mutatott, a fenyegető fellegek aljának.

– Nem látok semmit – mondom.

Jane elfintorodott. – Nem változtál, Paradicsom.

Négy év múltán így üdvözlöttük egymást. Jane-nel meg a feleségemmel valamikor hármásban éltünk New Yorkban. – Hát Galatea Dunkel? – érdeklődtem. De Jane még mindig a tüzével volt elfoglalva. Akkoriban három levél benzedrint elnyelt napjában. Valamikor bájos német fejlőlány-arca vörös, rögös, kiélt lett. New Orleansban ráragadt a gyermekbénulás is, attól bicegett. Dean meg a banda lassan előmerészkedett a kocsiból, és megfészkelődött a házban. Galatea Dunkel előlépett méltóságos magányából, hogy a szeme közé *nézzen* sanyargatójának. Komoly nő volt, halvány arca mintha könnyben ázott volna azóta is. A lombár Ed félénk hellót mondott neki, és zavartan túrt a hajába. Galatea merően rátekintett.

– Hol jártál? Miért tettél ilyet velem? – És Deannek is juttatott egy villámló pillantást. Nem ejtették a fejére. Dean azonban rá se rántott. Éhes volt, és érdeklődött Ja-ne-től, van-e ennivaló a háznál. A szándékok összhangja ezzel megbomlott.

Mire szerencsétlen Gőböly a texasi Chevyjén hazaérkezett, hajlékát ellepték a futóbolondok – engem azonban régen nem tapasztalt nyájas vendégbarátsággal üdvözölt. A New Orleans-i házat bagolyborsón szerezte.

Egy régi kollégájával társult a természetésére, mert annak meghalt a hülye szélütötte apja, és ráhagyta a vagyonát. Gőboly is húzott heti ötven dollárt a maga családjától, ami csinos összeg lett volna, ha nem költik csaknem teljes egészében kábítószerre – csupán a felesége tíz dollárt elbenzedrine-zett belőle. Élelemre náluk kevesebbet talán az országban senki nem költött. Gőbolyék szinte nem ettek, de a gyerekek sem – mintha nem is hiányzott volna nekik. A nyolc-esztendő Dodié meg az egyéves Ray bámulatos gyerek volt. Ray anyaszült meztelenül szaladgált az udvarban, mint a szívárvány szösze gyermeke. Gőboly pocoknak titulálta W. C. Fields nyomán. Most, hogy az udvarba begördült, és nyikorgó csontzenével kikászálódott a kocsjából, odajött hozzám a régi nagy csontú, kopott, kalapos, szemüveges Gőboly, és szükszavúan üdvözölt, mint mindig: – Lám, hát megjöttél, Sal. Gyere be, igyunk valamit. Két nap, két éjjel regélhetnék Gőbolyról, azért most érzük be annyival, hogy mester volt, mert eleget legény-kedett. Ahogy mondta, a „sarkallatos igazságokat” tanulta világlátásában, s nem is a szükség vitte rá, hanem a kedve. Elkínzott testét meghurcolta szerte az Egyesült Államokban, Európában és Észak-Afrikában, hogy maga szerezhessen tapasztalatait. Menekült orosz grófnőt vett feleségül Jugoszláviában, hogy tovább menekítse a náci elöl a harmincas években. Mutatott fényképeket, ott állt a kokainélvezők dült hajú, nemzetközi, összevissza düledező csoportjában, de láttam panama kalapban is Algír utcáin. Az orosz grófnő aztán felszívódott. Gőboly volt csótányirtó Chicagóban, csapos New Yorkban, törvényszéki kézbesítő Newarkban. Párizsban kávéházi asztala mellől figyelte a mogorva franciákat, Athénban *ouzó-ját* szopogatva állapította meg, hogy a görög a világ legramatyabb fajtája. Isztambulban ópiumszívók és szőnyegárusok közt kereste a sarkalatos igazságot. Angol szállodákban Speng-lert és Marquis de Sade-ot olvasott, Chicagóban eltervezte, hogy kirabolja az egyik gőzfürdő pénztárát, de egy ku-pica felett elspekulált két értékes percet, és végül menekülnie kellett kétdolláros zsákmányával. S mindezt nem egyébert, mint a tapasztalatért. Most pedig a kábítószerélvezetet tapasztalta, New Orleansban gyanús elemekkel osont az utcákon kábszer-közvetítői találkák kocsmai iránt.

Még egyetemista korából keringett felőle egy jellemző történet. Szép lakásában egy délután koktélpartit rendezett a barátainak, mikor a vadászgörénye elszabadult, és megmarta az egyik csuklólengető csirát. A társaság sival-kodva zavarta kifelé, Gőboly pedig felpattant, kapta a sörétes puskáját, és megjegyezte: „Megint megbűzölte a pocokot” – azzal akkora lyukat lőtt a falon, hogy egy fészekalja patkány ki-be járhatott rajta. Lógott azon a falon egy ocsmány kép is valami Cape Cod-i házról. Egyik barátja megkérdezte: – Minek lógatsz ilyen rondaságot? – Akkor szép, ha randa – válaszolta Gőboly, teljes életét szemléltetően. Egyszer New Yorkban

bekopogtam *hosszá* a Hatvanadik utcai nyomornegyedben, és kávébarna keménykalapban, mellényben, de ing nélkül, keskeny csíkos piperkőc nadrágban nyitott ajtót – kezében fazék, a fazékban madáresés, abból próbált valami szívható kábítószeret főzni. Főzött már le köhögés elleni szirupból kodei-nes degeszt, de ez a kísérlete nem vált be.' Édes órákat töltött Shakespeare-rel, ahogy nevezte: a „halhatatlan bárdal” az ölében. Majd New Orleansban maja kódexeket ültetett az ölébe hosszú, édes órákra. Be se csukta, amíg beszélt. – Mi lesz belőlünk, ha meghalunk? – tudakoltam egyszer a mestertől riadtan. – Tetem – felelte. Láncok is heverték a szobájában, a pszichoanalitikussal folytatott megbeszéléseihez. Narkóanalízise során ugyanis kiderült, hogy személyisége hétfelé szakad, egyik fékezhetetlenebb a másikánál, a hetedik már éppenséggel ámokfutó, úgy kell láncra verni. Legfelső rétege angol lord, a legalsóban agyalágyult, de valahol középtájon egy vén néger állt a sorban, hogy kimondhassa sarkalatos igazságát: „Akár Jézus, akár Krisztus, egykutya.”

Göbolyben érzelmes sóvárgás élt a régi Amerika iránt, amikor még 1910 táján a drogériákban recept nélküli mérték a morfiumot, és a kínaiak ópium füstjét fújták ki este az ablakon, és a teljes ország a szabadságban dagonyázott. Gyűlöletének legfőbb tárgyai a washingtoni tinta-nyalók voltak, utánuk a liberálisok következtek, majd a rendőrök. Szinte minden idejét beszéddel, tanítással töltötte. Jane a lábához borulva hallgatta, akár én, akár Dean, akár Carlo Marx. Tanítványai voltunk valahányan. Fakó semmitmondó megjelenéséből senki a tanítómestert az utcán ki nem nézte volna, csak aki jobban szemügyre vette furcsán fiatalos, csontos fejét – lehetett volna hithirdető tüzekkel lobogó kansasi lelkipásztor. Bécsben volt orvostanhallgató, tanult embertant, elolvasott mindent, s most élete főművén dolgozott, az utca életének és éjjelének helyszíni tanulmányain. Letelepedett gondolkodószékébe, Jane hozta a martinikat. A napvetőt a gondolkodószék felől éjjel-nappal behúzták – ez volt Göboly zuga. Ölében ott feküdt nyitva a maja kódex és a légpuska a keze ügyében – a szoba túlsó végébe kirakott benzedrin-fió-lábköből szokott leszedegetni vele. Ha elfogytak, raktam fel újakat, aztán löttem rájuk én is, közben beszélgettünk. Göboly tudni szerette volna, mi a haszna ennek az utazásnak. Ránk sandított, szusszant egyet – ömpf – így, mint amikor az üres tartály döndül.

– Azt mondd meg nekem, Dean, ha egy percig megmaradhatsz veszteg, mit nyargalsz a kontinensen keresztül?

Dean pirongva ennyit nyögött ki csak: – Hát tudod, hogy van az.

– Hát te, Sal, te minek igyekszel a partra?

– Kiruccanás. Félév kezdetére otthon vagyok megint.

– S ezt az Ed Dunkelt hova tegyem? Miféle szerzet? – Ed e pillanatban Galateát vigasztalta a hálószobában. Hamar összebékéltek. Nem tudtuk, mit mondjunk Ed Dunkel felől. De amikor Gőböly látta, hogy magunk felől sem mondhatunk semmit, kezünkbe nyomott egy-egy marihuánás cigarettát azzal, hogy szívjuk el most, mert a vacsora nemsokára elkészül.

– Jobb étvágygerjesztőt a világ nem látott. Rossz talponállóban ettem meg egy húspogácsát egyszer, de mivel előtte füvet szívtam, egy lakomával felért. Múlt héten érkeztem vissza Houstonból. Dale-nél jártam lenni, megnézni, hogy kedvez a bagolyborsó. Reggel javában alszok a motelomban, egyszerre dörrenés vet ki az ágyból. A szomszédom, a hülye, nem lelövi a feleségét? Ott álldigáltunk tanácstalanul, a szivar meg fogta, beszállt a kocsijába, és elporzott, a seriffnek még ott hagyta a padlón a puskáját is. Houmában kapták el, de addigra már keresztet vetett a kancsó fenekére. Manapság ne járjon az ember fegyvertelenül. – Hátravetette a kabátja szárnyát, és kivillantotta a revolverét, majd fegyvertárát mutatta meg a fiókban. Em-lékszek, New Yorkban golyószóró lapult az ágya alatt. – Van annál már ügyesebb szerszámom újságolta. – Német Scheintoth gázpisztoly. Nézzétek meg ezt a csodát. Egy töltényem van hozzá, de azzal száz embert is leteríték, és közben olajra lépek simán. Az a kár, hogy csak egy töltényem van.

– Remélem, nem leszek jelen, amikor kipróbálok – szölt be a konyhából Jane. – Miért, te honnan tudod, hogy gáztöltény? – torkolta le Gőböly. Nem sértette, ha az asz-szony a nyelvét köszörülte rajta, de meghallgatta minden szavát. Furán éltek. Beszélgettek hajnalig. A szót Gőböly vitte vérfagyasztó egyhangúsággal. Jane olykor megpróbált beleszólni, de nem lehetett. Hajnalra Gőböly elpilledt, Jane akkor juthatott a magáéhoz. Mondta is. Gőböly csak egy-egy ömpffel tódított. Nem nyalták-falták egymást soha, csak beszélgettek, s az angyali kapcsolatuk titkát senki ki nem fürkészhette. Hogy fanyalgon vagy éppen ridegen tetettek egymásra, azt mulatságnak szánták. Gyengéd érzelmeiket rejtették és tudatták is így. Mindent betöltő szerelem volt. Jane bálványozta azt az embert. Öt lépésnél távolabb nem maradt el tőle, és egy szavát el nem szalasztotta, pedig Gőböly alig suttogott.

Hanem mi Deannel harsogtuk, hogy New Orleanszt szenteljük meg, és hogy Gőböly vezessen be minket az éjszakai életbe. – New Orleans unalmas város – hűtött volna bennünket Gőböly. – A színesnegyed látogatását a törvény tiltja. A kocsmák kietlenek.

– Mégiscsak kell lennie egy eszményi kocsmának ebben a városban – próbálkoztam.

– Eszményi kocsmák Amerikában nem léteznek. Ez az eszmény a mi eszünket meghaladja. A kocsmák 1910-ben emberek találkozóhelye voltak munka közben vagy munka után, és más nem is kellett bele, csak a hosszú sötét, köré a

részkorlát, a köpocsésze, a villanyzongora, néhány tükör, és whisky hordószám, amíg kupicáját tíz centjével mérhették, meg sör ugyancsak, akószám, ha egy kupa többre nem fájt öt centjénél. Ma betámolyogsz, és egyebet nem látsz krómnikkelnél, részeg nőstényeknél, homokosoknál, ellenséges csaposoknál, betojt tulajoknál, akik az ajtót állják el, és a bőrüléseik meg a törvény betartása miatt aggódnak. Egyébként a ricsaj nagy, amikor nem hiányzik, de a betérő idegent síri csend fogadja.

Ezt megvitattuk. – Nem bánom – állt rá aztán –, beviszlek benneteket a városba, hogy bizonyítsam az igazamat. – Meg is sétáltatott bennünket a legsemmitmondóbb kri-mókban. Vacsora végeztével rábíztuk a gyerekeket a New Orleans-i *Times-Picayune* álláshirdetéseit böngésző Jane-re. Meg is kérdeztem tőle, munkát keres-e. Azt válaszolta, hogy ez a lege'rdesebb re'sze a lapnak. Göboly beszállt a kocsinkba, és mondta a magáét egyre. – Csillapodjál, Dean, mert így soha a városba be nem jutunk. Hoppá. Itt a rév, ha ugyan át nem vinnéd a folyót is egy lendülettel. – Közben nekem megsúgta, hogy úgy látja, Dean állapota egyre aggasztóbb. – Mintha sorsát, a felelőtlenséggel és erőszakkal megspékelt kényszerneurózist teljesítené be feltartóztathatatlanul. – A szeme sarkából figyelte. – Ha erre a megveszekedettre bízod az életedet, soha meg nem érkezel Kaliforniába. Miért nem maradsz itt nálam? Lovakat tehetnék meg odaát Graetnában, és a kertemben megpihenhetnék. Tekintélyes késgyűjteményre tettem szert, éppen most építék céltáblát. Elfogadható tojó is kerül a városban, ha még foglalkozol ilyesmivel. – Szusszant egyet. Fölgördültünk a kompra, és Dean kiugrott a kocsiból, ott báméskodott a korlátnál. Vele tartottam én is, csak Göboly maradt meg nagy szusszanásokkal ültében. A nagy barna vízen sejtelmes ködalakok és omlásfák úsztak. New Orleans narancssárgán világoló peremén spanyol pártázatos és díszes bástyájú hajók sejlettek, majd közelebről láttuk, hogy régi svéd meg panamai teherhajók. Kompunk kazántüze messzi vetette a fényét – még mindig a délutáni feketék tolták a szeneslapátot, és énekeltek. Síím Hazard valamikor az algiersi réven matrózkodott. Róla aztán Mississippi Gene jutott az eszembe. S míg a folyam hömpölygött méltóságosan a messzi csillagok aljáról, eszelősen sejtettem, hogy amit csak megtudtam valaha, s amit megtudok még, mind egyé lesz. Furcsa az is, hogy azon éjjel, amikor Göböllyel átkeltünk, valami nő a kompról a vízbe ugrott, vagy az előző – fordulóban, vagy utánunk, de a másnapi lapban olvastuk.

Megjártuk a francia negyed minden kedélytelen kocsmáját, s még éjfélre haza is értünk. Marylou azon éjjel mindent beszedett, ami a keze ügyébe került, marihuánát, dilibogyót, benzedrint, szeszt, még morfiuminjekciót is kért Göbolytól, de persze nem kapott, és be kellett érnie a martinival. A

mindenféle maszlaggal annyira eltelt, hogy csak állt mellettem bambán kinn a tornácon. Bájos volt ez a tornác. Körbefogta Gőböly házát, azért a holdvilágos fűzfák közt olyannak tetszett, mint valami jobb napokat látott déli úrilak. Benn Jane az álláshirdetéseket böngészte egyre, Gőböly a fürdőszobában készítette az adagját – kifényesedett fekete nyakkendőjét alkalmazta érszorítóul, úgy eresztette a tűt összeszurkált, ványadt karjába. Ed Dunkel a Gőböly és Jane által soha nem használt nagy franciaágyon terpeszkedett Galateával, Dean marihuánás cigarettát sodort, mi pedig Marylouval déli előkelőséget majmoltunk.

– Ejnye, Lou kisasszony, milyen elragadó kegyed ma éjjel!

– Bókjait szívembe zárom, kedves Crawford!

A kidőlt-bedőlt tornácra mindegyre nyíltak az ajtók – az amerikai éjszaka fájdalmas drámájának szereplői keresték egymást. Végül fogtam magam, és kimentem a gátra. Leültem volna a folyam sáros partján, hogy elnézzem a vizet – ehelyett drótkerítésen át sandíthattam csak rá. Mi lesz, ha az emberiséget elrekesztik folyóvizeitől? „Bürokrácia!” – vágná rá Gőböly, amint ül Kafkával az ölében lámpája fényénél, és szuszog. Háza nyikorog, a montanai szálfák pedig hömpölyögnek lefelé az éjjeli sodrással. – „Csakis bürokrácia! Meg Szákszervezet! Szákszervezet!” A sötét kacaj azonban csengett mindannyiunk fülében.

Jókor reggel már kinn találtam Gőbölyt meg Deant az udvar végében. Dean benzinkutas kezeslábasában segédkezett Gőbölynek. Gőböly vastkos szál korhadozó pallódeszkat talált, és szeghúzóval feszegette ki belőle az ezernyi szöget. Akár a férgek, úgy hemzsegték benne.

– Ha kiszedem mind, olyan polcot szerkesztek belőle, hogy ezer évig megáll! – jelentette ki Gőböly, és minden íze kamaszos hevületben remegett. – Megfigyelted-e, hogy a mai polcoknak hat hónap nem kell, a tulajdon súlyuk alatt megrokszkodnak? Akár a házak. Akár a ruhák. A csirkefogók kitalálták a plasztikot, amelyből örökkévaló házakat építhetnének. Vagy kerékköpenyeket. Az amerikaiak ezerszám nyiffannak ki évente a selejtes gumiköpenyek miatt, mert elégnék, kirobbannak alóluk az úton. Miért nem gyártanak örök életű köpenyeket? Vagy tekintsd a fogport. Feltaláltak olyan rágógumit is, csak éppen zár alatt tartják, hogy ha gyerekkorodban azt rágod, egész életedben nem szuvasodik a fogad. De minek mesz-szibb menni a ruhánál? Készíthetnének ruhát is örökkévalót, de inkább gyártanak vásári vacakot, hogy a nép tódulhasson a gyárba, bélyegezhessen naponta, és huzakod-hasson a szákszervezetekkel, közben Washingtonban meg Moszkvában a fejesek élík világukat! – Megemelte a súlyos pallót. – Ugye, milyen pompás polc lesz ebből?

Gőböly kora reggel ereje teljében volt. Szerencsétlen úgy megmaszlagolta magát, hogy napjának javát gondolkodószékében töltötte, lámpavilágnál fényes délben, de reggel a nappal ragyogott. Késeket dobáltunk célba. Gőböly elmondta, hogy látott egy arabot Tuniszban, aki negyven lépésről kivágta a másik szemét. Erről eszébe jutott a nénikéje, az meg a Fellegvárba látogatott el a harmincas években. – Turistacsoporttal volt, kalauzolták őket. A nénikém briliánsgyűrűt viselt a kisujján. Mit tesz Isten, nekidől a falnak egy pillanatra, hogy megpihenjen, hát arra szalad egy arab, és lecsapja neki a kisujját. Meg se nyikkanhatott. Mire eszmélt, nem volt kisujja. Se gyűrűje.

Huhuhuhuhu! – A száját összezárta, nevetése valahonnan a hasa mélyéből szakadt. Kétrét görnyedt, és a térdére támaszkodott, úgy nevetett jó darabig. – Hé, Jane! – rikkantott vidáman. – Éppen mesélem Salnek meg Deannek, hogy járt a nénikém a Fellegvárban!

– Hallom – szólta ki Jane a konyhaajtóból ezen a torkolatvidéki enyhe reggelen. A völgyben felhők úsztak alacsonyan, hogy-mind, aki felnézett rájuk, megsejthette, mekkora a tövétől a hegyéig ez a széllebélelt, szent Amerika. Gőböly pedig üde volt, friss, és ütőképes. – Hát Dalé apjáról meséltem-e? Bolondabb vénembert nem láttatok! Megsimította a szél, és

elevett az agyából éppen annyit, hogy amit egyszer gondolt, az úgy ment ki belőle, mint a huzat. Volt egy háza Texasban, azon három műszakban dolgoztatta az ácsokat, hogy új szárnyakat építsenek hozzá. Aztán éjjelek éjjelén fölriad, és azt mondja: „Nekem ne ide tegyék azt a szárnyat. Tegyék oda.” Az ácsok szedhették szét, amit raktak, és kezdhették újfent. Majd a vén hülye azt is elunta. „Megyek Maine-be!” – mondja, azzal beült a kocsijába, és már el is porzott száz mérföldes sebességgel. Csirkepölyhek kísérték az útját mindenfelé. Képes volt megállni egy texasi város kellős közepén, hogy whiskyt vegyen, és amikor az autósok dudálni kezdtek rá mindenfelől, kirentott az üzletből, és rájuk ordított: „Iftenbaffameg, megvefek tüftént!” Mert a hűdétől, akarom mondani, a hűdéstől pöszögött. Egyik éjjel odaállított a házam elé Cincinnatiban, és bedudált azzal, hogy: „Gyere, megnéffük Dale-t Tekfafban.” Hazafelé tartott Maine-ből, azt mondta, vett ott is egy házat. .. Hajjaj, iskolás korunkban novellát írtunk róla, hogy a tengeren ott hanykolódik egy hajóroncs, és az emberek mind kapnak a mentőcsónak habdeszkájába, de az öreg ott áll handzsárral, és csapdossa le az ujjukat. „Iftenbaffameg, ef af én pfónakom!” Hajmeresztően hülye volt. Naphosszat mesélhetnék róla. Egyébként pazar napunk van, igaz?

Szó nem férhetett hozzá. A gát felől enyhe szellő lengedezett, már ez megérte az utazást. Aztán bementünk a házba Gőböllyel, hogy megmérjük a polc helyét. Mutatta, milyen ebédloaszalt ácsolt. Arasznyi vastag volt a lapja. – Ez az asztal megvall ezer esztendőt! – jelentette ki, és harciasán kiszöktette elsatnyult állat, majd megdöngette az asztalt.

Esténként ennél ült, piszkált az ételében, és hajigálta a csontot a macskáinak, mert volt macskája hét. – Imádom a macskákat, kivált azt, amelyik nyuszit, ha a kád víz fölé tartom. – Mindjárt szemléltette volna, hogyan viselkedik legkedvesebb macskája, de a fürdőszoba éppen foglalt volt. – Hát hiába – mondta –, majd máskor. Meséltem, hogy összekaptam a szomszédal? – Elmondta, hogy a szomszédék szaporák, mint a csicsóka, a gyerekek meg szemtelenek, és a kidölt-bedölt kerítésen túlról kövel ha-jigálják Dodie-t, Rayt, sőt néha őt is. Egyszer rájuk szólt, hát az apjuk kirentott a házból, és kezdett ordítózni vele portugálul! Gőbölynek nem kellett több, kihozta a puskáját, és rádölt béketűrően, mint valami régi csósz, még csücsörített is tudákosan kalapja széles karimája alatt, úgy várt, és vonaglott ugrásra készen, mint valami bosszuló pojáca. Lidércnek nézhette a portugál.

Átfésültük az udvart, mi tennivalónk akadna. Dolgozott Gőböly egy erődített kerítésen is, amely megvédhette volna pimasz szomszédaitól, azonban a mű meghaladta ere-jét, és soha el nem készülhetett. Megrázta bizonyosságul, hogy milyen helytálló, aztán egyszerre elerőtlenedett, bement a házba, és eltűnt a fürdőszobában az ebéd előtti adagjáért. Üveges szemmel,



nyugodtan került elő, és le-zöttyent égő lámpája mellé. Napsugár dőfölte a behúzott függönyt. – Ugyan próbáljátok ki az orgonyújtómet, gyerekek! Attól megacélosodtok. Ha én megszedelem magam orgonnal, úgy pattanak, akár a nikkelbolha, és meg nem állok a legközelebbi kuplerájig, hö-hö-hö! – Ez volt a nevetésnek szánt nevetése, de nem nevetett igazán. Az or-gonyújtó pedig akkora láda volt, hogy egy ember székestül beleülhetett, két réteg fa közt egy réteg fém, hogy a légkörből gyűjtött orgonok megmaradjanak benne, míg az emberi szervezet többet elraktározhat. Reich szerint az orgonok az életelem légkörben rezgő atomjai, és a rák is az olyat eszi, aki kifogy az orgonokból. Gőböly úgy okoskodott, hogy tökéletesít az orgonyújtójén, ha több szerves építőanyagot alkalmaz. Így aztán meghányta a titokzatos budit a morotvák mindenféle ágával-zöldjével. Ott állt kinn a melegben az udvar végén a pikkelyesen tákolt varázsszentély – Gőböly kibújt a ruháiból, és beült egy kis köldöknézőbe. – Hallod, Sal? Ebéd után ketten átugrunk Graetnába a bokihoz, és megnézzük a pacikat! – Urasán élt. Ebéd után szundított egyet a székében, ölében a légpuska, és nyakában a bóbiskoló kis Ray. Bájós látvány volt, apa és fia – méghozzá ilyen apa, aki ugyan meg nem tűrte volna a fiát a nyakában, ha tennivalója, de főként beszél-nivalója van. Majd felriadt, és rám meredt. Szinte egy percébe telt, amíg megismert. – Mi a ménkút keresel te a nyugati parton, Sal? – tette fel a kérdést, azzal megint elaludt.

Délután át is mentünk Graetnába, csak mi ketten. Gőböly az ócska Chevyjét vezette. Dean Hudsonja alacsony építésű volt és siklott, Gőböly tragacsában magasan ültünk, és zötykölődtünk. Mintha 1910-ben utaztunk volna. A böki krómnikkellel és bőrrel kibélelt nagy bárban székelt a folyóparton, s a bár mögül nyíló csarnokban falragaszok hirdették a versenyeket, futamokat. Louisianai lo-visták álldigáltak benn, kezükben fogadólapok. Megittunk egy sört, majd Gőböly mellékesen odalépett a játékautomatához, és beledobott egy féldollárost. A jelzőtábla „BEFUTÓ-BEFUTÓ-BEFUTÓ”-t csilingelt, majd „LEMARADT”-nál állapodott meg. Gőböly hajszal híján nyert száz dollárt. – A szentségít! – fohászkozott. – Ezek faggyúzzák a szerkentyűt, azt látni. Mikor már majdnem nyerek, visszafog. De hát mit tehetünk? – Áttanulmányoztuk a *Versenytippek-ci*. Régóta nem jártam lovin, és ellegeltettem a szememet az új lóneveken. Az egyiket Apukámnak hívták, s egy pillanatra apám jutott róla az eszembe, akivel annyit jártam ki versenyekre. Már éppen mondtam volna Gőbölynek is, amikor kijelenti: – Ezt az Ében Kalózt játszom meg.

Akkor mégis megmondtam. – Nekem az Apukám apámat juttatja eszembe.

Gőböly elmerengett egy percig, tiszta kék szeme pillantása delejesen kapcsolódott a szemembe. Sejtelmem nem lehetett, azon jár-e az esze, amit

mondtam, vagy másutt. Aztán fordult a pulthoz, és megtette az Eben Kalózt. Csakhogy befutni Apukám futott be, és egy dollárra ötvenet fizetett.

– A szentségit! – szíttá a fogát Gőböly. – Tudhattam volna, hiszen történt már velem ilyen. A magunk kárán sem okulunk.

– Hogyhogy?

– Mármint az Apukám. Látomásod volt, nem érted? Csak a kötözni való ökör rúgja félre a látomást. Honnan tudod, hogy nem a régi lovis apád akarta tudatni veled' Apukám győzelmét? A ló neve apádat juttatta eszedbe, apád pedig megragadta az alkalmat, hogy tudasson valamit. Ez villant át rajtam, amikor szóvá tetted. Unokaöcsém Missouriban egyszer megtett egy lovat, a neve az anyjára emlékeztette, és nyert is rajta egy kalap pénzt. Így lett volna ma délután is. – Megrázta a fejét. – Gyerünk innét. Többet nem lovizok veled. Megszédítenek a látomásaid. – Hazafelé a kocsiban még hozzáfűzte: – Az emberiség ráébred egy szép nap, hogy igenis kapcsolatban vagyunk a holtakkal meg a másvilággal. Hiába nem tudjuk, mi az. Akár ma is megmondhatnánk, ha lelkierőt gyűjtenénk, mi történik majd a jövő száz esztendőben, és el is kerülhetnénk mindenféle csapást. Aki meghal, annak az agyában olyan változások történnek, amelyekről ma semmit nem tudunk még, de megvilágosodik egykettő, ha a tudósok megemberelik magukat. Manapság csak azzal foglalkoznak a csirkefogók, hogyan lehetne felrobbantani a világot. Jane-nek is elmondtuk, hogy jártunk. – Szamárság

– mondta rá, és tovább söprögette a konyhát. Gőböly bement a fürdőszobába a délutáni adagjáért.

Dean kinn az úton kosárlabdázott Ed Dunkellal. Vödröt szögeztek a lámpaoszlopra, abba emelgették Dodié labdáját. Beszálltam én is. Majd az atlétikai ügyességünket mértük össze. Elbámultam Deanen. Vasrudat emeltetett derékmagasságba, és egy helyből, sarokfogással átugrotta.

– Emeljétek fel! – Feljebb állította, mellmagasságba, de még úgyis átvitte könnyedén. Majd a távolugrással próbálkozott, és nyomban megugrott hat métert, ha nem többet. Aztán versenyt futottunk az úton. Én tíz-ötöt szoktam futni, de Dean úgy hagyott el, mint a szél. Száladtunkban az a bolond kép kísért, hogy Dean így szelei át az életen is – csontos arcát nekiszegi, karja jár, mint a dugattyú, homlokán izzadság gyöngyözik, és a lába kaszál, akár Groucho Marxé, közben ordít: – Az ám! Hajrá, egyedül! – Mert hogy a nyomában meg nem maradhatott senki, az igaz. Végül Gőböly kihozott egypár kést, és megmutatta, hogyan kell leszerelni a sikátor homályában ólálkodó bicskást. Én is mutattam neki egy jó fogást. Elestem előtte úgy, hogy a lábammal kirántottam a bokáját, majd Nelsonba kaptam a csuklóját. Megdicsért érte, aztán cselgáncsfogásokat szemléltetett. A kis Dodié ezzel

szólította ki anyját a tornácra: – Nézd az ostoba férfiakat! – Dean a szemét levenni nem bírta a nyelves kis csitri-ről.

– Barátom! Még mire megnő! Ha majd a szeme végigpásztáz a Parti Korzón! Hajjaj! – sopánkodott.

Egy bolond napot New Orleansban is eltöltöttünk Dunkelékkel. Dean olyan volt, akár az eszeveszett. Amint a tehervonatokat megpillantotta az állomáson, minden vasúti fortélyra ki akart oktatni nyomban. – Még fékezőt faragok belőled, meglásd! – Hárman Dunkelal átiramod-tunk a vágányokon, és felkaptunk három kocsira. Mary-lou a Hudsonban várakozott Galateával, mi meg mentünk a tehervonattal vagy fél mérföldet a rendezőn, és integettünk a váltókezelőknek meg a sarusoknak. Deanék kioktattak, hogyan kell leugrani a mozgó vonatról fél lábbal hátra, aztán hadd menjen a vonat ki alólam, úgy tegyem csak le a másikat is. Megmutatták a hűtőkocsikat, a jégrekeszeket, amelyekben, ha üresek, meghitt téli estéket lehet tölteni. – Emlékszel még, amit az utamról meséltem, mikor Új-Mexikóból LA-be mentem? – kiáltotta oda Dean. – Hát így utaztam. ..

Jó órába telt, amíg visszaértünk. A nők persze dühöngtek. Ed és Galatea úgy döntött végül, hogy szobát és munkát kerítenek New Orleansban. Gőböly nem bánta, bár halálosan unta már a társaságot. Meghívása valójában csak nekem szólt. Az első szobában, ahol Dean fészkelődött meg Marylouvai, lekvárpöttyek és kávéfoltok éktelenkedtek mindenfelé, és üres benzedrines fiolákon taposott az ember. Gőböly dolgozószobája lett volna ez, és a polcaival sem jutott semmire. Szegény Jane-t pedig Dean ugrabug-rálása idegesítette. A következő kincstári pénzesutalványomat vártuk csak, mert a néném ígérte, hogy utánam küldi, aztán útnak eredünk hárman. Sajnáltam otthagyni Gőböly házát, de Dean sem bírt már a mehetnékjével.

Végre a Hudsonban ültünk, és a vöröslő alkonyaiban Jane, Dodié, a kis Ray, Gőböly, Ed meg Galatea mosolyogva állt körülöttünk a szálas fűben. Elbúcsúztunk. Az utolsó pillanatban Dean valami pénzügyi kérdésen összekülönbözött Gőbölyvel. Úgy lehetett, hogy Dean megvágta volna, Gőböly meg nem hagyta magát. Régibb nézeteltérések újultak ki közöttük, Dean ugyanis még Texasban tarhálással marta el Gőböly mellől a barátait. Most csak vihogott, nem fogott rajta a szó, a nadrágja ha-sítékát dörgölte, alányúlt Marylou ruhájának, a térdét rágta, és a nyála is elcsordult, úgy magyarázta: – Te is tudod, én is tudom, hogy közöttünk a szó szoros értelmében és metafizikai értelmében minden rendben van, vagy amilyen értelmében csak hangoztatod, hanytorgatod, rágod a számba. .. – S tovább így, Kaliforniának.

Miféle érzés az, mikor a kocsis hátsó ablakából tekintünk már-már mákszemmé zsugorodott búcsúzókra? A búcsú után megnyílik a menny kárpitja, mi pedig új kalandokat fürkészőn hatolnánk mögé.

Felgöroggtünk a kompra Algiers fülledt fényei alján, vissza a sárral bevert, lomha hajók közt a Parti Korzóra majd a kétsávós országúton Baton Rouge-nak fordultunk a bíbor alkonyaiban, onnan nyugatnak át a Mississippin egy Port Allén nevezetű helysége felé. Port Allén – ott horgol párából rózsaszín homályt a folyam, de már az íves hídfeljárón ködlámpával kell felkunkorodni, s az ember valami sejtelmes fekete dögön kél át az örökkévalóságba. Mi is a Mississippin? Esős éjszakák csapzott sörénye, ágyába tétő örök áram, Missouri szakadó partjairól locs-koló, öblögető, lobácsoló barna lé – számtalan kanyarulatában elhagy fát, gátat, sziklát Memphis, Greenville, Eudora, Vicksburg, Natchez, Port Allén felé, úgy höm-pölyög tovább az orleansi kikötőnek meg a Delta kikötőjének Potashnál, aztán Venice, az Éj Nagy Öble, és tovább.

A rádió rémdráma-sorozatból közvetített. Kinéztem az ablakon, és egy hirdetőtábla a lelkekre kötötte: COOPER-FÉLE FESTÉKKEL FESSEN! – Meglesz! – ígértem, azzal eleredtünk a louisianai lapály lidércfényes éjszakájában Lawtellnek, Eunice-nek, Kindernek és DeQuincynek. A deszkavárosok mindinkább lápi városok lettek, ahogy a Sabine folyóhoz közeledtünk. Old Ope-lousasban betértem egy fűszereshez kenyérért meg sajtért, amíg Dean a benzint meg az olajat szerezte meg. Bódé volt a fűszerüzlet, nem több, s hallottam, hogy a végében vacsorázik a család. Egy percig vártam, de csak vacsoráztak rendületlenül. Fogtam a kenyeret meg a sajtot, és kisomfordáltam. Így is éppen csak eljuthattunk a pénzünkön San Franciscóig. Dean egy karton cigarettát emelt el a benzinkútnál, azzal fel is tarisznyáztunk. Szaporodik a zsvány, mióta sok a törvény. Iszkoltunk tovább, nyíl iránt.

Starks táján vöröslött az ég alja. Tűnődünk, mi lehet az, de ott jártunk hamarosan – tűz ropogott a fákon túl, kocsik álltak az országúton. Halsütést rendezhettek? Az erdő gyült ki? Deweyville felé kísértetiessé lett a tájék. Ránk sötétedett. Bejutottunk az ingoyányba.

– Tetszene, mi, ha itt a turjában bebotalánk egy mű-intézetbe, ahol nagy böhöm feketék szagatják a gitárt, isszák a sárkánytejet, és pofákat vágnak ránk?

– Igen! Igen!

Rejtelmek fogtak körül. A kocsit töltött dűlőúton haladt a lép közt, leszakadó két partján folyondárok kúsztak. Élhagytunk egy szellemet is. Fehér inges néger bandukolt az úton, két karját az indigó égnek emelte. Vagy fohászzkodott, vagy csapást kért e földre. Amint elrobogtunk mellette, hátrapillantottam a forgó szemébe. – Húha! – rezzent meg Dean. – Jó lesz vigyázni. Ezen a vidéken nem tanyázunk le. – Az egyik keresztútnál elakadtunk, és Dean kikapcsolta a motort, majd a lámpákat is. Folyondárral befutott fák vettek körül minket, és szinte hallottuk az indák közt surranó ezernyi rezes fejű kígyót. Csak a biztonsági szem világított a Hudson műszertábláján. Marylou nyüszített félelmében. Síri kacajokat eresztettünk meg a riogatására, pedig féltünk mi is. Kikeveredtünk volna már e vészjósló kígyófészekből, hogy ismerős amerikai vidéket járhassunk megint, tyúkokkal elülő kisvárosokat. Olaj és pangó vizek büze terjengett. Ezt a borongós képeskönyvet nem volt kedvünk forgatni. Bagoly huhogott. Találomra ráfordultunk az egyik dűlőútra, és hamarosan át is robogtunk a tífuszterjesztő Sabine folyón, e gonosz mocsárgáz gerjesztőjén. Egyszer csak nagy, fényes szerkezetek ötlöt-tek a szemünkbe. – Texas! Ez már Texas! A beaumonti olajváros! – A hatalmas tartályok és finomítók várossá sűrűsödtek az olajgőzös levegőben.

– Csakhogy kijutottunk a turjából – sóhajtotta Marylou. – A rémdrámát hallgassuk inkább.

Átviharzottunk Beaumonton, Libertynél átkeltünk a Trinity folyón, és Houstonnak tartottunk. Dean előhozakodott 1947-es houstoni élményeivel. – Hassel! A szédült Hassel! Hiába keressük mindenfelé, amerre járunk. Sokáig itt ragadt le Texasban. De itt is bújócskázott. Valahányszor a Gőböllyel jöttünk bevásárolni, Hassel csak eltűnt. Hajkurászhattuk a város minden céllövöldéjében. – Begördültünk Houstonba. – Itt kinn a város szélén akadunk rá többnyire. Pajtás, az leállt versenyt lődözni minden háborodottal. Egyik éjjel úgy elkeveredett, hogy szállodában kellett megszállnunk. Jeget vittünk volna haza Jane-nek, mert a főzte mindig rárohadt, de amíg Hasselt előkerítettük, az két napba telt. Annyira begolyóztam én is, hogy már a vásárló háziasszonyokkal kezdtem szemezni, itt benn, a bevásárlóközpontban – éppen ott rontottunk el a néptelen éjszakában –, és felcsíptem egy bamba babát, az eszét elhagyta valahol, és csak kódorgón céltalan. Azt magyarázta, hogy egy narancsot akarna megfűjni. Ezért jött el Wyomingból. Gyönyörű testével csak a végeláthatatlan hülyesége vetekedett. Mesélt fűt, fát, virágot, úgy vittem fel a szobába. Goboly éppen egy mexikói srácot itatott volna le, Carlo heroinos verssel kísérletezett, csak Hassel nem jelent meg a megbeszélte időben, éjfélkor a dzsipnél. Másnap aztán a hátsó ülésen találtuk alva az olvadt jég közt. Azt mondta, bevett vagy öt altatót. Pajtás, az emlékezetem ha jobb volna, sorolni

nem győzném, mi mindent műveltünk. De hiába, az időre bízni a legjobb. Az idő válasz minden kérdésre. Akár a szemem lehunyhatnám s az idő elvezetné a kocsit.

A kihalt houstoni utcán hajnali négykor motorkerékpár repesztett el mellettünk. Mindenféle gombbal, sallanggal, fityegővel felszerelt kamasz gyerek vezette fényes fekete zekében, a texasi éjszaka költője, és a hátára lány tapadt, mint valami indián csecsemő, csak a haja úszott utána. Hallottuk, hogy énekelnek: „Houston, Austin, Fort Worth, Dallas, ha kell, Kansas City, s ha nem, hát Anto-ne, hihi!” Egy szempillantás, és légypiszokká zsugorodtak. – Ezt nevezem! Figyeltétek a leányzót a tyúkrázón? Eredjünk utánuk! – Dean rákapcsolt. – Hát nem volna jó, ha minden jóra való ember összetalálkozhatna? Mindjárt nem lenne se a testnek gyermeces lázadása, se a léleknek mindeverejték-kompluksziája vagy mije! Csak hát az idő! Bele is feküdt az időbe, és taposta a gázt.

Bármekkora erő hajtotta, Houstonon túl ellankadt. Én vezettem tovább. Az eső mindjárt megeredt. Kinn jártunk a nagy texasi síkságon, és láttam, hogy Deannek lesz igaza: – Csak mész meg mész, és még holnap ilyenkor is Texasban vagy. – Az eső zuhogott. Kis deszkavároson robogtam át, és a sáros főutcajának egyszer csak vége szakadt. – Most hova legyek? – De mind aludtak. Megfordultam, és lépésben görögtem vissza a főutcán. Egy lelket nem láttam, de egy lámpát sem. Egyszer csak viharkabátos lovas bukkant fel a fényszóróm előtt. A seriff. Ákos kalapjának karimája csurgóra állt. – Merre az út Austinnak? – Udvariasan eligazított, én pedig indultam, amerre magyarázta. Hanem a település szélén látom, hogy két fényszóró szegeződik rám a zuhogó esőben. Hoppá, gondoltam, a másik felén vagyok az útnak. De ahogy jobbra húzódtam, éreztem, hogy sárban gázolok, s a fényszórók egyre rajtam voltak. Esméltem, hogy a másik kocsit szabálytalankodhat. Harminccal befaroltam a latyakba – árok szerencsémre nem volt. A szabálytalankodó megállt. Négy elcsigázott mezőgazdasági munkás fehér ingben, retkes karral, korhelyláztló kábjában bámult rám a sötétből. Keresztbe állt a szeme a vezetőnek is, akár a tátsainak.

– Merrefele esik Houston? – kérdi. Hátrafelé bökte. A hajam az égnek állt, ha meggondoltam, hogy ezért a kérdésért szorítottak kátyúba – akár a tarháló, amelyik a járdát elállja. Komor szemüket a kocsit aljába szegezték, ahol az üres üvegjeik gurigáztak, koccantak. Indítottam volna, de tengelyig merültem a degeszbe. Nagy sóhajzást eresztettem a texasi pusztaságnak.

– Dean – mondom –, ébredj!

– Mi az?

– Megfeneklettünk.

– Miért? Mi történt? – Elmondtam neki. Káromkodott egy sort, aztán felrántottuk a rosszabb cipőnket, szvetter-be bújtunk, és kifordultunk a kocsiból a patakozó esőbe.

Vállammal nekiszegültem a hátsó ütközőnek, úgy próbáltam emelni, Dean meg láncot csúsztatott a merülő kerék alá. Egy perc nem telt bele, csatakosak lettünk a fejünk búbjáig. Marylout is ráébresztettük sivár helyzetünkre, és odaültettük a kormányhoz, hogy indítson, amikor megtoljuk. A Hudson elkínzottan nyögött, majd egy lendülettel kikelt a sárból, és csúszott az út túlsó feléig. Marylounak még éppen sikerült megállítania. Beugrottunk mellé. Harmincpernyi munka után mintha fazekaskorongról szálltunk volna be.

Elynomott az álom. Reggel arra ébredtem, hogy a csaták rám kérgesedett, és odakinn havazik. Fennsíkon jártunk Fredericksburg közelében. Texasnak is, de a nyugati partvidéknek is emberemlékezet óta legszigorúbb tele volt ez – a szarvasmarha hullott a hóviharakban, akár a légy, és San Franciscóban meg LA-ben is havazott. Visz-szavágyakoztunk New Orleansba. Marylou vezetett, Dean aludt. Marylou fél keze a kormányon volt, a másikkal engem babirkáit a hátsó ülésen. Biztatóan duruzsolta, miket teszünk majd San Franciscóban, én meg a nyálam csurgattam tehetetlenül. Tízkor váltottam – Dean aludt, mint a bunda –, és jó néhány száz kietlen mérföldön át vezettem a kocsit havas bozót alján, zsályacserjék kusza dombjai közt. Marháikat kajtató baseball-sapkás, fülvédős cowboyokat hagytam el. Hívogató hajlékok, füstölő kémények álltak itt-ott az út mentében. Nem bántam volna, ha íróstejre vagy babra betérhetek, hogy a lábamat kinyúj-tóztassam a kandallónál.

Sonorában megint ingyen szereztem kenyeret és sajtot, amíg a szatócs valami nagygazdával tárgyalt az üzlet végében. Dean ujjongva fogadta a zsákmányt. Éhség gyötörte, márpedig élelemre nem költöttünk. – Egén, egén – bölcsekedett, ahogy a sonorai főutcán fel-alá nyargalászó marhahajcsárok elnézte –, felveti a pénz mindet, ezrével az állatuk, béresük, istállójuk, a banknak a számlájáról lelőgnak. Ha itt kellene élnem, mumust játszanék a zsálya közt, vagy kiniglinyúl lennék, úgy üzném a fejőlányokat, hihihih! Szám! Bamm! – És magába öklözött. – Az ám! Hajjaj! – Már azt sem tudtuk, mit beszél. Váltott a kormánynál, és Texas államából ledarált vagy ötszáz mérföldet egy bujára. Alkonyatkor érkeztünk El Pasóba. Meg sem álltunk, csak egyszer, amikor Dean nekivetkezett Ozona táján, és anyaszült meztelenül rontott a zsálya közé. Az elsuhanó kocsik fel sem figyeltek rá. Futott egy kört, visszaült a kocsiba, és lódult tovább. – Ide figyeljete! Sal! Marylou! Azt tegyétek, amit én! Hányjátok el a ruháitokat! Minek az a sok gönc? Süttessétek a hasatokat a nappal ti is! Gyerünk! – Éppen a lenyugvó napnak tartottunk, fénye a szélvédőn táncolt. – Fedjétek fel a hasatokat, ahogy nekihajtuk! – Marylou szót fogadott, és le-hántotta a ruháit. Én is követtem a

példáját. Elöl ültünk mind a hárman. Ahogy egy-egy nagy teherautó elsüvített, a fenn ülő vezető jól láthatta a szőke tündért két csoré alak közt – még azt is figyeltük a tükörből, ahogy a kormányt elrántják megdöbbenésükben. A hóból kibontakozó zsályacserjés síkság forgott körülöttünk. Hamarosan a sárga sziklás Pecons-völgyben jártunk. Az égen messzi kékségek nyíltak. Kiszálltunk, hogy jobban megnézhesünk egy régi indián romot. Dean pucéran pattant ki, mi Marylouval magunkra kerítettük a kabátunkat, úgy hujo-gattuk egymást a kövek közt. Néhány lézengő turista látta, hogy Dean meztelen, de nem hittek a szemüknek, és botorkáltak tovább.

Dean meg Marylou Van Horn táján félreállította a kocsit. Végigdőltem a hátsó ülésen, ők meg elöl szeretkeztek. Mire felébredtem, már a lenyűgöző Rio Grandé völgyét jártuk, Clintnek, Ysletának, El Pasónak tartottunk. Idővel Marylou költözött hátra aludni, én ültein előre.

Bal felől a völgy a mexikói határ téglavörös faláig, a Tara-humare földjéig szélesedett. A hegylánc csúcsait már az alkonyat fátyola borította. Előttünk El Paso és Juarez fényei hunyorogtak, s a völgy úgy kitárult, hogy vagy tízfelé tartó vonat gőzpamacását is öszszeszámoltam benne. Mintha a világ völgyébe ereszkedtünk volna.

— A texasi Clint! – sóhajtotta Dean. A város rádiója minden negyedórában játszott egy lemezt, közben a helyi középiskola levelező tagozatát hirdette. – Ezt a hirdetésüket hallani Nyugaton mindenfelé – magyarázta neki Dean izgatottan. – Pajtás, a javítóban meg később a börtönben éjjel-nappal hallgattuk, és valahányan voltunk, mind jelentkeztünk. Az érettségi bizonyítványt, azaz a fényképmásolatát postán megkaphatja az ember, mikor már postán vizsgázott. Valahány sőrész-ökrész a Nyugatot gázolja, egyszer megpróbálkozik, mert egyebet se hall a rádióján. Keresheti a coloradói Sterlinget, a wyomingi Luskot, mindenünnen áthangzik a texasi Clint. A zenéjük cowboy-dal és mexikói parasztzene, unalmasabb műsor a rádió történetében nem volt még, de a texasi Clint lekiabálja az országot. – A deszkaváros mögött láttuk is égbe szökő antennáit. – Haj, énnekem volna mit mesélnem! – sóhajtotta Dean sírásba fúlóan. A szemünk már Friscót meg a partot kereste a hegy gerincén, úgy jutottunk El Pasóba sötétedéskor egy cent nélkül. Benzinre kellett pénzt kerítenünk, különben, úgy látszott, leragadunk.

Próbálkoztunk is mindennel. Átfésültük az utazási irodát, de ezen este senki nem kívánczolt Nyugatnak. Pedig az utazási irodákban errefelé megengedett a benzinköltség megosztásának ajánlatával utast keresni. A távolsági busz állomásához is kimentünk, hátha ráveszünk valakit, hogy a jegy árán velünk jöjjön. Rossz külsejű fakof-feresek álldigáltak mindenfelé. Rühelltük megszólítani őket, csak bóklásztunk köztük kedvetlenül. Húvösödött, de az egy szál egyetemistaforma, akit az állomáson láttunk,



annyira nézegette a kívánatos Marylout, hogy beleizzadt. Megtanácskoztuk a dolgot Deannel, végül úgy döntöttünk, hogy nem vagyunk felhajtók. Űtődött kölkök tapadt ránk, javítóból szaladhatták. Ajánlkozott, hogy majd ő segít keresni egy kitömött ürgét. – Gyertek, gyerekek, valakit küllőn nyomunk, és meglesz a lényeg!

– Ez a beszéd, pajtás! – lelkesedett Dean, és elrohant vele. Elfogott az aggodalom, pedig Dean csak El Pasót akarta megnézni, és élvezni közben a gyerek hülyeségét. A kocsiban várakoztunk. Marylou átkarolt.

– Maradjál már, Lou, amíg Friscóba érünk!

– Nem számít. Dean úgylis elhagy.

– Mikor mész vissza Denverbe?

– Nem is tudom. Nem töröm rajta a fejem. Visszamehetnék veled Keletre?

– Ahhoz pénzt kell gyűjtenünk Friscóban.

– Én ajánlanék neked büfés állást. Ott még én is elpin-cérkednék. Meg olyan szállodát is tudok, ahol hozómra ellakhátunk. Könnyebben elboldogulunk ketten. Jaj, de le vagyok lombozva!

– Miért, te?

– Mindenért. Legalább Dean ne lenne ilyen hóbortos!

Dean ránk hunyorgott, és vihogva ült vissza a kocsiba. – Ha még dinnyét láttatok! Azzal együtt élveztem! Ismertem ilyen nem egyet, ezret, de az esze mind egy kerékre járt. Egyet hajtottak, legfeljebb cifrázták, egy se tudta, mi az idő... – Indított, rádőlt a kormányra, és máris söpörtünk kifelé El Pasóból. – Stoposokat kell felszednünk. Biztosan akad. Hé, hé! Nyisd ki a szemed, aranyapám! – kiáltott rá egy motorosra, azzal nagy ívben megkerülte, majd éppen sikerült félrehúzódnia egy teherautó elől, úgy hagytuk el a város határát. Pisla állócsillagok ragyogták be Juarez szikkadt határát a folyón túl, futó csillagok meg a távolibb Chihuahuát. Marylou le nem vette a szemét Deanról. Bámulta New Yorktól idáig, pedig nézhette eleget New Yorkig is az úton – olykor csak a szeme sarkából, duzzogón, mintha a legszívesebben leütné a fejét, és eltenné a szekrényébe emlékül, irigy, rosszálló szerelemmel, amely meghökkenítő módon mégis annyira illett Deanhez. Kancsal, gyanakvó, gyámolító mosolyú, elrettentően sötét pillantásokkal megborzosott szerelme meddő volt, hiába, mert látnia kellett, ahogy a lankadt állú, csontos férfiarcot elnézte, hogy tébolyulttal van dolga. Másrészt Dean szentül hitte, hogy Marylou kurva, és nekem megsúgta, hogy beteges hazudozó. Marylou tekintetéből azonban áradt a szerelem, és ha Dean elkapta, a nagy csábos álmosolyát vetette hátra, beletette a szempil-la-rezgetést és a fehér cápa-fogsorát, holott egy perce még a semmiségbe feledkezett. Ha Marylouval kinevettük érte, Dean nem mutatta, hogy rajtapták, hanem a boldog

vigyorgása mintha csak ennyit mondott volna: „Hát nem jót élvezkedünk? Hiszen erről van szó.”

El Paso határán túl fázós alak meszelt az útfélen. Az ég ajándéka! Nemhogy megálltunk, vissza is tolattunk mellé. – Mennyi pénzed van, gyerek? – A gyereknek nem volt. Tizenhét éves lehetett, sápadt is, gifnyó is, fél keze csö-kött, csomag nem volt nála. – Hát nem aranyos? – fordult hozzám Dean álmélkodón. – Szállj be, egy darabon elviszünk. – A gyerek kapott rajtunk. Elmondta, hogy a nénikéje szatócs a kaliforniai Tulare-ben, s ha segítettünk megkeresni, pénz néz ki ránk. Dean az ülésről majd legurult neveltében, a gyerek története annyira megegyezett észak-karolinai stoposunkéval. – Igen! Igen! – lódította lelkesen. – Csupa néniké a világ! Ha körbejárjuk valamennyit, és útba ejtünk minden fűszerüzletet, haza is érünk. – Új utasunk valóban aranyos gyereknek bizonyult. Szólni nem sokat szólt, inkább minket hallgatott, bár hamarosan megérthette, hogy futóbolondok közé keveredett. Annyit elmondott, hogy Alabamából utazik stopal haza Oregonba. Kérdeztük, mit keresett Alabamában.

– A bácsikámat látogattam meg. ígérte, hogy munkát kerít egy fűrésztelepen, de nem lett belőle semmi, azért hazamegyek.

– Haza – mélézott Dean –, haza! Elviszünk mi hazáig, de ha nem, hát Friscóig. – Jóakarattól telt volna, csak a pénzünk hibázott. Akkor jutott eszembe, hogy az arizonai Tucsonban élő barátomat, Hal Hinghamet megvághatnám öt dollárra. Dean egyetértett, és fordult Tucsonnak.

Az új-mexikói Las Crucest éjszaka hagytuk el, és hajnalban érkeztünk Arizonába. Arra ébredtem az igazak ál- ' mából, hogy alszik körülöttem a társaság, akár a tej, és a kocsink Isten tudja, hol áll, mert a párás ablakon kilátni nem lehetett. Kiszálltam. Mennyei napkelte fogadott, hűvös halványrózsaszín levegő, vöröslő hegyoldalak, smaragd legelő a völgy aljában, harmat és arannyal szegett átvonuló felhők látványa, a földön ürgelyuk, kaktusz, meszkitócsérje. Rajtam volt a vezetés sora. Odébb toltam Deant meg a gyereket, behúztam a tengelykapcsolót, és gurultam le a hegyről, hogy a benzin ne fogyjon. Így értünk az arizonai Bensonba. Eszembe jutott, hogy Rocco bátyámtól nemrég kaptam születésnapomra egy négydolláros zsebórát. Beálltam a benzinkúthoz, és megkérdeztem a kutast, tudja-e, hol a zaci Bensonban. Ott volt a kút mellett éppen. Bekopogtam, a becsüs kikelt az ágyából, és egy pillanat múltán egy dollár ütötte a markomat. Bele is mérettem a tartályba mindjárt. Tucsonig elégnék látszott. Hanem abban a percben mordályos rohamrendőr bukkant ' elő és a jogosítványomat kérte. – Annak van, hátul – háritottam el. – Dean meg Marylou ott aludt a pokróc alatt. A rohamrendőr beszólt Deannek, hogy szálljon ki, majd előrántotta a mordályát, és ránk rivallt: – Kezeket fel!

– Eppillanat – hallottam Dean mulatságosan síri hangját a kocsi mélyéből –, csak a kapukulcsom kilóg. Eppillanat. – Még a rohamrendőr is majdhogy el nem mosolyodott. Dean sárosán, rongyosán, szentségtelven, vakarózva kászálódott ki a kocsiból, és előkereste a jogosítványát meg a kocsi iratait. A rohamrendőr közben a csomagtartókat tárta fel, de sem ott, sem a papírjainkban nem talált semmi hibát.

– A szokásos vizsgálat – mosolyodott ránk végül. – Mehetnek. Bensőn barátságos város másképp. Ha megreggeliznének benne, még itt is ragadnának.

– Hátigenhátigenhátigen – hadarta Dean, és meg sem hallotta a rendőrt, csak ült a kormányhoz, és kikukorodott a kút mellől. Megkönnyebbülten sóhajtottunk. A rend őrség persze gyanakvó, ha pénztelen legények új kocsiban érkeznek, és nyomban a zacit keresik. – Okoskodnak mindig – állapította meg Dean –, bár ez tisztességesebb volt, mint az a görény Virginiában. Meg akarják tölteni a helyi harsona rendőri rovatát mindenképp, és azt hiszik, az átmenő forgalmat chicagói banditák bonyolítják. Nincs jobb dolguk. – Robogtunk Tucson felé.

Tucson meszkítócserjével bélelt gyönyörű folyóágyban épült, és a havas Catalina-hegylánc tekint le rá. A várost mintha most húzták volna ki a földből átutazó lakói, ez a mindenre elszánt, vidám, szorgos, mozgalmas népség a száradó nagymosások és lakókocsik közt. A belváros mozgalmas utcáin zászlók lengtek – kaliforniai kép. Lowell útja, amerre Hingham lakott, terebélyes ártéri fák közt vitt kifelé a lapos pusztaságnak. Mindjárt megláttuk az udvarában töprengő Hinghamet. Író volt, Arizonába költözött, hogy békésen dolgozhasson a könyvén. A nagy langaléta emberben szégyellős szatirikus lakott, aki a szája sarkából hullajtott szellemes megjegyzéseit sem állta, és félrefordult. Feleségével és apró gyermekével abba a vályogházba költözött, amit még indián nevelőapja épített. Anyja az udvar túlsó felén lakott a házában. Igazi izgatott amerikai asszony volt, imádta a cserepet, a gyöngyöt, a könyvet. Hingham New York-i levelekből tudott Dean felől. Siserahadként leptük meg őket, csupa éhes száj, még a csökött stopos, Alfréd is. Hingham régi szvettert viselt, és pipafüsttel vadította az éles sivatagi levegőt. Anyja is előjött, és a konyhájában megettetett minket egy nagy fazék metélt tésztaival.

Majd együtt mentünk a sarki italszaküzletbe, és Hingham beváltván egy ötdolláros csekket, markomba nyomta a pénzt.

Nem búcsúzkodtunk hosszasan. – Örültem a szerencsének – mondta Hingham, és elnézett a messziségbe. A fákon és a homokpusztán túl út menti fogadó neonfénye vöröslött. Hingham odajárt sörözni, ha az írást elunta. Magányosan élt itt, vágyódott vissza New Yorkba. Fogó hó-rihorgas figurája szívet szorító látvány volt, akár New York és New Orleans figurái, amint az

útnak nekirugaszkodtunk – egy darabig még imbolyogtak az iszonyú ég alján,  
mintha minden süllyedne körülöttük. Hanem mi csak mentünk bolondjában.

Tucsonon túl újabb stopost szedtünk föl. A kaliforniai Bakersfieldből való sutyerák ezzel a történettel etették minket: – Az isten tegye a többi közé, turistabuszon jöttem el Bakersfieldből, de egy kocsiban, amelyik elvitt a megállójáig, annak a farában felejtettem a gitáromat meg a cowboyszerelésemet. Nem is lett meg *aztán*. Arizonába. igyekeztem, mivel zenész vagyok, hogy majd beállók Johnny Mackaw Zsályatiprói közé. Most meg itt állok

Arizonában megfürödve, mert a gitáromra gázt vetettek. Ha visszavinnétek Bakersfieldbe, a bátyám meghálálná. Mit kértek? – Benzinre valót kértünk Bakersfieldtől Fris-cóig, három dollárt. Már öten utaztunk a kocsiban. – Szép jó estét, hölgyem – mondta a sutyerák Marylounak, és megbillentette a kalapját, azzal indultunk tovább.

Éjfél tájt fényszóróink a hegytetőről söpörtek el Palm Springs fényei fölött, és hajnalra havas szurdokokon át törekedtünk Mojave városa felé a nagy Tehachapi-szoros torkában. A sutyerák felébredt, és mulatságos históriákkal szórakoztatott bennünket. Az aranyos kis Alfréd mosolygott helyettünk is. A sutyerák elmondta, hogy ismert egy embert, aki megbocsátott a feleségének, mikor az asz-szony meglötte, sőt ki is hozta a börtönből, de az asszony meglötte másodszor is. Női börtön mellett haladtunk el, arról jutott eszébe. Közben megnyílt előttünk a Tehachapi-szoros. Dean vezetett tovább, és egy lendülettel felcsavart minket a világ tetejére. A szoros vége felé, a nagy cementgyáron túl, ereszkedni kezdett az út. Dean levette a gázt, behúzta a tengelykapcsolót, és gurulva szedte a szerpentin kanyarulatait. Igen kapaszkodtam. Ha emelkedett is az út egy keveset, könnyedén hagyta el a kocsikat, akár a hétpróbás autóversenyző. Balra tartó éles kanyarokban messzi kihajolt az ablakon balra a mellvédfal fölött, nyújtott karja a kormányon, úgy vitte lefelé a kocsit, majd, amikor szikla mellett jobbra kunkorodott az út, jobbra hajolt ki, és ránk szólt, hogy kövessük a példáját. Így libbentünk le mérföldnyi magasságból a San Joaquin völgyébe, szinte Kalifornia legmélyébe, a ritka levegőjű polcról nézvést virágágyásba. Harminc mérföldet gurultunk.

Izgalom fogott el mindnyájunkat. Bakersfield határában Dean mindent el akart mondani, ami csak a városról eszébe jutott. Végigmutogatta, hol lakott olcsó szállásokon, vasúti szállodákban, miféle biliárdtermekben, étkezdékben fordult meg, hol ugrott le vonatokról szőlőt lopni, merre található a jobb kínai vendéglők, milyen parkban melyik padon fűzött nőket, de azokat a padokat is megmutatta, ahol csak ült és várt. Ez volt Dean Kaliforniája –

izgága, izzadt, fontoskodó, ahová a hazátlanok meg a fejvesztett szerelmesek sereglenek, akár a vándormadarak – olyan ország, melynek minden lakosa renyhe, szép, bukott mozisínész. – Pajtás, azon a széken ültem óráig ott a drogéria előtt. – Mindenre emlékezett, valahány kártyajátszmára, nőre, elpotyált éjszakára. Egyszerre ott suhantunk el az állomás mentén, ahol én üldögéltem Terryvel a paradicsomosládákon, s hajtogattuk a bort holdvilágnál 1947 októberében. Próbáltam elmondani a magamét én is, de Dean izgatottan közbevágott: – Itt vedeltük a sört Dunkellal egy álló délelőtt, mert egy Watsonville-ből, nem, Tracyból, vagy mégse Tracyból való ügyes kis pincér-portékát fűtöttünk. .. Esmeraldának hívták, vagy minek? – Marylou már azt tervezte, mit teszünk azon pillanatban, hogy Friscóba érkezünk. Alfréd fogadkozott, hogy a nénikéje elhalmozza pénzzel Tulare-ben. A su-tyerák a bátyja városszéli házába irányított bennünket.

Délfelé álltunk meg a futórózsával borított hajlék előtt. A sutyerák bement, és valami növel tárgyalt. Vártunk egy jó negyedórát. – Ennek a tagnak úgy lesz pénze, ahogy nekünk – vélekedett Dean. – Ilyen a mi szerencsénk. A hülye történetére öt centet sem vakar össze a család. – A sutyerák röstelkedőn került elő, és visszairányított minket a városba.

– Az isten tegye a többi közé, csak a bátyámat előteremtsem! – Tudakozódott is mindenfelé. Úgy érezhette, hogy a foglyunk. Utoljára nagy pékség előtt álltunk meg, onnan hívta ki a kezeslábasba öltözött bátyját – a kenyérszállító autók szerelője lehetett. Néhány percig beszélgettek. Vártuk a kocsiban, mi lesz. A sutyerák már vagy tizedszer adta le a velőtrázó történetét, de most végül megkapta rá a pénzt. Megfizette, ami járt. Elköszöntünk, és álltunk tovább egy házzal.

Tulare volt a következő állomásunk. Fölfelé tartottunk a völgynek. Törődötten hevertem a hátsó ülésen és már nem érdekelt semmi – az sem, hogy valamikor délután, amíg bóbiskoltam, a sáros Hudson Sabinal határában sátrak mellett száguldott, ahol valamikor családfő voltam. Dean tüzelt, és zavarta a járgányt. Aludtam, amikor megérkeztünk Tulare-be. A részletek izgatott tárgyalására ébredtem. – Hallod, Sal! Alfréd megtalálta a nénikéje fűszer üzletét, de tudod, mi történt? A nénikéje meglőtte a bá-csikáját, és lecsukták. A bolt bezárt. Egy vasat nem kapunk. Tessék, hogy mik vannak! A sutyeráknak nem ért tíz fillért a bőre, de tejelt a végén. – Alfréd a körmét rágta tehetetlenségében. Maderánál lekanyarodtunk az oregoni útról, ott búcsúztunk el tőle. Sok szerencsét kívántunk neki, hogy eljuthasson Oregonba. Soha ilyen jó stopja nem volt, ezzel fizetett.

Mintha percekbe telt volna csak, hogy Oaklandnél nekirugaszkodunk a hegy lábának, s már fenn voltunk azon a magaslaton, ahonnan láttuk San Francisco mesés fehér városát tizenegy dombján a Csendes-óceán kékjének s a

krumpliföld ködének keretében, meg amit még füstöt és aranyt a kései délután hozzáfestett. – Helyben vagyunk! – kurjantott Dean. – Pajtás! Éppen futotta a benzinünk ből! Már csak vizet lássak! Elegem van a szárazföldből! Jó, hogy ki is kopott alólunk! Most pedig, szívecském, te meg Sal bevágódtok egy szállodába, és megvártok, amíg reggel jelentkezek, mert addigra megegyezek Camille-lal, és Frenchmannel is beszélek a vasúti szolgálat ügyében. De nektek is az első dolgokat legyen, hogy újságot vesztek, végignézik az álláshirdetéseket, és munkatervet kovácsoltok. – Azzal rákanyarodott az Oaklandi Öböl-hidra, s a híd már vitt minket. A belvárosi irodaházak éppen gyűjtogatták neonjaikat. Első hunyorgásukról Sam Spade jutott az eszembe. Amikor az O'Farrell utcán kikászálódunk a kocsiból, mintha tengeri utazás végeztével partra szálltunk volna. A lejtős utca imbolygóit a talpunk alatt. A kínai negyed kocsmáinak ízei üsztak a levegőben. Minden holminkat kiszedtük, és leraktuk a járda szélére.

Dean elköszönt, s már ott sem volt. A fene ette, hogy Camille-t láthassa, és megtudja, mi minden történt időközben. Marylouval álltunk, és néztünk utána bambán. – Látod, a rossz hordár – szólalt meg Marylou. – Ha az érdek szólítja, vízben hagy bármikor.

– Tudom – mondtam, és sóhajtva fordultam vissza keletnek. Pénzünk nem volt. Dean a pénzt meg sem említette. – Hol szállunk? – Rongyos batyunkat sétáltattuk a regényes utcákban. Mintha elnyomorodott dublór lett volna mindenki errefelé, hulló mozcicsillag, kiábrándult kaszkadőr, reményeszegett autóversenyző – csupa partszakadtán rívó jellemszínész, szemrevaló, züllött Casanova, karikás szemű szőke motelszépe, sarkangyal, selyemfiú, gyúró, szállóinas – hogyan kereshet az ember pénzt ilyen lepra társaságban?

Marylou szerencsére tudta a dörgést, és a Dzsumbuj szélén egy hamuszínű szállodai portás befogadott minket hozómra. Ez volt az első lépés. Ezután ennünk kellett volna, de éjjelig nem volt mit. Éjjelkor barátságos dizőzre akadunk, aki a szállodai szobájában csülkös babkonzervet melegített nekünk a papírkosárban felfordított vasalón. Kinéztem az ablakon a hunyorgó neonfények közé, és eltűnődtem, hol lehet Dean, és miért nem törődik a sorsunkkal. Ezen évben rendült meg a hitem benne. Egy hétig himbált a nyomor San Franciscóban. Még egy ismerős részeges matrózt is megkerestünk a Missziós utcai éjjeli menedékhelyén, de csak whiskyvel kínálhatott bennünket.

Két napig éltünk együtt a szállóban. Látnom kellett, hogy Dean híján Marylou az érdeklődését vesztette irántam – én csupán kapcsolatuk erősítésére voltam jó. Sokat veszekedtünk, de az ágyban teljes éjszakákon meséltem az álmaimat. Elmondtam neki a világ-kígyót, hogy összekun-korodva rejtőzik a földben, akár a kukac az almában, és egy szép nap majd kibújik valami hegyen, azért Kígyóhegy lesz a neve azután, és mikor a síkságon kibomlik sok ezer mérföld hosszára, mindent elnyel, ami csak az útjába kerül. Ez a kígyó a Sátán, magyaráztam. – Mi lesz ve-. lünk? – nyüszített Marylou, és hozzám bűjt.

– Egy Sax doktor nevezetű szent pusztítja majd el titkos teákkal. Most kotyvasztja föld alatti rejtekén valahol Amerikában. Az is kiderül, hogy a kígyó hatalmas galambbűg volt csupán. Amint felfordul, ondószínű galambok rajzanak ki belőle, és hordják a béke híret szét a világba. – Az éhség meg a keserűség elvette az eszemet.

Egy este Marylou eltűnt valami lokál tulajdonosnőjével. Úgy beszéltek meg, hogy szemben egy kapualjban várok rá a Larkin és Gearynél. Vártam is éhesen. Végül előkelő bérpalota csarnokából bukkant elő a barátnőjével meg egy hájas, vén pénzeszsákkal. Holott csak a barátnőről volt szó. Meg kellett győződnöm arról is, milyen riherongy, mert észrevenni restellt, pedig meglátott a kapualjban. Eltipegett előttem, beszállt a Cadillacbe, és eltűnt. Ott álltam senki, semmi nélkül.

Céltalanul kószáltam, csikket szedtem. Egy halsütő előtt mentem el a Piac utcán és arra eszméltem, hogy bentről az üzletvezetőnő riadt pillantást vet rám – azt hihette, fegyveres rablásra készülök. Néhány lépéssel odébb az a rögeszme lepott meg, hogy anyám lehetett ez az asszony kétszáz éve Angliában, én pedig az útonálló fia vagyok, börtönből szabadultam, és most kicsiny boltjának tisztességes hasznára török. Végigtekintettem a Piac utcán,



és egy pillanatig nem tudtam, azt rovom-e, vagy New Orleans vízparti korzóját – ez is a vízhez visz, valami kétes-egyetemes vízhez, akár a New York-i Negyvenkettedik utca, azért nem tudni, melyik melyik. A szellemét sétáltató Ed Dunkel jutott eszembe. A szemem káprázott. Gondoltam, visszatérek halhatatlan Dickens-nyámához, és a szeme közé nézek. Ettől a gondolattól még a fejem bőre is megbizsergett. 1750-es angliai emlékeim seregestül leptek meg, és úgy tetszett, megújult bőrömben járom San Franciscót. „Nem! – sikoltotta volna a rémült asz-szony –, ne gyötörd tisztességben megőszült anyádat! Nem vagy a fiam! Apád gyermeke vagy, első férjemé. Látod, ez a derék görög megkönyörült rajtam. (Szőrös karú görög volt a tulaj csakugyan.) Föld terhe te, részeges semmirekellő, verejtékes munkám csekély hasznától fosztanál meg? Vajon nem térden kúszva kellene-e bűneid bocsánataért könyörögni? Távozz, tékozló! Ne verd fel lelkem békességét. Sok időbe telt, amíg elfelejtettelek. Ne tépdess régi sebeket, és távozz úgy, mintha sose láttad volna, mit robotolok a vékonyán cincogó piculákért! Menj, habzsoló, kapzsi, rossz fiú, méhem méltatlan gyümölcse! ” Göböly meg az Apukám graetnai látomása ötlött eszembe, és egy pillanatig olyan mámorban volt részem, amilyenre mindig vágytam – az idő határán átléptem az időtlen árnyak közé, majd bámészan botorkáltam a halandók kietlen világában megint, érezvén, hogy a halál a nyomomban, de a sarkában annak is a maga réme. Azért ugródeszka felé sietek, ahonnan az angyalok vetődnek a teremtetlen szent semmibe, a Szellemi SUP>1</SUP>aló hatalmas sugárzásába, mennyei pillerajoknak nyíló lótoszligetek iránt. Sистерgő morajt hallottam. Nem is a fülemben támadt, hanem már jelen volt mindenütt. Az a sejtelem lepett meg, hogy meghaltam és újjászülettem számtalanszor, csak éppen nem emlékezem, mikor, mert az átjárás élet s halál közt oly sima, oly szemfényvesztő semmiség, akár az elal-vás, s az ébredés milliószor. Mellékes dolog, éppen nem emlékezetes. De azt is megértettem, hogy élet és halál csupán a Szellem örökké fényes tükrén fodrozódik. Mintha tiszta tó színét figyelném. Csiklandó édes boldogság töltött el, mintha nagy adag heroint fecskendeztem volna fő vivó'erembe, vagy testes bort görgettem volna a nyelvemen késő délután. Belesajdult még a talpam is. De hiába kerülgetett a halál, csak elgyalogoltam négy mérföldet, felszedtem közben tíz egészséges csikket, és visszavittem Marylou szállodájának szobájába, kifejttem belőlük a dohányt, megtömtem a pipámat, és rágyújtottam. Éretlen • voltam még efféle látomásokhoz. Az ablakból San Francisco konyháinak minden illata közt válogathattam. Elsőül a tengeri éttermek kínáltak, ahol melegen hozzák ki a zsemlet, de a kenyérkosár is ehető – sőt az étlapjukat mintha erőlevesben áztatták, majd rostos forgatták volna –, igaz, ha kalauzhal tuskéjét kínálja az az étlap, azt is megeszem. Így is nagy élvezettel szimatoltam az

olvadó vajban piruló rákollókat. Jelentkeztek más konyhák is, ahol a marhaszegy sült *au jus*, vagy csirkét tálalnak boros mártásban. Olcsó helyek szóltak bele, ahol faszépen pirult a húspogácsa, és a kávé öt centért mérték. És – jaj – a kínai negyed serpenyőben pörkölődő csirkekásája verseng az Északi Part spagetti-öntetével, a Halász-móló puha rákjaival – de íme, Fillmore nyárson forduló bordái törnek előre! A derékhadat a Piac utca szemet guvasztóan paprikás babja teszi, az embarcaderói éjszaka részeges utcáinak burgonyapirítói, a párolt kagylók az öblön túlról, Sa-usalito felől – San Franciscó-i vágyálmaim sereghajtói. S ködbe burkolva mindez, nyálcsordítóan harapós ködpárában, a lanyha éjszaka neonvillogásában, szépségek magas sarkú cipőik csattogásában, a kínai kirakatában fehér galambok repdesése közepett...

+ 11 így talált rám Dean, amikor végre úgy döntött, érdemes vagyok a megváltásra. – Hát Marylou hová lett, pajtás? – tudakolta, és hazavitt Camille-hoz.

– Lelécelt a rossz kurva. – Camille jólneveltsége, ta-pintata megkönnyebbülés volt Marylou után. Tudta jól azt is, hogy az a tizennyolc dollár, amit Dean küldött neki, az én pénzem volt. Mégis – hová lettél mézsem, Marylou? Camille otthonában megpihentem. A Szabadság utcán álló bérbarrakk nappaliablakából elláttam az esős San Franciscó-i éjszaka zöld-piros fényei fölött. Abban a néhány napban Dean a pályafutásának legneveltségesebb szakaszát élte. Az volt a munkája, hogy házak konyhájában szemléltesse egy újfajta kukta érdemeit. Az ügynöktől halomszám kapta a mintákat meg a használati utasításokat. Az első napon repesett a lelkesedéstől. Kocsin jártuk be a várost, hogy érkezésünket jelezzük. Úgy képzelte, társaságokba lesz hivatalos, ahol majd felpattan, és bemutatja a kukta tudományát. – Ez még szédültebb munka, mint amikor Sinah-val dolgoztam – áradozott. – Sinah lexikonokat sózott el Oaklandben. Lerázni nem lehetett. Szónoklatokat kerekített, ágált, zokogott, nevetett. Egyszer is gyászziázba estünk be, a család éppen indult volna a temetésre. Sinah máris térdre rogyott, úgy imádkozott a megboldogult lelki üdvéért. Egy sorozat lexikont sikerült elsütnie ott is. Ilyen elvadult főszert még nem pipáltál! Nem tudom, mi lehet vele. A legszívesebben jóra való házikisasszonyokat tapogatott a konyhában. Ma délután én is betalálkoztam egy takaros konyhába. De elkuktálok-tam volna ott! Haj, pajtás!

– Csak így tovább – buzdítottam. – Még lehet belőled San Francisco polgármestere. – A kuktához való szöveget rajtam meg Camille-on gyakorolta otthon esténként.

Egyik reggel ott állt az ablakban pucéran, mint San Francisco majdani pogány polgármestere, és a napkeltét nézte. Lelkesedése azonban

megfogyatkozott. Egy esős délutánon jött az ügynök érdeklődni, hogy mi újság. Dean a heverőn nyújtózott. – Megpróbált túladni ezeken?

– Nem – válaszolta Dean. – Más munkát forgatok a fejemben.

– Hát ezekkel az árumintákkal mi lesz?

– Nem tudom. – Az ügynök csendben összeszedte bánatos fazekait, és odébbállt. Elegendő volt az emberiség szája széléből – de Deannek is, úgy láttam.

Hanem még egy éjszakára megelevenedtünk, és megkerestük Síim Gaillardot egy csöpp friscói bárban. Hórihor-gas, egyszázbél fekete, nagy szomorú szemét rámeresztí az emberre, és ilyeneket mond: – Mi van, tarhonya? Letar-hállak egy tárgyira. Kösz, te. – Szédült művész-tojások heverték a lábánál, és hallgatták, mit művel a zongorán, a gitáron, a bongodobokon. Amikor nekimelegszik, elhányja az ingét, az alsóingét, úgy ad a citerának. Közben beszél, ami csak az eszébe jut. Belevág a *Cementkeverő'-be*, majd egyszerre lassít, és elgondolkodón zörgeti ujjja hegyével a bongóit, már érinti éppen csak, hogy a közönség előredőlve hegyezi a fülét – azt hinné az ember, egy percre csendesedett el így, de nem, Síim egy óra hosszat csak kocog-tat a körme hegyével meg az ujjja begyével, mind halkabban, hogy a dobját már a forgalom zajában nem is hallani, ha valaki ajtót nyit. Majd lassan felemelkedik, elkapja a mikrofont, és lustán mondani kezdi: – Mi van, tarhonyák. .. De összejöttetek. .. tarahák. .. hohonyák. .. Már előttem rabonyáznak. .. tarhonya-taraha, köszköte-rabonya. .. – Követi szóval a változó ütemet, de a hangja is mind bársonyosabb, hogy már alig hallani. Közben a ló-szeműszilva-szemét a közönségen sétáltatja.

Dean hátul állt, és ilyeneket mondott: – Úgy is kell! Debizonyisten! – S a kezét kulcsolta, mintegy imára, és izzadt. – Sal, ez a Síim érzi az idő iramát!

Síim leül a zongorához, két hangot megüt, két C-t, aztán még kettőt, aztán egyet, aztán kettőt, s egyszerre a testes bőgős megéled, és eszmél, hogy Síim a *Beragadt a C-met* játssza. A kampós mutatóujját beleakasztja a húrba, megszólal a nagy négy kenyérért-kolbászért, mindenki rezegni kezd, csak Síim búvának nincs vigasztalása. Így ráznak egy fél órát. Akkor Síim bepipul, elkapja a bongókat, kubai ritmusokat perget, és kiabál bele spanyolul, arabul, perui tájszóval, egyiptomi tájszóval, mindenféle nyelven, márpedig sokfélélt tud.

Vége egy bujának. Minden huja két óra. Síim Gaillard kiáll a zenekarból, megtámaszt egy oszlopot, szomorúan elnéz a közönség feje fölött, amíg hódolói körülfogják. Whiskys poharat nyomnak a kezébe. – Whisky. .. Koszté. .. Köszköte tarhonya. .. – Hogy az esze merre, senki nem tudja. Dean egyszer azt álmodta, hogy mindenórás volt, és a hasa megdagadt kékre, akár a dob, ahogy ott feküdt egy kaliforniai kórház gyepén. Odébb, egy fa alatt Síim

Gaillard üldögélt a bandájával. Dean segélyt kérő kismama-szemmel rátekinített, Síim pedig e szóval vigasztalta: „Köszköte tarhonya.” Dean most valóban odajárult elébe, ahogy Isten elé szokás, mert Síimet tekintette istenének. Állt előtte egyik lábáról a másikra, végül megkérte, hogy üljön közénk. – Hohogyne – hangzott Síim válasza. Letelepedett ő akárkikkel, csak azt nem szavatolta, hogy lélekben is velük lesz. Dean asztalt kerített, kihozatta az italokat, és meredten zötytyent Síim mellé. Síim melán elnézett a feje fölött, és valahányszor azt mondta, „tarhonya”, Dean fennszóval rávágta: „Igen!” Ültem a két lököttel, és semmi nem történt. Síim Gaillardnak egyetlen szem tarhonya volt a világ.

Azon éjjel még a Lámpahólyagot is megtapasztaltam. Lámpahólyag böhöm fekete, a zenés friscói bárokat kabátban, kalapban és sálba bugyoláltan járja, úgy ugrik fel a banda elé, és kezdi a számát. Ahogy énekel, az erek kidagadnak a homlokán, közben billeg előre-hátra, s fújja, mint a ködkürt, az oldala majd kidől. Ilyeneket nyög be: – Penszór! Még két whisky a temetőbe visz ki! – Ha a hangját kiereszti, úgy szól, akár a tűzoltóautó, közben fintorog, tekereg, mintha a nagyroham volna rajta. A mi asztalunkhoz is odaállt, fölébünk hajolt, és csak annyit mondott: – Hát! – Azzal kibotorkált az utcára, és megcélozta a következő bárt.

Hallottuk Connie Jordánt is. Ének közben a karjával hadakozik, és mindenkire jut a szétfröcsögött izzadságából. A mikrofont felrúgja, fejhargon sivalkodik, aztán hajnal felé ott látni Jamson Zugában, elcsigázottan hallgatja a vad örömenét, belebambul a semmibe, roskadtan ül, előtte a pohár.

Ennyi szédült zenészt még nem láttam egy rakáson. Friscóban mindenki füvet szívott. Itt a világ végén nem törődött vele a rendőrség se. Így hülyéskedtük el az időt Deannel a rákövetkező hétig, amíg a kincstári csekkemet meg nem kaptam, hogy már volt miből hazaindulnom.

Magam sem tudom, mit végeztem San Franciscóban. Camille azon volt, hogy menjek már. Dean felől akár maradhattam volna. Vettem cipót, darált húst, és elkészíttem tíz rakott kenyeret útravalóul a kontinens szélére.

Mire Dakotába érteni, rám száradt. Utolsó éjjel **Dean** megvadult. Megtalálta Marylout valahol a belvárosban, aztán beszálltunk a Hudsonba, és Richmondot jártuk. Betértünk minden fekete jazz-tanyára kinn az olajmezőn. Egyik helyen Marylou leült volna, és egy színes szivar kirántotta a széket alóla, a portékák meg ajánlatokkal halmozták el a klotyón. Még nekem is jutott. Dean nem tudta, hová legyen. Pusztult a világ. Legfőbb ideje volt hazafordulni.

Hajnalban felszálltam a New York-i buszra, és elbúcsúztam Deantól meg Maryloutól. Elkértek a rakott kenyereimből, de én határozott nemet mondtam.

Kínos pillanat volt. Az járhatott a fejébe mind a hármunknak, hogy ha többet nem látjuk egymást, úgy is jó.

## HARMADIK RÉSZ

1949 nyarára megtakarítottam néhány dollárt kincstári ösztöndíjamból, és azzal utaztam el Denverbe, hogy pátriárka módjára ott Amerika közepén telepszek meg. Magányos voltam. Denverben nem találtam a régiek közül se Rawlins Babát, se Ray Rawlinst, se Tim Grayt, se Betty Grayt, se Roland Majort, se Dean Moriartyt, se Carlo Marxot, se Ed Dunkelt, se Roy Johnstont, se Tommy Snarket, senkit. A Curtis utcát meg a Larimer utcát róttam egyre, és egy darabig a gyümölcs-nagyvásártelepen dolgoztam, ahová kis híján elszegődtem negyvenhétben is. Életemben még így ki nem fogtam. Egyszer japán sráccokkal kellett odábbítanom egy teljes marhavagont harmincméternyire valami feszítővasfélével, de valahányszor alá-nyilaltunk a keréknek, a vagon nem mozdult többet fél centinél. Különben görögdinnyés rekeszeket emelgettem a hűtőkocsi fagyos padlójáról, és hordtam ki a tűző napra tüsszögve. Csak azt tudtam volna, mi végre, a jézusmár-jáját.

Alkonyatkor nagyokat sétáltam, és úgy éreztem, szeplő vagyok a bús vörös földteke hátán. Elmentem akárhányszor a Windsor-szálló elé, ahol Dean lakott apjával a harmincas évek válságában, és azon kaptam magam, hogy a mesebeli bádogost keresem mindenfelé. Ha az ember, teszem azt, Montanába csöppenik, jobbat nem tehet, mint hogy olyasvalakit keres, aki vagy a tulajdon apjára hasonlít, vagy a barátjára.

A denveri színesnegyed, a Huszonhetedik utca meg a Welton utca táját sajgó izmokkal jártam akkor is, mikor már vajasdeszkán volt a nap, és azt kívántam, bárcsak néger lehetnék, mert úgy éreztem, hogy a fehér világ legjobb pillanataiban sem kínál elég étellel, örömmel, izgalommal, zenével, éjszakával. Egy bódében csípős piropaprikát vettem papírzacskóban, és elmajszoltam a titokzatos sikátorok közt. Azt sem bántam volna már, ha denveri mexikóinak hívnak vagy elcsigázott japánnak, csak az ne legyen, ami vagyok, kiábrándult fehér ember. Életemben csupa fehér ábrándot kergettem, igaz, azért hagytam el az olyan jó asszonyt, mint Terry a San Joaquin völgyé-DCII. Mexikóiak és feketék házának sötét tornáca előtt mentem el, hallottam suttogó hangjukat, holmi homályo-vüi érzéki térd villanását is láttam olykor, és sötét arcokat rózsasalugasok alján. Kicsiny gyermekek üldögéltek hintaszékekben, akár az aggastyánok. Egy csapat színes asszony jött szembe, egy fiatalabb kiszakadt a seprűnyergelő korúak közül, és nagy „Szervusz, Joe!”-val odarontott hozzám. Majd mikor látta, hogy nem vagyok a Joe-ja, piron-gón visszafordult a többi közé. Pedig nem bántam volna, ha én vagyok Joe! De hiába, ha nem voltam más, csak Paradicsom Sal ebben a túrheteretlenül édes éjszakában is, és hasztalan vágyódtam, hogy világot

cserélhessek Amerika megveszekedett jókedvű feketéivel. Az ágrólszakadt környéken mindegyre Dean meg Marylou jutott az eszembe, milyen ismerősek lehetek itt gyermekkoruktól, és milyen jó volna rájuk bukkanni.

A Huszonharmadik utca meg a Welton utca sarkán ba-seball-mérkőzés zajlott a benzinkút fényszóróinak világánál. Minden megmozdulást viharos tetszés kísért. A fehérekből, színesekből, mexikóiakból, indiánokból összeállított csapatok ifjú hősei szívet szorongató szigorúsággal közlekedtek a pályán, csupa mezbe bújtatott városszéli srác. Atletizáló koromban soha meg nem kockáztattam volna, hogy este villanyfénynél családok és barátnök előtt, a teljes szomszédság szeme láttára versenyezzek – ünnepi zászlódszies pillanatokra emlékszem csak, efféle gyermeki öröme nem. S most már elkéstem ezzel is. Öreg néger ült mellettem, nyilván estéről estére nézte a mérkőzéseket. Mellette kivénhedt fehér csavargó kuporgott, odébb egy mexikói család, még odébb lányok, fiúk társaságában – a teljes emberiség. Jaj, hogy elszomorodtam ott a fényszórók kereszttüzeiben! Az ifjú csatár Dean lehetett volna, egy szemrevaló szőke meg a közönség közt akár Marylou. A Denveri Uborkaszegont éltem:

*Denverben, Denverben Denevér ver az emberben.*

Az utca tulsó felén fekete családok ültek házuk lépcsőjén, beszélgettek, fel-felnéztek a fák közt a csillagos égre, nyújtóztak a langyos esthomályban, és csupán fél szemmel figyelték a mérkőzést. Az utcán közben sűrűn haladtak el a kocsik, és egy darabig vesztegeltek a sarkon, amíg a villanyrendőr pirosat mutatott. A levegőben remegő boldog izgalmat nem hűtötte le se csalódás, se „fehér bú”, se más. Az öreg néger sörkonzervet húzott elő a zsebéből, és megnyitotta. A mellette ülő kivénhedt fehér csavargó só-váran nézegette, és a zsebében kotorászott, hátha telne neki is. Hogy vert bennem a denevér! Nem is ülhettem meg soká egy helyben.

Egy gazdag nőismerősömet látogattam meg. Reggel százdollárost húzott ki a selyemharisnyájából ezzel: – Már mióta tervezed, hogy elmegy San Franciscóba! Nesze, fogd, és mulass jól! – Bajaimból ilyen módon kilábalván az utazási irodánál fogtam egy kocsit, amelyik tizenegy dollár benzinköltség fejében fel is kerekedett velem mindjárt.

Ketten vezették, megmondták nyíltan, hogy felhajtó a mesterségük. Másik két utasuk se bánta – velem együtt csak a céljukon jártatták az eszüket. Átkeltünk a Bert-houd-szoroson, rágördültünk a nagy fennsíkra, elhagytuk Tabernasht, a Lihegőt, Kremmlinget, s a Tapsifül-szoroson tartottunk lefelé Steamboat Springsnek, majd ötven mérföldnyi poros vargabetű következett, utána Craig meg a nagy amerikai pusztá. Amint a colorado—utah-i határon áthaladtunk, Istent láttam fenn a pusztaság felett napszít-ta, nagy, aranyos felhő képeben. Rám bökött az ujjával, és így biztatott: „Erre igyekezz tovább,



s a legjobb úton vagy a mennyországba." Engem pedig, Isten úgyse, inkább az ekhós kocsik meg a Coca-Cola-bódé körül felállított kártyaasztalok érdekeltek Nevadából meg az efféle tépett cégtáblákat viselő szélfúttá kalyibák: „Csörgőkígyó Bili itt szállt” vagy „Csempezájú Annie-t itt kalickázták be három évre”. De meg sem álltunk. Salt Lake Cityben a felhajtók villámvizsgálatot tartottak női munkaerőik körében, majd álltunk tovább. Alig eszméltem, éjféltájt megint letekinthettem San Francisco öbölre rúgó mesés városára. Rohantam Deanhez. Azóta kis házat szerzett. Égetett a vágy, hogy megtudjam, miken jár az esze mostanában, és mire készül, mert én minden hidat felégettem magam mögött, és terveim sem voltak. Hajnali kettőkor kopogtam be az ajtaján.

Szűzanyameztelenül nyitott volna ajtót akkor is, ha az Egyesült Államok elnöke kopog rá. Nem volt barátja a kendőzködésnek. – Sal! – bámult rám őszinte nagyrabecsüléssel. – Nem hittem, hogy majd te jössz hozzám egyszer!

– Hát igen – mondtam –, pusztul a világ. Teveled mi újság?

– Semmi jó. Semmi jó. Persze volna millió-egy megbeszélőnivalónk. Itt az ideje, Sal, hogy nekiüljünk végre. – Megegyeztünk, hogy az idő csakugyan itt van, azzal nekiültünk. Érkezésem olyan lehetett, mint amikor az aranygyapjas bárány házába állít be a toportyánféreg, mert amint Dean az alsókonyhában izgatottan beszélni kezdett, fentről szívet tépő zokogás hangzott rá válaszul. Amit csak mondtam, arra Dean mind nagy színi igent suttogott, és Camille tudhatta már, mi következik. Úgy sejtettem, Dean vesztég lehet hónapok óta, most azonban örömet várja a toportyánféreg csábítását. – Mi a baja Camille-nak? – tudakoltam sűgva.

– Egyre kutyábbul van, pajtás. Sír, botrányt csap, nem enged el Síim Gaillard után, veri az illetet, valahányszor későn jövök haza, de ha itthon vagyok, nem szól hozzám, legfeljebb lehord minden vadállatnak. – De már szaladt is fel a lépcsőn a vigasztalására. – Hazudsz! Hazudsz! Hazudsz! – hallottam CamiHe zokogását. Megnéztem jobban a bámulatos házukat. Kétszintes faviskó volt a barakkok közt az Oroszhegy tetején, ablakai az öbölre nyíltak. Négy szobája volt, három az emeleten s egy tágas konyha odalenn. A konyhaajtó a ruhaszárító kötelekkel megszabdalt füves udvarra szolgált. A konyha végében, a kamrában **Dean** cipője még a texasi sárban aszalódott, ahogy a Hud-sont azon éjjel a Brazos folyó süppedékéből kiemeltük. A Hudson persze már nem volt meg, Deannek nem tellett a részletekre. Azóta sem tartott kocsit. Hanem a második gyerek, az már útban volt. Camille szívszaggatóan zokogott. Nem is álltuk sokáig. Fölkerekedtünk, hoztunk sört, azon vigasztalódtunk a konyhában. Camille végül elalhatt, vagy a mennyezetet bámulta némán. El nem gondolhattam, mi lehet itt a baj – ha ugyan Deannek nem sikerült a feleségét örületbe hajszolnia.

Amíg megfordultam, Dean újra belepistult Maryloubá, és hónapokig leste a lakását a Divisaderón, ahol éjszakáról éjszakára más tengerészt látott vendégül. Dean a postaládája résén éppen odalátott az ágyára, és elnézhette hajnalonta, amint ott hentereg a lövőlegényével. Naphosz-szat sarkában volt a városban is, mert cáfolhatatlan bizonyosságot akart, hogy kurva. Imádta, gyötrődött miatta. Végül véletlenségből rossz zöldre tett, ahogy a szakmában mondják a nyers marihuánát – és sokat talált szívni belőle.

– Első nap – mesélte – úgy feküdtem az ágyon, akár a deszka, se mozdulni, se szólni nem bírtam. Csak hevertem hanyatt, nyitott szemmel. A fejem zümmögött, gyönyörű színesfilm-vízióim voltak, boldog jó érzés töltött el. Másodnap minden az emlékezetembe tódult, de minden, amit valaha tudtam, tettem, olvastam, sejtettem, és vadonatúj logikai rendbe sorakozott. Tőlem meg csak álmélkodás telt, és hálával teli igen, igen, igen, igen. Azt se hangosan mondtam. Ez a zöld fűvön támadt érzés három napig élt bennem. Addigra megértettem mindent, döntöttem a sorsom felől, tudtam, hogy imádom Marylout, meg azt is, hogy apámat előteremtem, és megmentem. Tudtam továbbá, hogy te igaz barátom vagy, meg hogy Carlo lángelme, meg efféléket. A harmadik nap aztán lidércek telepedtek rám, méghozzá olyan vérfagyasztó látomásokkal, hogy a térdemet átöleltem, s az állam alá húztam, úgy jajgattam. A szomszédok is meghallották, és orvost hívtak. Camille éppen a rokonoknál járt látogatóban a kicsivel. Rajtam volt a teljes szomszédság szeme. Rám törtek, és látták a vívódásomat. Hanem amint lábra kaptam, szaladtam azzal a zöld fűvel Marylouhoz mindjárt. És képzeld, a hülye moha is bekapta a legyet! Először a gyönyörű látóságok, majd az új logikai rend, végül a csokorba szedett igazságok lidércnyomása... hu! Ekkor fordult meg a fejemben, hogy akit ennyire szeret az ember, azzal végeznie kell. Ijedtemben először a fejemet vertem a falba, aztán elszaladtam Ed Dunkelhoz. .. visszaköltözött már Frisco-ba Galateával... és kérdeztem, merre lakik az a közös ismerősünk, akinek revolvere van, aztán szaladtam őhöz, megszereztem a revolvert, szaladtam vele Marylouhoz, benéztem a levélrezen, láttam, hogy ott a lövőlegény, hát visszavonulót kellett fűjnom. De aztán egy óra múltán újra megpróbálkoztam. Addigra egymaga volt. Benyomtam az ajtót, kezébe adtam a revolvert, hogy végezzen velem. Forgatta a revolvert, meg nem mondhatnám, meddig. Mondtam, hogy kössünk halálos szövetséget. Nem kötünk, azt mondja. Mert, mondom, egyikünknek meg kell halnia. Dehogyan kell, azt mondja. Verhettem én a fejemet a falba. Meg voltam veszve, pajtás. Marylou is megmondja. Még ő beszélt a lelkemre.

– Aztán mi lett?

– Ja? Ez még hónapokkal ezelőtt történt. Mindjárt aztán, hogy te elmentél. Marylou azóta hozzám ment egy használtautó-kereskedőhöz, az meg fogadkozik, a tökéletlen, hogy kinyiffant, ha a szeme elé kerülök. Azért nekem önvédelmén kell gondolkoznom, mert ha én találom kinyiffantam, akkor a San Quentinig meg se állok. Ha én még egyszer bekerülök, annak életfogytiglan a vége a San Quentinben. Nem nézik, hogy a kezem megnyomorodott. – Mutatta a kezét. Beszélgetésünk első hevében nem is figyeltem, hogy lelte valami. – Február huszonhatodikán este hat órakor pofán teremtettem Marylout... helyesebben hat óra tíz perckor, mert a gyorsther indulásáig

éppen egy óra húsz percem volt még. .. akkor döntöttünk a sorsunk felől, és az is lett az utolsó találkozásunk. De ezt hallgasd meg! A hüvelykujjam valahogy kimarjult, Marylou nem is érezte az ütést, csak röhögött. Az ín megszakadt a csuklóm táján. A kutyaverő doktor háromszor rakta gipszbe, amíg azt mondta, hogy sikerült. Hanem addig én összesen huszonhárom órát üldögéltem el kemény várótermi lócákon, és a harmadik gipszben az izomfeszítő acélszál átszúrta a hüvelykujjam hegyét, és áprilusra, mire az a gipsz is lekerült, ott álltam idült csontvelőgyulladásal. Aztán egy sikertelen műtét, aztán megint gipsz, és végül a hüvelykujjam hegyéből le kellett csippenteni.

Kipólyálta, és megmutatta, hol hiányzik a hús a körme alól.

– Ezzel még nem volt megoldva. El kellett tartanom Camille-t és Amyt, beálltam formázónak Firestone-ék-hoz, és dolgoztam látástól mikulásig, futóztam újra a köpenyeket, később aztán a nagy hetvenöt kilós gumikat ha-jigáltam fel a kocsik tetejére, de csak a jobbik kezemmel, a rosszat meg ütöttem-vertem... Meg is szakadt újra. Toldották, foldották, elmérgedt. Aztán most én vigyázok a gyerekre, Camille meg dolgozik, értesz? Ezt add össze. Leszázalékoltak. A jazz-bolond Moriarty húzza a belét, a felesége nyomja bele a penicillint naponta a fájós hüvelykujja végett, és közben kiveri a csalán, mert allergiás rá. Hatvanezer egység Fleming-fröccs havonta! Meg az egy pilula négyóránként allergia ellen, amit a fröccs okoz. De a lábán is lett egy tömlős daganata, és begyulladt, műteni fogják. Hétfőn hatkor kel, hogy a fogorvos a fogkövét lerobbantsa. Fogorvos után láborvos, hetente kétszer. A torokorvos is írt köptetőt, azzal, hogy fűjjak és harákoljak, mert az orrsövényem vagy mim bedőlt, közvetlen a nyereg alatt, ahol egy műtét pár éve kikezdte. Közben oda a hüvelykujja a bombavető kezének. Az Új-mexikói Állami Javítóintézet legjobb adogatójának! Mégis, érdekes. .. soha életemben a világgal megbékéltebben nem éltem, soha így nem örültem a napon játszadozó apró gyerekek láttán, és neked se örültem volna ennyire, aranytökű barátom, mert érzem, hogy minden jóra fordul a végén. Majd meglátod holnap, hogyan áll az én bámulatos tizenegy kilós, hetvenhárom és fél centiméteres leányom a maga lábán harminc teljes másodpercig! Épp a minap számoltam ki, hogy harmincegy egész és huszonöt század százalék az angol vér benne, huszonhét egész és ötven század százalék az ír, huszonöt százalék a német, nyolc egész és hetvenöt század százalék a holland, hét és fél százalék a skót, és mind a száz százalékgig ennivaló. – Szívélyesen szerencsét kívánt a könyvemhez, hogy végre befejeztem és a kiadó is elfogadta. – Mi ismerjük az életet, Sal, és ahogy vénülünk, úgy látunk a fő gennyibe. Én nagyon megértem, amit az életeredől mondtál, mert én mindig bennfentes voltam az érzéseidben. Már csak az hiányzik, hogy valami jó nővel belelépjetek a fűrészpörba. Csak azt a jó nőt meg kell találni és meg kell egyengetni, hogy a lelked is a helyét lelje benne,

mint ahogy én egyengettem volna ezeket az ágyühtízó riherongyokat! – tört ki belőle.

Másnap délelőtt Camille ki is vágott mind a kettőnket a betyárbútorunkkal együtt. Úgy kezdődött, hogy felhívtuk Roy Johnstont, régi denveri cimboránkat, az meg jött, és elsörözgettünk. Dean ügyelt a kicsire, elmosogatott, és a mosnivalókat is kilöttyentette az udvarban, de a barátko-zás izgalmában elég ramaty munkát végzett. Royjal közben megegyeztünk, hogy kivisz minket a kocsiján Gyárvárosba, és megkeressük Remi Boncoeur. Camille megjött a rendeléből, ahol írnokoskodott, és egy elgyötört proletáranyci pillantást vetett ránc. Én még nyugtattam volna a szerencsétlent, hogy nem szándékom feldülni a családi boldogságát, és illemkedtem a legjobb tehetségem szerint, de Camille pillantása azt mondta, hogy link vagyok, mint a lómáj, és neki ne is jöjnek hátulról. Iszonyú jelenet következett. Camille zokogva zuhant végig az ágyon. Sürgős szükségem lett volna a klotyóra, de oda csak a hálósobán át lehetett bejutni.

– Dean! Dean! – rimánkodtam. – Hol itt a legközelebbi kricsó?

– Kricsó? – bámult rám, amíg a kezét mosta a konyhában a vízcsapnál. Azt hitte, le akarom inni magamat. Megvallottam neki a bajom, ő meg biztatott: – Menj csak bátran, Camille-nak a zokogás nem kerül többbe, mint neked a szapora. – Nem telt tőlem ekkora pofátlanság. Kírontottam a házból. Kaptattam felfelé, szaladtam lefelé az Oroszhegy négy háztömbnyi szomszédságában, de csak gyorstisztítót, szódást, kozmetikust találtam. Visszatértem a családi tűzfészekbe. Deane javában verték a tamtamot, amíg bocsánatkérő mosollyal átsurrantam a hálósobán, és bezárkóztam a fürdősobába. Néhány pillanattal később Camille már hányt ki Dean holmiját a nappali padlójára azzal, hogy pusztuljon a háztól. A kerevet fölött álmél-kodva láttam Galatea Dunkel életnyi nagy, olajba festett mását, és rádöbentem, hogy ezek az asszonyok szalmaözvegységük hónapjait együtt töltik, úgy hüvelyezgetik férjük örületét. Dean gyereksírással meg-megszagattott eszelős vihogását hallottam, majd arra lettem figyelmes, hogy Groucho Marx módjára tapickál a ház körül, és hüvelykujjának bagyulája akár a világítótorony, úgy szökik ki a zivatarból. Ismét előkerült fájdalmasan nagy, viharvert bőröndje, és fölébe hajolva gyúrt bele mindent, ami csak a keze ügyébe esett. Már láttam, hogyan húzza a zokniját meg a szennyes gatyája fél szárát az út porában. Végre együtt volt az Egyesült Államok legszánandóbb poggyásza. A bőröndöt papírból sajtolták, mindenféle ráhcolással, hogy bőrnek tessék, és a pántokat ragasztották rá. Hasadt fedelét összezsinegeltük valahogy. Dean a tengerézsákjába taposta bele, ami a bőröndből kimaradt. Én is összekaptam a motyómat. Camille még egyre sivalkodott az ágyból, hogy „Hazudsz! Hazudsz!”, amint az utcára

kifordultunk, két mélnak a züllött betyárbútorral meg egy csecsemőnyi hüvelykujjai. Nyakunkba szedtük a lábunkat, hogy elérjük a legközelebbi siklót.

Ez a hüvelykujj jelképezte Dean fejlődésének végső állomását. Már nem habzsolta a világot, csak elvben – vagyis ezzel a hüvelykujjai semmit nem tehetett. Megállt az utca közepén, és rám bámult.

– Tudom, pajtás, hogy az élet veled babrált ki a legjobban, mert mi az, hogy alig megérkezel, máris repülsz? De fordíthatod a kérdést úgy is, mivel érdemeltem meg én az útilaput, hogy a többi zöldségről ne is szóljak. .. hihhi-hi!... de nézz rám! Kérlek, Sal, tekintsz rám!

Rátekintettem kérése szerint. Pólóing volt rajta, szakadt nadrágját a hasa alatt kötötte meg, cipője kását kért, borostás volt, haja nyíratlan és borzas, szeme vérekes, roppant pólyását a szíven ringatta (így kellett tartania), s arcán a leghülyébb vigyora könnyökölt ki. Így forgott egy helyben, és tekingetett mindenfelé.

– Mit látnak szemeim! Kék eget! Ó, Longfellow!

– Megtántorodott, pislogott egy sort, majd megdörgölte a szemét. – Látok továbbá ablakokat. Felneszeitél már az ablakokra? Akkor most beszéljük meg az ablakokat. Láttam már olyat, amelyik fintorgott rám, s némelyik, ha a redőnyét leeresztették, kacintott is. – Tengerészszakjának mélyéből Eugéne Sue *Párizs rejtelmei-í* kotorta ki, és pólóingjének elejét illetlenül eligazgatva olvasáshoz látott. Majd egykettő elfelejtkezett a könyvről. – Figyeljünk meg mindent, Sal, azt ajánlom, amerre csak visz az utunk.

– Örültem már, hogy ilyen jókor érkeztem, mert most szüksége volt rám.

– Miért dobott ki Camille? Mihez kezdesz most?

– He? – bámult rám. – He? – Törtük a fejünket, hová legyünk, és mihez fogjunk. De láttam, hogy most rajtam a sor. Szerencsétlen Deanre rájárt a rúd. Itt állt hülyén, a gennyedő hüvelykujjával, lázas száguldozásainak rongyos gyümölcsével, mint valami szárnyaszegett madár. – Vágjunk neki gyalog New Yorknak – ajánlotta –, és útközben szedjük lajstromra mindent! Az kéne! – Elővettem a pénzemet, és a szeme láttára megszámloltam.

– Nyolcvanhárom dollárom meg némi apróm van együtt, s ha eljössz velem New Yorkba, hát mehetünk tovább akár Olaszországba.

– Olaszországba? – villant rám a szeme. – Olaszország, az kéne! Csak hogy jutunk el odáig, drága pajtás.

Ezen eltűnődtem magam is. Még vár rám pénz. Ezer dollárt kapok a kiadómtól. Azon fölfedezhetjük Párizs meg Róma összes nőit, elüldögélhetünk útféli kávézóknak, ellakhatunk jatatáknak... Miért is ne mennénk Olaszországba?

– Miért is ne – visszhangozta Dean, s mikor látta, hogy komolyan beszélek, a szeme sarkából rám akasztotta a pillantását. Eddig soha az élete terhét a nyakamba nem vettem, hát a pillantása azé a szerencsejátékosé volt, aki még egyszer meggondolja, mielőtt kockáztat. S a diadalmasan szemtelen tekintetét nem vette le rólam. Egy darabig álltam, majd elvörösödtem.

– Mi a bajod? – böffent ki belőlem, de már megbántam. Nem is felelt, csak nézett tovább, számítóan, pimaszul, a szeme sarkából.

Kutattam az emlékezetemben, mit véthetett ellenem, hogy ilyen gyanakvó, majd elszántan megismételtem ajánlatomat: – Gyere velem New Yorkba. A pénz meglesz. – Most én néztem a szemébe, és láttam, hogy könnyezik zavarában. Közben már átnézett rajtam. Talán most fordult a barátságunk, mikor eszmélnie kellett, hogy órák óta csak az ő sorsa foglalkoztat. Eszmélését próbálhatta elhelyezni éppen agyának dült rekeszeiben. Azonban mindkettőnkben kattant valami. Én megtudtam, hogy a nálamnál évekkal, öt évvel fiatalabb Dean iránt valóságos az aggodalmam, mikor már évek óta bogoztuk-lazítottuk kapcsolatunk szálait – hogy azonban őbenne mi történt, azt csak későbbi cselekedeteiből ítélni tudtam meg. Most felderült, és kijelentette, hogy áll az alku. – Akkor mit néztél úgy? – tudakoltam. Kérdésem kínosan érintette. Összeráncolta a homlokát. Nemigen kaptam rajta még, hogy a homlokát ráncolta volna. Zavarban voltunk mind a ketten. Fenn álltunk az egyik San Franciscó-i dombtetőn a gyönyörű verőfényes napon, és az árnyékunk végigdőlt a járdán. A Ca-mille házával szomszédos bérkaszárnnyából tizenegy fős görög család tódult ki a napra, nyomban csoportképebe álltak, s az egyikük hátrált a fényképezőgéppel. Szájtátva bámultuk ezt az ősi népet. Valamelyik lányukat adták férjhez, talán az ezredik nemzedéket, amelyik ilyen mo-gyorószínűen mosolyog a napba. Jól öltözöttek voltak, idegenek. Igaz, ha már így vagyunk, akár nekivághatunk Ciprusnak is. A csillámló levegőben sirályok siklottak felettünk.

– Hát akkor – szólalt meg Dean félénken, édesdeden –, menjünk?

– Megyünk – mondtam rá – Olaszországba. – Azzal kaptuk a motyónkat, Dean a bőröndjét a jobbik kezével, én a többit, és odabotorkáltunk a megállóba. Egy pillanattal később már lefelé görögtünk a dombról, s a rozoga kocsiból kilógatott lábunk a járdaszélet verte – így indult útjára a nyugati éjszaka két lepusztult lovagja.

Először a Piac utcán állapodtunk meg egy csehóban, és eldöntöttük' az eldöntendőket – hogy tudniillik el nem válunk, és cimborák maradunk mindhalálig. Dean szelíden nézegette a csehó öreg csavargóit. Apját kereste bennük. – Mégis azt hiszem, Denverben lesz. .. Ezúttal meg kell találunk. Talán éppen a megyei börtönben. De az is meglehet, hogy a Larimer utcát koptatja megint. Mindegy, megtaláljuk. Helyes?

Helyesltem persze. Az az általános határozat született, hogy mindent megoldunk, amihez eddig hozzálátni is számárságnak tetszett. Majd két görbe napot engedélyeztünk magunknak San Franciscóban a végleges nekilódulás előtt. Úgy egyeztünk, hogy az utazási irodából indulunk benzinköltség-megosztással, és mindenképpen takarékoskodunk a pénzzel. Dean kötötte az ebet a karóhoz, hogy öneki nem hiányzik Marylou, bár még mindig szereti. Abban is megegyeztünk, hogy majd New Yorkban kerül más.

Dean a krétacsíkos öltő ruhájába öltözött át, és színes inget húzott. A többi holminkat a távolsági busz csomagmegőrzőjében helyeztük el tíz centért, azzal elindultunk Roy Johnson elé, mert ő vállalta, hogy parádés kocsisunk lesz a friscói két görbe napon. Hívtuk, és jött. A Piac utca és a Harmadik utca sarkán vett fel bennünket. Itt könyve-lősködött, és elvett egy Dorothy nevű helyes kis szőkét. Dean megsúgta nekem, hogy Dorothy orrát egy dollárért nem mérnék tele fagyalattal – nem tudom, miért állt elő ezzel az ellenvetéssel, mert kiderült, hogy Dorothy orra nem is nagy. Roy viszont vézna, fekete hajú, jóképű, és a szépen nyírt szárnyas haját minduntalan hátratessékeli. Ha valami hibája van, hát a madárfeje. Komoly gyerek, de mindenkihez széles mosollyal közeledik. Látni való volt, hogy Dorothyval összecsaptak a kocsiskodás ötletén, de Roy meg akarta mutatni, ki az úr a háznál (egyetlen csöpp szobában laktak akkor), és állt az ígéretének, bár tudta, hogy még hall érte az asszonytól, és szótlánul kérődzött a kételyein. Éjjel-nappal fuvarozott bennünket Friscóban, de egy szót nem szólt – lelki tusájára új felesége és régi vezére közt csupán az vallott, hogy gátlástalanul belehajtott a pirosakba, és két keréken fordult. Dean élvezte a győzelmét, és persze a veszélyes vezetés sem zavarta. Máskülönben nem törődött Royjal, és zavartalanul fecsegett hátul.

Első dolgunk az volt, hogy kimentünk Gyárvárosba megnézni Remi Boncoeurt. Enyhe csodálkozással állapítottam meg, hogy a *Potyá admirális* nincs az öbölben, majd kiderült, hogy Remi se a lakója már a völgy utolsó előtti barakkalakásának. Gyönyörű színes lány nyitott ajtót a kopogásunkra – nem győztünk magyarázkodni Deannel. Roy a kocsiban várt ránk, és a *Párizs rejtelsei-t* olvasta. Még egyszer megnéztem jól Gyárvárost, és megértettem,



hogy az emlékekkel terhes múltat felköhögni kár, inkább úgy döntöttünk, hogy Galatea Dunkelt keressük meg szállás végett. Ed megint elhagyta, és Denverben dajvá-zott, de éltem a gyanúperrel, hogy Galatea most sem hagyja ennyiben. Ott találtuk törökülésben egy keleti mintázatú szőnyegen négyoszobás bérházi lakásukban a felső Missziós utcában. Éppen kártyát vetett a derék asszony. Körülnézvén nem egy szomorú jelét láttam Ed dermedt ittlétének és tunya távozásának.

– Visszatér az – biztatott Galatea. – Nem tud az magára gondot viselni. – Azzal lesújtó pillantást vetett Deanre meg Roy Johnsonra. – Most meg Tommy Snark beszélt tele a fejét. Mielőtt a fene ideette, Ed boldogan élt, dolgozott, szórakozni jártunk, nem volt semmi hiba. Te tudod a legjobban, Dean. Aztán behúzódtak a fürdőszobába órákra. Ed a fürdőkádba ült be, Snark a klotyón lovagolt, úgy nyomták a süketet.

Dean nevetett. A banda profétája volt évekig, hát tanultak a módszereiből. Tommy Snark szakállat eresztett, és a bánatos kék szeme Ed Dunkelen akadt meg Friscó-ban. Valójában (ez nem volt süket duma) Tommynak valami denveri balesete miatt levették a kisujját, ő pedig felvette érte a szép pénzt a biztosítótól. A világon semmi értelmes oka nem volt, hogy úgy határoztak, itt hagyják Ga-lateát, és elutaznak a maine-i Portlandbe, Snarknek valami nagynénikéjéhez, állítólag. Most tehát vagy Denver-ben voltak átutazóban, vagy már megérkeztek Portlandbe.

– Visszajön Ed, amint Tom pénzének a nyakára hágtak – jósolta Galatea, és bízón a kártyáiba tekintett. – Mást se tud a szerencsétlen, mint hogy szeretem, viszont amíg szeretem, addig nem is kell tudnia egyebet.

Galatea a fényképezkedő görögök lányára hasonlított ott törökülésben a szőnyegen, és hosszú haja a padlót söpörte, amint vetette a kártyát. Megkedveltem. Még olyan határozat is született, hogy azon éjjel elmegyünk jazzt hallgatni, és Dean az utca végében lakó öles szökét, Ma-rie-t viszi.

Fel is kerekedtünk érte Galateával. Marié földszinti lakásban lakott a kislányával, s egy olyan régi kocsinak volt a gazdája, hogy Deannel úgy taszítottuk lefelé az utcán, míg a nők az indítót taposták. Galateánál gyülekeztünk – Marié, a kislánya, Roy Johnson meg Dorothy, a felesége. Egykedvűen üldögéltek a zsúfolt lakásban. Félrehúzódtam a sarokba, mint aki nem akar beleártakozni a friscói gondok-bajok körül toporgó beszélgetésbe, Dean viszont a társaság közepében állt felszegett hüvelykujjával, és vihogott. – Úgy hullajtjuk az ujjainkat, mint a f a a levelét, hihihi!

– Mondd, Dean, miért vagy ilyen kelekótya? – vont a kérdőre Galatea. – Camille telefonált, és újságolta, hogy elhagytad. Hát a lányodra nem gondolsz?

– Nem Dean hagyta el, Camille rúgta ki – helyesbítettem, kilépvén a semlegességből. A társaság öklelőn emelte rám a szemét. Dean vigyorgott. – Azt nem kérded, hogy ezzel a hüvelykujjai mihez kezd a boldogtalan – fűztem hozzá. A szeme mindeniknek rajtam volt, kivált Dorothy Johnson pillantása ölt. Hímzőkörbe jutottam, középre kiállították bűnbaknak Deant – egyszerre úgy tetszett, a világ minden fogyatkozásának ő az oka. Kitekintettem az ablakon a Missziós utca esti nyüzsgésére, s már indultam volna a pezsgő friscói jazz-életnek, hiszen ez volt a második estém itt.

– Szerintem Marylou bölcsen tette, hogy túladott rajtad, Dean – fűzte tovább a szót Galatea. – Nem törödsz te senkivel évek óta, és senki elő nem számlálhatja, mi gázság terheli a lelkedet.

Ez volt a vezérszólam. Amint felhangzott, mindannyian Deanre meresztették gyűlölködő szemüket, ő pedig ott állt középütt a szőnyegen, és egyebet nem tett, csak vihogott. Vihogott, topogott, már-már tánkra perdült. A pályája szemlátomást koszosodott, lazult, foszlott. Esméltem, hogy a számlálatlan vétkű Dean. Íme, megdicsőül, s itt áll előttünk Lüttyőnek, Buggyantnak, Szentnek.

– Magaddal törödsz csakis, meg az eszeveszett örömeiddel. Gondod a lödörgődre van, meg a hetven deka bizsudra, meg hogy a körülötted élőket hogyan aknázhatsz ki, s hogyan lökheted félre aztán. Bár még ezt is tökéletlenül teszed, mert eszedbe nem jut, hogy az élet komoly dolog, és hogy mások tisztességben szeretnék leélni, azért nem járhat mindenkinek a bódorgáspn az esze.

Ez az, gondoltam. A BÓDORGÓ SZENT.

– Camille a szemét sírja ki, de azt ne hidd, azért, mert visszakíván! Látni nem akar többet, és fogadkozik, hogy megmarad az elhatározásában. Te" pedig csak állsz itt, és vágod a hülye pofákat! Mert ragaszkodás, az nincs benned!

Ez már nem volt igaz. Akár megmondhattam volna nekik, de a próbálkozás is hiábavalónak látszott. A legszívesebben odaléptem volna Deanhez, és átkaroltam volna a vállát mondván: „Figyeljete ide! Megvan a maga baja ennek is, nyomorultnak, csak éppen nem panaszolja. Elfelejtitek, hálátlanok, hogy jó dolgában nektek is jó dolgatok volt körülötte! Mert hogy jó dolgatok legyen, arra volt gondja igenis! De persze csak lökjétek a sortűz elé, mert mind így bánátok el vele. .."

Galatea Dunkelnak meg kellett hagyni, hogy a bandából ő volt az egyetlen, aki nem tartott Deantól, és az állat kiszöktetve olvasott be neki mindenki füle hallatára. Volt idő Denverben, amikor Dean beültette a bandát a félhomályba, és egymaga tartotta szóval őket, de a beszédének delejes elejére a nők egyenként elősomfordáltak, és odahúzódtak hozzá. Tizenhat-tizenhét

esztendő lehetett akkor. Azóta a tanítványai mind megnősültek, s a feleségük őt vonta felelősségre azért az életkedvért, élvetegségért, amit beléjük plántált. Szóval csak hallgattam.

– Nekivágsz Keletnek Sallel – mondta tovább Galatea –, de mit gondolsz, mi lesz az utad haszna? Camille-nak otthon kell maradnia a gyerek mellett, és mit gondolsz, hogy jár el majd dolgozni? Azzal együtt téged látni nem akar. Nem is csodálkozok. Ha útközben Eddel összetalálkozol, mondd meg neki, ha haza nem jön, megölöm.

Csak így, ilyen simán. Elkésérítő este volt. Mintha idegen nénjeim-bátyjaim közt ténferegtem volna valami leverő álomban. A társaságra teljes csend telepedett. Dean valamikor nem állta volna meg szó nélkül, és lyukat beszélt volna mindannyiunk hasába, de most ő is hallgatott, magára hagyottan, bután. Csontos arca izzadságban fürdött a szikrázó villanykörtek alján, és igen-igen-igent habogott, mint akinek megvilágosodásokban van része pillanatról pillanatra. A többiek sem gondolták másként, azért támadhatott ez a riadt csend. Íme, itt állt előttük a Boldog

Boldogtalan. Vajon mi világosodott meg előtte éppen? Nekem elmondta volna, és a többiek irigyeltek is, hogy mellette állok, és emésztem a leckéit. Így aztán rajtam állapodott meg a pillantásuk. Mit keres ez az idegen a Nyugati Parton ezen a tündöklő éjszakán? Nem álltam volna a kérdést.

– Megyünk Olaszországba – jelentettem ki, mint aki mossa kezét. Persze sugárzott róluk valami furcsa szülői elégedettség is, azért, amikor Dean kifordult a lakásból, hogy a ház előtt várja meg a társaságot, a nők mind úgy néztek utána a percegő csendben, mint az anyák a legkedvesebb hülye fiuknak. Nyilván arra vár, hogy az idővel kapcsolatos fogalmaink tisztuljanak, gondolhattuk valamennyien a járdán ácsorgó kísértet felől. Kinéztem az ablakon. Dean ott állt egymagában, és az utcát fürkészte. Keserűség, szemrehányás, jó tanács, erkölcsi parancs, magába szállás – mind a kalapja mellé tűzte, és csakis a lét nyersen kitörő öröme elébe tekintett.

– Gyertek, Galatea, Marié! Elég volt! Fedezzük fel a jazz-barlangokat! Megbánjátok még, ha Dean egy szép nap feldobja a bakancsot!

– Ha tegnap feldobta volna, az is későn lett volna – mondta ki Galatea, és látszott, hogy szinte minden jelenlévő hivatalos szóvivőjeként beszél.

– Csakhogy élni fog még holnap is – ígértem –, ti pedig azt firtatjátok majd, mi a következő húzása, mert ő tudja a titkot, amit mindannyian keresünk. Azért a legszívesebben meglékelnénk a fejét, ha tehetnénk. Ha az ilyen ember megvesz, magatok után mindjárt Istent hibáztassátok!

Lehurrogtak, hogy nem ismerem Deant, s hogy akkor ébrednek majd, amikor már késő lesz, mert elvetemültebb csirkefogót a föld a hátán nem hordott. Tetszett nekem, mennyire kapálóznak. Roy Johnson is a hölgykoszorú

pártjára kelt, állítván, hogy ő Deant mindannyiunknál jobban ismeri, de a legjobb, amit elmondhat róla, hogy szórakoztató széltoló. Kimentem Dean után, és megbeszéltem vele a helyzetet.

– Ne rágódj, pajtás, amíg a világ gömbölyű *-azzal* megvakarta a hasát, és csettintett.

Jöttek a nők, és nekivágtunk az éjszakának. Megtaszítottuk újból a kocsit. – Gyia! Hadd menjen! – kurjantotta Dean, azzal beugrottunk hátra és elkotortunk valahogy a Fölsőm utcai Kis Harlemig.

Alig ugrottunk ki, már az utca túlsó felén majd ledön-tött a lábunkról egy veszett tenorszakszis I-JA! I-JA! I-JA! nyerítése, az ütemes taps és a közönség ordítása: „Adj neki!” Dean rontott át az utcán az égnekek szegett hüvelykujjával, és belevegyült a hangzivatárba. — Hadd szóljon! – Színesek az ünneplő ruhájukban a bejárat előtt erősítőként működtek. Fűrészporral felhintett lebuja volt, tenyérynyi dobogóján szorongtak a zenészek, és kalapban fújtak el a nép feje fölött. A nép meg rázott. Lepusztult lujzák kóvályogtak a fal mellett pongyolában, üres üvegek görögtek a majomsziget körül. A lucskos klotyóknak vezető sötét folyosón férfiak és nők dőltek a fainak, itták a whiskyvel vadított bort, és köpködtek. A tenorszakszis kalapban fújta szárnyaló változatait, az I-JA! sziklaszálon pilinckázott – majd lendületesebben: I-dili-JA! A nagy garázda fekete dobos meg tömött alája a csikkheges dobján, nem nézett sehova, csak csépelte, bimm, diribimm, bimm. A banda úgy ment utána a tenorosnak, mint aki az isten lábát megfogta. De tudta mindenki, hogy megfogta. Dean a fejéhez kapkodott, nem is volt feltűnő ebben a veszett kavargásban. Mind a tenorosnak szurkoltak, a szemüket forgatták, és ordítottak, hogy hajrá egyedül, az meg lement guggolásba, és felegyenesedve megint kiemelte tiszta nyerítését a lárma öbleiből. Keszeg néger nő dör-gölözött a szakszi tölcseréhez – a szakszis meg csak bö-költe: I! I! I!

Rázott és üvöltött mindenki. Galatea meg Marié széken állt, kezükben sör, úgy ugráltak, illegtek. Színes legények jöttek be az utcáról egymás hegyen-hátán, hogy a nagy számból ki ne maradjanak. – Hadd szóljon az eleje! – bögte valamelyik, mint a ködkürt, és olyan sóhajással eresztett le, hogy Sacramento határában is meghallották. – Húha! – visszhangozta Dean, és mellét-hasát dörzsölgette. Arcáról patakzott a veríték. Dubadub, a *garázda* dobos letről a pincéből kezdte görgetni dobszólója hordóit, és úgy zavarta fel a lépcsőn, perege-bong. Hájas muki pattant fel a dobogóra. Hajlott és nyekergett alatta. – Mindent bele! – A zongorista terpesztett ujjakkal kalapált, de csak a hézagokat töltötte ki, míg a bámulatos tenoros szuszt gyűjtött – odvas hangzatai megrázták a zongorát tőkéjéig, lábáig, rong! A tenoros a dobogóról a tömeg közé ugrott, úgy forgott körbe, s a kalapja a szemére billent. Egy tisztelője visszányomta a feje búbjára. A szakszis megvetette a lábát, homorított, és rekedt, ugató hanggal köszönte a szívességet, majd új

szusszal megemelte a szakszi tölcserét, és sivalkodást szórt a mennyezetnek. Dean előtte állt, s amikor a tölcser leereszkedett ismét, ráhajtotta a fülét, közben tapsolt és hintette izzadságát a billentyűkre. A szakszis felfigyelt rá és hosszú, mekegő nevetést bocsátott ki a hangszeréből. Nevetett vele mindenki rázás közben. Végül a szakszis úgy döntött, hogy beleadja az ágydeszkrét is. Cselesen kúszva felfelé kifújta a magas C-t, és tartotta robajló harmóniakon és akkora tomboláson át, hogy már azt hittem, a rendőrség betódul a legközelebbi őrszobáról. Dean a fellegekben járt. A tenoros szeme megállt rajta – íme, fogott egy örültet, aki nem hogy érti a zenéjét, hanem még többet értene belőle, mint amennyit mondhat. Így aztán alkudozni kezdett vele – nem szólamot fúj már, csak kiáltásokat, középtájt egy „Vau!”-t lenn egy „Tót!”-ot, fenn egy „Jihi!”-t, majd lement megint sóhajtó mélységekbe, dőlt oldalt, fúj ki a térde közül, majd emelte a tölcserét, harminc fok, negyven fok, míg utoljára hátradőlt, és fölfogták az általános ordí-tásban: – Ez az! Megrázta cefetül! – Dean a zsebkendőjébe törölközött.

A tenoros megint felkapott a dobogóra, datolyaérlelő bekezdést kért, majd a nép feje fölött fájdalmasan kitekintett a nyitott ajtón, és énekelni kezdte, hogy „Hunyd le a szemed”. A ricsaj elült. A tenoros szalonnásodó bőrzekét viselt, jajvörös inget, repedezett cipőt és vasalatlan csónadrágot. Füttyült a világra, mint valami fekete eresz-tésű Hassel. Nagy barna szeméből úgy látszott, hogy csak a lassú, tűnődő éneklésben leli örömét. De mire másodszor énekelte a refrént, nekivadult, elkapta a mikrofont, lelépett vele a dobogóról, és behajolt. Majd mintha cipője alól rángatta volna ki a hangokat egyenként, akkora erővel, hogy maga is belerendült, és a következő hanghoz erőt kellett gyűjtenie. „Léééégy, zeneszóóóó” – feje hát-ranyaklott, arca a mennyezetnek – „tááncos, hóódítóóó” – azzal megrázkódott, előrebillent, és rábukott a mikrofonra –, „láágy románcunk” – majd gúnyos fintorral, Billie Holiday vagányos mindentudásával – „szerelmes táncunk” –, s megtántorodott, vagy megrázta a fejét, undorodon, mint akinek elege van – „mintha nem lenne” – mintha mi nem lenne? várta mindenki lélekszakadva – „köztünk gubanc” – nyögte be gyászosan, és a zongora pontot biggyesztett utána. – „Te rossz. .. kislány, gyere hunyd le a széééép szemed” – s a szája megremegett, ahogy ránk nézett, Deanre meg rám, mintha azt kérdezte volna: Ejnye, gyerekek, mi keresnivalónk ezen a rozsdás ollóval kiszabott világon? – de már jött a vége a dalnak, megtörténtek hozzá a hangzatos előkészületek, miközben akár táviratilag helyre lehetett volna tenni minden gubancos ribancot, de mit számított, mikor mi a vagányok keservét szenvedtük, itt, azért bízvást zárhatta így: „Hunyd. .. le. .. – és a végét fölfelé mekegte a mennyezetten át a csillagokig és túl azokon is – „a szemeeeed” –, s azzal lefordult a dobogóról,

hogy búsulásnak adhassa a fejét. Lerogyott az egyik sarokba a többi vagány közé, kezébe eresztette a fejét, és zokogott. Nagy volt.

Később odamentünk hozzá Deannel, és kihívtuk a kocsiba. Amint beültünk, Dean elkurjantotta magát: – Igen! A jó bulinál jobb nincs! Hova menjünk? – Nem fért a bőrében. Ugrált az ülésen, és vihogott. – Az még odébb van – mondta a szakszis. – Jön értem a fiam, és levisz Jamson Zugába, ott éneklek tovább. Én az éneklésért élek, pajtás. Ezt a „Hunyd le a szemed” címűt két hete éneklek, de csak ezt, semmi mást. Hát tinektek mi a szándékotok? – Mondtuk neki, hogy még két nap, és megindulunk New Yorknak. – Én még soha nem jártam benne, pedig hallom, nagy a dajvázás. Az'zal együtt nem panaszkodhatok itt se. Mivelhogy nős ember vagyok.

– Igen? – villant rá Dean szeme. – Hát a nagysága hol van ilyenkor?

– Hogy értve? – sandított rá a szakszis. – Mondom, hogy nős vagyok, nem? Elvettem a nagyságát. Értettem?

– Igen, igen. Nem is azért kérdelem, de hátha vannak barátnői, húgai. Mármint a buli miatt. Mert bulit akarnánk rendezni. Itt vagyunk ketten ficerék.

– Hát. Ficerézni se lehet mindig. Nem majális az élet – állapította meg a szakszis, és az utca kövén jártatta a szemét. – Az élet nem ér egy lukas fíngot – fűzte hozzá. – Nincs egy alzolgrandom. Hát nincs kedvem se.

Visszamentünk még egy számra. A nők meglegelték, hogy szaladgálunk, mint pók a falon, és elmentek Jamson Zugába gyalog. A kocsi úgysem igen indult volna el. Benn lélegzetállító látvány fogadott: fehér hawaii-inges csira érdeklődött a garázda dobostól, beülhetne-e a helyére egy kicsit. A zenészek rásandítottak. – Nem szakszizol te véletlen? – Lehetszégész – felelte a csira aranyosan A zenészek összenéztek. – Ez úgy játszhat az ordással, mint gyerek a csörgővel! – A csira mindenképp betelepedett a dobok közé, és gyors számba kezdett – seprűvel keverte-páholta a dobot finom csuklómunkával, és a fejét reichi-analizáltan csapta félre, amiből leginkább a fűszívás látszott, meg hogy az agyára ment a jólét. Zavartalanul mosolygott a semmibe, bibabosan ugratta a ritmust a tömören szóló blueshoz. A zenészek nem idomultak hozzá, rá se rántottak. A nagy kan dobos türelmetlenül ácsorgott mögötte. – Mit cirógatod azt a teknőt! – szölt rá. – Rit-muszban vagyok – védekezett a csira. – Verem a füledbe – mondta a fekete, és undorral elfordult.

A tenoros fia, feszült kis fekete gyerek nagy Cadillacel került elő. Beugrottunk mind a hárman. A gyerek rádólt a kormányra, és megállás nélkül átsyvített Friscón, hetven mérfölddel a forgalom sűrűjében, de olyan ügyesen, hogy észre sem vette senki. – Ezt a gyereket figyeld, pajtás! Egy arcizma nem rezdül, csak tapossa a gázt – áradozott Dean. – Akár a szöveget is nyomhatná, ha beszélni volna kedve, de nem! Bezzeg én! Ha én! Igen! Ne ereszd! Ez az! Igen! – A gyerek széles ívben bekanyarodott egy sarkon, s azon lendülettel

parkolt is Jamson Zuga előtt. Taxi állt meg mögöttünk, és aszalt fekete lelkészféle ugrott ki belőle. Egy dollárt vetett a taxisnak, és fűjdfűjdfűjd kiáltással törtetett keresztül a földszinti söntésen, majd fel a lépcsőn, és a két tenyerét emelte maga elé, amint feljutott az örömenét árasztó felső terembe, úgy esett Lámpahólyag nyakába, aki ebben az évben Jamsonnál pincérkedett, és a lengőajtó nyílásában ordította meredten a szembechapódó zenébe: – Fűjdfűjdfűjd, megjöttem! – Fekete tökmag esz-altós fűjta éppen. Dean úgy jellemezte, hogy a nagymamájával élhet, akár Tom Snark – alszik naphosz-szat, aztán fűj hajnalig –, végigfűj száz kórust is a takaró-dóig, ez az élete.

– Hiszen ez Carlo Marx! – rikoltotta bele Dean a hangzivatarka.

Lehetett volna. A nagymami csöpp kedvence lúdtalpon, karikalábon sürgött-forgott, és a pityke szemét rámeresztette közönségére (e tízszer tízes, alacsony helyiségben alig tíz-tizenkét jókedvű asztalra), és fűjta egyvégtében. Nem volt valami bonyodalmas, amit fűjt, inkább a dallamot csavarta meg egy-egy friss meglepetéssel. „Ta-tup-tader-rara. .. ta-tup-tader-rara” – hangoztatta ugrabug-rán, majd ezt csókolta bele a szaksziba: „Ta-tup-íí-da-de-dera-RUP! ta-tup-íí-da-de-dera-RUP!” S a változatot nevető megértés fogadta mindenfelől. A hangja tiszta volt, akár a Krisztus szeme, és odahozta – karhosszról fűjta bele a képünkbe. Dean lecövekelt előtte, mintha ketten lennének a világon, a fejét leszegette, két öklét egymásra ütögette, úgy ágaskodott, és verítéke, az örökös verítéke dőlt bele gyűrött gallérljába, majd utoljára a lába körül gyűlt tócsába. Galatea meg Marié már ott volt – tizenkét asztal közt is teljes öt percünkbe telt, amíg felfedeztük őket. Hú, ezek az éjszakák Friscóban, ahol a part szakad, ahol tépelődésnek, gondnak vége, s út csak visszafele visz! Lámpahólyag tálcán hordta körbe a sört, és robogásának minden mozdulata belesimult a zenébe, még az útjában álló pincérnőre is ritmusban rivallt: – Csinibaba, odébb toljad, viharzik a Lámpahólyag! – Azzal a feje fölé emelte a tálcáját, és robbant el mellette, ki a konyhába, ahol pörgött egyet a szakácsnékkal, és máris süvített vissza. A pisztonos mozdulatlanul ült egy sarokasztalnál, teli pohár előtte, hozzá sem nyúlt, csak bambult a messze semmibe, két karja lógott, keze szinte a földet seperte, lába szét, akár a körző szára. Így kornyadozott ki tudja, miféle búban, mint aki estéről estére a tüdejét kifűjja, s végül a nyugtatót a banda nyomja bele. Ködkép lehetett körülötte a forgatag. Hanem a nagymami esz-altósa, a fekete Carlo Marx fáradhatatlanul járta majomtáncát szigetelőszalaggal megragasztgatott szakszijával, és végigfűjt egyvégtében kétszáz bluest, megzavarta mind, és lankadatlan kedvére nem vetette záróra az árnyát. A közönségben az ő villamossága rezgett.



Egy órával később a Negyedik utca és a Fölsőm utca sarkán ácsorogtam Ed Fournier-val, az esz-altós Carlo Marxszal, amíg Dean a söntésből telefonált Roy Johnson-nak, hogy jöjjön értünk kocsival. Apróságokról beszélgettünk, s egyszerre lehetetlen látvány ragadta meg a figyelmünket. Dean volt persze. Meg akarta adni Roy Johnson-nak a bár címét, de nem tudta, azért mondta neki, hogy maradjon a vonalban, kiszalad, és megnézi. Ehhez zezzugosan kellett elcikáznia a hosszú söntéspultnál ingujjban hangoskodók mellett, kirontani az utca közepére, és kiböngészni az utcatáblát. Dean ekként cselekedett. Laposkúszásban suttyant ki a söntésből, majd Groucho Marx-járása álomba illő gyorsasággal hozta ki, mintha még hüvelykujjának fehér léggömbje is segítette volna, hogy ki-karikázzon onnan, majd az utca közepén megperdült néhányszor, ahogy a táblát kereste. A sötétben nem találta mindjárt, azért pörgött egy darabig a hüvelykujja körül feszült csendben – dült hajával nézhették volna papnak is, aki fél kezével fehér libát kínál. az égnek, s a másikkal önfeledten túr a nadrágjában. – Fülbemászó szólamokat fújok, s aki nem érti, annak bot a füle – magyarázta Ed Fournier. – Nédda, a barátod nem megkerült? — Figyeltük mind a ketten. Dean egyszer csak felfedezett egy utcatáblát, s a tudomásával máris rontott vissza a söntésbe. Talán lábak közt surrant el, mert aki csak megnézte volna jobban, később kapcsolt mind, és Dean már messze járt. Egy pillanattal később megjelent Roy Johnson is. Dean megint kinn termett az utcán, és szó nélkül bevágódott a kocsijába. Úton voltunk megint.

– Már ne haraguggyál, Roy – szólalt meg aztán –, mert tudom én, hogy a feleségeddel áll a parádé e végett az autózgatás végett, de minekünk hihetetlen gyorsan, három percen belül el kell jutnunk a Negyvenhatodik utca meg a Geary utca sarkára, különben minden elveszett. Hajjaj! Bizony! (Egy sor torokköszörülés következett.) Mi reggel Sallel indulunk New Yorkba, azért kérlek, hogy még ezen az utolsó éjszakán járj kezünkre az élvezkedésben.

Roy Johnson nem is haragudott, csak hajtott keresztül minden piroson bolond célunk felé. így már kora hajnalban hazakeveredett, mi meg Deannel egy Walter nevezetű színes pofa mellett horgonyoztunk le, aki rendelte az italokat, és rakatta ki a pultra elébünk, azzal, hogy „bor-spodiodi!” – ami valójában egy lötytyentés whisky, egy lötytyentés portói, majd megint egy lötytyentés whisky. – Édes burokban csúszik a rossz whisky! – erősködött.

Utána hazavitt minket még egy üveg sörre. A Howard mögött lakott egy bércaszárnyában. Felesége aludt, amikor megérkeztünk, és a lakás egyetlen villanykörteje az ő ágya fölött égett. Székre álltunk, úgy csavartuk ki a körtét, az asszony meg csak mosolygott fektében. Dean szerelte a villanyt bájolgo szempillarezgetés közepette. Az asszony vagy tizenöt évvel idősebb lehetett Walternél, de jobb természetű teremtést még nem láttam. Hosszabbítót

nyomtunk a' dugaszba az ágya fölött, s a vezetéket kihúztuk a konyhába, de ő csak mosolygott, meg se kérdezte, hol járt Walter, vagy hány az óra. Nekiültünk a sörnek meg a beszédnek a szegényes konyhában. Így köszöntött ránk a hajnal. Mikor eljött az ideje, hogy leszereljük a hosszabbítót, és visszacsavarjuk a villanykörtét az ágy fölé, az asszony akkor is csak mosolyogva figyelte a hülyés-kedésünket, egy szóval nem tiltakozott.

– Látod, pajtás – állapította meg Dean az utcán –, ilyen az igazi asszony. Se leápolás, se megrovás, se panasz. Az ura akkor jár haza, amikor akar, azt visz haza, akit akar, és addig barátkozik vele a konyhában, amíg akar. Vára a háza az ilyen embernek. – Nyomatékosan felbökött hüvelykujjával a bérkaszárnnyára, azzal megindultunk az utcán. Az élvezkedés éjszakájának vége lett. Egy járőrökcsi gyanakvón követett minket néhány sarkon. A Harmadik utcában friss fánkot vettünk egy pékségben, és a fakó, rideg utcán költöttük el Szálas, szemüveges, jól öltözött alak jött velünk szembe botladozva, egy teherautós sapkát viselő feketével. Furcsa pár volt. Az úton nagy teherautó gördült el, a fekete izgatottan mutogatott rá, és magyarázta volna, mi zajlik a lelkében ilyenkor. A szálas fehér éppen csak odapillantott, s a pénzét számolta. – Akár Gö-böly! – vihogott Dean. – Olvassa a pénzét, aggodalmaskodik, a másik meg a teherautókat hajtaná! – Néztünk utánuk jó darabig.

Lebegő szent virágok e fáradt arcok a Jazz Amerikájának hajnalán.

Ránk fért volna az alvás. Galatea Dunkelnál nem szállhattunk meg. Dean ismert egy vasúti fékezőt, valami Er-nest Bürkét, aki a szállodai szobáját apjával osztotta meg a Harmadik utcában. Valamikor jóban volt velük, de mostanában nemigen találkoztak, azt sütötte ki tehát, hogy én vegyem rá őket, hadd háljunk a szobájuk padlóján. Hajmeresztő ötlet volt. Egy reggeli büféből telefonáltam nekik. Az öreg jelentkezett. A hangja gyanakvó volt, de aztán a fia történeteiből emlékezett rám, és nagy meglepetésünkre lejött értünk a szálló csarnokába. Elkésérítő friscói szálloda volt ez is. Felmentünk, és az öreg szívélyesen rendelkezésünkre bocsátotta az ágyát. – Nekem már kelnem kell úgyis – mondta, azzal kiment a főzőfűl-kébe, és nekilátott a kávéfőzésnek, közben régi vasutas napjait mesélte. Apámra emlékeztetett, hát hallgattam. Dean azonban fogat mosott, sürgölődött, és rá se rántott az öregre, csak ilyeneket mondott: – Hát egén. – Végre elalhattunk. Reggel megjött Ernest a Nyugati Pályaaigazgatás egyik járatán teljesített szolgálatából, és elfoglalta az ágyunkat. Amíg Deannel kikászálódunk, az idősb Bürke a középkorú szerelmével való találkozásához csípte ki magát. Zöld skótygapjú-ruhát öltött, zöld skótygapjú-sapkát csapott a fejébe, és a gomblyukába virágot tűzött.

– Ezek a lángoló szívű régi friscói vasútiak lehet, hogy szegények, de mohón élnek – jegyeztem meg Deannek a klotyón. – Hálás vagyok neki, hogy befogadott minket éjszakára.

– Egén, egén – mondta rá Dean, bár meg sem hallott. Szaladt ki az utazási irodához kocsit keríteni. Az én dolgom volt közben, hogy elugorjak Galatea Dunkelhoz a csomagjainkért. Galatea a padlón ült talán azóta is, és vetette a kártyát.

– Hát Isten veled, Galatea. Reméljük, minden jóra fordul.

– Ha Ed visszatér, minden éjjel elviszem Jamson *Zugába*. Ott dühönghet kedvére. Mit gondolsz, Sal, elég neki annyi? Én nem tudom, mihez kezdjek vele.

– Mit mond a kártya?

– A pikk ász távol áll tőle. Körök környékezik. A kör dáma mindig közel áll hozzá. Látod a pikk bubit? Ez Dean. Ő se tágit Ed mellől.

– Pedig egy óra múlva indulunk New Yorkba.

– Meglásd, majd ott marad Dean valamelyik kiruccanáson.

Megengedte, hogy zuhanyozzak és megborotválkozzak, aztán még egyszer elbúcsúztam tőle. Levittem a csomagjainkat, és intettem egy iránytaxinak, amelyik éppolyan itt, mint a többi taxi, csak éppen szabott útvonalon jár, és saroktól sarokig visz tizenöt centért. Ülnek benne annyi-,an, mint a buszban, szorosabban kissé, de a beszéd meg a tréfálkozás éppakkora, mint valami tömött magánkocsiban. A Missziós utca építkezések felfordulásával, játszó gyermekesreaggel, munkából hazatérő feketékkel, porral, lármával búcsúzott, mindazzal a rezgő izgalommal, ami Amerika legfeldobottabb városát jellemzi – és búcsúzott tiszta kék ege, örökké ködös tengere, melynek éjszakai dagálya éhséggel és újabb izgalom vágyával tölt el mindenkit. Nem szívesen hagytam itt ezt a várost. Nem időztem benne többet hatvan-valahány óránál. A kerge Dean-nel azonban úgy kellett átnyargalnom a világon, hogy meg sem nézhettem, például már Sacramento felé húztuk a csíkot, Keletnek.

Vézna csira kocsijában utaztunk. Hazafelé tartott Kansasba, sötét szemüveget viselt, és roppant óvatosan vezetett. Dean „petyhüdt Ptymouth”-nak becézte a kocsiját, mert nem volt se gyorsulása, se igazi ereje. – Langyos, akár a gazdája – súgta a fülemben. Még ketten utaztak velünk – házaspár, kényes utasok, minden nagy fánál megpihentek volna. Első megállólás Sacramento tűzték ki, mikor még Denverig hátra volt az út java. A hátsó ülésen csak mi ketten ültünk Deannel. Nem is szoltunk bele a dolgukba, inkább beszélgettünk magunk közt. – Az esz-altósban az éjszaka, látod, pajtás, abban volt spiritusz! Rátalált, aztán ragaszkodott hozzá körme szakadtáig! Nem láttam ilyet, aki ennyi ideig ne eresztette volna! – Mi szerinted a spiritusz? – firtattam. – Lehetetleneket kérdezel – nevetett Dean. – Hát... Hm! Mondjuk itt a szakszis, és vele szemben ott a közönség, értem? A szakszis dolga, hogy a közönsége lelkét megszólaltassa. Fújja az első kórust, közben veri a népet szemmel, rendezzi az ötleteit, forgatja, il-legeti, aztán egyszer csak nekirugaszkodik, lesz, ami lesz. És már a sűrűjében jár, amikor egyszer csak rátalál... Mindenki felkapja a fejét, mert tudják, hogy most megvan. A szakszis meg gurítja tovább, öblöget. Az idő megáll. A szakszis tölti ki életünk üregeit hasából lökött vallomásával, beleszövi régi tételek rongyait, beleadja az ágydeszkát, mindent. Fújja a sorompóig, és fújja vissza, de annyira a lélek zugaiban motoz, hogy tudja mind a hallgatóság: nem a szólam teszi, hanem a spiritusz. .. – E szónál elakadt. De amit elmondott, beleizzadt abba is.

Aztán engem vett elő a beszélhetnék, és nyomtam olyan szaporán, ahogyan még életemben nem. Elmondtam Deannek, hogy gyerekkoromban autókázás közben azt képzeltem, sarlót kanyarítok ki az ablakon, és sarabolok vele fűt, fát, távírópóznát elsuhanóban, de még hegycsúcsokat is. – Igen! Igen! Én is álmodtam erről, csak én kaszát dugtam ki az ablakon – tódította Dean. – Azt is megmondom, miért. Nyugati vidéken jóval hosszabb szerszámmal kellett bekanyarítani a távoli hegyek forduló lábát, de közben kaszálni persze a távírópóznákat is, valahány csak ágaskodott az útfélen. Így aztán. .. látod, most megvan! ez a spiritusz!... amikor az apámmal meg egy másik topiákkal elindultunk a Larimer utcából, hogy bejárjuk Nebraskát a nagy válság idején a légycsapóinkkal, hát az volt ilyen. Hogy szedtük össze a hozzávalókat filléres áruházakban, bagóért, szűnyogháló-darabkákat, hogyan szabtuk ki, hajtottuk kettőbe, szegtük kék meg piros posztókkal, ami csak kellett, aztán megindultunk vagy ezer légycsapóval a vén tojásnak a tragacsán, és jártuk le a nebraskai tanyákat, sóztuk el öt centért darabját... Inkább megsajnálta minket azzal az öt centtel, a két rossz csavargót meg a gyereket... ahogy énekelték

akkoriban, vegyetek kevesebb kenyeret, egyetek mennyei kegyeket, meg apám is fújta naphosszat: „Halleluja, flamózők!” És ezt hallgasd meg, pajtás. Két teljes hétig flamóztunk, zötykölödtünk, árultuk a tákolt légyecsapókat, aztán egyszer csak a két rongyzsák összekapott a hasznon. De ahogy gyözködtek az útfélen, úgy ki is békültek, aztán vettek bort, elkezdték nyakalni, és ittak öt nap, öt éjszaka, én meg csak szenderegtem nyüsztíve valahol a balfenéken, míg elfogyott a bor és elúszott a pénz az utolsó centig, és ott voltunk, ahol a part szakad, a Larimer utcában. Aztán az öregemnek megint elkapták a grabancát, a bíróság előtt megint szót kellett emelnem az érdekében, hogy elvégre apa csak egy van, ha az embernek már anyja nincs, és nyolcéves fejemmel virágos nagy szónoklatot vágtam ki ott a törvény érdeklődő embereinek. Így képzelj el, Sal... – Melegünk volt, Keletnek tartottunk, re-begett bennünk az izgalom.

– Hadd mondok el zárójelben még a magamét, ami hátra van – kaptam fel a szót. – Apám kocsiában hátul az a látomásom is támadt akárhányszor, hogy fehér lovon vágtatok a kocsi mellett, és ugratok át minden akadályon, mérföldkövön, házon is... ha meg nem kerülhetem, átugratok hegyen, forgalmas útkereszteződésen, mert kerülgetni kínos volna...

– Igen! Igen! Igen! – lihegte Dean. – Én is, csak én a lábamat szedtem, nem képzeltem lovat. Nem csoda, hogy a keleti gyerek lovagol. Nem azért, hogy talán több ponyvaregényt elolvas, hanem én már tudathasadás dolgábanmesszibb jártam, és elég volt nekem a lábam, az vitt, mint a huzat, kilencvennel, árkon, bokron, tanyák sövényén, olykor hegyeken át is, de közben egy percre nem tágitottam a kocsi mellől...

Izzadva beszéltek tele egymás fejét, és meg is felejtkeztünk az előttünk ülőkről, akik ugyancsak csodálkozhattak, miket nem hallanak. Egyszer hátra is szólt a csira: – De nagyon rengetitek a bárkát! – Jogos volt a panasza, mert ahogy a spiritusz taglalásába mind jobban belemélyedtünk, úgy billegtünk ütemesen jobbra-balra, mintha ringva egyszerűbb lett volna az angyali részletek rengetegét előcsalni életünk ürgelyukanak mélyéről.

– Jaj, pajtás! – nyögte **Dean**. – Még alig fogtunk neki... De nem baj, most együtt utazunk Keletnek, Sal! Gondold meg, Denverben mi vár ránk! Látni fogjuk, ki mit ügyködik. .. Nem mintha nekünk nem többet számítana, hogy az idő meg a spiritusz ismeretében látjuk, mennyire rendjén a világ. – Aztán izzadón megkapaszkodott a karomban, és a fülembé súgta: – Nézd ezeket itt előttünk. A gondolataikat morzsolják, számolják a mérföldeket, aggodalmaskodnak, hol hajtják a fejüket éjszakai nyugalomra, mennyibe fáj a következő tankolás, milyen lesz az idő, mire odaérnek. .. Mikor odaérnének aszalódás nélkül is. De nekik kell, mert hamis gonddal, panasszal, sáptózással csalják meg az időt, és nem nyugszik a lelkük, amíg mindenfelől helyeselt és

hitelesített gondot nem találnak, sőt hozzávaló pofát, kellőképp boldogtalant, aztán a tükörbe néznek, s már pofájuk miatt is aggodalmasak. Figyeld! – „Hát én nem is tudom – majmolta őket –, de talán nem kellene itt benzint felvennünk. Nemrégiben olvastam a *Nemzeti Pet-lóreuma Figyelő-ben*, hogy ennek a fajta benzinnak nagy a takony-oktánszáma, sőt azt is hallom, hogy a megengedettnél jóval több a geci benne. Azért én nem tudom, mire véljem, de talán inkább hagyjuk. ...”

Mindig sírnak valamiért! – Oldalba bökött, hogy figyeljem, én pedig harsányan helyeseltem. Az előttünk ülők a homlokukat törölgették rémületükben, és megbánták százszor, hogy felvettek minket az utazási irodánál. Pedig meg alig indultunk el.

Sacramentóban a csira ravaszul kivett egy szállodai szobát, és hívott Deant meg engemet, hogy igyunk fönn valamit. A házaspár rokonoknál szállt. Dean mindent megpróbált, hogy pénzt csaljon ki a csirából. Kínos multság volt. A csira szépen elkezdte mondani, mennyire örül, hogy mivelünk jöhetett, mert ő szereti az ilyen jóképű fiatalembereket, és akár hisszük, akár nem, de ő nem szalad nők után, és Friscóban is férfival volt kapcsolata, méghozzá ő volt a kapcsolatban a férfi, a másik a nő. Dean buzgón bólogatott, és elhalmozta szakszerű kérdésekkel, a csira pedig Dean személyes véleményére volt k'váncsi. Dean figyelmeztette ugyan, hogy kora ifjúságában felhajtással foglalkozott, de mikor a csira egyre szí-vóskodott, megkérdezte tőle kereken, mennyi pénzt szán rá. Én kinn voltam a fürdőszobában, és már csak azt láttam, hogy csira elkedvetlenedett, ha éppen gyanakvóvá nem vált Dean iránt, és a cselekmény színhelyét egyszerre Denverbe helyezte volna át, közben a pénzték számolta, és aztán is többször megtapintotta a tárcáját. Dean széttárta a karját. – Látod, pajtás, kár ezekkel kísérletezni. Ha felkínálsz nekik nyíltan, amire céloznak, mindjárt begazolnak. – Hanem annyira mégis összebarátkoztunk a csirával, hogy átengedte a Plymouth vezetését, s az utazás irama mindjárt megugrott.

Hajnaltól elindultunk Sacramentóból, és délre már a nevadai pusztaságot jártuk. Odáig nagy hajrával keltünk át a Sierrákon, akkorával, hogy a csira meg a kényes házaspár egymás kezét szorongatta a hátsó ülésen. Mi ültünk elöl, miénk volt a világ. Dean a régi volt ismét. A boldogságához nem kellett több, mint egy'kerék a kezébe, négy meg az útra. Azt szemléltette, milyen rosszul vezet Göboly Lee. – Valahányszor akkora teherkocsi közeledett, mint az ott, ni, Göbölynek percekbe tellett, amíg meglátta, mivelhogy nem lát, érted? Az a baja, hogy vak! – Vaksin pillogott, és a szemét dörzsölte, hátha nem értem. – Hiába mondom neki, „Te, vigyázz, Göböly, teherautó”, néz maga elé és motyog: „Parancsolsz?” – „Teherautó!”, bögöm a fülébe, de ő csak megy neki, és az utolsó pillanatban. .. – s vitte neki a Plymouth-t a

szemből jövő teherautónak, egy pillanatig ténfergett előtte, míg a vezetőjének szeme elfelhősödött, és hátul az utasaink dermedten szívták a fogukat, majd akkor, egy perccel az összeütközés előtt elrántotta a kormányt. – Tessék, ez az. így vezet Gőböly. – Énnekem nem volt ijedezni valóm, ismertem Deant, hanem a hátul ülők szava a torkukon akadt. Talán tiltakozni is féltek, mert ki tudja, gondolhatták, nem megvadítják-e ezt az eszelőst végképp. Dean pedig tépett a pusztaságban, s oktatott minket, hogyan nem szabad vezetni, hogyan hajszolta meg az apja a tragacsait, hogyan kanyarodnak a versenyzők, és hogyan bicsaklanak meg a vasárnapi vezetők mindjárt a kanyarulat elején, aztán hogyan kapkodnak, mire egyenesbe rántják a kocsijukat. Forró délután volt, perzselt a nap. Reno, Battle Mountain, Elko meg a többi város egymás után maradt el a neyadai út mentén. Alkonyaira a sós mocsarakat jártuk, és Salt Lake City milliom fénye fenn is, lenn is ragyogott a szemhatár hajlatán túl, száz mérföldre, délibábosan. Megjegyeztem Deannek, hogy íme, ami minket a világon összeköt, az láthatatlan, és bizonyosággal a sós tavakba vesző telefonpóznák sorát mutattam. Dean bagyulája már koszosan lengett, de az arcán másvilági megértés derengett fel. – Milyen igaz, pajtás! Istenem, igen! – Azzal megállította a kocsit, és elájult. Mire odafordultam, már beborult a sarokba, és aludt. Jobbik kezének támasztotta a fejét, a rosszabbik megmaradt illemtudóan az égnek szegve.

A hátul utazók megkönnyebbülten sóhajtottak. Zendü-lés fojtott hangjait hallottam. – Nem bízhatjuk az életünket háborodottra! Ezt frissen szalajthatták a tébolydából!

Hátrafordultam, úgy védelmeztem: – Nem háborodott, csak egy kicsit pihennie kell. Nála jobb vezetőt alig találnának.

– Nem bírom! – sápítózott az asszony. Hátradőltem az ülésen, végignéztem a sivatagi napáldozat színjátékát, és vártam, hogy Dean, a Lökött Angyal életmagra kap. Dombtetőn álltunk, és ráláttunk Salt Laké City rendezett lámpasoraira. Dean végül annak a városnak esti ragyogására nyitotta a szemét, amelyikben a napvilágot látta meg, évekkel ezelőtt, névtelenül és csajtosan.

– Sal! Sal! Nézd, ott születtem! Gondold meg, mit változtunk azóta, mikor az ember minden évessel változik! Mit megettünk azóta! Jih! Nézd! Nézd! – Olyan izgatott lett, hogy én is elsírtam magamat. A házaspár ragaszkodott hozzá, hogy innen már ők vezetnek Denverig. Jól van, legyen meg a kedvetek, gondoltuk, azzal helyet cseréltünk, és beszélgettünk egymás közt. Reggelre azonban annyira elfáradtak, hogy megint Dean vezetett tovább Craigtól a coloradói pusztaság keleti felén. Hajnalig kúsztunk óvatosan az Eper-hágón át Utah-ban, és rengeteg időt veszítettünk. Hárman aludni tértek hátul, Dean pedig lóhalálában megindult az égi Gibraltar felhőkbe burkolózó kapuján a Berthoud-szoros száz mérföldre magasodó, sziklafalának. Majd éppúgy, mint

Tehachapinál, megállította a motort, és gurult, mégis elhagyott mindenkit, mert igazodott a lejtés iramához. Egyszer csak a forró denveri síkság terült a szemünk elé, és Dean megint itthon volt.

Útitársaink a megkönnyebbülés hülye sóhajaival tettek ki minket a Huszonhetedik utca meg a Szövetségi Palota sarkán. Viharvert bőröndjeink megint egyszer a járdán tornyosultak – hiába, mi még nem érkeztünk meg. Viszont az út az élet.



Másképp láthattunk a dolgunknak Denverben most, mint 1947-ben. Akár utazási irodánál nyomban kocsit foghattunk volna, hogy induljunk tovább, akár elidőzhettünk néhány napos élvezkedés céljából, vagy hogy Dean apját felkutassuk.

Törődöttek és koszosak voltunk mind a ketten. Az étterem klotyójában a kétfaros pössentő egyik felénél elhagytam a hugyozást, elálltam a mosdó felé igyekvő Dean útját, aztán a másik felén erisztettem tovább. – Ezt csináld utánam – biztattam.

– Jól van, pajtás – mondta rá, míg a kezét mosta –, nagy vagy, de majd akkor nézd meg magadat, ha megöregszel, és ülsz a parkban, és nem bírsz a hólyagoddal.

– Hogyhogy megöregszem! – csattantam fel. – Nem sokkal vagyok öregebb tenálad!

– Nem arról van a szó, pajtás.

– Nem ám – mondom. – Mindig a korommal vagy elfoglalva. Ha megöregszek se csirának öregszek meg, mint ez az öreg csira, úgyhogy szállj le a hólyagomról! – Visz-szamentünk az étterembe. A pincérnő éppen akkor tette le az asztalunkra a hirtelensüttlal rakott kenyeret. Dean máskor, mint a farkas, úgy ugrott volna neki. – Azért mondom, szálljál le rólam – tettem hozzá, hogy a mérgeket kiadjam. S egyszerre azt láttam, hogy Dean szeme megtelik könnyel, majd felkel, otthagyja az ebédjét, és kimegy. Az is megfordult a fejemben, hátha soha vissza nem jön, de felháborodásomban nem is bántam volna. S a megbolydult indulataimat mind Deanre döntöttem volna. Hanem otthagytam ebédjének látványa elsomorított. Talán az asztalnál mégsem kellett volna ilyen hervasztó szöveggel előhozakodni... Mikor enni annyira szeret... Soha ételt ott nem hagyna... Ugyan már. Legalább megtanulja a leckét.

Dean öt percig ácsorgott kinn az étterem előtt, aztán visszajött, és leült. – Na – mondom –, kimentél a fogadat csikorgatni? Vagy az agghúgyhurutomról gyártottál újabb aranyköpéseket?

Dean a fejét rázta. – Nem, nem, pajtás. Ha tudni akarod, hát...

– Ki vele – biztattam, és fel sem néztem a tányéromból. Te vadállat, szídtam magam közben.

– Sírtam – mondta Dean.

– Ne vacakolj már. Nem sírsz te sose.

– Honnan tudod? Miért ne sírnék?

– Nem kér neked a sírásból se szíved, se szemed. – De mintha minden éles szavammal magamba metszettem volna. S mintha minden vádtól most szabadultam volna, amit csak életemben a bátyám fejére gyűjtöttem. Micsoda aljas pszichológiaiak borultak ki itt!

– Nem, pajtás. Sírtam – ingatta a fejét.

– Ne már. Ha megmaradsz itt ültödben, meg is puk-kadsz, azért keltél fel.

– Pedig ha hittél nekem valaha, Sal, most is hihetnél. – Tudtam, hogy igazat beszél, mégis, amikor ránéztem, nem jól állt a szemem se. A rossz májamba hallgattam. Akkor már tudtam, hogy nincs igazam.

– Ejnye, pajtás, ne haragudj. Így még sosem bántam veled. Ismersz, tudod, hogy szoros barátság senkihez nem fűz már. .. Ha fűzne, nem tudom, mihez kezdenék vele. Mint a játék pénzt, úgy szorongatom a markomba a baráti érzelmeimet, és nem tudom, kire tegyem. Verjük ki a fejünkéből. – A szent széltoló végre nekifogott az evésnek. – Nem tehetek róla! Nem tehetek róla! – bizonykodtam. – Semmiről nem tehetek ezen a tetves világon, érted? Semmi közöm hozzá, de ne is legyen!

– Helyes, pajtás. Jól van, pajtás. De emlékezz a szavamra, hogy a sírás igaz.

– Tudom. Elhiszem. – A szomorú délutánnak ez lett a vége. Estére újabb bonyodalmak támadtak, amikor beköltöztünk Deannel Tahóékhoz.

Szomszédaim voltak két hete még, denveri magányosságomban. A kardos asszony farmernadrágban vezette a szénnel megrakott teherautókat föl a téli hegyekbe, hogy négy gyerekéről gondoskodhasson, mert az ura évekkel ezelőtt elhagyta, amikor még lakókocsin járták az országot. Indianától LA-ig jutottak el, majd a boldog idők után, út menti kocsmákban töltött sörös, asztaldörgetős, gitárpönögető vasárnapok után a horgas paraszt ura fogta, és eltűnt, nem került elő azóta sem. A gyerekek aranyosak voltak. A legidősebb fiú fenn táborozott a hegyek közt azon nyáron, a tizenhárom éves leány verseket írt, virágot szedett a mezőn, és hollywoodi filmszínésznőnek készült. Janetnek hívták. Az apró Jimmy ott ült az esti tábortűznél, és a kulumlíját követelte, mikor még meg sem sült, az apró Lucy pedig szelídített tücsköt, bogarat, békagyíkot, amit csak foghatott. Nevet akasztott rájuk, és hajlékot adott nekik. Négy kutyát is tartottak. Így éltek faragatlan boldogságukban az újtelepi utcácskában, és a tisztességes szomszédok a nyelvüket rajtuk köszörülték, mivel az asz-szonyt elhagyta az ura, és kardalészába állt az udvaruk. Este Denver fényei úgy terültek szét alattuk, mint valami csillámos: szoknya, mert a házuk a nyugati oldalban állt, ahonnan már a lábát ereszti a hegy a síkságra, mert ősidőkben idáig terjenghetett a Mississippi tengere és az

Evans, Pike és Longs-féle szigeteknek is erre mosott ke-rekded ülést. Dean izzadságos örömmámorban úszott Ta-hóék láttán. Kivált Janet tetszett neki,

bár figyelmeztettem, hogy hozzá ne nyúljon. Talán fölöslegesen. Az asz-szony nagy férfifaló volt, és mindjárt szemet vetett Dean-re, csakhogy szégyellőssége nem engedte a szégyellős Deanhez férni. Azt hajtogatta egyre, mennyire hasonlít Dean a férjéhez. – Akár őt látnám! Veszett egy ember volt az is!

A találkozásból harsogó sörözések, zajos vacsorák és rá-dióbömböltetések lettek a rendetlen kis nappaliban. A bonyodalmak úgy rajzottak körülöttünk, akár a molylepkék. Frankié, mert így szólították az asszonyt székében, végre elszánakozott, hogy vesz egy használt kocsit. Evek óta fenyegette vele a környezetét, s már sikerült is rá félretennie néhány dollárt. Dean nyomban magára vállalta a választás és az alku gondját, mert persze az járt az eszében, hogy délutánonként megint szedi fel majd a gimnazista lányokat, és viszi fel a hegyekbe. Szegény jámbor Frankié kapott az ajánlkozáson, csak amikor ott álltak az autótelepen az eladóval, akkor szállt inába a bátorsága, és nem mert megválni a pénztől. Dean ott az Alameda Boulevar-don leroskadt a porba, és két öklével verte a fejét. – Százért az életben különbet nem kapsz! – Fogadkozott, hogy Frankie-hez többet nem szól, és káromkodott, amíg bele nem vörösödött. Már hajtott volna el a kocsival, akár megvette Frankié, akár nem. – A tahó csak tahó marad, nincs segítség! Ha szaván fogják, megbokrosodik, aztán megbénul, mert attól irtózik a legjobban, amit szeretne! Apámra ismerek valahányban!

Aznap este megint elfogta az izgalom, mert unokabátyjával, Sam Bradyvel kellett találkozunk egy kocsmában. Fehér pólóinget húzott, és ragyogott a boldogságtól. – Figyelj ide, Sal. Szeretnék egyet s mást elmondani Samról. Ha nem tudnád, Sam nekem vér szerinti bátyám.

– Erről jut eszembe, apádat kerested-e?

– Délután, pajtás, benéztem Jiggs csapszékébe. Az öreg valamikor ott töltögette össze félnótásan a maradék söröket, amíg a tulaj ki nem penderítette. Hát ott nem volt. Aztán benéztem egy régi borbélyhoz a Windsor mellett. Semmi. De egy öreg szivar azt magyarázta, hogy dolgozik, képzeld, méghozzá a *Boston and Aíaine-nél* kram-pácsol vagy kubikol vagy mit, Új-Angliában! Persze az ilyenek mind nagy rablómesékkal etetik az embert. De ezt hallgasd meg! Gyerekkoromban az én első unokatestvérem, Sam Brady volt az eszményképem. Whiskyt csempészett a hegyekből, és egyszer összeverekedett a bátyjával, s a család sikoltozó asszonyainak szeme láttára két óra hosszat csépeltek egymást. Egy ágyban is háltunk. A család egyetlen férfi tagja volt, akitől szeretetet kaptam. Hát ma este hét év múltán először találkozom vele. Éppen most jött meg Missouriból.

– Hát aztán?

– Nincs tovább. Csak tudni akarom, mi történt azóta a családban, mert ne feledd, pajtás, hogy én ragaszkodók a családomhoz! De leginkább gyermekségem felől szednék ki mindenfélét Samből, mert én emlékezni akarok, érted, emlékezni! – Soha nem láttam Deant ilyen lobogó várakozásban. Amíg a kocsmában ácsorogtunk, a város vagányainak ifjabb eresztésével ismerkedett, puhatolta az új bandákat, a felhajtást, az új fejleményeket. Marylou felől érdeklődött, aki nemrégiben megfordult Denverben. – Fiatal koromban, amikor idejártam a sarokra aprópénzt csenegetni az újságárustól, hogy rendelhessek a kocsmában marhapörköltet márvány szafttal, az a rossz arcú hordár, akit ott látsz, kinn a sarkon, akkoriban csakis gyilkosságokat forgatott a fejében. Egyik verekedéstől a másikig élt, még emlekszek a sebhelyeire is! Hát ez az ürge utójára megtisztult, megérett itt a sarkon az álldigálásban, annyira, hogy ma már türelmes, kezes, mindenkéhez van egy jó szava. Hasznos itt álltában, akár a tűzoltócsap. Látod, hogy vannak újságok igenis?

Majd megérkezett a szívós, göndör hajú, kérges kezű Sam. Dean hódolattal állt meg előtte. – Nem – jelentette ki Sam Brady –, én nem iszok már régen.

– Látod? – suttogta Dean a fülembe. – Nem iszik már! Pedig ő volt a város legveszedelmesebb szeszcsempésze! Ezt add össze! Megtért, már a telefonon tudatta. Ilyen ember az én ifjúságom halványa! – Sam Brady viszont gyanakvóan méregette unokaöccsét. Beültetett minket a szitáló, farú furgonjába, és amíg tett velünk egy kört a városban, kifejtette Deannel kapcsolatos nézetét.

– Ide hallgass, Dean, te nekem mesélhetsz. Ma este csak azért találkoztam veled, mert egy papírt alá akarok veled íratni a család számára. Apáddal is megszakítottuk a kapcsolatot. Tudni nem akarunk róla. De felőled sem, ha már erről van szó.

Ránéztem Deanre. Álla leesett, tekintete elsötétült. – Egén, egén – kattogta lélektelenül.

Unokabátyja jó darabig furikázott minket, és fizetett még jegeskávét is. Dean nekibátorodott, és elhalmozta kérdéseivel. Unokabátyja válaszolgatott, és Deant már-már kiverte a boldog izgalom veritéke. Vajon merre tekereg mihaszna szülőapja most? Sam Brady az Alameda Boulevard meg a Federal utca sarkán, mutatványos-sor fakó fényei alatt tett ki minket. Megbeszélte még Deannel a másnap délutáni aláírást, azzal elporzott.

Sajnálkozásomat nyilvánítottam, hogy neki már senki nem hisz e kerek világon. – De ne felejtsd, hogy én hiszek, és a tegnap délutáni csúnya jelenetet végtelenül fájjalom.

– Jól van, pajtás, el van boronálva – mondta rá Dean, azzal nekivágtunk a mutatványosoknak. Volt ott körhinta, óriáskerék, szerencsekerék, fűrészporrall

felhintett sátor és a denveri farmernadrágos tömeg. A sípládák nyekergé-seporosán áradt a csillagos égnek. Deanen is fakult farmer lötyögött, és fehér pólóingében ismét denveri vagány volt. Beleillett a motoros gyerekek bukósisakos, porellen-zős, bajuszos, rézpitykés rendjébe, akik hátul, a sátor mélyén, a feszítőkötelek alján szorongatták a farmernadrágos, virághímes ingű szendéket. Mexikói lányok is kerültek szép számmal. Az egyik, méteresnél nem nagyobb, bámulatosán szép arcú, formás kis törpe, ezzel fordult a barátnőjéhez: – Hívjuk föl Gomezt, apafej, aztán húzzuk el a szennyest. – Dean lába földbe gyökerezett, mintha az éjszaka sötétjében tagló sújtotta volna. – Imádom, pajtás, imádom! De hogy imádom! – Követnünk kellett őket jó darabon. A csöppség végül átkelt az autóúton, hogy a motelből telefonál, Dean pedig úgy tett, mintha a telefonkönyvben keresgélne buzgón, holott csak a csöppségre fáj a foga. Én a barátnőjét vettem volna munkába, de leráztak. Gomez megérkezett rozoga teherautóján és vitte őket. Dean az út közepén állt, és a szívét markolászta. – Jaj, pajtás, megdöglök. ..

– Miért a ménkéért nem nyitottad ki a szádat?

– Nem tudtam, nem tudom. .. – Utóbb úgy döntöttünk, hogy sört veszünk, felmegyünk a tahó Frankié-ékhez, és lemezeket hallgatunk. Nagy szatyor konzervsörrel stopoltunk az úton.

Janetnél, Frankié tizenhárom éves kislányánál bajosabbat nem láttam. Alighanem veszedelmes nőnek készült. Magyarázkodása hosszú, finom, elvékonyodó ujjával máris olyan érzéki volt, akár Kleopátra nílusi tánca. Dean a szoba legtávolibb sarkában telepedett meg, onnan verte szemmel. – Igen, igen, igen – ennyit mondott csak. Janet pedig jól tudta máris, ki lakik benne, mert hozzám fordult védelemért. Nyár elején sokat beszélgettünk könyvekről, és más mindenféléről, amik érdekelték.

Azon az estén semmi nem történt. Nyugovóra tértünk simán. A pokol másnap szabadult el. Délután bementünk a városba az ügyeinket intézni, s hogy megnézzük, van-e New Yorkba tartó kocsis az utazási iroda előtt. Hazafelé Dean besétált egy sportszerboltba a Broadwayn, fogott egy labdát a pultról, és a tenyerén táncoltatva kísétált vele. Senki nem lett rá figyelmes. Az ilyesmire nem lesz figyelmes senki. Álmos, fülledt délután volt. Adogattunk egymásnak hazafelé. – Meglátod, holnap lesz fuvar.

Egy barátném nagy üveg whiskyvel lepott meg, otthon Frankie-éknál azt kezdtük iszogatni. A kertvégi kukoricáson túl szemrevaló csitri lakott, Dean próbált vele kikezdeni, amióta megérkeztünk. Ebből lett a baj, mert folyton kavicsal dobálta az ablakát, és megijesztette. Amíg a whiskyt szopogattuk a nappali szoba kutyákkal és játékokkal teljes rendetlenségében, a lassan folydogáló beszélgetés közben Dean került-fordult, kicsusszant a hátsó konyhaajtón kavicsot hajigálni, és füttyörészni. Janet is kikinézett utána. Hanem Dean egyszer csak holtápadtan rontott vissza. – Baj van, öcsém. A portékának az anyja puskával keres. Gimnazistákat is összeszedett az útról, azokat uszítja rám.

– Netene! Aztán hol vannak?

– A kukicás végében, öcsém. – Deannek már a nyelve alig forgott. Együtt lopakodtunk át a kukoricáson. A holdfényben gyülekező csoportot láttam a dűlőúton.

– Jönnek! – harsant a fülemben.

– Álljunk meg egy szóra – mondom. – Mivel szolgálhatok?

A dühödt anya hatalmas vadászfegyvert ringatott a karján. – Az a mocsok barátja magának idejár abajgatni bennünket! Hát én nem az az asszony vagyok, hallja, aki rendőr után futkozik, hanem ha még egyszer meglátom itt, keresztüllövöm! – A gimnazisták ökölbe szorult kézzel, ádázul álltak körül. Én sem nagyon tudtam részegségemben, mibe keveredek, de talán azzal csillapítottam őket éppen. – Többet nem tetszenek abajgatva lenni – ígértem.

– Rajta lesz a szemem a gyereken. Elvégre öcsém. Tessék nyugodt lenni. Tessék azt a puskát eltenni.

– Csak még egyszer meglássam! – fogadkozott az asz-szony. – Ha az uram hazajön, az majd beszél a maguk fejével!

– Nem lesz szükséges, mert én az öcsémet ráncba szedem. Ne tessék nyugtalanzkodni. – Dean csendesen káromkodott mögöttem. A csitri a hálószobája ablakából lesett. Ismertem ezeket a népeket még a nyár elejéről,

meg is bíztak bennem valamennyire. Karon ragadtam Deant, úgy vezettem vissza a holdfényes kukoricáson át.

– Juhé! – rikkantotta. – De bekáfolok az éjszaka!

– Visszatelepedtünk Frankié meg a gyerekek körébe. Dean egyszer csak megelégette azt a lemezt, amelyet a kis Janet forgatott, és kettébe törte a térdén. Hegyi furkók dala volt. Hanem volt Janetnek egy korai Dizzy Gillespie-lemeze is, azt nagyon szerette Dean: a „Congo blues”-t. Max West dobolt rajta. Janet tőlem kapta még régebben, azért most, hogy sírt, vigasztalásul biztattam, hogy azt törje szét Dean fején. Janet szót fogadott. Dean rábámult, aztán észhez tért. Nevettük valamennyien. Szent volt a béke. Majd Frankié mama vette a fejébe, hogy út menti kocsmákban inna sört. – Gyerünk! – kapott fel Dean. –

Látod, a szentségit, ha megveszed azt a kocsit kedden, akkor most nem kell kutyagolnunk!

– De ha énnekem nem tetszett az a rohadt kocsi! – vágott vissza Frankié. Szó szót követett, a gyerekek sírni kezdtek. Molyirtóba csomagolt sűrű örökkévalóság telepedett az elkészerítő nappali barna falaira, rózsaszín lámpájára, izgatott arcaira. A rémült kis Jimmyt lefektettem a hencserre, és hozzányaláboltam az egyik kutyát. Frankié nehezen forgó nyelvvel hívott taxit, s amíg vártunk, engem kértek a telefonhoz. A barátném volt. Ennek a középkorú unokabátyjával is hogy jártam! Aznap délután levelet eresztettem meg Göböly Lee-nek Mexikó Citybe, mert ott időzött mostanában, és beszámoltam neki újabb kalandjainkról meg a denveri szállásunkról, végül hozzábiggyesztettem: „Aztán van egy barátném, aki whiskyket, vacsorákat és pénzt szolgáltat.” Ezt a levelet nyomtam a kezébe bolond fejjel a középkorú bátyjának, hogy ugyan tegye postára, sült csirkével való megtraktálásom után nyomban. Persze felgőzölte a borítékot, és elolvasta a levelet, diadalmasan bizonyítván hűgának, hogy szélhámós vagyok. Ezután telefonált az én barátném, és sírva tudatta, hogy többé látni nem akar. Majd a diadalittas bátyja vette át a kagylót, és legazemberezett. Amíg a taxi dudált odakinn, a gyerekek sírtak, a kutyák ugattak, és Dean Frankie-vel táncolt, én sem voltam rest, és teljes szókincesem bevetésével elkerítettem ökelmét, sőt képzeletem új szóvirágokat is hányt. Majd részeg indulatomban minden retyerutyájukat elküldtem melegebb éghajlatra, azzal lecsaptam a kagylót, és rohantam berúgni istenigazában.

Egymás hegyen-hátán kászálódtunk ki a kocsiból, berontottunk az országúti fogadóba, és sört rendeltünk. Hegyi bunkók tanyája volt ez a hegyek lábánál. Közönsége zavarosabb volt nálunknál is. A söntésben vadul rángatózó alak ugrott Dean nyakába, és a képébe zihálta nyomorékkörömét. Pusztult a világ megint. Dean megbokrosodott, kiugrott az ajtón, és mindjárt a

behajtóról ellopott egy kocsit, megsétáltatta lenn Denverben, majd egy új, sokkal jobb képű kocsival tért vissza. A söntés vendégei egyszer csak mind az ajtóra tekintettek. Láttam, hogy a benyomuló rendőrség mögött a behajtón kíváncsiak tolonganak a járőr-kocsik fényszórói közt, és az autólopást tárgyalják. – Egymás után lopják ma a kocsikat – magyarázta az egyik rendőr. Dean mögötte állt, és megértően hallgatta. – Hát-egenhátegenhátegen. – A rendőrök kimentek ellenőrizni a rendszám-táblákat, Dean meg összekapaszkodott a szerencsétlen rángó nyomorékkal. Épp aznap nősült, a menyasz-szonya várta valahol, ő meg még egyszer be akart rúgni magának. – Ilyen szivart nem láttatok, pajtás! – áradozott Dean. – Ide figyeljete, Sal, Frankié! Kimegyek, megdurantok egy belevaló kocsit, és megkocsikáztatlak benneteket Tonyval (újdotsült barátjával)! Teszünk egy nagy kört a hegyekben! – s kirontott. Szinte azon pillanatban rontott be egy rendőr, és elújságolta, hogy a városból ellopott kocsi itt áll a behajtóban. Az emberek csoportokban tárgyalták a fejleményeket. Az ablakból láttam, hogy Dean beugrik a legközelebbi kocsiba, és elsüvölt. Senki nem neszeit fel rá. Néhány pillanattal később vadonatúj sportkocsival jelent meg. – Ezt nézd meg! – súgta a fülembe dicsekvőn. – Kiállítási darab! A másik igen köhögött. Lenn hagytam az útelágazásnál, mert az egyik majorház előtt ezt találtam. Körbe is zavartam mindjárt Denverben. Gyere, pajtás, megkocsikáztatlak benneteket! – Régi denveri életének keserősége és örülete szikrázott a szeméből. Arca eltorzult, izzadt és vöröslött.

– Engemet nem fűzöl meg orgazdálkodásra, hallod.

– Ne okoskodjál, pajtás! Nem is baj, majd Tony eljön velem, igaz, bámulatos barátom? – Tony pedig, a forgó szemű, hüledező, düledező szent ráborult Deanre, mert egyszerre rosszul lett, majd a csöppnyi egészséges ösztöne megálljt parancsolt – feldobta két kezét az égnek, és rémülten fintorogva hátrált. Dean izzadón, leszegett fejjel állt előtte, majd sarkon fordult, kiszaladt, beült a sportkocsijába, és eltűnt. Frankie-vel találtunk egy taxit, és úgy döntöttünk, hogy hazamegyünk. Amint a taxi végig-zötyögött velünk a szuroksötét Alameda Boulevardon, amerre nemrégiben, a kora nyári hónapokban annyit csatangoltam nyögve, dudorászva, és faltam a holdvilágot, és facsartam szívem keserű levét a fakó aszfaltra csöppcn-ként, Dean egyszerre ránk mászott hátulról a lopott sportkocsiján, és dudálva nagy fékcsikorgással szorított le bennünket az útról. A taxis elfehéredett.

– Az egyik barátom – nyugtattam meg. Dean meg is unt bennünket, kilencven mérföldes sebességgel elébünk <SUB>t</SUB> rúgtatott, és kipufogó gőzével vegyített éles port vert a szemünk közé. Majd befordult Frankié utcájába, megállt a háza előtt, de megint meggondolta, és amint kiszálltunk a taxiból, és fizettünk, ő visszakanyarodott a városnak. Néhány



percig aggodalmasan tanakodtunk kinn a sötét udvaron, de már addigra újabb kocsival jelent meg, egy ütött-kopott kétajtóssal, megállt nagy porfellelgeben, kikászálódott belőle, egyenest bement a ház hálószobájába, és részegen leromlott az ágyon. Mi pedig ott álltunk küszöbünkön a lopott autóval.

Fel kellett verni Deant, mert én nem tudtam elindítani a kocsit, hogy valahol jó messze állítsuk le. Dean egy szál gályában kikászálódott az ágyból, beszállt velem a kocsiba, és a gyerekek viháncolása közepette megindult. Az utcánk végében beleugratott a szálas lucerna közé. Bukdácsolt benne, brom-bi-bomm, amíg a kocsiból ki nem fogyott a szusz, és meg nem állapodott egy nagy nyárfa tövében a régi malomnál. – Nincs tovább – jelentette Dean, azzal kiszállt, és megindult vissza a fél mérföldnyi úton, gályában, holdvilágnál. Nyugovóra tértünk, már ahogy. Denverben teljes volt a felfordulás, a barátném, a kocsik, a gyerekek, szegény Frankié – a nappaliban söröskonzerveken gázoltam, amíg bejutottam az ágyba. Tücsökcirpe-lés tartott ébren még egy darabig. Másfelől láttam én a csillagokat Wyomingban, mert innen Nyugatról akkorák voltak, mint a tűzkerekek, és oly magányosak, akár a Dharma Hercege, aki a Göncölszekér hat ökre közt keresi atyái elveszett ligetét, s nézi, nem azt tapossák-e éppen. Az ökrök pedig forgatják az éjszakát. Még jóval napkelte előtt rőt fény derengett fel Nyugat-Kansas iránt a kopár, ordasvörös síkon, és a denveri madarak danájukba fogtak.

Csúnya émelygésre ébredtünk. Dean mindjárt azzal kezdte, hogy indult a kukoricásba megnézni az autót, hátha eljuthatnánk vele Keletnek. Hiába tiltakoztam, ment. Holt-sápadtan tért vissza hamarosan. – Dekásé az a kocsi, pajtás, és a városban minden őrszobán megvan az ujjlenyomatom abból az esztendőből, amikor ötszáz kocsit loptam el. Pedig látod, nem vezet gonosz szándék, csak kocsikázni szeretek. Ha egyszer rajtam a mehetnék! De most, ha nem tisztulunk innen rögtön, börtönbe kerülünk mind a ketten.

– Milyen igazad van! – sóhajtottam, és lóhalálában ösz-szekaptuk a holminkat. A nyakkendőnk félre, az ingünk szárnya ki. Így búcsúztunk sebtében kicsiny családunktól és iszkoltunk a senki földjének, az útnak. Janet sírt, hogy megyünk – ha azért sírt –, Frankiét tapintatos volt, meg is csókoltam, úgy kértem bocsánatot.

– Hőbörödött – jellemezte Deant búcsúzóul. – Szakasztott a férjem. Amelyik megszökött. Nem bánám, ha Mickey nem órá ütne. Elharapózott a világon a bolondság.

Elbúcsúztam a szendergő kis Jimmytól és Lucyától, aki az idomított bogarát szorongatta most is. Másodperceken belül már lódultunk is nyomorult poggyászsunkkal a hús vasárnapi hajnalnak, és egyre vártuk, hogy a járőr kocsi jelenik meg a kanyarban, és lerohan.

– Ha a vadászpuskás asszonynak fülébe jut a kocsilopás híre, megnézhetjük magunkat – jósolta Dean. – Taxit kell kerítenünk. Akkor megmenekültünk. – Már fölvertük volna az egyik gazdát, hogy telefonálhassunk, de a kutyája elzavart bennünket. A veszély pillanatról pillanatra nőtt, mert a lerobbant kétajtóst bármikor megtalálhatta valami vidéki korán kelő. Egy aranyos néni aztán beengedett minket, és be is szólunk a denveri taxiállomásra, hogy küldjenek kocsit, de csak nem akart megérkezni. Nekivágtunk az útnak gyalog. A kóválygó kora reggeli forgalomban minden kocsi járőr kocsinak tetszett. Majd jött is villogva. No, gondoltam, vége az aranszabadságnak, a lánc sír a fülembe évekig, de a villogós kocsi a taxinknak bizonyult. Egyenesben voltunk. Az utazási irodában óriási ajánlat várt bennünket. Valakinek a 47-es Cadillacjét kellett hazavezetni Chicagóba. Tulajdonosa Mexikóból hozta fel benne a családját, de itt belefáradt a vezetésbe, és vonatra szállt volna. Csak a papírjaimat nézte meg, biztosítékot nem is kért, rendben volt minden. Semmi oka az aggodalomra, bizonykodtam, Deanre meg rávicsorodtam: – Nem rendezel ingyencirkuszt ezzel a kocsival! – Dean majd kibújt a bőréből a Cadillac láttán. A tulajdonosnak még egy óra kellett az ügyei intézésére, azért leheveredtünk a templom tövében a gyepre, ahol

1947-ben üldögéltem a tarháló csavargók között, miután Rita Bettencourt-t hazakísértem. Ott, arccal a madárdalnak el is. nyomott az izgalomra következő fáradtság.

Zsongított az orgonaszó is. Dean azonban nyakába vette a várost, egy étteremben megfűzte a pincérnő agyát, hogy délután megkocsikáztatja a Cadillacjében, majd jött loholva az örömhírrrel. Mindjárt meglevevénedtem az új bonyodalom hallatán.

Amint a tulaj visszatért, Dean nyomban „elment benzinért”, és az utazási irodás hapsi engem faggatott: – Mikor jön ez vissza? Az utasaik már várnak! – És rámutatott két ír gyerekre, a Keleti Jezsuita Iskola diákjaira. Ott üldögéltek az egyik padon a csomagjaikkal.

— Tankolni kell. Mindjárt visszajön — mondtam határozottan, azzal kiálltam a sarokra figyelni, hogy bőgeti Dean a motort, amíg a pincérnő fenn öltözik szállodai szobájában – még láttam is, hogyan tollázkodik a tükre előtt, hogyan igazgatja a selyemharisnyáját, és nem bántam volna, ha Dean engem is bevesz a buliba. Jött is aztán a pincérnő, és ugrott be a Cadillacbe. Visszasétáltam, hogy megnyugtassam a hapsit meg a kedves utasokat. Az utazási iroda ajtajából egy villanásnyi ideig láttam, amint a Cadillac átvág a Cleveland téren, és a pólóingos Dean lelkesen magyaráz a pincérnőnek, majd rádől a kormányra, a pincérnő meg ott feszít mellette. Be is álltak fényes napvilágnál egy parkoló legvégébe (Dean valamikor ott dolgozott), majd elbeszélése szerint nemhogy megkettyintette az árut azon melegében, hanem rávette, hogy jöjjön utánunk Keletre. A fizetését megkapja pénteken, üljön nyomban buszra és várjon minket Ián MacArthur lakásán a Lexinton sugárúton New Yorkban. A pincérnő ráállt. Beverlynek hívták. Fél óra nem telt bele, Dean kifarolt a parkolóból, visszavitte Beverlyt a szállóhoz, elhalmozta búcsúcsókokkal. Ígéretekkel, és már állt is be az utazási iroda elé, hogy felvegyen bennünket.

– Legfőbb ideje – állapította meg a hapsi. – Már azt hittem, meglovasította a Cadillacet.

– A felelősség az enyém – csitítottam, és nemhiába, mert Deanról lerítt a kergesség. Hanem aztán az ügyletbe méltó komolysággal segítette be a jezsuita diákokat a kocsiba a csomagjukkal, és alig elhelyezkedtek, alig jártat-tam meg a szememet Denveren, már söpört kifelé. A motor bögött. Két mérföldet nem tettünk meg, a mérföldóra megszakadt, mert Dean száztíz fölé srófolta a sebességet.

– Legalább nem tudjuk, mennyivel megyünk. Chicagóban is ráérünk megtudni, mennyi időbe telt az út. – Mintha hetvennel sem mentünk volna, de a Greeleynek vezető nyílegyenes úton úgy maradt el mellettünk minden kocsni, akár a tehénlepény. – Azért tartunk északkelétnek, Sal, mert Ed Wallt a

tanyáján mindenképpen meg kell látogatnunk Sterlingben. Szeretném, ha végre megismernéd, és látnád a tanyáját. Különben ez a járgány bírja az iramot. Még a tulaj vonata előtt befutunk Chicagóba. – Nem bánom, gondoltam, gyerünk. Esni kezdett, Dean azonban taposta a gázt könyörtelen. A régi vágású bárkák utolja volt ez a nyújtott formájú csukott fekete kocsis – köpenyfal fehér, ablaka alighanem golyóálló. A St. Bonaventura intézet két diákja örvendezőn fészkelődött hátul. Elégedettek voltak, hogy megyünk végre, de nem is sejtették, mennyivel. Megpróbálták beszédbe elegyedni Deannel, ő azonban válasz helyett kibújt a pólóingéből, és félmeztelenül vezetett tovább. – Belevaló csajkás ez a Beverly, te. .. Jön New Yorkba, ha igaz. .. El is veszem, amint a váláshoz a beleegyezést kicsikarom Camille-től... Meglátod, Sal, nem lesz unalmas utunk! Nem ám! – Engem sem bántott, hogy Denverből sietősen takarodunk el, hanem sötétedéskor letértünk a nyílegyenes útról egy föld-útra, amelyik Ed Wall tanyájának tartott a kietlen keletcoloradói pusztaságban, az eső meg egyre esett. Dean hetvenre lassított a síkos latyakban, de amikor figyelmeztettem, hogy mehetne még lassabban, a válasza ez volt: – Sose aggódj, pajtás. Ismersz.

– Hiába – mondom –, akkor se tépj ennyire. – Alighogy kimondtam, a földút éleset kanyarodott balra, Dean nagyot csavarintott a kormányon, de a bárka oldalvást siklott tovább a lekvárban.

– Vigyázz! – rikkantott Dean, de ő maga egy cseppet nem vigyázott. Dulakodott a Halál Angyalával egy percig, aztán megült farral a szembülső árokban. Nagy csönd telepedett ránk, a szél sívítását hallottuk. A préri közepén feneklettünk meg. Negyed mérföldnyire tanyaházat láttunk az útfélen. Káromkodtam, mint a jégeső. Dühös voltam Deanre. Dean nem szólt, csak bújt a zekéjébe, és elindult az esőben a tanyaház iránt segítségért.

– Az öcséd? – tudakolták a diákok. – Csodára meghajszolja a kocsit... S ha igaz, amit hallunk, hát a nőit is.

– Eszeveszett – sóhajtottam –, de hát az öcsém! – Akkor láttam, hogy jön vissza a tanya gazdájával traktoron. Lánccal egykettő kivontattak minket. A kocsinkat befogta a latyak, az egyik sárhányója megnyomorodott. A gazda öt dollárt kért a szolgálatáért. Lányai is vele jöttek, és bámultak minket az esőben. A legfiatalabb szégyellősen a többi mögé húzódott, úgy lesett, de jól is tette, mert ilyen bámulatos szépséggel nem akadt még dolgunk, se Deannek, se nekem. Tizenhat éves lehetett, csipkerózsás alföldi hamvasság borította az arcát, s a kék szeme riadtan járt, akár a vad antilopé. Valahányszor ránéztünk, megrezzent. Ott állt a saskatchewan szélben, lobogón – a dús haja elevenen úszott körülötte. S ahogy megrezzent, elpirult.

Megegyeztünk a gazdával, egy utolsó pillantást vetettünk a préri tündérére, és indultunk tovább, valamivel lassabban. Ránk szállt a sötétség, és Dean úgy

számította, kutyaugatásnyira járunk Ed Wall tanyájától. – Ilyen szépség láttán nekem végem – sóhajtottam. – Tudom, hogy semmi nem volna drága, és a kénye-kedvére bízom az életemet, ha meg nem kellene neki, hát leugranék a világ pereméről. – A jezsuiták vihogtak. Cikis benyögések teltek tőlük csak, mert a hurutos eszüket emésztetlen Aquinói-idézetekkel csapták el. Nem is vettük őket emberszámba, gázoltuk tovább a sarat. Dean a cowboyéletéről mesélt. Mutatta, merre lovagolt hajnalonta, és merre mindenfelé kellett a sövényt javítgatnia Wall hatalmas birtoka körül, és a szálas fűben merre rontott az öreg Wall, Ed apja az üsző nyomában, kurjongatva: „Kerítsd be, az istállóját, kerítsd be!” – Félévenként új kocsira szorult – mesélte Dean. – Gyilkolta a kocsikat. Ha a jószág elbi-tangolt, kocsin eredt utána a vizesárokig, ott aztán kiugrott, és gyalog hajszolta tovább. Minden centet a fogához vert, és fazékban gyűjtött a vén gazember. Majd megmutatom, hol tornyoztuk fel az autók roncsait a pajta mellett. Itt töltöttem le a refemet, mikor utoljára röppentem ki a kalickából. Innen írtam azokat a leveleket, amiket Chad King mutogatott. – Letértünk a tanyának, és kanyargó dülőlőúton zötyögtünk a téli legelőn. Fehér pofájú bamba tehének álltak a fényszórónk előtt. – Ezek már Wall tehenei! Ha el nem eresztenek, kiszállunk, és szétverjük őket, hihihi! – De aztán mégsem kellett kiszállnunk, mert elaraszoltunk köztük valahogy. Egyik-másiknak a farát megtöltük, amint ott forgolódtak bőgve körülöttünk. Odébb már Ed Wall tanyájának ablaka világított bele a síkság több száz mérföldes sötétjébe.

Hogy a hatalmas prérin ennyicske világ pislákoljon, az nem fér a keleti képzelgő fejébe. Se csillag, se holdvilág, csupán Mrs. Wall konyhájának ablaka mutatta az igaz utat. Hogy az udvaron túl mi következik, azt csakis a hajnal mondhatta meg. Bekocogtunk, és Ed nevét is elkiáltottuk egypárszor, de éppen fejt az istállóban. Elmerészkedtem vagy húszlépésnyire a sötétségben, de mintha prérifarkas üvöltését hallottam volna, és visszafordultam. Wall megnyugtatott, hogy inkább az apja vadlovai nyihog-hatnak valamerre. Korunkbeli gyerek volt Wall, nyers, tagbaszakadt, lófogú, hallgatag legény. Valamikor a Cur-tis utca sarkán álldogált Deannel, és fütyürészett a lányok után. Szívélyesen bevezetett minket a sosem használt bo-rongós barna ebédlőbe, matatott egy darabig, viharlámpákat szedett elő, meggyűjtotta, aztán megkérdezte Dean-tól: – Mi a ménkü lelte a hüvelykujjadat?

– Bevertem egyet Marylounak, és elgennyedt, aztán lecsipentették egy darabját.

– Mit ficánkolsz örökké? – S a hangjából hallottam, hogy Dean bátyja ő lehetett valamikor. Megrázta a fejét, odébb rakta a tejes sajtárt. – Nem volt teneked tökéletes eszed sose.

Fiatal felesége sürgött-forgott a tágas tanyai konyhában, és gyönyörű tál őszibarackfagylaltot tett le elének. – Fagyasztott őszibarack meg tejszín, nem egyéb – mentegetőzött. Nem volt egyéb persze a legpompásabb fagylaltnál, amit életemben megízleltem, de az asszony képzelete is lobot vetett rajta, mert enni nem győztünk, újabb tálak jelentek meg az asztalon. Formás szőke asz-szony volt, de mint akárhányan, akik tágas síkokon élnek egymagukban, lerítt róla az unalom. Elosorolta, milyen rádióműsorokat hallgat ilyenkor estéknént. Ed Wall meg csak ült, s a tenyerét nézegette. Dean zabált két pofára. Azt szerette volna, ha Edét meghagyom abban a hitében, hogy a Cadillac az enyém – gazdag ember vagyok, Dean a barátom és sofőröm. Holott Ed Wall nem hitt semmi ilyesmit. Valahányszor tehén bődült az istállóban, hegyezte a fülét.

– Hát remélem, eljuttok New Yorkba jó szerencsével. – Nemhogy engem nem hitt a Cadillac tulajdonosának, azt hitte inkább, Dean lopta. Talán egy órát időztünk a tanyán. Ed Wall elvesztette a Deanbe vetett hitét, akár Sam Brady, e's ha ránézett, gyanakvás csillant a szemében. Régen elmúltak azok a szép idők, amikor a wyomingi Lara-mie utcán karon fogva botorkáltak szénakaszalás végeztével.

Dean is fészkelődni kezdett. – Hát igen, hát igen, fel is kerekedünk, mert holnap estére Chicagóban kell lennünk. A kitérővel úgyis elvesztegettünk már egypár órát. – A diákok szépen köszönték a vendéglátást, azzal útra keltünk. A hátsó ablakból figyeltem a sötétség tengerében elmerülő konyhaablak fényét. Az út végén fordultam megint előre.

Semennyi időbe sem telt, visszaértünk a főútra, és még azon éjjel Nebraska állam lepergett a szemem előtt. Megállás nélkül daráltuk le százttíz alvó városait, s a nyílegyenes úton forgalomba sem ütköztünk sehol. A Union Pacific áramvonalas expresszvonatát is elhagytuk a holdvilágnál.

Egy cseppet nem szorongtam azon éjszaka. Semmi vétkes könnyelműség abban nem volt, hogy a nebraskai városokat, Ogallalát, Gothenburgot, Kearneyt, Grand Islandet, Columbust *száztíz* mérföldes sebességgel szeltük át, akár az álomban, és csak mondtuk a magunkét egyre. Remek kocsi volt, úgy megülte az utat, akár az óceánjáró a tengert. A nagy ívű kanyarokat énekelve szedte. – Micsoda hintő, pajtás – sóhajtotta Dean. – Gondold el, mihez kezdhetnénk, ha a miénk lenne! Tudsz arról, hogy innen egy út levisz Mexikón át egyenest Panamába? De meglehet, levisz Dél-Amerika csücskéig is, ahol a másfél öles indiánok kokainon kérőznek a hegyoldalban. Az ám! Ilyen kocsiban megtapasztalhatnánk a világot, te Sal, mert az út miért is szakadna meg Dél-Amerika csücskében? Megy tovább körbe, nem igaz? Nem baj, Chicagót megjárni se akármilyen ebben a kocsiban. Akár hiszed, akár nem, Chicagót még én meg nem tapasztaltam, csak gázoltam át rajta mindig.

– Ebben a kocsiban gesztereknek néznek bennünket.

– Az ám! Hát még a nők! Ebbe kanalazhatunk bele nőket is! Úgy is állítottam be a sebességet, hogy még egy teljes esténk maradjon a furikázásra, amíg megválnak tőle. Azért ne aggodalmaskodj, lezavarom én ezt az utat egykettő.

– Mennyivel mész most?

– Száztízvel egyvégtében... Nem is hinnéd, mi? Még Iowa áll előttünk holnapra. Estére Illinois már gyerekjáték lesz. – A diákok elaludtak. Felőlük beszélhettünk.

Érdekes volt megfigyelni, hogyan gerjed be Dean s hogyan tartja lelkének egyenletes, százttizes sebességét rendületlenül és józanul szinte. A fényes kocsi, a rév, amelybe tartottunk, a nők az út végén csipkedték mind. – Den-verbem mindig begolyózik. Kicsi lett – nekem ez a város. Kotkodács, minden napra egy blamázs. Plötty! – Elmondtam neki, hogy ezt a nebraskai utat én már 47-ben megjártam. Járt rajta ő is. – Amikor 44-ben a Los Angeles-i Új Kor Mosodában dolgoztam, mert egypár évet hozzáhazudtam a koromhoz, az indianapolisi autópályán jöttem fel azzal a határozott céllal, hogy megnézem a nagy ügető-versenyt a Hősök Napján. Napközben stopoltam, éjjel lopott kocsin nyűttem' az utat tovább, hogy időt ne veszítsek. Volt egy kocsim otthon LA-ben is, az első kocsim, egy húszdolláros Buick, de

mivel megbukott a műszaki vizsgán, a lefülelés kockázata nélkül nem járhattam vele, áthoztam azért az államhatáron, hogy majd szövetségi törzslapot szerzek rá. Ezeken a városokon utaztam keresztül stoppal, hónom alatt a rendszámtáblák, mikor egyszer egy szemfüles seriff a városka főutcáján megállított, mert fiatalnak nézett a stopoláshoz. Kihúzta a hónom alól a rendszámtáblákat, és be is kalickázott a kétzárkás járási börtönbe a falu rosszával, pedig annak már az aggok házában lett volna a helye, mivel a kanalat nem bírta a keze, és a seriff felesége etette. Hát ott ültem vele naphosszat, s néztem, hogy csurgatja össze taknyát a nyálával. A seriff kihallgatott. Megpróbálkozott atyailag, aztán a fenyegetéseit vette elő, a kézírásomat elemezte, én pedig életemnek egyik legragyogóbb védőbeszédét vágtam ki, és azzal a vallomással zártam, hogy a kocsilopásokat kifelejtván homályos közelmúltamból valójában apukámat keresem, aki itt béreskedik valamerre az egyik tanyán. Le is vettem a seriffel a lábáról. Elengedett. Persze az ugatóról lemaradtam. Rákövetkező évben megismételtem a mutatványt. Nekivágtam, hogy eljutok a Notre Dame-Kalifornia mérkőzésre az indianai South Bendben. Baj ezúttal nem volt egy se, csak annyi, hogy a jegyre valón kívül nem volt egy centem, és nem ettem többet se oda, se vissza, csak amennyit az útféli ürgéktől összetarháltam. Igaz, akadt még gyukni való portéka is az útfélen. Focimeccsért senki az Egyesült Államokban kalandosabban nem utazott.

44-es LA-beli élményei felől faggattam. – Arizonában fogtak be, és kellemetlenebb kalickában még életemben nem ültem! Onnan meg kellett szökni. És ahogy onnan meglógtam, annál nagyobb lógást általánosságnak szólva a világ nem látott. Mocsáron, erdőn kúszva jutottam át, körül mindenfelé hegyvidék. A gumibot és az úgynevezett véletlen baleset elől menekültömben erdő szélén, meredélyeken lopottam, hogy minden ösvényt, utat nagy ívben elkerüljek. Majd a csíkos hacukától kellett szabadulnom, és Flagstaff előtt egy benzinkútnál sikerült a bódéból ügyesen megrajzolnom egy inget meg egy nadrágot. Két napra rá benzinkutasnak öltözve be is futottam LA-be, és mindjárt került helyem. Szobát szereztem, a nevemet megváltoztattam Lee Buliayre, és egy izgalmas évet töltöttem LA-ben. Ragadtak rám az új barátok, barátnők. Az aranyidőnek akkor fellegett be, amikor egy este a Hollywood Boulevardon furikáztunk valamennyien, és szóltam a cimborámnak, hogy vezessen, amíg én a csajkásomat smacizgatom... Mivel a kormánynál megmaradtam azért... a cimborám meg nem értette, mit mondok. .. így másztunk fel egy oszlopra, és így lett az orromból ilyen szép görög orr. Mikor ez lezajlott, elmentem Den-verbé, és még azon tavasszal összeakadtam Marylouval egy büfében. Hajjaj, pajtás! Tizenöt éves volt akkor, farmert viselt, és várta, hogy leszólítsa valaki. Három



nap, három éjjel fűtöttem az Ász-szálló harmadik emeletének délkeleti sarokszobájában, szent emlékezetű szoba! felejthetetlen idő!... Fiatal volt Marylou még, gyenge pipihús, hajjaj! Te, nézd csak, mit látok ott az éjszakában, húha! Vén csavargókat a tűz körül, odané! – S szinte lassított. – Sose tudni, nincs-e az ember apja köztük. – Vén árnyékok lengedeztek a tűz körül. – Nem tudom, tudakozódjak-e. Akárhol összeakadhatunk. – Rontottunk is tovább megállás nélkül. Valamerre előttünk vagy mögöttünk a végtelen éjszakában ott hevert az apja a bokrok alján részegen, annyi bizonyos – az álfa nyálas, a nadrágja húgyos, füle bozotos, orra rezes, feje alighanem bevert, és a hold ezüstje fénylik a hajában.

Belekaroltam Deanbe. – Ne bánd, öcsém, hazafelé visz az út! – Abban egyeztünk meg, hogy New Yorkot először életében otthonának nevezi most, és fűtötte máris a honvágy.

– Gondold meg, Sal, hogy mire Pennsybe érünk, már hallani fogjuk mindenfelé a keleti lemezlovasok szó jazzét. Gyia, hadd szóljon az eleje! – A pompás kocsi a széllel versengett, és a síkság úgy hengeredéit ki előttünk, akár a papírtekercs. Port, kátrányt királyi fenséggel háritott el. Száguldottunk a messzi pirkadatba. Dean makacosságában megkövült arca céltudatosan dőlt a derengő műszertábla fölé.

– Min jár az eszed, apafej?

– Min-e? Nőkön meg nőkön meg nőkön mindig.

Elaludtam és az iowai júliusok vasárnap reggeleinek száraz forróságára ébredtem. Dean nem lanyhult, taposta a gázt, nyolcvannal szedte a kanyarokat a kukoricatáblák közt, és ha egyenesbe került, száztíznel állapodott meg, ha ugyan a kétfelőli forgalom be nem szorította valami hatvannal vánszorgó kocsioszlopba. Amint lehetett, kivágódott persze, és nagy porfelhőben tucatszám előzte a kocsikat. Egy lökött szivar vadonatúj Buickjában látta, mit művelünk, és kesztyűt vetett a Cadillacnek. Amint Dean megint kidugta az orrát egy kocsioszlop mögül, a szivar elsüvöltött mellette, és integetett, kürtölt, villogtatta a stoplámpáját, hogy tudunkra adja a kihívást. Mint a sólyom, úgy lendültünk utána. – Várj csak – nevetett Dean –, megszorogatom a mogyoróit. Figyeld! – Eleresztette a Buickot, majd rákapcsolt, és arcátlanul mellé húzott. Láttam, hogy a szivart a guta kerülgeti, és belead apait-anyait. Közben jobban meg is nézhettük. Dörzsölt chicagói vagány formája volt, egy asszonyt vitt, aki az anyjának is beillett volna, ha ugyan nem az anyja. Neki nem is tetszett a versengés, de a gyerek nem hagyta annyiban. Kockás inget viselt, és rázta fekete sörényét, mint afféle chicagói digó. Talán azt hitte, valami LA-i bünszövetkezet kaszálna bele Chicago kövér mezejébe – de az is meglehet, hogy Mickey Cohen embereinek nézett bennünket, mert a kocsi is, a kaliforniai rendszám tábla is beleillett volna a

képbe. Vagy csak a verseny szelleme serkentette? Iszonyú kockázatot vállalt, hogy megmaradhasson előttünk. Kanyarokban előzött, és a végső percben állt vissza az oszlopba, mikor már valami hatalmas teherautó tornyosult előtte. Így nyeltünk el nyolcvan mérföldet lowából, s a verseny olyan izgalmasnak bizonyult, hogy szorongani nem értem rá. A digó utoljára látta, hogy nem bír velünk, és beállt egy benzinkúthoz, talán az idős hölgy parancsára, mi pedig kárörvendően vigyorogva, nagy integetéssel szeleltünk el mellettük. És daráltunk tovább, egyenletes *száztíz*zel, Dean kötésig pőrén, nekem a két lábam keresztben a műszertáblán, a két diák meg durmolt hátul. Egy út menti étkezőkocsinál megálltunk reggelizni, és a nyájas, ősz néni a közeli templom harangszaván megindultán tetézt kanál krumplit mért a fáradt utasoknak. De már lódultunk is.

– Dean! Ne menj ilyen megveszekedetten neki a nappali forgalomnak!

– Ne izgulj, pajtás, nem ma szálltam le a fálvédőről. – Kezdtem a fejemet kapkodni. Dean úgy rontott kocsioszlopokra, akár a Harag Angyala, és szinte a farukat toltta, amíg az előzésre-várt. Birizgálta őket, tolt, nyomakodott, fészkelődött, amíg a kanyart be nem látta, akkor megugratta a hatalmas jószágot, és éppen egy hajszállal azelőtt vágódott be a sorba megint, hogy szemből a forgalom megindult. Nem bírtam tovább. Ritka dolog, ha lowában nyílegyenes nebraskai út nyílik, és amikor nyílt egy, Dean rákapcsolt a szokásos száztízre. 47-es utazásomból ismerős képek viharzottak el egy hosszÚ szakaszon, ahol Ed-die-vel meszeltünk órákig hiába. Mintha a múlt útjait pohárban összeráztam s leborítottam volna. Megbomlott minden. Lidérceket láttam fényes napvilágnál.

– Hallod, Dean, én hátratelepszek, mert már nézni nem bírlak!

– Hihih! – vihogott, mikor éppen keskeny hídon dübörgött át, a kocsi megfarolt a homokos végében, úgy rúgtatott tovább. Hátrahengeredtem, és nekivackolódtam az alvásnak. Az egyik diák ugrott előre helyettem. Rémlátomásokkal vívódtam, hogy ma délelőtt utolér minket a végzet, és már a kocsi aljába húzódtam le, hogy álom jöjjön a szememre. Matróz koromban gondoltam el akárhányszor, mekkora vizek rengenek a hajóteknő alatt, most pedig a sikló, kibomló, sikoltó utat éreztem magam alatt alig fél méterre – a szárazföld jajongását, amint ez a veszett Ahab átszeli. Ha lehunytam a szemem, mintha én nyeltem volna el a megtett utat. Ha kinyitottam, az út menti fák árnyékának rácsos villódzását láttam a kocsi fenekén. Nem volt mentség, össze kellett békéinem az állandó veszedelemmel. Deannek pedig eszébe nem jutott volna, hogy aludni kell, amíg Chicagóba nem ér. Délután a jól ismert Des Moines-on robogtunk át. Persze innen már sűrű forgalomba jutottunk, lassítani kellett, tehát előreülhettem megint. Nevetséges balesetbe bonyolódunk itt. Kövér fekete haladt előttünk a teljes családjával egy zárt

kocsiban, és a kocsi farán az a fajta vászontömlő éktelenkedett, amelyet a sivatagba induló turisták visznek magukkal, ha félnek a szomján hálástól. A fekete hirtelen fékezett, Dean éppen hátrafelé beszélt a diákoknak, és nem figyelt. Így aztán mintegy öt mérföldes sebességgel megtoltuk, és vizet fakasztottunk a tömlőjéből. A kocsinak baja nem történt, talán az ütközője hajlott meg egy kissé. Kiszálltunk Deannel, hogy megnyugtassuk a feketét. Címet cseréltünk, és beszélgettünk még egy ideig, mert Dean a fekete feleségének lenge ingbe rejtett gyönyörű barna melléről a szemét levenni nem bírta. – Egén, egén – hajtogatta egy darabig. Majd chicagói mágnásunk címét adtuk meg, és odébbálltunk.

Des Moines túlsó végében szirénázó járőr-kocsi parancsolt le minket az útfélre. – Hát ezeknek mi bajuk?

– Maguk okozták a balesetet a városba jövet? – tudakolta a rendőr, amint kiszállt és megállt mellettünk.

– Balesetet? Egy vizes-tömlőt nyomtunk szét az útkereszteződésnél.

– A vezető azt mondta, lopott kocsi rohant bele hátulról, aztán otthagya. – Nemigen történt még, se velem, se Deannel, hogy egy gyanakvó fekete így bemártott volna. Csodálkozásunkban elneveltük magunkat. Követnünk kellett a járőrt az őrszobára, és kinn a fűben heverészve vártuk meg, amíg telefonált Chicagóba, és tisztázta a Cadillac tulajdonosával a megbízatásunkat. Mágnásunk válasza így szólt a rendőr szerint: – Az én kocsim az, igen, de a fiúk viselt dolgaiért felelősséget nem vállalhatok.

– Apróbb balesetet okoztak Des Moines-ban.

– Igen, hallom. .. Én úgy értem, nem állhatok jól, hogy régebből nincs-e valami a fülük mögött.

Az ügy elsimult, és mehettünk tovább. Az iowai Newton következett, ahol azt a hajnali sétát tettem 47-ben. Délután az álmos Davenportot láttam újra, meg a fűrészesporos ágyában terpeszkedő Mississippit, majd Rock Islandben a néhány perces torlódásban vörösleni kezdett a nap, és a Mississippinek igyekvő, fákkal árnyékolt, zölddel szegett bájos patakok közt átléptünk Amerika szívébe, Illinoisba. A Kelet édes szelídsége fogott körül ismét. Vége szakadt az aszályos Nyugatnak. Illinois állama egyetlen fergeteges rohammal bomlott ki a szemem előtt, órákon belül, mert Dean nem lanyhult. Fáradtságában mind nagyobb kockázatokat vállalt. Az egyik kies patakon átívelő hidacsán majdhogya rá nem fáztunk. Előttünk két cam-mogó kocsi rugaszkodott éppen neki a hídnak, szemből meg egy pótkocsis teherautó vezetője számítgatta, mennyi idejébe telik ezeknek az atvanszorgás, hogy mire odaér, a híd már az övé legyen. Kocsi és teherkocsi egymás mellett el nem férhetett azon. A teherautó mögött személykocsik sorakoztak, és lesték, hogy elébe vágassanak. De haladtak kocsik a cammogók előtt is. A tömörülésből

mindenki szívesen szabadult volna. Dean *száztíz*szel robbant a képbe, és nem habozott. Elébe suhant a cammogóknak, és majd eldöntötte a híd lábát, amint rátért. A szemből jövő pótkocsis teherautó árnyéka már rávetődött, és az első: ammogó orrát dörzsölte, amint jobbra bevágott az ősz-lapba, éppen amikor a teherautó pótkocsija mögül egy személyautó kíváncsiskodott volna kifelé – két másodpercen belül történt mindez, egyetlen porgomolyagban, amelynek helyén vérfagyasztó tömegszerencsétlenség áldozatai is fetrenghettek volna a vörös napszállatban álmodó illinoisi mezők közt. Egyre az járt az eszemben, hogy az a híres jazz-klarinétos is talán egy ilyen estén, ilyen illinoisi összecsapásban hagyta ott a fogát. Visszatelepedtem a hátsó ülésre.

Már a diákok is inkább maradtak hátul. Dean a fejébe vette, hogy sötétedés előtt beér Chicagóba. A vasúti sorompónál két csavargót szedtünk fel. Fél dollárt összeadtak benzinre. Egy pillanattal előbb még talpfák máglyáján üldögéltek, és az utolsó csepp bort facsarták az üvegből, most pedig egy sáros, de biztatóan dörömbölő Cadillacben suhantak Chicago felé. Az a vén huszár, amelyik előreült, nem vette le szemét az útról, és a tyúkszaros életéért fohászkodott alighanem. – Nahát – mondták –, nem hittük volna, hogy ilyen lóhalálába jutunk Chicagóba! – A hunyorgó illinoisi városkák lakói eleget hallottak a chicagói bünszövetkezetéről, és jól megbámultak minket. Borostásak voltunk mind, Dean pucér mellett vezetett, mellette a vén boriszák, én meg hátul valami fogantyúba kapaszkodtam, s a fejem hátravetve kényurasan tekintettem végig a tájon – lehettünk akár új kaliforniai banda, amelyik jön, hogy a körmére nézzen a chicagói kollégáknak, akár Utah holdbéli tájairól szalajtott börtöntöltelékék. Ahol csak Coca-Coláért meg benzinért megálltunk, a kisvárosiak kicsődültek a bámulatunkra, de egy rossz szót nem szóltak ránk. Gondolom, jól az emlékezetükbe vésték az arcberendezésünket meg a magasságunkat, ha netán személyleírást kérnek tőlük. Dean csak a nyakába kötötte a pólóingét, úgy intézte a benzinvételt a kutas nővel, s néhány kurta szóval ugrott is vissza a kocsi sába, és zavarta tovább. A rózsaszín alkonyat hamarosan vörösbe fordult. Elhagytuk az utolsó vidéki kis patakot, és az út végében feltetszett Chicago távoli füstje. Denvertől idáig Ed Wall tanyájának útba ejtésével ezeregyszáznyolcvan mérföldet tettünk meg. Az út éppen tizenhét órába telt, ha nem számítom az árokban töltött két órát, a tanyán töltött hármat s azt a kettőt, amit az iowai Newton örszobáján elvesztegettünk – ilyenformán hetven mérföldes utazósebességgel jöttünk, egyetlen vezetővel. Hajmeresztő teljesítmény.

Rohantunk bele Chicago izzásába, és hamarosan a Madi-son utcán jártunk, csavargók hordái közt. Némelyek kifeküdtek az útfélre, és a járda szélére támasztották fel a talpukat, mások százával kocsmák ajtajában, mellékutcák torkában tolongtak. – Hej, hej! Nyisd ki a szemed, nem , látod-e az idősebb Moriartyt valamerre! Hátha az idén Chicagóban eszi a fene! – Kítettük csavargóinkat, és a belvárosnak tartottunk. Villamosok jajdultak, rikkancsok rontottak, nők billegtek át az úton, sült hús és sör szaga terjengett, neonok kacsingattak. – A vállas várost járjuk, Sal! Húha! – Első dolgunk az volt, hogy a Cadillacnek jó félhomályos helyet keressünk, és az estére kicsípjük magunkat. A KIE-vel szemből nyíló utcában találtunk alkalmas sikátorra a bérkaszárnnyák közt, oda állítottuk be, orral az utcának, indulásra készen, aztán nyomon követtük a diákokat a KIE-be, és amikor megkapták a szobájukat, bekéredzkedtünk hozzájuk egy órára, hogy a folyó víz örömeivel élhessünk. Megborotváloztunk, zuhanyoztunk. Közben a tárcámat kiejtettem az előszobában, Dean megtalálta, s már dugta volna az ingébe, amikor csalódására kiderült, hogy a mienk. Elköszöntünk a diákoktól, akik láthatóan örültek, hogy egy darabban érkeztek meg, és lementünk, hogy megvacsorázzunk egy bisztróban. Dean megállt a munkába tartó, köpködő, se-keleti-se-nyugati alakok között, a hasát vakarta, és élvezte a képet. Kis híján le is szólított egy habókos néger asszonyt, aki azzal jött be, hogy pénze nincs, de egypár zsemlye van nála, nem kaphatna-e rá vajjat. Jövet a csípőjét rezgette, menet a farát riszálta. – Hú! – nézte Dean. – Eredjünk utána! Beültetjük a Cadillacbe, és partiba dobjuk! – Aztán letettünk az ötletről, és inkább megindultunk az északi Clark útnak, mikor a Loopot megkerültük, hogy keressünk valami rázó helyet, és hallgassuk a bibabot. Tele is szedtük a fülünket vele. – Haj, pajtás – sóhajtott a Dean az egyik kocsmá ajtajában –, nézd, hogy zajlik az élet! Mennyi kínai! Hogy itt mik vannak! Azt a bigét figyeld fenn az ablakban, amelyik a csöcsét buggyantja ki a pongyolájából, úgy les az utcára, de a szeme még előbb kiesik! Hó! Legjobb, ha megyünk, meg se állunk, pajtás!

– Meddig?

– Nem tudom, de menni kell, annyi biztos. – Fialat zenészek szedték ki a hangszerüket kocsikból, és nyoma-kodtak el mellettünk. Mentünk utánuk. Alighogy kicsomagoltak, zendítettek is rá. Ott álltunk a zene közepében. Vezetőjük karcsú, hajlott, göndör, bocskorszájú tenoros volt, esett válláról lógott a kockás ing, a füledt éjszaka nem zavarta, szeméből önelégültséget olvastam. Nyakába akasztotta a hangszerét, megszopta a nádat, s már fújta,

hűvösen és bonyodalmasán. Míg az új változatok közt válogatott, finnyásán rázta a lábát, aztán kiállt, mintegy a tanácsba szólítva a többieket. – Keverd meg – ezzel a csöndes szóval adta át a szólamot. Prez következett, a tagbaszakadt, szeplős, jóképű öklöző, hosszú, hamisbársony zakóban. A gallérját hátraejtette, a nyakkendőjét meglazította, hogy eleganciája és hanyagsága arányba kerüljön, közben izzadt, emelgette a hangszerét, és vonaglott, hogy Lester Young hangjait csalja ki belőle. – Látod, pajtás, ez a Prez csupa technikai aggály, pénze után szaladó zenész. Az egyetlen mind közt, aki az öltözködésével törődik, és bosszantja, amikor mákot fúj. A zenekar-vezető bezzeg nem izgul! Mintha jeget rázna. Figyeld, hogy adja át a szólamot. Nála csak az számít, hogy szárnyaljon. Taníttatja az öklözőt. Most szállnak be a többiek! – A harmadik szakszis is altot fúj, egy Charlie Parker-féle érettségiző korú néger gyerek, bornyúszájú, a többinél szalásabb, komoly, elmékedő. Megemelte a szakszit, és Miles Davis-logikájú épületeket fúj madárdalosan. Ezek voltak a nagy bibab-újító nemzedék gyermekei.

S mindnek atyja Louis Armstrong – mielőtt az ő aranytrombitája megszólalt volna New Orleans iszapjában, a nemzeti ünnepek felvonuló rezesbanda-szava forgácsolódon ragtime-ba. A swing-korszakot a férfias és fürge Roy Eldridge nyitotta meg – csillogó szemmel és ragyogó mosollyal dőlt a szaxofonjának, és hangerejére, szólamainak hajlékony logikájára megrezsent a jazz világa. Majd Charlie Parker tört ki Kansas Cityből – anyja faházikójában gyakorolt esős napokon tákolt altszaxofonján, derűs napokon azt hallgatta, mit művel Basie és Benny Moten bandája Pittyedt Page-dzsel meg a többiekkel, végül eleredt utánuk Harlembé, és összetalálkozott a szédült Thelonius Monkkal meg a még szédültebb Gillespie-vel. Akkoriban kezdték felkapni. Kergén keringett, úgy fúj. Valamivel fiatalabb volt Lester Youngnál, az ugyancsak Kansas Cityből jött borongós hangú, szent bugyutánál, aki egymagában jelképe jazz-történeti korszakoknak, mert amikor tenorját fölfelé fújta, akkor fújta a legnagyobbat, majd amikor a haja megereszkedett, vele ereszkedett a feszült stílusa is, és vele konyult a szakszija, még utoljára a földig lógatta; ma pedig már vastag talpú cipőkben jár, hogy ne *érezze* életútjának göröngyeit, és könnyű, elsuhanó szólamaival a mellén billegted szaksziját. Ők voltak a bibab éjszakájának elsőszülöttei.

S az amerikai éjszaka egyre hányja furcsa virágait, mert íme, amint a néger altszakszis elrévedt a kocsmá népének feje fölött, a denveri Curtis utcából szaladt szőke nyurga gyerek a farmerében meg a szögekkel kivert derékszijával a nádat szopogatva várta, hogy a többiek végezzenek, s amikor ő fújta meg a hangszeret, ugyan foroghattunk, honnan száll ránk ez a mosolygós, édes tündérmese – ez a gé-gemikrofonos sóhajtás Amerika pusztájába.

Hát a többiek mit töltögettek alá? A forgó szemű, inas, tűzfejű bögös tátott szájjal meredt a feszültségbe, nyaktól lábig paskolta a húrokat, táncolt is hozzá, és a feszültség csúcsán megperdítette a bögöt. – Ez mit keverhet odahaza az asszonnyal, pajtás! – A méla dobos olyan volt, akár a friscói Fölsöm utcában a kianalizált csira – bambult, kérő-zött, a nyaka rágott révületében. A zongorista, húsos kezű lombár olasz teherautó-sofőr, élt a kövér örömeinek. Egy órát játszottak. Senki rájuk nem bagózott. Az északi Clark út vén csavargói támogatták a söntés pultját, kurvák acsarogtak, titokzatos kínaiak surrantak át a színen. Tingli-tangli zene szűrődött be. Ők csak fújták. Majd betért egy kísértet – tizenhat esztendő, kecskeszakállas, puzontokkal, akár a kóró, a szeme gyulladt, de máris állt volna középük fújni. Ismerhették látásból, de nem akartak kezdeni vele. Ott téblábolt a söntésben, többször is kinyitotta a tokot, és összeakasztotta a puzont, mégsem engedték, hogy hangra kapjon. Rá sem néztek. Egyszer csak befejezték, összecsomagoltak, és lódultak a másik kocsmába. Az egyszázbél chicagói gyerekben pedig ágaskodott a muzsikálhatnék. Orrára illesztette sötét szemüvegét, szájához emelte puzonját, és – vau! – belebodult a kocsmacsendjébe, aztán eltakarodott a többi után. Azok pedig, akár a szérűskerti focisták, nem akartak idegent bevenni a csapatba. – Mind az öreganyjukat élik a ficerék, akár Tom Snark vagy a mi altszakszis Carlo Marxunk – jegyezte meg Dean, azzal mi is utánuk eredtünk. Anita O'Day klubjába tértek be, kicsomagoltak, és ott fújták tovább reggel kilencig. Sör mellett üldögéltük el az időt Deannel.

Szünetekben bevágódtunk a Cadillacbe, és Chicago-szerte próbáltunk nőket újítani. Hanem a nagy sáros koporsó éppen hogy elriasztotta a nőket. Dean a kangörcsében nekifarolt tűzcsapoknak, mindennek, és csak vihogott. Reggel kilencre roncs volt a kocszi – fékje nem fogott, sárhányói behorpadtak, hajtókarja zörgött. Dean már a villanyrendőrnél nem bírt megállni vele, és a motor úgy rúgott, akár a bogárzó ló. Megszenvedte az éjszakát. Sáros dereglye lett a hajdan úri bárka. – JihihiJ – A srácok tovább bírták szusszal Anitánál.

Dean egyszer csak besandított a dobogó mögé a sötétségbe, és megállapította: – Megérkezett az Isten, Sal.

Odariéztem. George Shearing! Szokása szerint fehér keze fejére hajtotta vak arcát, úgy fogadta be elefántfüleivel az amerikai hangokat, és úgy szabta át mindjárt úri angol nyáresti kedvéhez. Kérték, hogy játsszon. Kötélnek is állt. Számtalan dallamot megforgatott, hajmeresztő hangzatai mind magasabbra hágtak, míg utoljára izzadságától izsamossá lett a billentyű, és szent rémülettel hallgatta mindenki. Egy óra múltán vezették le a dobogóról.

Visszatelepedett sötét zugába, és a zenészek összesúgtak: – Ez már lemuzsikálta a légyszart a falról!

– Fújunk akkor is – mordult rájuk a csapott vállú zenekarvezető.

Hátha rátalálnak valamire – mert csipegetni mindig van mit, vége soha sincs. Próbálták felszededegetni Shearing morzsáit. Nyögtek, hajlongtak, szenvedtek. Egy-egy tiszta összecsendülésben olykor új dallam sejlett fel, amely majd egy szép nap szerteröpperf a világban, és az emberiség lelkét örömmel tölti el. Hol megtalálták, hol megint elvesztették, küszködtek érte. Ha előbukkant, nevték, ha elsikkadt, nyögték – Dean velük izzadt az asztalnál, és biztatta őket. Kilenc órakor mindenki, zenészek, szűk nadrá-gos nők, csaposok meg a szerencsétlen, eget kérő puzonos kibotorkált a klubból a dörgő chicagói napvilágra, hogy aludni térhessen, amíg a bibab éjszaka rájuk virrad megint.

Megborzadtunk a reggel józanságára. Ideje volt, hogy a Cadillacet visszajuttassuk a Tóparti út valamelyik fényes lakásában élő gazdájának. Tágas alagsori garázsában olajjal összefent feketék ügyködtek. Súlyára állíthattuk végre a rozzant dereglyét. A szerelő nem akarta megismerni a Cadillacjüket. Bizonyságul a papírokat is a kezébe nyomtuk. A szerelő megvakarta a fejét. Láttuk, hogy sietve el kell tűnnünk. Úgy is tettünk. Buszra szálltunk Chicago belvárosa felé, és a dolgot a magunk részéről elintéztnek tekintettük. Nem is szólamlott fel a mágnásunk a kocsija állapotát illetően, pedig a címem megvolt neki.



Ideje volt továbbállnunk. Buszon folytattuk utunkat Detroitba. Pénzünk fogytán volt, viharvert poggyásunkat kézben sétáltattuk ki a buszállomásra. Dean pólyája feketén tekergett lefelé a kezéről. Nem is volt csoda, hogy hajszoltaknak látszottunk ennyi viszontagság után. Dean nem bírta a fáradtságával, és elaludt a Michiganen keresz-tüldörgő buszon. Én egy bögyös vidéki lánnyal elegyedtem szóba, mert a kivágott blúzában túlláttam a napfürdőzés határain is. Buta libának bizonyult. Arról mesélt, hogyan pattogattak kukoricát esténként a házuk tornácán. Ilyen elbeszélés valamikor felderített volna, de mivel a lány mondókájából nem sugárzott derű, láttam, hogy csak az illendőség lajstromáról pipál ki egy tételt. – Hát más multságuk van-e? – kérdeztem, hátha fiúkra és barát-kozásra terelhetem a szót. A lány nagy bogárszeme semmitmondón járt rajtam, és az olyan népek nemzedékről nemzedékre örökített keserű csalódását tükrözte, akik nem tehették, amiért a lelkük sírt, akármit – holott mindig mindenki tudta, mi volna az. – Mit vár az élettől? – Legszívesebben addig tekertem volna, amíg kifacsarom belőle. Sejtelve nem volt, mit várhatna. Motyogott valamit állásról, moziról, a nagymamánál teendő nyári látogatásokról, s hogy egyszer New Yorkba is jó volna eljutni, és megnézni a Roxyt, csak mit vegyen fel az alkalomra – talán olyasmit, amit múlt húsvétra viselt, rózsával tűzdelt fehér félkalapot, rózsaszín körömcipőt és a levendulaszínű kis gabardin kabátját? – Hát a vasárnap délutánokat mivel tölti? – tudakoltam. A tornácon üldögél, válaszolta. A legények kinn kerekeznek és megállnak olykor a kerítésnél beszélgetni. Közben a rejtvényűjságot olvassa, és el-elszundít a függőágyban. – Hát a meleg nyári estéken? – A tornácon ül akkor is, és elnézi a házuk előtt járó kocsikat. Aztán kukoricát pattogat az anyjával. – Hát apja merre ilyenkor? – Az dolgozik, éjszakai műszakot vállalt a kazángyárban – nyilván egyebet sem tett, csak robotolt életében, hogy feleségét és magzatait eltartsa, megbecsülésre, kivált ajnározásra nemigen számíthatott. – Hát a bátyja mit tesz ilyen nyári estéken? – Kerékpározik. A büfé előtt szók állni. – Mi fáj neki? Mi fáj mindannyiunknak? Mi kellene, ha volna? – Nem tudta. Ásított. Elálmo-sodott. Nem bírta a gyűrődést. Tudja Isten. Tudja fene. Hiába. Tizennyolc éves lány, szépséges élőhalott.

Deannel úgy buktunk ki a buszból Detroitban, mint akiket az erdőből szalajtottak. Úgy határoztunk, hogy az éjszakát a részegesek utcájában húzzuk ki reggelig játszó mozikban. A parkban már hűvös lett volna. Hassel is megjárta a részegesek utcáját Detroitban, megismert minden lövöldét, minden reggelig játszó mozit. Szűrós szeme megjárta a bicskás lepratanyák minden

zugát. Szelleme kísértett minket is. A Times Square-en már soha nem találkozhatunk vele. Az is megfordult a fejünkben, hátha az idősb Dean Moriartyt itt leljük – de nem. Kopoltyúnként harmincöt centért beeresztettek minket egy rozoga moziba, ott gunnyasztottunk fönn az erkélyen reggelig, amíg ki nem söpörtek. Az élet alja foglalt itt helyet – lepusztult feketék, akik azt hallották Alabamában, hogy itt az autógyárban kerülne munka, vén fehér csavargók, fiatal hosszúhajúak, akik borba fojtották a reménytelenségüket, kurvák, kültelki szerelmesek, szalmaözvegyek, akiknek se hinni kiben, se lenni hova nem volt. Ha szemétkosáron szűröm át Detroitot, a mocskából többet nem szedtem volna össze akkor se. Az első film Eddie Deant, a'Dalos Cowboyt mutatta tüzes fehér paripáján, a Taknyoson. A második kétrészes volt, George Raft, Sidney Greenstreet és Péter Lorre játszott isztambuli színen. A két filmet még hatszor lepergették azon éjszaka. Minden jelenetet láttunk, ébren is, alva is, álmunkban is, és mire reggel lett, a Nyugat szürke mítosza és a Kelet derengő mítosza minden ízünket átjárta. Talán ezt az iszonyú kép-átáramlást nyögi máig minden önkéntelen cselekedetem. Hallottam a nagy Greenstreet gúnyos recsegését százszor, láttam Péter Lorre vészjósló színre lépéseit, osztoztam George Raft eszelős rettegésében, Eddie Dean nyergében ültem, daloltam, és lődöztem a lókötőket rakásra. A közönség palackból szivornyázott, és jártatta a szemét a mozi minden zugán, hol kínálkozna valami cselekmény, valami dialógus. Mégis bűnbánó csendesség honolt a nézőtérén. Nem szólt senki. Mire a hajnal síri gomolygása beszüremlett a réseken, és kikezdte a párkányokat, én a fejemet egy szék támlájára hajtva aludtam, és nem ocsúdtam, hogy hat takarítónő körülöttem gyűjti poros halomba az éjszaka szemetjét, és épp hogy ki nem seprűznek ültő helyemből. Dean mesélte ezt a jelenetet később, mert ő tíz sorral bátrabbról figyelte. A halomba belesöpörtek csikket, palackot, gyufaskatulyát, s ami itt természet éjszaka elfolyt, azt is. Ha mindezzel elfuvaroznak, Dean sosem lát többé. Parttól partig járhatta volna az Egyesült Államokat, kukkanthatott volna bele minden kukába, míg meglel életedélete-életem hordaléka közt ma^zatformán összegömbö-lyödve. S ugyan mit kiálthattam volna Deannek szemét-méhemből? „Ne nyugtalankodjál énmiattam, pajtás, megvagyok itt magamnak. 49 augusztusában egy éjjel elhagytál Detroitban. Hát most ne zavarod révületemet e hánya-dék alján!" 1942-ben életem legromdább drámájának voltam címszereplője. A haditengerészetnél szolgáltam, és Bostonban betértem a Scollay Square-en az Imperial Caféba egy pohár sörre. Hatvan pohár lett belőle, majd visz-szavonítottam magamat a klotyóra, megöleltem a csészéjét, és elaludtam azon helyt. Az éjszaka során legalább száz matróz és nem kevesebb civil ürítkezett rám, és hajnalban ott feküdtem közös művükbe fagyva. Ámde ki mondhatná, hogy a mennyek dicsősége

különb? Mert mi a menny? S mi a dicsőség? Jól járt, ki az emberek világában névtelenségbe burkolózva járt.

Kótyán keltünk ki a borzalmak e tanyájából szürkületkor, és szokásunk szerint elindultunk benzinköltséges kocsit fölajtani. A délelőtt jó részét néger kocsmákban csellengtük el, lányokkal próbálkoztunk, és zenegépek jazz-lemezeit hallgattuk, aztán helyi buszról helyi buszra szálltunk nyomor poggyászunkkal, úgy jutottunk el egy pofa házába, akinek fejenként négy dollárt kellett fizetnünk, hogy magával vigyen bennünket New Yorkba. Középkorú, szőke, szemüveges pofa volt, tisztességes otthonában asszony, gyerek. Kinn vártuk az udvarában, hogy elkészüljön. A kartonkötényes aranyos felesége kávéval kínált bennünket, de mi nem értünk rá. Beszélgettünk. Dean lobogását addigra annyira felszította a fáradtság, hogy amit csak meglátott, mindenért lelkesedett. Szent örülete kitörőben volt megint. Dőlt róla a verejték. Alig ültünk be a vadonatúj Chryslerbe, hogy indulunk New Yorknak, szegény pofa eszmélt, hogy tébolyultakkal kezdett. Hanem aztán annyira összebékélt a helyzettel, hogy a Briggs Stadion mellett robogtunkban már a Detroiti Tigrisek jövő évi mérkőzéseit magyarázta.

Ködös éjszakán vergődünk át Toledón, és vágunk neki Ohiónak. Elgondoltam, hogy már úgy járok Amerikán keresztül-kasul, mint valami bukott vigéc – letaposott cipősarokkal, eladhatatlan áruk mintáival, szakállas viccekkel, hogy a kutya nem kíváncsi rám. A pofa elpilledt Pennsylvania táján. Dean ült a kormányhoz, és megállás nélkül vezetett New Yorkig. A rádión hallani kezdtük a Symphony Sid műsort, a legfrissebb bibab-számokat, hiszen Amerika végső célja felé közeledtünk. Reggelre értünk be a városba. A Times Square-t megint felszaggatták, mert New York nem nyughatik. Önkéntelenül Has-selt kereste a szemünk.

Egy óra múltán kinn voltunk Deannel a nénikém új lakásán, Long Islanden. A nénikém nagyban alkudozott a szobafestőkkel, egyébként a család barátaival, amikor megleptük őket. – Sal! – nézett rajtam végig a nénikém szigorúan –, Dean néhány napig megszállhat itt, de aztán útilaput kötsz a talpára, értettél? – Hazaértünk. Deannel ráadásnak még azon este nagyot jártunk Long Island gáztartályai, vasúti hidjai és ködlámpái alján. Emlékszem, megtorpant egy lámpa alján.

– Amint a másik lámpát hagytuk el, az előző gondolatot fűztem volna tovább, most azonban zárójelben folytatom, egy új gondolattal, és mire a következő lámpához érünk<sup>1</sup>, visszakanyarodok a régihez, helyes? – Persze helyeseltem. Annyira nekimelegedtünk már a közös utazásnak, hogy végig kellett sétálnunk Long Islanden is. Hanem a végében elfogyott a föld a lábunk alól, akár az At-lanti-óceínnál, és nem volt tovább. Kezet fogtunk, és újból örök barátságot fogadtunk.

Ötöt sem aludtunk talán, a New York-i társaságban találkoztam egy Inez nevű nővel, és eldicskedtem örök barátommal. Részezségemben külön dicsérete nem jutott eszembe, mint hogy cowboy.

– Jaj, mindig úgy szerettem volna cowboyjal találkozni!

– Dean! – "kiáltottam a népen át, amelyben ott nyüzs-gött Angel Luz García, a költő, Walter Evans, Victor Vil-lalueva, a venezuelai költő, régi szerelmem, Jinny Jones, Carlo Marx, Gene Dexter. – Gyere csak ide, pajtás! – Dean ügyefogyottan odabattyogott. Egy órával később már ott térdelt a kótyagos, de szigorúan úri társaság („Estélyünket a nyárutó tiszteletére rendeztük”) közepén, állat Inez hasán nyugtatta, nyomta a sódert. Ígért füt-fát, és dőlt róla a veríték. Inez testes, barna, érzéki nő volt, mint García jellemezte: „Degas-képről lépett le”, de a leginkább szép párizsi kokotthoz volt fogható. Néhány nappal később már San Franciscó-i távolsági beszélgetésekben alkudoztak Camille-lal a váláshoz szükséges iratok felől, hogy egybekelhessenek. A tetejébe Camille néhány hónappal később megszülte Dean második gyermekét, néhány éjszakás év eleji egyezkedésük gyümölcsét. – Rá pár hónapra Inez szült. Deannek négy porontya volt már, a Nyugaton szerzett zabigyerekét is közéjük számítva, s itt állt pénztelenül, de lelkesen az élet zajlásá-ban. Nem is jutottunk el Olaszországba.

## NEGYEDIK RÉSZ

Könyvem némi pénzhez juttatott. Így aztán nénikémnek az év végéig leróttam a lakbéremet. Valahányszor tavasz köszönt New Yorkra, izgat, mit üzen a föld a folyón túlról, New Jersey felől, és mennem kell. El is indultam. Először hagytam Deant New Yorkban. Kimentem hozzá elbúcsúzni a Madison sugárút és a Negyvenedik utca sarkára, abba a parkolóba, ahol dolgozott. Foszló pólóingben, málló cipőben cikázott most is az érkező kocsik közt, s a hasa alá esett nadrágjában egymagában bonyolította le az iszonyú déli forgalmat.

Mire alkonyattájt kiértem hozzá, már nemigen volt tennivalója. Benn állt a bódéjában, számolta a jegyeket, és vakarta a hasát. A rádiója mindig szólt. – Figyelted már, pajtás, hogy ez a sz'édült Marty Glickman hogy közvetíti a kosárlabda-mérkőzéseket? „Labda a középre. Feldobás. Félreüti. Megcsavarja. Bevágja. Két pont.” Ilyen szűkszavú közvetítést mástól nem hallass! – Efféle apró örömökkal kellett beérnie. A keleti Nyolcvanas utcákban lakott valamerre Inezzel folyó-hidegvizes lakásban. Mikor este hazaért, levetkőzött, combig érő kínai selyemkabátba bújt, és beleereszkedett karosszékebe, hogy elszívja füvel megtömött vízpipáját. Otthonának öröme ez volt, meg egy csomag trágár kártya. – Újabban a karó kettést figyelem. A portéka keze lement turkesztánba. Nédd a! Látod, hol van? Nézd meg jól! – Még kölcsön is adta volna nekem a lapot, amely egy szomorú cserkészkolbász legényt meg egy bögyes, világjáró kurvát ábrázolt az ágyon kísérleti helyzetben. – Vidd el, pajtás, én már játszottam vele eleget! – Inez a konyhában főzött, és olykor fanyar mosollyal nézett be az ajtón. Deannek nem volt ellene panasza. – Látod, pajtás? Ez Inez. Valahányszor a fejét bedugja, mosolyog. Igaz, mindent megbeszéltünk, mindent lerendeztünk. Úgy tervezzük, hogy ezen a nyáron leköltözünk egy pennsylvaniai gazdaságba. .. Nekem meglesz a kombim, hogy a New York-i élvezkedésekből ki ne maradjak, ott meg a nagy ház, tele gyerekekkel, mert a gyerek-gyárat üzembe helyezzük. Hő! Hűm! Krrr! Abbizonyis-ten! – Azzal felugrott a karosszékből, és feltette Willie Jackson lemezét, a Macskavésőt. Megállt a lemezjátszó előtt, öklével verte a tenyerét, dülöngélt és rugózott a ritmusára. – Hu! Ez halálos! Először, amikor meghallottam, azt hittem, nem éri meg az ürge a másnap éjszakát, és tessék, máig él!

Éppígy élt Camille-lal is a kontinens túlsó sarkában. Ugyanaz a szakadt bőrönd kandikált ki útra készen az ágya alól. Inez többször felhívta Camille-t telefonon, és töviről hegyire megbeszélte vele mindent. Dean szerint még a marihuánázást is. Hosszú leveleket váltottak Dean bolondériái ügyében.

Deannek persze a fizetése egy részét postára kellett tennie minden hónapban, máskülönben hat hónapra bevágják a dologházba. A parkolóban nézett kár-pótlás után, és amilyen bűvésze volt a pénzváltásnak, meg is találta. Láttam, amint egy jómódú embernek akkora karácsonyt kívánt, hogy az húszdollárosnak nézte az ötöst. Mentünk is mindjárt, és elvertük a bibab-bárban, a Bird-landben. Lester Young fújt a dobogón, álmos szemhéja majd rácsukódott a tenorjára.

Egy hajnalon három órakor még a Negyvenhetedik utca és a Madison sugárút sarkán beszélgettünk. – Igaz, ami igaz, Sal, nem bánám, ha maradnál. Először kell meglennem New Yorkban az én régi cimborám nélkül. – Majd így elmélkedett: – A hazám Frisco, New Yorkban átutazóban vagyok. Itt még nem újítottam nőt, csak Inezt... Ilyen szerencsém is csak New Yorkban lehet, a szentségit! Hanem ha arra gondolok, hogy megint át kell kelni ezen a piszkos nagy kontinensen. .. te Sal, már olyan régen nem volt szó róla, hogy nekivágunk! – New Yorkban baráti társaságokkal kóvályogtunk részeg társaságok körében, s az efféle mulatságot valahogy nem Deannek találták ki. Jobban illet *hosszá* az álldigálás a párás hajnali permetben a Madison sugárúton. – Inez szeret. Meg is mondja, és ígéri, hogy tehetek kedvemre, nagyobb zűr nem lesz belőle. Az a helyzet, pajtás, hogy gyűlnek a bajok a fejünkre, ahogy vénülünk. Egy szép nap a szemetessoron találkozunk alkonyatkor, és a kukákat kutatjuk.

– Szóval vén csavargó lesz a nevünk utoljára?

– Hát-aztán? Ha megcélozzuk, pajtás, miért ne? Nem rosszabb név az se, mint a többi. Ha az életedet úgy töltöd, hogy nem köpködsz a más levesébe, se politikuséba, se közigazdáiéba, hát elfelejtkeznek rólad, és evickélhetsz magadnak. – Ebben megegyeztünk. Dean a legegyszerűsebb úton jutott el a taóista tartózkodáshoz. – Miért, te milyen utat járnál, pajtás? Zarándokutat, keresztutat, kerékvágást, vargabetűt, térjmeg-utcát? Az ember elboldogul minden úttalan úton. – Erre az igazságra rábólintottunk az esőben mind a ketten. – Azért ne veszíts el a szemed elől, pajtás, mert csak addig élek, amíg a huncutság él bennem. Híres orvosok se mondanak mást. Akárhol ütöm fel a sátorfát, a bőröndöm mindenütt kikacsint az ágy alól, ha netán felkerekednék vagy kipenderítenének. Nem ragaszkodik én semmihez se annyira. Láttad azt is, hogy amikor meggebedek a munkában, akkor se jutok semmire. Másrészt ismerjük az időt, és tudjuk, hogyan lassítsunk rajta, ha gyalogosan élünk, és csak nézelődünk, s egyebet, mint paraszti örömet nem keresünk, ha egyszer tudjuk, hogy különb öröm úgyszincs. – Nagyot sóhajtottunk erre az esőben. Esett azon éjjel a Hudson völgyében végig. A tekintélyes folyó tengerre méretezett rakodópartjai esőben áztak, a régi gőzhajó-kikötők Poughkeepsie

táján esőben áztak, a Hasadt Szikla Tavának forrásvidéke esőben ázott. Vanderwhacker hegye esőben ázott.

– Egyszóval – foglalta össze Dean –, úgy evickélek, ahogy az élet sodor. Nemrég írtam az öregemnek a seatt-le-i börtönbe. .. Évek óta először kaptam tőle választ a minap.

– Ne mondd!

– De bizony. Azt írja, megnézné a „csecsemőt”, ezen-mód, ha lejut Friscóba. A keleti Negyvenes utcákon találtam havi tizenháromért egy hidegvizes lakást... Ha küldhetnek pénzt az öregnek, el is jönne. .. ha ott nem ma-rasztják valahol megint... és élhetne itt velünk New Yorkban. A húgomról nemigen meséltem neked, pedig van egy aranyos kishúgom is. .. Hát nem bánnám, ha ideköltözne az is.

– Merre él?

– Éppen ez az, hogy nem tudom. .. Nem baj, majd az öreg előkeríti, ha előkerül maga is.

– Szóval Seattle-be jutott?

– Hűsölni oda is.

– Addig merre járt?

– Texasban, Texasban. .. Szóval belelátsz a lelkembe, a helyzetembe, pajtás, és láthatod, hogy megnyugodtam.

– Az már igaz. – Deant csendesség szállta meg New Yorkban. Csupán beszélni akart, de itt a jeges permetben csontig fagytunk. Megbeszéltük azért, hogy mielőtt elindulnék, a néném házánál még egyszer találkozunk.

El is jött a vasárnap. Már volt televízióm, azon néztük az egyik mérkőzést, a rádión hallgattuk a másikat, aztán visszatértünk a tévére, szóval figyelemmel kísértünk minden sporteseményt. – Ne felejtse el Hodgest a második brooklyni csatornán, Sal, azért amint a tartalék csatár beáll a Phillie-khez, átkapcsolunk a Giants-Boston mérkőzésre, és megjegyezzük, hogy DiMaggio három góllal vezet, és amíg a csatárja gyantáz, megtudhatjuk, mi történt Bobby Thomsonnal a harmadik csatornán, ahol harminc másodperce hagytuk. Hő!

Később, még délután kimentünk, és csatlakoztunk a baseballt játszó gyerekekhez egy Long Island-i vasúti sín mentében húzódó kormos pályán. Később kosarazással folytattuk s akkora erőbedobással játszottunk, hogy valamelyik srác ránk is szólt: – Nyugi, nyugi! Azért beleszakadni nem kell! – Együtt izzadtam Deannel. A srácok körbetáncoltak és könnyedén vertek minket. Dean egyszer orra is esett a betonos pályán. Zihálva loholtunk a labda után, a srácok pedig megfordultak futtukban, és átemelték a fejünk fölé. Úgy ugrottunk a kosárnak, akár a fenevadak, de a srácok fölébünk nyúltak, elpöccintették a labdát, és pattogtatták tovább. Olyanok voltunk, akár a hátsó



udvari örömenék filmjében, a *Szédültek-ben* a menőjenő fekete tenorós, aki kiáll basketballt játszani Stan Getz és Sima Charlie ellen. A srácok azt hittek, megvesztünk. Hazafelé az utca egyik feléről a másikra adogattunk egymásnak Deannel. Cseleztünk. Bokrokon emeltünk át, és lámpaoszlopok mellé lóttunk. Amikor kocsi jött, futottam mellette néhány lépést, és a hátsó ütközője mögött vágtam át a labdát Deannek. Rávetődött, és elhempere-dett vele a gyepen, majd úgy szúrta meg, hogy egy kenyereskocsi mögött kapjam vissza. Bal kézzel kanalaztam ki a kocsi mögül, s ahogy dobtam, akkorát csavartam rajta, hogy Deannek hátrálnia kellett, és közben átesett az élősövényen. Odahaza Dean előszedte a tárcáját, és nagy harákolás közepette megadta a nénikémnek azt a tizenöt dollárt, amivel még a washingtoni gyorsajtás óta tartozott neki. Le is vette vele a lábáról. Nagy vacsorát csapott Dean tiszteletére. – Hát remélem – leckéztette vacsora közben –, hogy az útban lévő kicsinek gondját viseled majd, és ebben a házasságodban végre megülepszel.

– Igen. Igen. Egén.

– Nem telepítheted be az országot a gyermekeiddel. Ennyi gyermek nem nőhet fel félárván. Hogy indulnak majd az életnek? – Dean a cipője orrát nézte, és bólogatott. Vöröslő alkonyattal búcsúztam el tőle később az autópálya fölött a hídon.

– Remélem, New Yorkban talállak, amikor visszatérek – mondtam. – Még azt is megérjük, te Dean, hogy egy utcába költözünk családotul, és másokat is odaköltöztetünk a régiek közül.

– Hát bizony, pajtás. Ezért imádkozok én is, bár tudom, mik vannak a fülünk mögött, és miféle bajoknak nézünk elébe, mint ahogy a nénikéd is tudja, és emlékeztet rá. Ezt a gyereket én nem. akartam. Inez szívóskodott. Össze is vesztünk rajta. Tudtad, hogy Marylou is gyereket vár attól a használtautó-kereskedőtől, akihez hozzáment Friscóban?

– Tudom. Egyikünk se ússza meg szárazon. – Inkább azt kellett volna mondanom, hogy a világűr fejünk fölé fordult tava gyűrűket vet. A világ feneke arany, viszont a világ fenekestül felfordult. Dean pillanatképet húzott elő. Friscóban készült Camille-ről meg az újszülött kislányá-ról. A napos járdára állított gyermekkocsin két szomorú férfilábszár árnyéka vetődött át. – Hát ez ki?

– Csak Ed Dunkel. Visszatért Galateához. Együtt költöztek vissza Denverbe, de egy napot fényképezkedéssel töltöttünk.

Ed Dunkel könyörületessége jeltelen árnyékba húzódott, akár a szenteké. Dean előkotort más képeket is. Észméltem, hogy a gyermekeink majd ezeket nézegetik áhítattal és elgondolják, hogy szüleik zökkenő nélkül élték jól elrendezett fényképalbumi életüket, jókor felserkentek, és büszkén siettek a dolgukra az élet útjának napos felén. Meg sem fordult a fejükben, mit éltünk

az éjszaka haj-szoltságában, botrányai közepette meg az esztelen tépés úti lidércei közt, kezdetet nem látott, véget nem érő tudatlan ürességben. – No, Isten áldjon. – Dean nekiindult az alkonyat parazsának. Gőzmozdpnyok füstje kavargta körül, majd hosszú árnyéka szegődött a nyomába és majmolta járását, gondolkodását, teljes valóját. Végül megfordult szégyellősen és magasra emelt kezét bajnoki üdvözlésre kulcsolta, szökdelt és hajrázott, nem értettem, miért. Futott egy kört is a tiszteletemre. A vasúti átjáró betonlábánál még egy utolsó jelt adott. Visszaintettem. Azzal élete vágányára tért, és egykettő eltűnt a szemem elől. Tulajdon jövőm kietlenségébe meredtem. Látnom kellett, hogy keserves út vár énrám is.

Másnap éjfélután ezt a dalocskát dúdoltam –

*Hazám Opelousas? Otthonom Truckee? Missoula a határa? Egy se hazai.  
Medárdnak menjek? Merre Wounded Knee? Ogallala földje? Egy se haza hí.*

– és szálltam fel a washingtoni buszra. Washingtonban elvesztegettem egy kevéske időt. Nagy kerülővel jutottam fel a Kék Taréjú Hegység taréjára, meghallgattam She-nandoah madarának dalát, elzarándokoltam Stonewall Jackson sírjához. Szürkületkor már a Kanawha folyóba köpködtem, megjártam Nyugat-Virginiát, a charlestoni bumburnyákok éjszakáját, éjfélkor a kentuckyi Ashland-ben voltam, és egy magányos lányt nézegettem a bezárt varieté napvetője alján. A sötét és titokzatos Ohio következett, majd pirkadatkor Cincinnati. Újra láttam Indiana mezeit, és délutánra St. Louist, nagy völgye szokásos ködében, sáros macskaköveit, Montanából leúsztatott szálfaít, rozzant gőzőseit, régi útjelző tábláit, folyóparti fűvét, köteleit, a város költészetét. Éjjel Missouriit, Kansast jártam, kansasit tehének derengtek kerített közlegelőkön tojásrekesz-városok közt, ahol minden utca a ködös semmibe torkollik. A pirkadat Abilene-ben ért. Kelet-Kansas füve következett, majd Nyugat-Kansas legelője vitt fel a dombok vadnyugati éjszakájának.

Henry Glass ült mellettem a buszon. Az indianai Térre Haute-ban szállt fel, és ezt magyarázta éppen: – Már mondtam, hogy ezt az öltő ruhát utálom, de ennyivel nincs ki a meséje. – Megmutatta az iratait. Kiderült, hogy most bocsátották el Térre Haute szövetségi fegyintézetéből, és hogy Cincinnatiiban elkövetett autólopásért és a lopott autó eladásáért került oda. Húszéves, göndör gyerek.

– Amint Denverbe érek, ott hagyom ezt a szerelést a bizi-ben, és farmerba bújok. Tudod, milyen sorom volt nekem a sitten? Ültem az egyesben a Bibliával, azazhogy rajta, másképp a hideg kövön felfáztam volna. Amikor látták, hogy ésnél vagyok, elvették és adtak helyette egy zsebbe valót, ekkorát ni. Azon nemigen ülhettem, hát elolvastam egy szálíg, testamentumostul. Figyelj, haver – bökött meg, közben cukorkát majszolt, mert a gyomra kinyiffant a sitten, mást be se vett –, abba a Bibliába azzal együtt elég meredek dolgok vannak. – Aztán elmondta, mit jelent odabenn a hergelés. – Amelyiknek már lejár az ideje, és beszélni kezdi, hogy majd így lesz meg úgy lesz, amikor ő szabadul, az hergeli a többit, amelyik ott rohad tovább. Az ilyenek elkaptuk a grabancát, úgy mondtuk neki szép szóval: „Engemet ne hergelj, hallod!” Állati rohad, amikor hergelik az embert, hallod?

– Én nem hergellek, Henry.

– Azért. Mert ha engem hergelnek, én fölkapom a taknyot. Az a baj, hogy ha én egyszer fölkapom, én ölök. Tudod, miért ülök én tizenhárom éves korom óta? Mert egyszer fölkaptam a taknyot. Beültünk a moziba egy sráccal, a srác meg teszi nekem a megjegyzéseket az anyámra... Ismered az ilyen kajli munkákat... Hát én előkaptam a bököt, és megfaragtam a torkát neki. Ha ki nem szedik a kezem közül, én a vérét kieresztem. Azt mondja a bíró: „Tudtad-e, fiam, mit teszel, amikor a barátodnak nekiestél?” –, „De mennyire, bíró úr – mondom. – Ki akartam purcintani. Most is kipurcintánám.” így aztán küldtek egyenest a javítóba. Aranyeret is összeszedtem, annyit ültem az egyesbe. A szövetségekkel ne kezdjél, ha választhatol, mert a szövetségi sitt a legrohadtabb. A pofám járna hajnalig, olyan rég nem beszéltem már senkivel. Nem tudod, milyen jó szabadulni! Te már fönn ültél a buszon, amikor én felszálltam... Jöttél keresztül Térre Haute-on. .. Min járt az eszed?

– Hát hogy ülök a buszon, és megyek keresztül Térre Haute-on.

– Én meg énekeltem, úgy vártam a buszt. Aztán melléd telepedtem, nehogy véletlen nő mellé üljek, elővegyen a kangörcs, aztán alája nyúlok neki. Az még odébb van.

– Ha vissza találsz kerülni, ott fognak életfogytiglan. Azért jobb, ha vigyázol a lépéssel.

– Vigyáznák is én, csak ha fölkapom a taknyot, akkor már nem felelek magamért.

A bátyjához meg a sógornőjéhez utazott, Coloradóban várták állással. A jegyét a börtönhatóság vette meg, úticélul a harmadolást írták be neki. Itt ült mellettem ez a fiatal gyerek, Dean is ilyen lehetett valamikor – hamar felkapta a taknyot, de Dean sugárzó szentsége hiányzott belőle. Nem is menthette meg semmi a sors vasvesszejétől.

– Légy oly bátyám, Sal, vigyázzál rám Denverben, nehogy föl találjam kapni a taknyot! Hátha eljutok simán a bratyóékhoz.

Denverben karon fogtam, úgy vittem el a Larimer utcai bizibe. Az öreg zsidó nyomban látta, mit sütnénk el, ki se kellett csomagolnunk. – Nekem ne hozzanak ide ilyesmiket. Canyon Cityből hoznak be a frájerek eleget.

Mintha szabadultak nyüzsögtek volna a Larimer utcán, és mind a börtön szabóságból kikerült göncétől vált volna meg. Henry azért így is megvette a farmert meg a kockás inget, és papírzacskóban hozta az öltő ruháját egy darabig. Betértünk Dean régi glenarmi kocsmájába – Henry útközben begyömöszölte a ruhát egy kukába – és felhívtuk Tim Gray-t. Be is esteledett addigra.

– Te vagy? – kuncogott Tim a telefonba. – Rögtön ott vagyok. Tíz perc múltán berobbant a kocsmába Stan Stepharddal. Nemrég jöttek meg Franciaországból és igen utálták a denveri életüket. Henry nyomban

megettetszett nekik, és állták a söreit. Henry is jól belenyúlt a börtönből hozott pénzébe, és fizetett boldog-boldogtalannak. Egyszóval itt voltam megint a homályos, puha denveri éjszakában részeg házak és kancsal utcák között. Eleredtünk, és betértünk mind a belvárosi kocsmákba, a nyugati Colfax út fogaadóiba, Five Points fekete késdobálóiba – végigzongoráztuk a lehetőségeket.

Stan Stephard évek óta kereste a találkozást velem, és most, hogy végre összeakadtunk, új kalandot terveztünk mindjárt. – Amióta hazajöttem Franciaországból, nem tudok mit kezdeni magammal, Sal. Igaz, hogy Mexikóba tartasz? Basszorkányos! Hátha én is veled mennék? Száz dollárt szerezhettek, aztán Mexico Cityben már a leszere-lési papírjaimmal akár beiratkozhatok az egyetemre.

Helyes, megegyeztünk, Stan velem jön. Sörényes, nyúlánk, szégyellős denveri fiú volt, mosolya széltolóra vallott. Lassan, nyugalmasan mozgott, akár Gary Cooper. Basszorkányos! Ez volt a szavajárása, közben két hüvelykujját beeresztette az öve alá, úgy battyogott az utcán. Az öregapjával kenyértörésig jutott. Nem tetszett már Franciaország sem az öregnek, de a Mexikó végképp nem. Haza nem vágyott, csövezett a tulajdon szülővárosában. Azon éjszaka, amikor már a magunkét megittuk, és a Colfax úti Borvágóban a lelkére beszéltünk Henrynek, nehogy felkapja a taknyot, Stan végül Henry glenarmi szállodai szobájában héderezett. – Haza se mehetek ilyenkor. A vén tojás belém köt, aztán az anyámat kezdi macerálni. Meg is mondom, Sal, ha Denverből hamar el nem takarodok, hát begolyózik.

Én Tim Gray-nél kötöttem ki. Később Babe Rawlins szerzett egy szemrevaló kis alagsori szobát, és ott rendeztük a hepajokat hetente hétszer. Henry tovább utazott a bátyjához, nem is láttam többet, azért nem tudhatom, hergelik-e azóta, vagy a tamtamot veri valahol a nagy éjszakában.

Tim Gray-vel, Stannel meg Babe-bel töltöttük a teljes hét délutánjait kedélyes denveri kocsmákban, ahol a pincérnőkön nadrág feszül, és aggodalmas tekintettel sikla-nak az asztalok között – nem elkérgesedettek, inkább szerelmes természetűek, beleesnek a kedves vendégbe, és követik törzshelyéről törzshelyére. A hét éjszakáit viszont

Five Pointsban töltöttük, jazzt hallgattunk, a rossz fekete lebuajokban ittunk, aztán még pofáztunk hajnali ötig az én alagsori szobámban. A déli nap rendszerint Babe hátsó udvarában sütött a hasunkra, és a virágzó cseresznyefákról indiánt és cowboyt játszó apró denveri gyerekek potyogtak ránk. Remekül mulattam, és megszépült a világ is, mert álmodni nem volt időm. Összefogtunk Stannel, hogy Tim Gray-t is magunkkal visszük, Tim azonban ösz-szenőtt Denverrel.

Már javában készülődtem, amikor Denver Dida ezzel hív fel egyik éjjel: – Tudod-e, Sal, ki igyekszik Denver-nek? – Sejtelmem nem volt. – Jön, mint a veszett fene. Kémeimtől értesülök, hogy úton van. Dean, képzeld, kocsit vett, és jön utánad. – Egyszerre láttam is. Mint a végzet lobogo-vacogó angyala dübörgött felém az úton, és szállt rám fergetegesen. Kergetett, mint a Burnuszos Vándor a pusztában, és a nyakszirtemen éreztem forró leheletét. Majd a csontos arcát láttam, a szemébe kövesedett eszelős célt. Szárnyat is növesztett. Láttam, hogy perzsel tüzes prófétai tragacsával kerékvágást az országútba, de kukoricásokon, városokon át tör utat, hidakat leteper, folyóvizet kiszárít, és a Nyugatra rádörren, akár az Isten Haragja. Tudtam, hogy Deanen megint rajta a kergeség. Pénzt egyik feleségének se küldhet, ha a takarékját kocsiba verte. Oszolj község, nincs vendégség. Pusztul a világ. Üszkös romok mögötte, amint tép nyugatnak a jajongó kontinensen, és itt lesz hamarost. Sietve készülődünk. Az a hír is járta, hogy engem akar levinni Mexikóba.

– Gondolod, hogy beférek? – tudakolta Stan elfogó-dottan.

– Majd beszélék vele – feleltem zordul. Nem tudtuk, mire számítsunk. Hol száll majd? Mivel él? Kivel hál? Mintha Gargantua érkezését vártuk volna – Denver árkait mélyíteni kellett, törvényeit tágítani, hogy kitörő kedvét befogadhassa.

Mintha valami régi filmen néztem volna Dean érkezését. Arányló délutánon történt, Babe házában. Egy szót erről a házról. Babe anyja Európában járt, és Babe nyakán hagyta nényjét, Charityt. Charity hetvenöt éves volt, de virgonc, akár a márciusi csirke. A teljes Nyugatot behálózó Raw-lins családban ingázott folyton, hol az egyik háznál, hol a másikinál hasznosította magát. Szült ő is vagy tizenkét fiút, de azok szétszéledtek a világban, és magára hagyták. Hanem Charity fölött hiába járt el az idő. Amit csak mondtunk, tettünk, minden érdekelte. Amikor a whiskys üveget meg-meghúztuk a nappaliban, szomorúan ingatta a fejét. – Miért nem jár ki az udvar végébe, fiatalember? – Az emeleten – mert azon évben fizető vendégeket tartottak – egy Tom nevű szivar lakott, aki belehabarodott Babe-be. Azt beszéltek, gazdag vermonti család sarja, tündöklő pálya áll előtte, de ő leragadt Babe mellett. Estéknént vörös füllel bújt újságja mögé a nappaliban, minden szavunkat hallotta, de nem adott életjelt. Kivált akkor hegyezte a fülét, amikor Babe szólt valamit. S ha végképp rászorítottuk a beszédre, letette az újságot, végighordozta rajtunk szenvedő tekintetét, és ennyit mondott, nem többet: – He? Hát igen. Lehetséges.

Charity a sarokban ült, és kötött, s a gyíkszeme egyre rajtunk járt. Arra is neki kellett ügyelnie, hogy trágárság ne csússzon a beszélgetésbe. Babe a kereveten ült, és vihogott, Tim Gray, Stan Stephard meg én lomhán elterültünk a székeken. Szerencsétlen Tom pedig szenvedett, amíg bírta, majd felkelt, és ásítva kijelentette: – Végeladás, nincs maradás – azzal fölбилlegett az emeletre. Babe-nél labdába se rúghatott. Babe Tim Gray-be volt szerelmes, Tim viszont, akár az angolna, úgy siklott ki a keze közül. Így ültünk ezen az estébe hajló délutánon is, amikor Dean mellényes-óraláncos tweedruhájában kiugrott tragacsából a ház előtt.

– Nyomás! Nyomás! – hallottam az utcáról. Roy John-sonnal érkezett, aki nemrégiben költözött vissza feleségével, Dorothyval Friscóból, s most Denverben éltek megint, akárcsak Ed és Galatea Dunkel meg Tom Snark. Itt szaladt össze megint a banda. Kiléptem a tornácra. – Látom, öcsém – mondta Dean, amint a lapátkezét odalökte –, hogy megint ez a bot boldogabbik vége. Hahó, hahó, hahó – üdvözölt mindenkit. – Ni csak, Tim Gray! Stan Stephard! Szevasztok! – Bemutattuk Charitynek. – Hát egén. Csókolom. Ez meg itt a barátom, Roy Johnson, volt olyan kedves, és elkalauzolt engem idáig, harák! pfü, küc-küc! Bunkó karnagy vagyok, szolgálatára – nyújtotta kezét az ámuló Tómnak. – Egén, egén. Most azt mondd meg, Sal, mi a nagy harci helyzet, mikor indulunk Mexikóba? Holnap délután? No, ez derék. Úgy is kell. Akkor

a, következő, Sal, hogy tizenhat percen belül el kell jutnom Ed Dunkelékhoz, mert a régi vasúti órát vissza kell kapnom, hogy legyen mit zaciba vágnom a Larimer utcában lehetőleg még záróra előtt, de odáig gyorsan, és amennyire az idő engedi, tüzetesen a mélyére tekintek Jiggs büféjének meg néhány kricsónak, nincs-e ott az öregem véletlen, majd a borbélyhoz is elígérkeztem, már akit

.Dida kötött a lelkemre, ahhoz, én pedig az évek során tántoríthatatlan ül megmaradtam vendégének. .. kuc! kuc!... Tehát hat órákor! De pontban, értettél! Hatkor légy ugyanitt, akkor erre kunkorodok, és felszedlek, és viszlek Roy Johnsonékhoz, ahol egy órányi Gillespie-le-mez következik egy órányi nyújtózással egybekötve, mielőtt az estét abba a mederbe terelnék, amelyet ti szabtatok Timmel, Stannel meg Babe-bel, tekintet nélkül az én kerek negyvenöt perccel ezelőtt történt megérkezésemre ebben a harminchetes eresztésű Fordban, itt kinn a ház előtt, és kerülőt is csak éppen annyit tettem vele, hogy Kansas Cityben meglátogattam az unokatestvéremet, nem Sam Bradyt, hanem a fiatalabbikat... – S amíg mindezt egy lélegzetre elmondta, a nappaliban átöltözött az öltő tweedből a régi pólóingébe a széles üvegajtó egyik szárnya mögött, hogy a közszemérmét óvja és mellényéből az órát áttette meghurcolt bőröndjéből előhúzott rosszabbik nadrágjába.

– Hát Inez? – tudakoltam. – Mi történt odahaza New Yorkban?

– Utazásom hivatalos célja az, Sal, hogy Mexikóban válasszanak el, mert ott a legolcsóbb és leggyorsabb a válás. Sikerült végre megszereznem Camille beleegyezését, ilyenformán halad minden simán, lazán, puhán, nincs miért aggodalmaskodnunk, igaz-e, Sal?

Megértettem a célzást, és mint Deannek hű csatlósa, sebtében új tervet kovácsoltam a többiekkel megérkezésének tiszteletére. Csaptunk is felejthetetlen éjszakát! Ed Dunkel bátyjáéknál rendeztük meg a hepajt. Két bátyja is van, mind a kettő buszvezető, és mind a kettő ült és kerek szemmel bámulta, mi zajlik a házukban. Az asztalon gyönyörű teríték, sütemény, inni való mindenféle. Ed Dunkelról a jólét boldogsága sugárzott. – No, megegyeztetek végre Galateával?

– Megbizonyísten – felelte Ed. – Annyira, hogy beiratkozik a denveri egyetemre. Royjal egyetemben.

– Milyen szakra?

– Tudja fene, tán szociológiára. Te, ez a Dean évről évre szédültebb, nem?

– Debizonyísten.

Ott volt Galatea is. Megpróbálkozott a beszélgetéssel, de a színen Dean uralkodott. Ott ágált Stephard, Tim,

Babe előtt, akik velem együtt mind odaszorultak a konyha falához. Ed Dunkel ácsorgóit mögötte idegesen, de szegény bátyja még jóval messzibb



került a tűztől. – Csak folyvást, folyvást! – biztatott Dean mindenkit, közben nyúlt a pólóingé alá, vakarta a hasát, meg nem állapodott egy percre. – Hát egén, megint ilyen szépen összejöttünk, és az évek hiába peregetek el, akár a pergőtűz, minékünk nem használt, azazhogy semmi változás, ez a bámulatos, ez az állha. .. állha. .. állhatatosság mibennünk, amit a nálam lévő csomag jövődömondó kártya is fényesen igazol. – A csomag kártya a kosztól fénylett. Dorothy Johnson meg Roy Johnson feszenegőn kucorgóit a sarokban. Voltak az estélynék kínos pillanatai, nem mondom. Dean egyszerre elcsendesedett, lezöttyent egy székre Stan meg énközém, köves macskatekintettel bámult a falon túli niessziségbe, és rá se hederített senkire. Egyszerűen eltűnt, mint aki lelkierőt ment tankolni. Ha megérintem most, talán meg is inog, mint kavicsos álló kőszál a szakadék szélén és ledől. Ámde az imbolygó koszaiból egyszerre virág szökkent, és Dean arcát angyali derű öntötte el. Úgy nézett ránk, mint aki szendergéséből ocsúdik. – Ó, milyen aranyos népek ülnek itt velem! Mintha előre láttam volna! Akár hiszed, Sal, akár nem, meg is mondtam Minnek a minap, hogy harák, pfü, egén! – Azzal felkelt, és kinyújtott kézzel odalépett az egyik buszvezetőnkhez. – Örvendek a szerencsének. Dean Moriarty vagyok. Látásból ismerjük egymást. Azóta sincs semmi baj, ugye? Mondom én! Hát tessék megnézni ezt a gyönyörűséges tortát. Majd elszáll. Nem kaphatnék belőle egy morzsát? Egy hangyányit? Szerénységem jutalmául? – Ed nénje megadta áldását a tortaszegéshez. – Felséges! Sütemény, torta az asztalon, csupa öröm az élet! Méltó a felséges társasághoz! Mmmmm, ez az, persze, hajjaj! – Állt a konyha 'közepén, majszolta a tortáját, és imbolygó ámulattal tekintett mindenkire. Aztán megfordult, és a túlsó fal mentén tekintett végig. Addigra csoportok alakultak, és beszélgetés kezdődött, ő pedig révedten biztatta a társaságot: – Tessék! Ez az! – Tekintete megakadt a falon. Vi-gyázzba merevedett, közelebb lépett a képhez, lehajolt hozzá, hátrált, felugrott, nézte volna minden lehetséges látószögéből, a pólóingét tépdeste, és fel-felkiáltott: – A hétszázát! – Meg nem fordult a fejében, minek nézik itt a társaságban, de nem is igen törődött volna vele. Holott addigra már anyai és apai szeretet ütközött ki az arcokon iránta – íme, itt állt köztünk angyalnak, akinek mindig néztem. Tombolt s dühöngött angyali mivoltában is, és még azon éjjel, amikor felkerekedtünk, és zajos bandánk beállított a Windsor bárba, Dean menyeeien és pokolian lerészegedett.

Emlékeznünk kell, hogy a Windsor bárja, azaz a teljes szálló az aranyláz napjaiból maradt itt Denverben, lövöldözések hegeivel a pincében működő nagy bár falain – ez volt Dean otthona valamikor. Itt lakott valamikor az emeleten apjával. Nem számított tehát turistának. S ivott is úgy, akár atyjának szelleme. Vedelte a bort, sört, a whiskyt. Arca parázslón, izzadt. Ordítózott a

bár túlsó sarkának, aztán megindult botladozva a táncparketten, ahol a Nyugat vagányai keringtek nőikkel, és megpróbálkozott a zongorázással, majd frissen szabadult börtöntöltelékkel ölekezett és bőgő bizalmakat cserélt velük. A banda két összetolt asztalnál helyezkedett el. Ott volt Denver D. Dida, Dorothy és Roy Johnson, egy lány a wyomingi Buffalóból, Dorothy barátnője másképp, aztán Stan, Tim Gray, Babe, jómagam, Ed Dunkel, Tom Snark és még sokan mások, együtt épp tizenhármán. Dida borzasztóan jól mulatott – földimogyoró-automatát állított maga elé az asztalra, tömte bele az aprót, és tömte a fejét földimogyoróval, majd azt ajánlotta. Írjunk egy levelezőlapót Carlo Marxnak New Yorkba. Írtunk is rá minden zöldséget. Hogy hegedűszó sír a Lafimer utca hosszán. – Hát nem jópofa? – rikkantotta Dida. Deannel lementünk a klotyóba, és ököllel próbáltuk meg beütni az ajtaját, de a colos fa nem engedett. A középső ujjam egyik percét eltörtem rajta, de észre sem vettem másnapig. Részegek voltunk, akár a csap. Egyszer ötven pohár sört számoltam az asztalunkon. Csak jártuk körül az asztalt, és húztunk mindenikből. Canyon City szabadult rabjai ott keringtek velünk. Az előcsarnokban ingó óra alatt kivénhedt aranyások üldögéltek, állukat a botjukon pihentették, úgy álmodtak a régi szép időkről. Ilyen részeg dühöt azóta sem pipáltak. Táncolt a világ. Társaságok szóródtak mindenfelé. Jutott belőlük még abba a kastélyba is, ahová eljutottunk – az egy Deant nem számítva, mert neki egyéb dolga akadt –, ott is a nagyteremben a nagyasztalt dörgettük. 'Volt pedig a kertjében uszoda is, és volt grotta – annyira, hogy úgy döntöttem, innen kél majd ki a Világ Kígyója.

Éjnek éjjelén Deannel, Stan Stepharddal, Tim Gray-vel, Ed Dunkellal és Tommy Snarkkel egy kocsiban fölkerelkedtünk, és megjártuk a mexikói negyedet meg Five Pointsot. Stan Stephard majd kibújt a bőrből. – Terembura! Basszorkányos! – sivalkodott és a térdét verdeste. Dean a szívébe zárta érte. Minden sületlen sza-vát felkapta, fújta, és törölgette arcáról a verítéket. – Nagy élvezkedés lesz, te Sal, ezzel az ürgével utazni le Mexikóba! Igen! – Utolsó éjszakánk lévén zarándoklataink városában, annyit belegyűrtünk, hogy az oldala kipúposodott. Utoljára Babe-ék pincéjében üledtünk meg gyertyaszónál, Charity pedig hálóingben és zseblámpával kísértett fenn a házban. Egy színes szivart is hoztunk magunkkal, Gomez volt a neve. Five Pointsban szedtük fel. Ment magának az utcán, Tommy Snark meg utána szól: – Hé, nem te vagy a Johnny?

Gomez elhátrált mellettünk, úgy szólt vissza: – Hogy is volt?

– Azt kérdelem, nem-e te vagy véletlenül a Johnny. Gomezt a kérdés megint hátulról érte. Megint hátrált néhány lépést, úgy vágott elénk, majd hátraszólt:

– Próbálok, hogy én legyek a Johnny, de nem tudom, sikeredik-e.

– Jössz velünk, pajtás! – csapott a vállára Dean, azzal beugrottunk a kocsiba, és álltunk tovább egy házzal. Az alagsorban színi suttogás útján értekeztünk, hogy a szomszédokat ne verjük fel. Reggel kilencre eltakarodott mindenki, csak Dean meg Stephard pofázott olthatatlanul. A szomszédság kelt, és reggelizett, és mintha távoli kriptaszökevények helyeseltek volna egymásnak: – Igen! Igen!

– Babe bőséges reggelit tett elénk. Ideje volt, hogy nekivágjunk Mexikónak.

Dean a legközelebbi benzinkútnál hagyta a kocsiját, és kipofoztatta. 37-es, kétajtós Ford volt, jobb felőli ajtaja leszakadt, és úgy volt a helyére drótozva. A jobb első ülés támlájával is volt valami hézag, mert az ember hátrabillent mindjárt ültében, és nézhette a kocsi foszlott mennyezetét. – Mintha fartatós úton járnék vele – magyarázta Dean. – Beletelik majd néhány napba, amíg felköhögiünk a mexikói hegyek közé. – Elnéztem a térképet. Ezer mérföldnél nagyobb út állt előttünk, a java Texason át vitt. Laredónál keltünk volna át a határon, majd újabb hétszázhatvanhét mérföldet kellett megtennünk Mexikóban, amíg a csipkés földnyelven eljutottunk volna az oaxacai csúcsok alján épült nagyvárosig. Hitetlenül néztem az út elébe. Nem fért a fejembe. Nem a szokásos kelet-nyugati inga, hanem a varázslatos Dél! Valahogy úgy képzeltük, hogy a nyugati félteke földje mángorlón hengeredik el előttünk mind Tierra dél Fuegóig, minket pedig a hajlatban elnyel az új egálja. – Ebben látod, lesz spiritusz, pajtás! – hangoztatta Dean erős hittel. – Csak várd ki a végét. Hűha!

Elkísértem Stant, amikor utolsó denveri tennivalóját ment elintézni. Szerencsétlen öregapja ott támasztotta a háza kapufélfáját, és ezzel fogadta: – Stan. .. Stan. .. Stan...

– Mi az, öregapó?

– Ne menjél.

– Nincs visszakozz, menni kell. Mit erősködsz, öregapó? – Az ősz hajú, mandulaszemű vénemberen az eszelősen inas nyaka volt a legszembeszökőbb.

– Dean – fordult hozzám a vénember –, ne vidd el az én Stanemet! Én jártam le vele a parkba kiskorában, én magyaráztam neki a hattyúkat! A kis húga is a hattyas tóba fulladt! Ne vidd el az onokámat!

– Hagyj békém – bontakozott ki Stan a szorításából. – Megyünk. Hiába.

Öregapja még egyszer elkapta a karját. – Stan! Stan! Stan! Ne menjél!

Leszegett fejfel menekültünk. Az öreg nem mozdult mellékutcai kis házának ajtajából, a fagyöngyfüzérék közül. Háta mögött a fogadószoba bútorraktára ásított, ő meg a falnál fehérebben kiáltozta utánunk Stan nevét. Valami görcsös volt a mozdulataiban, ahogy hadonászva kiáltozott még akkor is, amikor a sarkon eltűntünk a szeme elől.

– Nem tudom mire vélni, te Stan.

– Ne véld semmire – nyögte Stan. – Ilyen volt mindég.

A bank előtt találkoztunk Stan anyjával. Éppen pénzt vett ki neki. Bájos ősz asszony volt és fiatalos, amint ott a bank márványkövén a fiával susogott. Stanen teljes farmerszerelés, láthatta akárki, hogy Mexikóba készül. Letöltötte denveri gyermekéveit, s most a vasmarkú zsarnok, Dean nyomába szegődik. Dean a megbeszélte időben bukkant elő az egyik mellékutcából – Mrs. Stephard mindannyiunkat meghívott egy kávéra.

– Vigyázzanak az én Stanemre – kötötte a lelkünkre. – Minden megtörténhet abban az országban.

– Vigyázzunk egymásra – nyugtattam meg. Stan előrement az anyjával, szédült barátom meg nekem magyarázta, mi különbség a keleti és nyugati klotyók feliratos üzenetei közt.

– Keleten szellemeskednek, szakállas trágárságokat vésnek föl, megkönnyebbülésük keltét meg a hozzávaló rajzokat, Nyugaton azonban éppen csak a nevüket. Vörös O'Hara, a montanai Hegymagosból itt járt, ekkor meg ekkor, szinte szertartásosan, mintha mondjuk Ed Dunkel műve volna. A különbség oka az a nagy magányosság, amely úgy köszönt rád és úgy erősödik, ahogy a Mississippin átkelsz. – Mindjárt előttünk itt haladt egy nagydarab nyugati magány az aranyos édesanyjával, aki a fiát maga sem szívesen eresztette el, de tudta, hogy mennie kell. Stanen látszott, hogy inkább az öregapja elől szökik. Íme, a három útítárs: Dean az apját keresi, az én apám meghalt, Stan iszkol az öregapja elől, és együtt tűnünk el az éjszakában. Stan a Tizenhetedik utca forgatagában váltott búcsúcsókot az anyjával, az meg beült egy taxiba, és integetett. Pá-pá.

Kocsiba ültünk mi is, hogy Babe-től elbúcsúzzunk. Majd Tim kísért ki minket a városon kívül álló házáig. Babe gyönyörű volt aznap, lobogó szőke haja svédnek mutatta, és a napsütésben kiütköző szeplőivel vidám kislánynak tetszett. Az is volt, csak a szeme felhősödött el, amikor ígérte, hogy majd csatlakozik hozzánk Timmel – persze semmi nem lett belőle. Pá-pá.

Nekilődültünk. Timet is otthagytuk a síkságra néző városszéli háza udvarán, és figyeltem, hogy nyeli el a mesz-szeség. Vagy két percig láttam, ahogy idegenül áll ott, és ki tudja, miféle gyászos gondolatokat forgat a fejében. Töpörödött egyre, de állt moccanatlan, keze a ruhaszárító kötelén, mint valami hajóskapitány, csak én tekergettem a nyakamat, míg utoljára a hiánya sajgott a helyén, a helye pedig a Kansasnak nyíló teljes szemhatárrá változott, amerre az én utam vitt volna haza Atlantisba.

Akkor Délnek fordítottuk kocsink dohogó orrát, és a coloradói Castle Rockot céloztuk meg. A nap pirulni kezdett, és a nyugaton nyúló heglánc szikláit olyanok voltak, mint valami brooklyni serfözde a novemberi ködben.

Rózsás kőcsipkéjén valaki velünk tartott gyalogszerrel, csak éppen nem láttuk, kicsoda – talán az a kenderszakállú vénember, akit évekkkel ezelőtt sejtettem odafönn? Zaca-tecani Jack? Annyit éreztem, hogy egyre közelebb jár hozzám, hiába hagyom el olykor. Denver pedig úgy tűnt el mögöttünk, mint a sóvá dermedt város. Füstje szétozlott a levegőben és elfedte szemünk elől.

Honnan támadt ebben a gyönyörű májusban a coloradói öntözőcsatornák, gyermekek lobácsolásától hangos vízgyűjtők nyugalmas délutánján olyan bogár, amelyik Stan Stephardot megcsípte? Kilógatta karját a feldrótozott ajtón, és vígan csevegett zötykölődés közben, amikor az a bogár megült a karján, s a hosszú fullánkját úgy beleeresztette, hogy Stan felordított. Pedig az efféle is az amerikai délután termi. Stan agyoncsapta, berántotta a karját, kihúzta belőle a fullánkot, néhány perc múltán 'mégis megdagadt a csípés helye, és sajogni kezdett. El nem képzelhettük Deannel, miféle féreg az ilyen. Egyebet nem tehattünk, mint hogy vártunk, lohad-e, dagad-e. Íme, ismeretlen délvídeknek tartunk, és támaszponttól, játszi gyermekkori álmok színterétől, szinte hazától alig három mérföldnyire egy vérgőzös fejű rém kél gyilkos rejtekéről, és félelmet ültet belénk. – Ugyan miféle?

– Olyan bogárról nem is hallottam ezen a tájon, amelyiknek így megkel a csípése.

– Basszorkányos! – Az utazást balsejtelmek felhőzték. Megzavartuk a járgányt. Stan karja egyre dagadt. Úgy döntöttünk, hogy megállunk az első kórháznál, és belenyomatunk egy penicillint. Átmentünk Castle Rockon, és sötétedéskor Colorado Springsbe jutottunk. A Pike csúcsának súlyos árnyéka jobbról vetődött ránk. Legörögünk a pueblói országúton. – Stopoltam én vagy ezerszer ezen az úton – magyarázta Dean. – Ott, a mögött a drótkerítés mögött húzódtam meg egyik éjjel, amikor hirtelen &gt; oktanul rám szállt a réműlet.

Ideje volt, hogy az életünk történetének nekifogjunk. Stant jelöltük elsőül. – Hosszú út áll előttünk – jósolta Dean –, azért a teljes türelmünket latba kell vetnünk, hogy a legszemernyibb részleteket is felhánytorgassuk, bár tudni való, hogy akkor sem mondhatunk el mindent. Azért tüzetesen – figyelmeztette Stant, amint a történetének kihuzakodott. – Tövíről hegyire. – Stan nekilendült, mint a kocsink a sötétségnek. Franciaországi tapasztalataival kezdte, de az egyre bonyolódó magyarázatai visszavitték denveri gyermekkorához. Idézték egymás fejére Deannel, hányszor találkoztak kerékpározás közben.

– Azt az egyet elfelejtetted, hogy az Arapahoe-garázsnál is. .. Emlékszel? Labdát szúrtam oda neked a sarkon, te meg ököllel vágta vissza, és belement a csatornába. Akkor járhattuk ki az elemi. Emlékszel már? – Stant lázas idegesség fűtötte. El akart mondani Deannek mindent. Most Dean volt a hallgató, helyeslő, jóváhagyó döntőbíró.

– Igen, igen. Mondd csak. – Elhagytuk Walsenburgot, majd Trinidadot is, ahol Chad King tanyázott valamerre a tábortűz körül antropológusaival, és nekik mesélte a mi történeteinket. Ó, kicsi Amerika! Átjutottunk Új-Mexikóba, elhaladtunk Raton kopott szikláinak alján, és megálltunk egy büfékocsinál. Húspogácsára fáj a fogunk. Csomagoltunk is be néhányat, hogy majd a határon túl költjük el. – Texas teljes hosszában megnyílt előttünk, Sal – állapította meg Dean. – Eddig keresztbe metszettük. Így hosszabb. Néhány perc múltán Texasban leszünk, s ha meg nem állunk, holnap ilyenkor jutunk ki belőle. Gondold meg!

Nekivágtunk. Vagy ötven mérfölddel beljebb az éjszaka óceánján ott csillogott az első texasi város, Dalhart. 47-ben utaztam át rajta. A sivatagi táj meszkítócserjéit a szemhatárról világította meg a hold. Hízott, rozsdásodott, érett, gurult, amíg fel nem tetszett a hajnalcsillag, és a harmat be nem fogott minket még a kocsiban is – mi azonban gurultunk tovább. A kiürült tojásosrekeszhez hasonló Dalhart után Amarillónak fordultunk. Szálas virginiai fű közt akadunk rá reggel. Ez a fű néhány éve még bölénybőr sátrak körül hullámozott. Azóta város lett, benzinkútjai épültek, és 1950-es új wurlitzereket is szerzett, a díszes csőrük tízcenteseket nyelt, majd okádták a borzalmasabbnál borzalmasabb dalokat. Amarillótól Childressig regényekkel tömtük a tudni vágyó Stan fejét. Childressnél egyenesen délnek fordultunk egy másodrendű úton, és tűző napfényben zörögtünk át Paducah, Guthrie és Abilene pusztaságán. Dean elálmosodott, mi ültünk előre Stannel, és zavartuk a kocsit. Szegény pára füstölgött, nyekegett, de botorkált tovább. A fénylő síkság felől karcos homokfelhők verlek a szemünkbe. Stan mondta megállás nélkül Monte Carlóról, Cagnes-sur-Merről meg a Mentön körüli kék tájékról, ahol sötét képű emberek járnak a fehér falak alján.

Texas magában álló. Ahogy lassan bezötyögtünk Abilene-be, mindannyiunk szeme kinyílt. – Képzeljétek el, itt élni ebben a fészekben, ezer mérföldre a világtól! Hoppá! Hoppá! Ezen a sínpáron túl, a régi deszkavárosban, ahol a marhákat tették vonatra, golyózápor fogadta a tréket, és görbevizedt a nép. Jól nézzétek meg! – rikoltotta Dean, és félrehúzta száját az ablak keretében, akár W. C. Fields. Nem különösen érdekelte Texas, és Texas sem hederített rá, amint az izzó járdákon tovasietett. A várostól délre az országúton álltunk meg enni. Az este még mintha millió mérfölddel odébb lett volna, amikor eleredtünk Coleman és Brady felé – Texas szívének, ötven mérföld kerülővel a forróságban remegő üdülőúton, a harasztban, szomjas patakgyak mentén kornyadozó egy-egy ház közt. – Vályog-Mexikó még messzi – jósolta Dean félálmlában a hátsó ülésen –, azért szorítsátok, gyerekek, mert még este ölelgethetjük a szenyoritákat, ha értetek a Ford nyelvén, és

hízelegtek neki... Legföljebb a fara dül ki, de amiatt ráérünk aggodalmaskodni később. – Azzal elaludt.

Én vezetem Fredericksburgig. Itt szeltük át régi útvonalunkat, ahol valamikor, 1949 egyik havas reggelén egymás kezét szorongatva utaztunk Marylouval. Vajon Marylou merre lehet? – Fújd! – kiáltotta Dean álmában, alighanem a friscói jazz-muzikusoknak, vagy a ránk váró mexikói mambó-zenekarnak. Stannek be nem állt a szája, amióta Dean előző éjjel felhúzta. Angliában járt már, stopjait mesélte az angol utakon, London és Liverpool közt, amint loboncos hajával és tépett gátyójában brit teherautósok viharzottak vele európai távlatokba. Szemünk vörös volt már Stexaz szüntelenül fűvó, göröngyszárító szelétől. Mintha a lassúságtól is kő nőtt volna a hasunkban. A kocsi hiába erőlködött, nem telt tőle több negyven mérföldnél. Fredericksburgtól ereszkedni kezdtünk a nagy nyugati fennsíkról. Éjjeli lepkék mázolódtak szét a szélvédőnkön. – Lejutunk lassan a sivatagi patkányok meg a kaktuszpálinka forró övezetébe, gyerekek! Életemben először járok ilyen mélyen Texasban – mélézött Dean. – Apám jár le ide telelni, a dörzsölt vén csibész!

Egy öt mérföldes lejtő alján egyszerre ránk dőlt a páras forróság, és felbukkantak San Antonio fényei. Tagadhatatlanul mexikói terület volt ez valamikor. Mások voltak az útszéli házak, ritkábbak a lámpák, kopottabbak a benzinkutak. Pincézetlen viskók sűrűjébe jutottunk, a tornácán mindnek ott rengett a hintaszék. Rozoga benzinkúthoz álltunk be olajcserére. Mexikóiak álltak mindenfelé a muslicákkal körülrajzott vörös fényű villanykörte alján, nyúltak bele a kutas hűtőládájába üdítő italért, és vetették neki a pénzt. Teljes családok álldigáltak ott. Körös-körül. viskók, konya fák s a levegőben bódító fahéjillat. Izgága mexikói lányok röppentek ide s tova a fiújukkal. – Hahó! – kurjantotta Dean. – Sí/ *Manana!* – Zene dőlt ránk mindenfelől, mindenféle. Stannel üritettük a sörösüvegeket, és jókedvünk kerekedett. Szinte kinn jártunk már Amerikából, mégsem hagytuk el még a határát, s mintha a legjava épp itt kezdődött volna. Meszesek téptek el mellettünk. Szíó, San Antonio!

– Tudjátok mit, gyerekek? Akár elmaflálkodhatunk itt egypár órát, közben keresünk kórházat Stannek, mi meg, Sal, felfedezzük az utcákat... Nézd, micsoda házak itt szemben! Egyenest belátni az első szobába, ahol a házikisasszonyok az *Igaz Szerelem* legfrissebb számával hen-teregnek, odané! Indíts!

Köröztünk egy darabig, és kérdezősködtünk kórház iránt. A város közepében találtunk rá, ahol minden amerikaibb és áramvonalasabb volt, a felhőkarcoló-utánzatok, a neonok, a drogéria-üzletláncok – a kocsik viszont úgy sü-völtöztek a sötétségben, mintha a közlekedésrendészet ismeretlen lett volna errefelé. A kórház behajtójában állítottuk le a kocsit, és Stannel



bementünk ügyeletes orvost keresni. Dean közben átöltözött a kocsiban. A kórház csarnokában nyüzsögtek a mexikói asszonyok, némelye vise-lős, mása beteg, vagy a gyerekét hozta. Leverő látvány volt. Szegény Terry jutott az eszembe, ugyan mi lett belőle. Stannek egy teljes órát várakoznia kellett, amíg került egy ügyeletes, és megvizsgálta a dagadt karját. Volt valami neve a fertőzésnek, de nem jegyeztük meg. Mindenképp beleverték egy penicillint.

Deannel megjártuk San Antonio mexikói utcáit. A levegő balzsamos volt – életemben ilyet nem szippantottam –, az utcák sötétek és titkosak. A homályos zsongásból ba-bos-fehérendős lányok bukkantak elő. Dean csak battyo-gott mellettem, és szinte szólni nem mert. – Jaj, ennyi szépet nyelni egyszerre – suttogta. – Osonkodjunk és szedjük tele a szemünket. Nézd! Nyüzsgő San Antonio-i biliárdterem! – Befordultunk. Tucatnyi mexikói srác játszott három asztalnál. Kólát vettünk, ötcenteseket potyogtattunk a zenegépbe, és a lábunkat rezegetve hallgattuk Wynonie Blues Harrist, Lionel Hamptont és Lucky Millindert.

– Figyeld a szemed sarkából – intett Dean –, amíg Wynonie a fidije buláját körülfújja, és amíg a balzsamos levegőket szívjuk, mondom, figyeld közben azt a nyomorék gyereket az első asztalnál! Ó a terem tréfáinak céltáblája, alighanem az is volt világéletében. Pedig akik gúnyolják, azok szeretik is.

A nyomorék szép holdvilágképű törpe volt, túlméretezett arcában nagy mogyorószempár ragyogott. – Mit szólsz, Sal! A San Antoni-i Tom Snark! A történet mexikói változatban ismétlődik. Látod, hogy húznak rá a va-lagára a dákóval? Ha-ha! Röhögik. Tessék, négy dollárt rátett, el akarja vinni a bankot! – És a szeme majd kiszökött, úgy figyelte a törpét, hogyan dobja be az ágydeszkát is. Boldog rivalgás támadt, amikor elhibázta. – Figyeld, mi lesz – biztatott Dean. A törpét megcsípték a nyakánál, és játékosan lódították ide-oda. A törpe visongott, majd kiszabadult az éjszakába, de még egy szégyellős, vágyako-zó pillantást vetett vissza. – De érdekelne, pajtás, hogyan él a kis ürge, mik járnak a fejében, miféle nőket szed Fel... Mámorító ez a levegő! – Kibuktunk a sötétbe, és a rejtelmes utcák mélyébe is belepróbálkoztunk. Háztengerek húzódtak meg a buja, délszaki udvarokban. Meglestünk lányokat az első szobában, a tornácon, a fiúkkal a bokrok közt. – Hallani sem hallottam soha, hogy San An-tonio ennyire él! Hát még Mexikó milyen lesz! Gyerünk! Nyomás! – Rohantunk vissza a kórházba. Stan addigra megkapta a penicillinjét, és sokkal jobban volt. Nyakába fontuk a karunkat, és elújságtunk, mi mindenben volt részünk.

Vághattunk neki a bűvös határig nyúló százötven mérföldnek. Tüzeltünk, és gyia. Annyira elfáradtam, hogy. átaludtam Dilleyt, Encinalt és Laredót, és fel sem ébredtem, amíg be nem álltunk egy bisztró elé hajnali kettőkor. – Haj – sóhajtotta Dean –, vége Texasnak, vége Amerikának, vége a világnak. –

Dőlt rólunk a veríték a rekkenő hőségben. Se harmat, se hajnali szellő, semmi, csak a muslicák milliárdjai bizsegték a villanykörték körül, és a meleg folyó árasztotta a bomlás bűzét – a Rio Grandé. Elered a Sziklás-hegység hús horhóiból, majd megyéni völgyeket vágva önti össze meleg vizét a Mississippi iszapjával a nagy Öbölben.

Laredo gyanús pofával fogadott minket reggel. Teherautó-sofőrök és csempészek oldalogtak mindenfelé, várták a szerencsét. Sok részük már nem lehetett benne, mert megvirradt. Amerika legaljára jutottunk – ide süllyednek mind a nehéz fiúk, itt kóvályognak a talajtalan elemek, hogy legyen hová tűnni, ha a kapca szorul. A lékör kont-rabonttal volt terhes. A rendőrök izzadón, vörös képpel jártak-keltek, nem feszített egy se. A koszos pincérnők mintha az élettől is megundorodtak volna. A városon túlról idesejlett a hatalmas Mexikó – a milliányi süllő tortilla füstje. Azt sem tudtuk, mit várhatunk. Tengersizinten jártunk megint, és a rakott kenyér alig akart lecsúszni a gé-gánkon. Én a magamét be is csomagoltam, és elszoruló szívvel tekintettem a jövőbe. Hanem amint a folyón átívelő bűvös hídon gördültünk, Mexikó hivatalos földjén már, minden megváltozott. Pedig még innen voltunk a vámhatáron. Mexikó az öntött út túlsó végén kezdődött csak. Ámulón tekingettünk. A legjobban az lepelt meg, mennyire mexikói a kép hajnali háromkor, amint a szalmakalapos legények kukoricadrágban támasztják az üzletek ragyaverte redőnyeit. – Figyeld. .. ezeket a .. polgárokat! – suttogetta Dean.

– Hű, mi lesz itt! – A mexikói vámosok széles mosolygással fogadtak, és betekintést kértek a poggyászunkba. Megadtuk. Közben a szemünket le nem vettük az utca végéről. Legszívesebben rontottunk volna oda nyomban, hogy elvegyüljünk a zavaros kis spanyol utcák népe közt. Nuevo Laredo volt még csak, mégis mintha a szent Lhasa földjét tapodtuk volna. – Ezek itt az éjszakát talpon töltik

– ámuldozott Dean. Igyekeztünk, hogy az útlevelünkbe mielőbb bekerüljön a pecsét. Megkaptuk a figyelmeztetést, hogy csapról vizet a határon innen ne igyunk. A vámosok épp hogy rápillantottak a motyónkra. Nem is illett rájuk a hatóság neve – lágyszívű, lusta népség volt. Dean csodálattal adózott nekik. – Hogy ebben az országban még a zsaruk is milyenek! Hihetetlen! – Megdörzsölte a szemét. – Álmodok! – Ezután következett a pénzváltás. Az egyik asztalon kazlakban álló pesóról megtudtuk, hogy nyolcat adnak belőle egy dollárért, vagy így valahogy. A legtöbb pénzünket pesóra váltottuk, és a kapott kazlat boldogan gyűrtük a zsebünkbe.

Majd Mexikónak fordultunk, és zavartan bámultuk, ahogy a redőnyt támasztó mexikói ürgék miránk meredtek szalmakalapjuk karimájának hajnali árnyékából. Az utca végén éjthosszat nyitva tartó étterem zenéje várt s az ajtaján dőlő konyhafüst. – Tyű! – köpte a markát Dean.

– Hákkérem! – vigyorgott a mexikói vámos. – Készen is tetszünk lenni. Tessen besétálni Mehikóba. Tessen jól mulatni. Pénzre vigyázni. Gyorshajtásra is. Én ezt mondom barátilag, magunk közt, és ha kérdik, ki mondta, a Vörös mondta. Ha probléma van, tesszen hivatkozni, hogy a Vörös. Enni, inni, jól mulatni, nem foglalkozni. Mehi-kóban lehet élni.

– Igen! – gerjedt be Dean, s már rontottunk is az utca végébe, szinte lábujjhegyen. A kocsit otthagytuk, és liba-sorban nyomultunk előre az utcák barna derengésében. Vénemberek ültek széken a házuk előtt. Nézhettük volna őket akár távol-keleti kábszereseknek, akár jósdáknak. Senki nem lesett minket, mégis nyilvánvaló volt, hogy mindannyian tudnak az érkezésünkről. Balra beugrottunk az egyik füstös bisztróba, egyenest a harmincas évek Amerikájából itt maradt zenegép piaci gitármuzsikájába. Ingujjas mexikói teherautó-sofőrök és mindenféle lézen-gök tömték a fejüket tortillával, tacóval, miegymással. Három üveg hideg sört rendeltünk – *cerveza* néven hozták ki, harminc mexikói centért, vagyis nem teljes öt hazai centért üvegjét. Mexikói cigarettát is vettünk, csomagját hat centen. Bámultuk a szépséges mexikói pénzünket, mire nem futja belőle. Rakosgattuk, simogattuk, és moso-lyogtunk mindenkire. Amerikát a fülünk mögé tettük közös élettapasztalatainkkal és úti fortélyaival. Végre eljutottunk a varázslatos országba az út végén, és íme, csakugyan elkápráztatott. – Gondold meg, ezek az ürgék reggelig talpon vannak – álmétkodott Dean. – És gondold meg, mekkora földabrosz kerül ki előttünk, a Sierra Mad-re moziból ismerős óriás csúcsai, az őserdő, a sivatagi fennsík, épp akkora, mint a miénk, le mind Guatemaláig s még az Isten tudja, hováig. .. hú! Mennyi csípnivaló! Indíts! – Fölkerekedtünk. Egy utolsó pillantást vetettünk Amerikára a Rio Grandé hídjának meleg fényein át, majd elfedtük a kocsink porával.

Máris kinn jártunk a pusztaságban, és ötven mérföldön át nem láttunk se fényt, se más kocsit. A hajnal akkor kelt a mexikói öböl fölött, és az útfélen felderengtek a jukkakaktuszok kísérteti orgonasípjai. – Micsoda vad vidék! – áradoztam. – Tágra nyílt szemmel figyeltünk Deannel, holott Laredóban az álmoságunkkal alig bírtunk. Stan, aki már megjárt idegen országokat, nyugodalmasan aludt a hátsó ülésen. Mi nyeltük Mexikót helyette is.

– Ami tehát volt, évek, élvezkedések, tipródás, az mögöttünk mind, és most az ismeretlenség elébe rontunk. Azért jobb, ha nem is gondolunk semmire, elég, ha az ál-lunkat jól kiszöktetjük. Így ni, és fogjuk a környező világ adását, ahogy más amerikaiaknak nem sikerült, pedig jártak előttünk itt, igaz? Gondolj a mexikói háborúra. Amikor agyúkkal tolattak erre.

– Ez az út – vettem fel a magyarázat fonalát – a törvény elől szököttek régi amerikai útja is. Ezen jutottak le Monterreybe, ha egyszer a határon átsuttyantak, azért ha jól beleereszted a szemedet a sívó pusztába, láthatod ott lovagolni a peremén valamelyik hajszolt kriptaszökevényt, s tovább. ..

– Tovább a nagyvilág – elmélkedett Dean, majd felkapta a tulajdon szavát. – Az ám! A nagyvilág! Ha az út levisz, akár Dél-Amerikába lejuthatunk! Azt a szentségit! – Robogtunk tovább. A derengés terjedt, s már jól láttuk a pusztaság homokjának fehérjét meg az úttól beljebb a kunyhókat imitt-amott. Dean lassított is, hogy jobban szemügyre vehesse őket. – Kidőlt-bedőlt kunyhók, pajtás! Ilyeneket nálunk csak a Halál Völgyében látni! Ezek még olyanabbak! Itt füttyülnek a külsőségekre! – Az első város a térképen, ahonnan vitt tovább út, Sabinas Hidalgo volt, azért kíváncsian tekintettünk elébe. – Az út se igen más, mint a hazai – lelkesedett Dean –, csak az egy különbség, de az nagy, hogy tessék, a mérföldkövek kilométerkövek és kilométerekben számolják le az utat Mexico Cityig! Épp odáig, mivel az ország egyetlen igazi városa, s minden út odavezet! – A fővárosig hétszázhatvanhét mérföldet mondott a térkép, a kő pedig ezernél több kilométert. – Jtt tüzelni kell, pajtás! – rikkantott Dean. Fáradságom-,ban egy darabig hunyt szemmel hallgattam, hogyan csapkodja a kormányt és hogyan áradozik: – Hajjaj!... Micsoda ország!... Mekkora élvezkedés!... Igen! – Reggel hét óra tájt érkeztünk Sabinas Hidalgoba a pusztaságon át. "Lépésben haladtunk, hogy jól láthassunk mindent, még Stant is felzavartuk. Meredten figyeltünk. A főutca kátyús volt és gödrös, mindkétfelől roskadt, szutykos vályogházak szegélyezték. Tergenyes szamarak kocogtak az úton. Mezítlábas asszonyok néztek minket a sötét kapualjából. A teljes utca lábra kelt a mexikói vidék új napjának kezdetén. Dugóhúzó-bajszú öregek meredtek ránk. Jól öltözött amerikai turistákhoz szokott szemüknek furcsa lehetett a három borostás, kialvatlan idegen. Végigdöcögünk a főutcán, és mindent az emlékezetünkbe véstünk. Láhycsapat haladt előttünk, majd amikor megelőztük őket, egyikük utánunk szólt: – Hova lesz a séta, srácok?

– Hallod? – bámultam rá Deanre.

Dean meglepetésében szótlánul ment tovább. – Hallom hát. De mennyire. Azt sem tudom, hova legyek ebben az édes reggeli megvilágosodásban. Hát végre eljutottunk a mennyek országába! Se méltóságosabb, se nyugisabb, se semmilyen nem lehetne.

– Hát gyerünk vissza, és szedjük fel őket!

– Szedjük – mondta rá, és döcögött tovább. Érzékeinek szerencsére nem is kellett olyan biztosan működniük, mint Amerikában. – Milliós szám vonulnak az úton! – Aztán mégis megfordult, és lépésben elhaladt a lányok mellett. Mentek ki a mezőre, ránk mosolyogtak. Dean megkövültén bámult vissza rájuk. A szentségit! – morogta. – Nem is lehet igaz! Lány, amerre nézek, éppen ebben a kornyadt állapotomban! Nézz be a házak ablakán, ezeken a rokkant kapualjakon, és barna kisgyerekeket látsz ébredezni vackuk szalmáján, amint az álmos agyukban a gondolatokat újra hurkolnák, mikor a testük már megindult, az anyjuk meg főzi vasfazékban a reggelit... Nézd az ablakot helyettesítő árnyékrácsokat, de legfőként az öregeket, milyen nyugalmasak, milyen méltóságosak, hogy a fejüket föl nem kapnák! A gyanakvás ismeretlen errefelé. Nem hajszolt a nép. Rád mereszi a meleg barna szemét, és nem szól, de a tekintetében megtalálasz, ha lappangón is, minden szép emberi tulajdonságot. Emlékezz, mi marhaságot összeolvasni Mexikóról, a lusta füstösekről meg a többiről, hogy a hajjukkal olajcserére jelentkeznek a borbélynál meg a többi ilyesmi, mikor csak jóérzésű, egyenes emberek, nem azt nézik, hol vághatnak át. Megáll az eszem! – Éjszakai utakon iskolázott esze meglepő gyorsan nyílott. Ráborult a kormányra, a szeme járt jobbra-balra, úgy döcögünk lépésben. Sabinas Hidalgo túlsó végében álltunk meg tankolni. Bajszukat pödörgető szalmakalapos gazdák csoportja tréfálkozott, álldigált a múzeumba illő benzinkút előtt. A szembülső mezőben számmal szántott egy öreg paraszt. A nap ártatlan világot vetett az emberi élet ősi ártatlanságára.

Ismét rátértünk a Monterreynek vezető útra. Hóspikás nagy hegyek emelkedtek előttünk. Nekikerekedtünk. A széles völgy szorossá szűkült. Néhány perc múltán eltűnt a meszkítócserjés puszta, és nagy hűvösségek iránt kaptattunk felfelé a kő mellvédes úton. A kő mellvéd fölött szakadékba láttunk, másik felől a sziklafalon elnökök nagy betűkkel felmeszelt nevei. ALEMÁN! A néptelen hegyi út csak kanyargón a felhőknek, míg tágas fennsíkra nem jutottunk. Ezen írta füstjét a gyárváros Monterrey az ég gyapjas felhőkkel összepacsmagolt kék üstjére. Mintha Detroitba jutottunk volna gyárak hosszú sora közt, csak éppen a gyárak előtt napfürdőző szamarokról tudhattuk, hogy Monterreyben vagyunk, meg a nyüzsgő vályogvárosról odébb, a kapuk körül ácsingózó suttyókról, az ablakokból kikönyöklő kurvákról, a vegyesnél vegyesebb kereskedésekről, a járdák hongkongi stílusú sodródásáról. – Hú! – bámult el Dean. – Ilyen napsütésben! Figyeled a mexikói napsütést, Sal? Megrészegít! Hú! Egyre mennék! Hajt ez az út! – Szóvá tettük Stannel, hogy talán megállhatnánk, és kikóstolhatnánk Monterrey izgalmaival, de Dean úgy döntött, hogy jussunk mielőbb Mexico City-be. Az út

egyébként is mind érdekesebb lesz, ahogy göngyölitjük. Megszállottan vezetett, nem kívánta a pihenést. Stannel már úgy kivoltunk mind a ketten, mint a liba, és aludnunk kellett. Amikor Monterreyből kiérve utoljára szétnéztem, kettős nagy hegycúcsot láttam. Szökevényeink bujdosnak el valaha azokon a nagy hegyeken túlra.

Montemorelos állt előttünk, ereszkedés ismét a forró síkságra. Kápráztatóvá vált a hőség. Dean felrázott, hogy ezt a látványt semmiképp el ne szalasszam. – Bűn volna, Sal – bizonykodott. Kinyitottam a szememet. Ingoványos vidéken robogtunk. Az út mentén rongyos mexikóiak bukkantak fel párában, kenderkötésükről hosszú böllér-kés csüngött le, némelyikük a harasztot sarabolta vele. Mind felnéztek, amikor elrobogtunk mellettük, és egyikük arca sem mondott semmit. A bozót közt itt-ott afrikainak tetsző nádfedeles bambuszkunyhók tünedeztek elő. Lányok a csöszlámpásnál sötétebben bámultak utánunk homályos kapufélfák mellől. – Jaj, pajtás, de megáll-nék ciróka-marókat játszani velük – lelkesedett Dean. – De azt is figyelj meg, hogy az öregember vagy az öregasszony sincs messzi soha, legfeljebb százlépésnyire. Hátral a kertben gallyat gyűjt vagy az állatot eteti. Egymaga nem marad senki egy pillanatra ebben az országban. Amíg aludtál, és a vidéken legeltettem a szememet, annyi mindenféle fordult meg a fejemben, pajtás! – Verejtékezett, a vérekes szeme környéke is vörös volt, mégis mintha megnyugodott volna, amióta magához fogható emberekre talált. Egyenletes negyvenöt mérföldes sebességgel viharzott át a végtelennek tetsző ingoványoson. – Azt hiszem, ez a kép most nem változik egy darabig. Ha vezetsz, hunyok egyet én is.

Átültem a helyére, és magam is révületek szárnyán keltem át Linares lapos, füledt vízi vidékén, a gőzölgő Rio Soto la Marinán Hidalgo közelében, úgy zavartam a szekeret tovább. Buja, termékeny völgy, zöldellő táblák nyúltak el a szemem előtt. Régi fahídra könyöklő emberek néztek utánunk. A forró folyó mentében haladtam. Később, magasabban a tenger szintje fölött ismét a pusztaság jelent meg. Gregoria városának tartottunk. A gyerekek aludtak, gondolataim a maguk örökkévalóságát járták, amíg a nyílegyenes kilométereket nyűttem. Más volt itt a vezetés, mint Carolinán, Texason, Arizonán vagy Illi-nois-on át. Inkább mintha a világon vágtam volna keresztül, és a közbülső házak-helységek arra tanítottak, miként kell majd utoljára a világ földtúró indiánjai közé illeszkednünk, a szenvedő emberiség e törzsökébe az egyenlítői kötés mentén bármerre Malájföldtől, Kína megeresztett körmétől kezdve Indián, a nagy szubkontinensen át Arabiáig, Marokkóig, majd Mexikó őserdővel váltakozó pusztaságain keresztül s túl a tengerhabokon Polinéziáig, majd a Sárga Köntös Sziámjáig – körbe-körbe, hogy már egyazt a jajongó éneket hallgatod a spanyol Cádiz lerombolt falai

alján, mint 12 000 mérfölddel odébb a világ fővárosának, Benaresnek mélyein. Ez a nép itt jobbra s balra indián csakis, nem pedig a korlátolt amerikai adomák Pedrója és Panchója – pofacsontjuk kiülő, szemük ferde, szokásuk szelíd, nem bolondok, nem is bohócok – szálas, komoly indiánok, az emberiség atyái. A víz talán kínai, de a föld indián elem. Mint a szikla a pusztaságban, úgy emelkednek ki ők a „történelem” pusztájából. S mintha tudnák is, amint elporzunk mellettük, fontoskodó pénzeszsákok, akik multságunkra járjuk az országukat, tudják ők, ha utánunk tekintenek, ki az atya és ki a fiú a föld ősi életében, de a szájukat szóra nem nyitják. Mert amikor a „történelem” elpusztul, s őket ismét lovára ülteti az Apokalipszis, mint annyiszor már, ez a földtúró nép tekint majd ki megint Mexikó szikláin közül és Báli barlangjaiból, ahol minden elkezdődött, ahol Ádám szopott s okult. Efféle gondolatok lettek úrrá rajtam, amint a kocsit a forró, napégette Gregoria városának vezettem.

San Antonióban égre-földre fogadtam Deannek, hogy szerzek neki nőt. Eszembe jutott az ígéretem. Amint a fénylő Gregoria előtt odaálltam egy benzinkúthoz, rongyos gatyaszáru vézna legény jókora szélvédő ernyőt hozott oda, és kínálta. – Megvesz? Hatvan peso. *Habla és – pahol? Sesenta peso.* Én Victor.

– Á – nevettem rá –, én veszek csak szenyorita.

– Az! Az! – nevetett boldogan. – Én szerzem lány, akárhány! Csak a hőség – állapította a száját biggyesztve. – Hőségben elbúj a jó. Este majd. Árnyékot szeretsz?

Nem annyira árnyékot szerettem volna, inkább lányokat. Felkeltettem Deant. – Hé, pajtás, nem megmondtam még otthon Texasban, hogy lesz nő! Hát nyújtózzál, mert sorakoznak!

– Mi? – horkant álmosan. – Hol?

– Ez a Victor gyerek megmutatja.

– Mehetünk máris! – Dean kipattant a kocsiból, és megszorongatta Victor kezét. Áldigáltak más legények is a benzinkútnál csoportosan, fele méztláb, de a csurgóra álló szalmakalapja alatt vigyorgott mind. – Hát nem így töltenénk a legszebben a délutánt, pajtás? – fordult hozzám Dean. – Máris hűsebben vagyok, mint akármelyik denveri biliárdteremben. Hát a lányok hol, Victor? *A donde?* – rikkantotta. – Mit szólsz a spanyolságomhoz, pajtás?

– Kérdezzük meg, füvet szívni lehetne-e. Hé, öcsém, kerül itt me-ri-vana?

A legényke komolyan rábólintott. – Hát, ha tetszik. Amennyi tetszik. Ha jösztek.

– Ejha! – kurjantott Dean, és a szeme is kinyílt teljesen. Ott ugrándozott az álmos mexikói utcán. – Gyerünk! – Én közben Lucky Strike cigarettákat osztogattam a többi ácsorgó legénynek. Tetszhattünk nekik. Kivált Dean.

Összefordultak, és sugdostak egymás fülébe a szédült amerikai ürgéről. – Figyeld, Sal, mirajtunk élvezkednek! Barátom, micsoda világ! – Victor beült velünk a kocsiba, és indítottunk. Stan az igazak álmából erre a bolond világra ébredt.

A pusztaságban kerültük meg a várost, majd hepehupás dűlőútra tértünk, azon zötyögtünk egy darabig. Victorék háza a végében állt kaktusszal kerített térségben, vályog-vityilló néhány fa árnyékában. Az udyarban legények ögyelegtek. – Kik ezek? – tudakolta Dean boldog izgalomban.

– Bátyák nekem. Meg anyám meg a húgom is ott. Én szintén nő, de városi lakásban.

– Anyád majd mit szól a marihuánához? – rezzent meg Dean.

– Á, szed énnekem! – A kocsiban vártunk, amíg Victor kiugrik, vált néhány szót az anyjával, de az már indult is hátra a kertbe, és söpörte össze a marihuána szikkadni kiterített zöldjét – Victor bátyjai az egyik fa árnyékából vigyorogtak ránk, de jó időbe telt, amíg nekibátorodtak, és odajöttek ismerkedni. Közben Victor is visszatért, és édesdeden mosolygott.

– Pajtás – meredt rám Dean –, ennél a Victornál cukibb kölyköt életemben nem láttam. Nézd csak, milyen nyugalmasan szedi a lábát! Ezen a vidéken semmi ok a sietségre. – Sivatagi fuvallat öblögette a kocsi belsejét. A forróság nagy volt.

– Mondom meleg, igaz? – állapította meg Victor, amint beült Dean mellé előre, és fölmutatott a Ford izzó tetejére. – Megszívod a ma-ri-gvá-nát, és meleg volt- nincs. Várjál.

– Meglesz – mondta rá Dean, és feltette a napszemüvegét. – Várok. Ezen ne múljon, Victor barátom.

Victor legszálasabb bátyja jelent meg, hozta újságpapíron a füvet, és beledöntötte Victor ölébe, majd megtámaszkodott a kocsi ajtajában, mint aki éppen csak beköszön. Dean bókkolt, és visszamosolygott rá. Szólni senki nem szólt. Így volt a szép. Victor barna csomagolópapírból egy Corona szivarra való füvet megsodort. Hatalmas lövet volt. Dean szeme kocsányon lógott. Victor gyakorlottan rágyújtott művére, és körbeadta. Mintha az ember kéménybe dugta volna a fejét. De aztán leszívtuk a füstöt jól, s egyszerre fújtuk ki. Meg is mámorosodtunk egyszerre. A veríték gyöngye ráfagyott a homlokunkra, és mintha Acapulcóban lettünk volna a tengerparton máris. Kitekintettem a kocsi hátsó ablakán, és Victor legfurább bátyjára Jettem figyelmes – oszlopnak dőlten állt, és somolygott, odajönni is szégyellt, pedig megtermett, nagy csontú ember volt, akár valami perui indián, a vállára is lepel borult. Mintha Victor bátyja lett volna mindenki a környéken, mert jöttek oda egymás után, és kezelték le Deannel. Mámorunkban addigra már nem tekintettük a formaságokat, csakis a dolgok magvát, ami e pillanatban nem



volt más, mint hogy amerikaiak és mexikóiak együtt fújják a fű füstjét a sivatag szélén, és arasznyiról látják egymást, a ragyát egymás arcán, a kérget egymás tenyerén és a más világból valók pirongását egymás előtt. Az indián fivérek suttozó hasonlítgatásba kezdtek, ahogy néztek, méregettek minket, és bólogtattak, mi meg Deannel és Stannel a magunk megfigyeléseit csereberéltük angolul.

– Figyuzod azt a fura polgárt ott hátul, amelyik az oszloptól el nem válna, és egy tapodtat nem tágítana, csak vigyorog, mint a vadalma? Ez is itt balra tőlem. Idősebb, magabiztosabb, de valahogy hervadtabb is. Talán a város csavargója, Victor pedig tisztességesen nősült... Ez a bátyja a száműzött egyiptomi király! De ahány ürge, mind igazi! Én még ilyet nem láttam! Minket méregetnek, mife-lőlünk folyik a szó, figyeled? Akárcsak mi, akik őket tárgyaljuk, legfeljebb az ő szemükben a ruhánk fontosabb. .. Nem mintha az ilyesmi minket nem érdekelne. .. Meg alighanem a kocsiiban lévő holmijaink furcsasága forog a szóban, a nevetésünk, talán a szagunk másfélesége is. Azzal együtt szívesen adnám a szemfogamat, ha tudnám, miket mondanak. – Dean nem is restellte megkérdezni: – Hé, Victor. .. Mit beszéltek a bátyáddal?

Victor Deanre fordította mámorban úszó bánatos barna szemét. – Bizony, bizony.

– Nem értesz. Azt kérdem, miről beszéltek?

– Ja – pillogott Victor zavartan —, nem tetszik mar-guana?

– Dehogynem, pajtás! Hanem hogy beszélni miről beszéltek!

– Beszélni? Hát beszélünk. Hogy tetszik Mexikó?

– Közös nyelv híján bajosan boldogultunk. De aztán a csendességben, a hús mámorban, a puszta szél közös élvezetében ki-ki a maga nemzeti, faji és személyes örökkévalóságát kutatta.

Eljött a lányok ideje is. A fivérek visszahúzódtak órallá-sukba a fa alá, anyjuk pedig az ajtó leveles árnyékából figyelte, hogyan indulunk el döcögösen a városba.

Csakhogy a rögös dülőút nem volt már kínlódás

– mintha kék tengeren suhantunk volna kecsesen. Dean arca megdicsőülten ragyogott, amint azt magyarázta, hogy a kocsik rugózását most érti meg és élvezzi először. A bakkanókat most Victor is nevetve nyugtázta, majd balra terelt minket a lányok iránt, Dean pedig kéjesen dőlt be, úgy fordította a kocsit a cél felé, közben Victort hallgatta, és mind lelkesebben helyeselt: – Hát persze! Egy pillanat kétségem nincsen! Soha igazabb szót! Zene a fülemnek, amiket beszélsz! Persze! Mondd csak, légy szíves! – Victor erre megint megeresztett egy ünnepi spanyol szónoklatot. Egy kába pillanatomban már azt hittem, Dean tágult érzékenysége minden szavát befogadja, és azon

pillanatban olyannak tetszett tulajdon lángoló szememben és ködös elképzelésemben, mint Franklin Delano Rooseveltt maga, olyannyira, hogy az ülés sarkába húzódtam s onnan csodáltam esett állal. Égi fények milliomműszúrásában kellett Dean teljes valóját összeállítanom, végül úgy döntöttem, hogy nem lehet más, mint Isten maga. Annyira megszedültem, hogy fejem hátranyaklott az ülés támlájára, és a kocsi rázkódásában a révület hullámai söpörtek át rajtam. Elég volt az ablakon kipillantanom Mexikóra, ami távoli kincses szigetté formálódott most az agyamban, hogy szent megrökönyödéssel rettenjek vissza, és magamba húzódjak pazar káprázatossága láttán. Nagyokat nyeltem. Aranyfolyamokat láttam az égen, szerencsétlen szekerünk kopott fedelén, szemem golyóján, sőt már benne is – arany öntött el mindent. Néztem az ablakon a verőfényes utcákat, és az egyik kapualjban állongó asszonyról azt hittem, hogy minden szavunkat hallgatja, és bólogat rá tudósán – a marihuánaszívó szokott rémképe. Az arany azonban szakadatlanul áramlott. Homloklebenyem jó időre kikapcsolt, majd mintha tüzes üresség álmából ocsúdtam volna Victor háza előtt, amikor Victor már a kocsi ajtajában mutatta karon ülő gyermekét.

– Az enyém! Perez nevű, hat hónapú.

– Ej – bámult Dean, nem is boldogan, hanem mennyei gyönyörűséggel –, soha ilyen bájos gyereket! Nézd már a szemét! Sal, Stan – figyelmeztetett bennünket gyengéden –, nagyon szeretném, ha ennek a csöpp mexikói fiúgyermeknek, a mi szívbeli jó barátunk fiának jól megnéznétek a szemét, mert a szem a lélek tükre lévén megtudjátok belőle, miféle lélek vezérli majd a serdülésben, de már az bizonyos, hogy ilyen gyönyörű szemén át csakis gyönyörű leiekbe pillanthattok! – Gyönyörű volt a beszéd is. A karon ülő hasonlóképpen. Victor bánatos tekintetét az ő kis mindenére függesztette, és mindhármunkban megfészke-lődött az a kívánság, hogy bár lehetne ilyen bámulatos gyermekünk. Olyan mélyen tekingettünk leikébe aztán, hogy szegény megsejtett valamit, fintorogni kezdett, és keserves sírásra fakadt. Nem vigasztalhattuk, mert könny-nyeit mintha a lelke tükréből kitetsző mélységeknél nagyobb mélyek táplálták volna. Próbálkoztunk pedig mindenképpen, Victor az álla alá temette arcát, ringatta, Dean gügyögött neki, én a csöpp karját simogattam. Sírása azonban mind keservesebbé vált. – Jaj – sóhajtott Dean –, ne haragudj, Victor, hogy így megszomorítottuk!

– Gyerek sír, ha szomorú, ha nem. – Victor mögött a kapualjban ott restelkedett mezítlábas kis felesége, és aggodalmas gyengédséggel várta, hogy a csecsemőt újból puha barna karjába szoríthassa. Victor pedig eldicsekedvén gyermekével, visszakászálódott a kocsiba, és büszkén jobbra billentette az ujját.

– Igenis – mondta Dean, azzal lendületesen rákanyarodott egy szűk algériai utcára, amelyben mindenfelől mélán kíváncsi-arcok forogtak utánunk. Megálltunk a bordélyház előtt. Stukkódíszei pompázatosán ragyogtak a verőfényben, utcára nyíló két ablakának párkányára egy-egy rendőr támaszkodott. Álmos, unott, kitérdelt nadrágos rendőrök voltak, szemüknek egyetlen pillantásával vettek tudomást az érkezésünkről, sőt arról a háromórás rajcsú-rozásról is, amit benn rendeztünk a fülük hallatára, ezért, amikor estefelé végeztünk, Victor úgy látta illőnek, ha huszonnégy hazai cent értékű pesóval jutalmazzuk őket.

Benn pedig vártak a lányok. Némelyek a táncparkett mentén álló kereveten heverték, mások jobbra a bárpultnál ittak. Középről íves járat vitt csöpp kabinok iránt, amelyek nem látszottak nagyobbak, mint amekkorákkal egy községi fürdő a szemérmert védi. Viszont a kabinok már az udvar részleges nyilvánosságára nyíltak. A bárpult mögött a fiatal tulajdonos tevékenykedett, de nyomban otthagya helyét, amikor tudattuk vele, hogy mambómuзикát hallanánk, és loholva hozta Perez Prado lemezeinek tornyát, és a lemezjátszóra rákapcsolta a hangszórót. Egy pillanat múltán Gregoria városa értesülhetett, hogy a Sala de Bailéba kedves vendégek érkeztek. Mi is mindhárman belerendültünk abba a felfedezésbe, hogy ez a helyes és nekünk való hangerő, csak éppen nem mertünk így ráerő-síteni soha, ha zenegéphez fértünk. Vesékiig hatoló hangzivar volt. A teljes negyed összecődült, és hallgatta, mire táncolnak az *Americanó-k*. Megálltak egy sorban a rendőrökkel a göröngyös járdán, és közömbösen támasztottak kerítést, falat. *Még Mambó Jambo, Chattanooga de Mambó, Mambó Numero Ocho* — ezek a hatalmas számok rázták meg a titokzatosan arányló délutánt, mint a végítélet és feltámadás harsonái. A trombiták úgy szóltak valóban, hogy a pusztaságba messzi kihallatszottak – méltán, hiszen pusztai hangszerek voltak Jerikó kürtjei is. A dobok örjítőén ráztak. A mambó lüktetése nem más, mint a kongadobé, Afrika és a világ nagy folyama, a Kongó mentén – valójában a világ vére lüktetése szól benne. Um-ta. Ía-ta-tum – um-ta, ta-ta-íMm. A zongorafutamok akár az üvegcserepek, úgy záporoztak ránk a hangszóróból. A karvezető rikkantásai légrobbanások voltak. A záró trombitakórusok kongadob és bonga-dobok nekifutamodása hátán támadtak, és földbe gyökerezteték Dean lábát, majd megborzongott, és dőlni kezdett róla az izzadság. Amikor a trombiták visszhangjai szóltak már csak valami hűs barlang mélyéből, Dean szeme kerekre nyílt, mint aki ördögöt lát, hogy le is kellett hunynia. Énmagam remegtem, akár a kutyakölyök, amikor a trombiták megharsantak, és megrezzentették a napfényt. Minden bátorságom az inamba szállt. A *Mambó Jambo* örült forgásában, tánc közben kezdtük megismerni a lányok természetét. Nőknek pompások voltak egytől egyig. A legvadabbik fehérbe

oltott indián volt, tizennyolc éves fejjel került ide Venezuelából. A jó család is meglátszott rajta. Hogy mit kurválkodott már ilyen zsenge korában, hamvasán és szépen Mexikóban, azt csak az Isten tudta. Talán valami bánat űzte, mert ivott mértéktelenül. Mikor már úgy látszott, nincs többre hitelesítve, ráöntött még egy pohárral. Borogatta is fel a poharakat egyre, persze azzal a célzattal, hogy a számlánk nőjön. Egy szál lenge veddfelkében forgott Deannel a fényes délutánon, s könyörgőn csimpaszkodott a nyakába. Dean olyan kába volt, hogy azt sem tudta, mit szeressen, a mambót-e vagy a lányokat. Később eltűntek a fürkék irányában. Énrám egy semmitmondó dagi szabadult rám az ölebével, és meg is sértődött nyomban, mikor a kutyáját megszólaltam, hogy folyton a lábamba kap. Megegyeztünk, hogy hátraviszi valamelyik fürkébe, de mire visszatért, már egy jobb képű, ha nem a legjobb képű lány akaszkodott rám. Szabadultam volna attól is, mert megláttam egy tizenhat éves színes lányt, amint kelletlenül vizsgálta a köldökét kurta szoknyaruhája hasadékaán át a csarnok túlsó végében, de nem szabadulhattam. Stannek egy mandulaszínű tizenöt éves jutott, akinek a végiggombolós ruháját csak középtájt fogta össze néhány gomb. Szédült látványt nyújthattunk, mert az ablakokon vagy húszerdeklődő férfi könyökölt be.

Egyszer csak megjelent a kis színes – nem is színes, fekete volt inkább az a lány – anyja, és bánatosan tárgyalt vele valamit. Amikor megláttam őket, el is ment a kedvem, hogy az igazán ínyemre valóval kezdjek. Hagytam, hogy a piócám hátrahurcoljon, és a hátul is felfüggesztett hangszórók ricsajában mintegy félálomban nyekergettük az ágyat fél óra hosszat. A fürkét palánk fogta körül, teteje nem volt, egyik sarkában szentkép, a másikban mosdótál. A fürkék sötét során végíghangzott a lányok kiáltozása: – *Agua, agua caliente!* – Meleg vízért kiáltoztak. Stan is eltűnt Dean után. Az én piócám harminc pesót számolt fel, olyan három és fél dollárt, majd panaszkodott egy hosszú sort, és még kicsalt tíz pesót. Nem eszméltem még a mexikói pénz értékére, és azt hittem, milliomos vagyok, hát nem sajnáltam. Rontottunk vissza táncolni. Az utcában egyre gyűltek az érdeklődők, csak a rendőrök látszottak unottabbnak, mint valaha. Dean venezuelai tündére rám szállt, és átcipelt egy másik bárba, amelyik ugyancsak a műintézet osztályaként működhetett. Egy ifjú csapos mé-lyedt itt komoly tárgyalásba egy dugóhúzó-bajszú idősebb úrral s közben a poharakat töltögette. Miss Venezuela nem eresztette a nyakamat, és italt követelt. A csapos nem akarta kiszolgálni. Miss Venezuela nem tágított, addig-addig, hogy megkapta, s amint megkapta, ki is döntötte, mégpedig nem készakarva, azt láttam az elkínzott, vérekes szemében. – Nyugodj meg, kicsi – mondtam, és úgy kellett rajta tartanom a bárskéken, különben lefordult volna. A nadrágomat rángatta, hogy könyörüljek rajta. Így aztán vettem neki másik pohárral. Egy hajtasra lezúdította. Nem volt szívem hátravinni. Bezzeg az én

szívem választottja már harminc felé kaparászott, és tudta, mi a viselkedés. Amíg Miss Venezuela terhét viseltem, az eszem egyre őrajta járt, őt vittem volna hátra, órála bántottam volna le a ruhát, ha csak a beszélgetésért, semmi egyébért – legalábbis ezzel vigasztalódtam, mert kívántam örülni.

Szegény Victor mindezt háttal a bárpultnak figyelte, és ficáncolt örömeiben, hogy három amerikai barátja mekkorát hancúrozik. Itattuk csak, mert a szeme csillogott ugyan, mint a bakzó macskának, mégsem fogadta el meghívásainkat egyébre, mondván, hogy ő hű a feleségéhez. Dean már pénzt kínált neki. Ebben az örült kavargásban nézhettem az arcába Deannek, meg sem ismert. – Ege, ege! – hajtogatta. Úgy tetszett, mintha az Ezeregyéjszaka egyé lett volna ezen a fényes délutánon, Ali babával, bajadérokkaal s az összes kellékeivel. Megint a piócámmal mentem szobára, Dean és Stan is visszaváltott az előző lányra. A szín elnéptelenedett egy pillanatig, s a nézőseregnek várnia kellett a folytatást. A délután hűvösödni kezdett.

A varázslatos Gregoriára hamarosan rátelepedett az este. A mambó el nem hallgatott, mintha a menetet vezette volna az örület vadonában. A szememet aztán sem bírtam levenni a kis feketéről, milyen fenségesen végzi a szolgálai munkákat is, amelyeket az egykedvű csapos osztott ki rá, italfelszolgálat, söprögetést. Pedig minden lány közt neki lehetett legégetőbb szüksége a pénzre. Anyja is azért járhatott nála, hogy éhes kistestvéreire figyelmeztesse. A mexikóiak szegények. Mégsem jutott az eszembe, hogy a kezébe nyomjak valamennyit. Alighanem dühösen fogadta volna, s az effajták dühétől rettegek. Szédületeemben szinte szeselmes voltam belé arra a pár órára – félnkségem, sóhajaim, ismerős sajjásaim mind erre vallottak. Furcsa volt, hogy se Dean, se Stan meg nem merte környékezni. Éppen a kérlelhetetlen méltósága taszította a legszegényebbek sorába ebben az elszabadult döngetoben. Egyszer láttam, hogy Dean már ráhajtott volna, és úgy dőlt felé, mint egy szobor, de a lány hűvösen tekintett szeszgözös zavarára, Dean pedig még a hasa vakarását is elhagyta, úgy hajtott fejet előtte. A királynő mégiscsak ő volt itt.

Victor egyszer csak belénk akaszzkodott, és izgatottan akart tudatni valamit.

– Mi baj? – Némi hiábavaló hadonászás után odaszaladt a bárhoz, kikapta a számlánkat a vicsorgó csapos kezéből, és eléünk tartotta. Háromszáz pesóról, vagyis harminchat hazai dollárról szólt, ami szép pénznek számított akármelyik jatatában. De minket még ez sem józanított ki annyira, hogy az odébbállásnak ideje lenne. A lányok is hiába vették el az erőnket, még tomboltunk volna a keserves úton lelt arab paradicsomban. Az este azonban közeledett, minekünk pedig az út végére kellett járnunk – ennyit Dean is megérthetett, mert egyszer csak láttam, hogy rán-colja a homlokát, mint aki az eszét szedné össze. Azért most ajánlottam neki, hogy tisztuljunk innét. – Anny mindennek nézünk elébe, pajtás, hogy meg nem bánjuk.

– Igaz! – rikkantotta Dean, és meredt tekintete Miss Venezuelára fordult, aki már részeg álmát aludta egy fapadon, és fehér lábszára kivillant selymei közül. Az ablakban könyöklő nézőközönség még egyre nekünk szurkolt, de mögöttük már rozsdás árnyékok imbolyogtak, és a hirtelen csendben valahonnét gereksírást hallottam, emlékeztetőül, hogy nem a kábszeres álmok trágár mennyországában vagyok, hanem Mexikóban.

Kibotorkáltunk, de Stanról megfelejteztünk. Amikor visszaugrottunk érte, ott legyeskedett az éjszakai műszakra érkező új leányok körül. Kezdte volna előlről a mulatságot. Stan részegen olyan, mintha torony tántorogna, viszont a nők iránt érdeklődő torony. Ráadásul ilyenkor a nők is megmásszak, akár a repkény. Stan megkutyálta magát, hogy ő még az új szenyoriták szakértelmét végigpróbálja. Deannel jól hátba döngöttük, s kivonszoltuk végül. Stan érzékeny búcsút intett mindenkinek, lányoknak, rendőröknek, nézőknek, még az utcán nyüzsgő gyermekeknek is, mint aki a hajrázó tömeget biztosítja egyetértéséről, és büszkén botorkált el Gregoria polgárainak sorfala közt, időnként szónoklással próbálkozván, hogy megköszönje nekik e délután minden dicsőségét. Az emberek nevettek, némelyek kedélyesen hátba verdestek. Dean odarontott a rendőrökhöz, négy pesót nyomott a markukba, aztán lekezelt velük, megértően rájuk vigyorgott, majd beugrott a kocsiba, és a lányok mind, még Miss Venezuela is, akit a búcsúzáshoz felvertek, ott tülekedtek a kocsi körül semmirevaló göncükben búcsúzkodásra és búcsúcsókokra, sőt Miss Venezuela sírva is fakadt – bár tudtuk, hogy nem éppen értünk, de a műsorban az ő könnyeinek is megvolt a helye. Csak az én szerelmem oszlott el, mint a füst. A nap véget ért. Örömet, mámorát több száz pesó-val együtt otthagytuk, s mégis úgy tetszett, jó munkát végeztünk. A mambó elkísért bennünket néhány sarkon, majd csönd lett. – Isten veled, Gregoria! – kurjantott Dean, és áldóan emelte kezét a város fölé.

Victor büszke volt ránk is, magára is. – Fürdés jó most? – tudakolta, és mind egyetértettünk vele, hogy most fürdés bizony jó.

A legnagyobb meglepetésünkre el is vitt minket a várostól egy mérföldnyire, az országút mentén fekvő amerikai-fajta fürdőtelepre. A medencében gyerekek pocskol-tak, benn a kőépületben néhány centavót számoltak csupán egy menetért a zuhanyozóban, s a kabinos szappant és törölközőt adott hozzá. Mindezekhez libikókákkal és lerobbant körhintákkal teljes gyermekjátészóter is járult – szinte szép a hanyatló nap fényében. Stannel megkaptuk a törölközőnket, és rögtön berontottunk a jeges zuhany alá. Dean nem kért ebből az újjászületésből, inkább kinn sétált a játszótéren kart karba öltve a jó Victorral. Lendületesen magyarázott neki, és figyelmesen hallgatta, odahajolt hozzá, ha valami bizalmasabb dolog került szóba, és öklével nyomatékul akárhányszor a levegőbe sújtott. Egy-egy ilyen megállás után

ismét összekaroltak, és sétáltak tovább. El kellett búcsúznunk Victortól is hamarosan. Dean tehát megragadta az alkalmat, hogy a játszótér nyugalalmában megismerje és élvezze Victor világát, ahogyan csak őtőle tellett.

Victort igen elszomorította, hogy nem maradunk. – Jössz vissza Gregoriába engem nézni?

– Mindenképpen! – fogadkozott Dean, de még azt is megígérte, hogy ha Victor is úgy akarja, elviszi az Egyesült Államokba. Victor úgy nyilatkozott, hogy még gondolkozik.

– Van feleség, van gyerek, nincs pénz, ezt kell gondolkozni. – Édesded mosolya még soká ott ragyogott a vörös-ségben, amikor már a koci hátsó ablakán integettünk csak neki. Mosolyához háttérnek a játszótér szolgált meg a gyereksereg.

Gregorián túl lejteni kezdett az út. Nagy fák álltak mind-kétfelől, és koronájuk közt a milliom bogár döngése mesz-szi hangzó rikoltássá erősödött. – Húha! – Dean kapcsolta volna be a fényszórót, de kiderült, hogy nem működik. – Azt a szentségit! Most mi lesz! – Tehetetlenül döngette a műszertáblát. – Világítás nélkül kell átjutnunk az őserdön! Őrület! Látni legfeljebb akkor látunk, ha kocsi jön szembe, de kocsi erre nem jár! Mihez kezdünk?

– Gyerünk tovább. Vagy forduljunk inkább vissza?

– Azt már nem! Gyerünk. Még az utat éppen látom. Valahogy elboldogulunk. – S ahogy rikoltásba, tintaszínű sötétségbe, rothadó bűzbe merültünk, eszembe jutott, hogy térképünk Gregoria után jelezte a Ráktérítőt. – Új égővbe jutottunk! Ez a bűz jár hozzá! Érzitek? – Kidugtam a fejem az ablakon és bogarak kenődtek szét rajtam. Ahogy a fülem hegyeztem a szélnek, csak a rikoltásukat hallottam. Egyszerre kigyulladt a fényszóró, és megvilágította a kacsos, konya fák sűrű rendjét az út mentén.

– Terembura. – ordított Stan hátulról. – Basszorká-nyos! – Akkor eszméltünk, hogy még kótyagos mindig, és se őserdő, se vakság, se fény az ő lelke boldogságát nem zavarhatta. Elneveltük magunkat. Nevettünk mind a hárman.

– Ott egye a fene! Bevesszük magunkat a vadonba, akár benne is hálunk ma éjszaka! Gyerünk! – kiáltotta Dean. – Stannek van igaza. Stan rá se ránt. A fű meg a nők meg a fülrepesztő mambó megszedítette. .. Barátom! A fülem még most is csöng bele. .. Annyira megszedítette, hogy nem tudja, hol vagyunk. – Kibújtunk a pólóingünkből, és félmeztelenen süvöltöttünk bele az őserdőbe. Se település, se egy lélek, csak a vadon a lejtő mérföldek során, a mind füledtebb meleg, az erősödő rikoltás, a dúsuló növényzet. A bűz is úgy megsűrűsödött, hogy már örömet szagoltuk. – Nem bánnék pucéran meghengereg-ni a televényben – áradozott Dean. – Meg is teszem, amint jó helyre találunk. – Egyszerre felbukkant Limón, a dzsungel városa – néhány barnás fény, sötét árnyék, súlyos ég, favityillók előtt fürtösödő tömeg – a Dél válasz-útja.

Megálltunk a bársonyos, puhaságban. A meleg akkora volt, mint a pék kemencéjében a júniusi New Orleansban. Utca hosszát családok ültek, s csevegtek a házuk előtt. Lányok jöttek el mellettünk, fiatalok, kíváncsiságból csupán, mifélek lehetünk. Mezítláb, koszosán jártak. Rozzant vegyeskereskedés tornácán kornyadoztunk, és néztük benn a liszteszákokat meg a legyeket, hogy lepik a friss ananászt a pulton. A tornácon is lógott egy



petróleumlámpa meg távolabb szanaszét még néhány, azokon túl pedig csak a szurkos sötét. Meg kellett már pihennünk, mégpedig rögtön, olyan fáradtak voltunk, azért a város végében beálltunk egy dülőútra. Ebben a hőségben elaludni persze nem elhatározás dolga volt. Dean pokrócot terített a forró homokra az út mentén, és elnyújtózott. Stan a Ford első ülésén dőlt végig, és kinyitotta mind a két ajtót, hátha egy kis keresztselet befog, de a levegőben nem lengett fuvallat se. Én a hátsó ülésen verejtéktócsában dagonyáztam, majd kiszálltam, és ott álltam a sűrű sötétségben tanácstalan. A város egyszerre tért nyugovóra, hang csak a kutyaugatás maradt. Hol hajthatnám én a fejemet nyugovóra? A szúnyogok már összemarták a mellünket, karunkat, bokánkat. Pompás ötletem támadt. Felugrottam a kocsni tetejére, és hanyatt vágódtam rajta. Légjárás itt sem volt, de a bádognak anyagában a hűvös-ség, azért az izzadság a hátamra, egykettő rászáradt az agyonnyomott férgek ezreinek vérével együtt. Ráébredtem, hogy a dzsungel hódítja meg az embert. Részévé leszünk magunk is. A sötét eget nézni innen a kocsni hátáról olyan volt, mint otthon bőröndben tölteni egy éjszakát. Életemben először történt velem, hogy az időjárás se nem kedvezett, se nem vert, se nem fáztam, se nem izzadtam miatta, hanem egyé lettünk. Férgék parányesője szemetelt az arcomra szendergesemben, és igen nyugalmas esőnek véltem. Az ég láthatatlan volt és csillagtalán, csak a súlya nehezedett rám. Fekhettem volna itt éjthosszat a dunnája alatt. A bogárdögök véremmé váltak, a szúnyogok újabb vércseréket hajtottak végre, kellemes viszke-tegség lett úrrá rajtam, s már magam is együtt bűzölögtem a vadonnal. A meztelen lábam még rá is tehetett egy lapáttal. Hogy ne izzadjak annyira, magamra húztam a póloingemet, úgy dőltem vissza. Az útfélen sötétebb halom jelezte, hol fekszik Dean. A horkolása idehallott. Horkolt Stan is.

Halvány fény villant a város utcáin – a csendbiztos járta az őrt dörmögve. Egyszer csak láttam, hogy a zseblámpája mifelénk villan, és már hallottam is a puha léptét a sűrű paréjban meg a homokon. Majd megállt, és megjártatta zseblámpáját a kocsin. Felültem, s ránéztem. – *Dormien-do?* – mutatott Deanre az úton, s a hangja szinte sírósan remegett.

– *Si, dormiendo* — mondtam rá.

– *Bueno, bueno* – felelte mintegy magának, vágyako-zón, azzal sarkon fordult, és indult tovább magányos útjára. Isten ilyen aranyos rendőrt ugyan nem bocsát Amerikára! Nem gyanakszik, nem firtat, az alvó város csösze, nem több.

Visszadőltem bádognyosolyámra, és a karomat is ki-nyújtóztattam. Nem tudtam, hajlik-é fölém ág a szabad ég útjába, de nem is számított. Tátott szájjal szedtem a dzsungel levegőjéből nagyokat. Inkább pára volt persze, élő, nyelhető párolgása fáknak, lának. Éber voltam. A bozóton túl kakaskukorítás

szólította a hajnalt. Szellő nem támadt, harmat nem hullt, mindannyiunkat a Ráktérítő terhe ragasztott a földhöz, viszkető testünk helyére. A sötétség sem hasadozott. Egyszerre kutyaugatás harsant, majd a nyomában ló patájának távoli katalolását hallottam. Jött mind közelebb. Miféle szédült éjjeli lovas lehet? Majd látomásként derengett fel egy fehér vádló, s fordult be a dülőútra, egyenest Deannek. Nyomában a nyívó-acsgó kutyák. A dzsungel loncsos kutyáit nem láthattam jól, de a ló úgy fehérlett, akár a friss hó. Nem rettentem meg, hogy Deannek közeledett, mert a ló látta, és elügetett a feje mellett. Mint valami fehér hajó, úgy hagyta el halk nyerítéssel a kocsit, s a kutyákkal a nyomában átpo-roszkált a városon, majd a túlsó végén eltűnt megint a vadonban. Még a fák közül is hallottam egy darabig a do-bogását. A kutyák csillapodtak, s nekiültek a nyalakodás-nak. Miféle ló lehetett? Tündér-e, lidérc-e? El is újságoltam Deannek, amint felébredt. Azt mondta rá, álmodtam, majd eszébe jutott, hogy mintha ő álmodott volna fehér lóval. Stan is mocoogni kezdett. S mindjárt az első mozdulatra szakadt rólunk a veríték. A sötétség azonban megmaradt. – Indítsunk, hogy valami levegőhöz jussunk már! – türelmetlenkedtem. – Megöl ez a fojtó hőség.

– Gyia! – Kidörögünk a városból, és nekifogtunk száguldani a vadon országútján, hogy legalább a sebesség szele borzolja a hajunkat. A hajnal szürke ködpárában érkezett, s megmutatta az út mindkét felén az úszó lápokot, az itt-ott folyondárokkal lenyüggözött ösztövérfákat. Egy da-rabig sánpár mentén görögünk. Ciudad Mán te furcsa formájú rádió-adótornya magasodott előttünk. Mintha Neb-raskában jártunk volna. Benzinkút is került, és feltankoltunk, éppen amint az utolsó éji bogarak fekete felhője lehullott a lámpákról, és a lábunknál vergődött. Akadtak köztük, ujjnyi szárnyúak, meg szitakötőfélék akkorák, hogy egy madarat elnyelhetek volna, és jajongó óriásszúnyogok is ezrével, tipródó póklábú szörnyeteger közt. Egy darabig ugráltam előlük a kövezeten, majd behúzódtam a kocsiba, s két lábamat szorongatva lestem a kocsikörül pizsegő tömegüket. – Gyerünk! – vonítottam. Deant meg Stant nem zavarták. Megittak még vagy két üveg narancsszörpöt, s a férgeket lerugdosták a hűtőről. Ingüknadrágjuk a vérükben ázott persze, akár az enyém. Megszagolgattuk magunkat.

– Kezdem megszokni ezt a bűzt – állapította meg Stan. – Jóformán semmit nem érzek már.

– Furcsa jó szagok – helyeselt Dean. – Nem is váltok inget Mexico Cityig, hadd gyűjtsen bele mind. Emlékezni szeretnék rá. – Azzal lódultunk tovább, s vertünk szelet, hogy az izzadság ránk száradjon.

Zöld hegyek sorfala emelkedett elénk. Ha ezekre feljutunk, újabb tágas síkságon igyekezhetünk tovább Mexico Citynek. Sikerült is ködös hágóikon kutyafutásban felkaptatnunk ötezer lábnyira, és mérföld mélyre nézegettünk a

lenn gőzölgő sárga Moctezuma folyóra. Különös indián nép lakta itt az út mentét. Más nemzetnek tetszetek, hegyi indiánnak, akiket csak a Nagy Amerikai Országközi Út köt egybe. Tomzsiak voltak, feketék, rossz fogúak, és iszonyú terhekkal hátaltak. A növényzettel borított sziklaszélekről földművelés nyomait láttuk a meredek lejtőkön mindenfelé. Dean öt mérföldes sebességgel haladt, hogy jobban megnézhesse. – Ejha! Nem hittem volna, hogy ilyesmi lehetséges! – Messzi fenn a legmagasabb csúcson, akár a Sziklás-hegység csúcsa is lehetett, volna, banánt természettek. Dean kiugrott a kocsiból, úgy mutogatott fölfelé, közben a hasát vakarta. Sziklaszálon álltunk, kis kunyhó kapaszkodott bele s úgy lógott a világűrbe. A nap aranyos párat támasztott, és elfödte a mérföldnyi mélységnél mélyebben hömpölygő Moctezumát.

A kalyiba előtt a kertben hároméves indián lányka áll-digált. Az ujját szopta, úgy meresztette ránk a nagy barna szemét. – Életében talán senkit itt megállni nem látott – csodálkozott vissza Dean. – Szervusz, csöpi! Hogy vagy? Hogy tetszünk? – A lányka elbiggyesztette a száját, és szégyellősen elfordult, majd amikor beszélgetni kezdtünk^ tovább figyelt bennünket. – Ejnye, de nem bánám, ha valamit adhatnék neki! Gondold meg, ide születni a szakadék szélére, s nem tágitani innét! Annyit tudni, hogy az élet szakadék! Apja talán valami sziklaszálon ereszkedik le kötéllel, barlangban szedi az ananászt, és bércezen dönti a fát! A kislány örök életére itt marad, és meg nem tudja soha, hogy van más világ is! Nemzet ez. Milyen kemény legény lehet a törzsfőjük! Talán az úttól messzebb, azon a csúcson túl mérföldekkel beljebb még furcsább népség élhet, mert erre mégis civilizál az Országközi Út. Nézd, hogy gyöngyözik a homloka – mutatta Dean, és együttérzésében elfintorodott. – Másként *izzad*, mint mi. Olajosán, mert itt meleg van évhosszat. Nem is tudja, mi a nem-izzadás. Izzadságban született, izzadságban múlik el. – A lányka csöpp homlokán állt a veríték valóban, és fénylett, akár a finom olívaolaj. – Mivé formálhatja ez az örökös izzadás a lelküket! Vonzalmuk, kívánságuk. Ítéletük milyen más lehet! – Dean megrendültén indult tovább, tíz mérföldnél nem gyorsabban, hogy megnézhesse jól, aki csak az út mentén felbukkan. Kaptattunk egyre.

S ahogy mind feljebb jutottunk, úgy hűlt a levegő. Kendőbe bugyolált indián lányok jöttek szembe, és integettek viharosan. Megálltunk. Apró hegyikristályokat akartak eladni. Ártatlan nagy barna szemük oly merően csüggött rajtunk, hogy egyikünk fejében sem fordult meg semmi huncutság – fiatalok is voltak, némelyikük tizenegy évesnél nem több, bár nézhettük volna őket harmincnek is. – Figyeljétek a szemüket! – lelkesedett Dean. Leginkább az olvasni tanuló Szűzanyáéra emlékeztettek, s a könyörületes Jézuséra, ahogy állták a vizsgálódó tekintetünket rezzenetlen. Mi pedig az ideges kék

szemünket dörgöltük, és fürkésztük őket tovább. Fájdalmas-delejes tekintetük akkor bomlott meg, amikor beszélni kezdtek. A csend illett hozzájuk. – Nemrég tanulhatták meg, hogy a kristályok kelendők, hiszen az Országközi Utat tíz éve építhették. .. Addig talán csak hallgattott ez a nemzet.

A lányok körülcsiviteltek a kocsit. Az egyik, legbeszédesebb szemű belesimpaszkodott Dean *izzadó* karjába, és mondta a magáét indiánul. – Persze, persze, szívecs-kém – bólogatott rá Dean gyengéden s szinte bánatosan, azzal kiszállt a kocsiból, és megemelte a csomagtartó horpadt fedelét. Régi bőröndjében kotort egy darabig, amíg elő nem húzott egy karórát. Megmutatta a beszédes szemű lánynak. A lány szeme elfelhősödött a boldogságtól. A többiek ámulón tódultak köréjük. Dean az ujjával piszkált a lány tenyerében, kereste „azt a legapróbb, legtisztább fényű kristályt, amit csakis nekem szedett a hegyen”. Ki is választott egyet, a bodza bogójánál nem nagyobbat, és a kislány ujjára akasztotta a karórát. A lányok szája kerekre nyílt, akár a karénekeseké. A szerencsés kislány tépett ruhája melléhez szorította az órát, majd megsimogatta Deant, úgy köszönte. Dean állt közöttük cserzett arcával a nap iránt, ahogy a következő és utolsó hágót kereste, és egy pillanatig mintha az indiánok földre szállt Megváltója lett volna. Visszaültünk a kocsiba. Nem szívesen engedtek el minket. Amíg a hágónak nekivágtunk, integettek, és szaladtak utánunk soká. – A szívem megszakad! – döngette Dean a mellét. – Meddig vinné ezeket a hűség? Ha elég lassan haladnánk, elkísérnének talán Mexico Citybe is?

– El – mondtam rá, mint aki biztos a dolgában.

A Keleti Sierra Madre szédítő magaslataira értünk. A banánfák arany párába burkolóztak. A szakadékok falai közt köd gomolygott. A Moctezuma arany fonálnak tetszett lenni a vadon zöld szöttesében. Mintha a világ tetején jártunk volna. Furcsa keresztúti városkákon robogtunk át, kendős indiánok figyeltek minket *rebozó-juk* meg a kalapjuk karimája alól. Ősi, sűrű, homályos volt itt az élet. Sasszemmel lesték Deant, hogyan kormányozza vad kerekeit, és karjukat nyújtották utánunk valahányan, akár a próféták. Még magasabb helyekről szállhattak le ezek a civilizáció hírére, mert nem is sejtették, mennyi bánat, mennyi hiú álom szakad a nyakukba idelenn. Mégúgysem sejtették, hogy civilizációnk ajándéka olyan bomba, amely elpusztítja hídjaikat, útjaikat, s porrá omlaszt mindent, míg egy napon mi, akik hoztuk, éppúgy nyújtjuk majd a karunkat, mint ők. Rozoga Fordunk, Amerika felívelő éveiből maradt szegény jószág elköhögött köztük, és beleveszett a porba.

A legfelsőbb fennsík feljáromáig jutottunk. A nap ragyogott, s a levegő merő kékjében, a patakokkal megsabdalt pusztaságban egy-egy fa vetett bibliai árnyékot a sívó homokra. Most Dean aludt, és Stan vezetett. Pásztorokra lettem figyelmes. Úgy öltöztek, mint az idők kezdetén, úszó

köntösökbe. Az asszonyok lenkévékkel jártak, az emberek pásztorbottal. A rezgő sivatag nagy fái alatt tanakodtak, a birka meg forgott a tűző napon, és verte a port. – Ébredj, pajtás – kiáltottam Dean fülébe –, és két szemeddel lásd ezt az aranyfényű világot, ahonnan Jézus támadt, hogy beszélhesd minden népeknek!

Felütötte a fejét a hátsó ülésről, egy pillanatot kikapott a rőt képből, és visszahanyatlott. Amikor felébredt, elmondta mégis minden apró részletét. – Örülök, igen – fűzte hozzá –, hogy felkeltettél. Jaj, "Uram, hová s mivé legyek most! – Megvakarta a hasát, s ahogy véreres szemét felvetette az égre, szinte könny csordult belőle.

Utazásunk a végéhez közeledett. Művelt mezők fordultak velünk kétfelől, terjedelmes ligetekből, és a hanyatló nap fényében rozsdás rózsaszín régi missziós telepek felől hűs szél kerekedett. A felhők alacsonyan jártak. – Alko-nyattal köszöntünk rá Mexico Cityre! – Megjártuk ezerkilencszáz mérföldjét Denver délutáni kertvárosától eddig a hatalmas bibliai fennsíkgig, és úgy látszott, nincs tovább.

– Tegyük le ezt a bogaras pólóinget?

– Most már mit számít, jártassuk meg a városban!

Rövid kaptatón magaslatra jutottunk, és jól láthattuk Mexico Cityt lenn a tűzhányó katlanában, amint a füstöt s a kora est fényeit hányja. Egyenest fő útőerére ereszkedtünk Reforma táján, az Insurgentes sugárútra. Ásító telkeken srácok fociztak, rúgták a port, taxik kerültek élé-bünk, és tudakolták, lányokra lesz-e szükség. Pillanatnyilag nem, köszönjük. Vályog nyomornegyedek hosszú házsorai rúgtak ki a fennsíkra, derengő sikátoraik közt egy-egy alak bódorgott. Ezekre egykettő rászáll az éjszaka. Miránk azonban üvöltve tört a városélet. Hamarosan zsúfolt kávéházak, színházak előtt és lámpatengerek alján vi-harzottunk el. Rikkancsok rikoltoztak ránk. Szerelők battyogtak el az útfélen mezítláb, rongyba bugyolált franciakulcsokkal. Szédült indián sofőrök vágták el az utunkat, szorítottak le, és kavarták a forgalmat. Siketítő volt a zaj. A mexikóiak nem tesznek a kipufogójukra hangtompítót, hanem a dudát, azt kéjesen nyomkodják. – Hij! – szíttá a fogát Dean. – Jól vigyázzatok! – Aztán kikecmergett a szorosból, és kergetőzni kezdett a többiekkel. Egykettő úgy vezetett, akár egy indián. A Reforma sugárútról behajtott a körforgalomba, és hajszolta a balról, jobbról, előlről, nyolc betorkollásból ránk zúduló kocsikat, és nagyokat huppant örömmámorában. – Mindig ilyen forgalomról álmodtam! Itt van haladás! – Mentőkocsi törtetett el. Az amerikai mentőkocsik sívítva cikáznak a kocsik közt – a világ földtúró népeinek mentőszolgálatá nyolevan mérfölddel gázolt bele a sűrűjébe. Utat kellett engednie mindenkinek, mert ők nem totojáznak, nem gatyáznak, megcélozzák a közepét. Csak néztünk, hogyan tűnnek el a megbomboló forgalom

zürzavarában. Mintha minden vezető indián lett volna. Tekintélyes városiak, idős hölgyek is szaladtak a soha meg nem álló buszok után. Fiatal üzletemberek hirtelen fogadásokat kötöttek, és csoportosan rohanták meg a lassító buszt, majd lendületesen felkaptak rá. A buszsofőrök mezítláb vezettek, pólóingesen, alacsony ültükből a nagy kerekek fölött gúnyos szóval nevelték a népet. A buszok belsejében zöld-barnás fény játszott a fapadokon sorakozó arcokon.

A belső városban csurgóra álló szalmakalapos és póre felsőtestükön széles tükrű zakót viselő vagányok koptatták a kövezetét, egyik feszületet vagy marihuánát árult a mellékutcában, másik a csűrökben rendezett mexikói kabaré mellett rongyoskodó kápolnában térdelt, s imádkozott. A szemét meggyűlt a nyílt csatornáknak, és a szekrénynél alig nagyobb vályogkocsmákba szekrényajtón át kellett benyomakodni, de előbb átugrani a csatorna árkát, amelynek mélyéről az aztékok tava kacsintott fel. A kocsmából ki kellett hátrálni, hogy az utcára visszajuthasson az ember. Rummal és szerecsendióval ízesített kávéit ittunk. Mambó recsegett mindenfelől. A kurvák százával sorakoztak a keskeny, sötét utcákon, és ránk akasztották szomorúan fénylő szemüket. Örült álomban kóvályogtunk. Gyönyörű bélszíneket ettünk negyvenyolc centért egy furcsa, csempével kirakott mexikói bisztróban, s a marimbán kalimpáló muzsikusok teljes nagy családja fogta körül egyetlen hangszerét, de kinn is kóboroltak éneklő gitárosok mindenfelé, és vénemberek az utcasarkon trombitáltak. Agávé-borkimérések savanykás bűze kísérte az embert. Odabe a kaktusz levét vizespohárba mérték két centért. Nem volt megállás. Az utcák nyüzsgöttek reggelig. A koldusok letépett falragaszokba burkolózva aludtak. Teljes kolduscsaládok üldögéltek a járdaszélen, apró furulyákat billegtettek, és kuncogtak a félhomályban. Me-zítlen lábukra mécs vetett halvány világot. A város egyetlen cigánykaravánnak tetszett. Sarkokon öregasszonyok csontozták a főtt marhafejet, a húsfoszlányokat tortillába göngyölítették, és paprikalével megöntve újságpapíron tolták a vendég elé. Éppen ilyen gátlástalan, gyermeteg, földtúró nagyvárost reméltünk az út végén. Dean ernyedten járt, akár a holdkóros, himbáló karral, tátott szájjal, ragyogó szemmel, és hajnalig vezette a szédült körsétát, majd egy szalmakalapos nevetős legénnyel állt le labdázni a mező szélén, mert Mexico Cityben a hajnal sem vetett véget az életnek.

Később meglepett a láz, és eszméletlenségbe süppedtem. Vérhas. Ha kitekinthettem agyam sötét örvényléséből, úgy sejtettem, hogy ágyammal nyolcezer láb magasságban lebegek a tenger szintje fölött, a világ tetején, és annyit tudtam, hog'y egy teljes életre s még néhány apróbbra valót éltem szerencsétlen porhüvelyemben, nem számítva az álmokat. Deant láttam, amint

konyhaasztal fölé hajlik. Ez jó néhány éjszakával később volt, amikor már indulni készült. – Mit csinálsz, pajtás? – nyögtem.

– Szegény Sal, szegény beteg Sal! Majd Stan vigyáz rád. Halld azért, ha lázálmokban hallhatsz: elváltam Ca-mille-től itt lenn, és rohanok vissza Inezhez New Yorkba. Ma éjjel indulok, ha a kocsi is áment mond rá.

– Visszadarálsz? – csodálkoztam rá.

– Vissza én, pajtikám. Hazavárnak. Pedig maradnék veled szívesen. Ha jól imádkozol, vissza is jövök érted. – A hasam görcsölt. Nyögve odakaptam. Mire felnéztem megint, délceg hőszöm, Dean ott állt a hasadt bőröndjével az ágyam lábánál. Csak már nem tudtam, hogy ő az, és ő is jól tudta, hogy nem tudom, ezért könnyöretesen a vál-lamra emelte a takarót. – Igen, igen, igen, mennem kell. Isten veled, lázverte barátom! – Azzal eltűnt. Vergődésemben tizenkét óra múltán eszméltem, hogy visszautazott valóban. Addigra éppen a banánhegyeken kelhetett át megint.

Hogy megérthessem, mekkora görény, ahhoz sokkal jobban kellett lennem. De addigra meg kellett értenem életének teljes bonyodalmisságát is, hogy persze otthagyt betegem, ha annyi feleség-féleség várja annyifelé. – Nem bánom, Dean, egy szót sem szóltam.

## ÖTÖDIK RÉSZ

Dean megindult Mexico Cityből, megkereste Victort Gregoriában, és eldöcögött a louisianai Laké Charlesig, ott aztán kidült a kocsí fara. Nem is érte semmi meglepetés. Táviratozott Ineznek repülőjegyért, és hazarepült. Amikor a válás bizonylataival megérkezett New Yorkba, nyomban mentek Newarkba, és összeházasodtak, de Dean még azon éjjel megnyugtatóan újdonsült feleségét, hogy semmi ok az aggodalomra, és okvetéssel ütvén el a sírást és fogaknak csikorgatását, buszra kapott, és átszelte ismét a fájó kontinentst, hogy megtérhessen San Franciscóban Camille-hoz és két neveletlen lányához. Három házasság és két válás volt már a füle mögött, úgy élt a második feleségével.

Ősszel magam is hazaindulhattam Mexico Cityből. Egyik este alig túl a laredói határon, a texasi Dilleyben álltam az olvadózó úton éjjeli lepkékkel körülrajzolt ív-lámpa alatt, amikor lépteket hallottam a sötétségből és íme, úszó, fehér hajú, hórihorgas vénember kocogott el mellettem batyujával, rám tekintett, s így szólt: – Kísérd a keservet! – azzal tovakocogott a sötétség iránt. Azt akarta-e mondani, hogy gyalogszerrel vágjak neki zarándok-utamnak a sötét Amerikán át? Felkaptam, és igyekeztem vissza New Yorkba, és egy sötét manhattani utcáról felszóltam a barátaimékhoz a padlásszobába, mert azt hittem, áll a házibuli náluk. Az ablakon helyes lány dugta ki a fejét, és kérdezte, ki az.

– Paradicsom Sal – szóltam vissza, és hallgattam, hogy ver visszhangot a nevem a kihalt utcán.

– Jöjjön föl – biztatott. – Éppen kakaót főzök. – Felmentem, és ott találtam azt a tiszta szemű, ártatlan tekintetű lányt, akit mindig kerestem. Meg is egyeztünk nyomban, hogy örülten egymásba szeretünk. Téli tervünk az lett, hogy elköltözünk Délnek, San Franciscóba, és a bánatos betyárbútorunkat is visszük valami felcsukható oldalú teherautón. Megírtam tervünket Deannek. Húszoldalas levélben válaszolt, belefoglalta denveri gyermekéveit mind, majd hozzáfűzte, hogy eljön értünk, és maga választja ki azt a teherautót, amelyen levihet bennünket. Hat hetünk volt, hogy pénzt gyűjtsünk a teherautóra, hát nekigyürkőztünk a munkának és megnéztünk minden centet kétszer. Dean azonban öt és fél héttel a megjelölt idő előtt megérkezett, s a pénzünk nem volt még együtt.

Éjféltől sétámról tértem haza éppen, hogy elmondjam szívem szerelmének, mi minden fordult meg a fejemben, ő azonban furcsa mosollyal várt odúnk ajtajában. Elkezdtem mondani már a magamét, amikor vihar előtti csendre lettem figyelmes, majd agyonolvasott könyvet pillantottam meg a rádióon.



Tudtam nyomban, hogy Dean délutáni örökkévalósága az – Proust. S láttam, amint a sötétből zokniban, lábujjhegyen, mintegy lázálomban előlopakszik. Folyamatos beszéd már nem telt tőle, csak szökdelt és vi-horászott, rebegett és dadogott, ilyesmiket: – Te. .. Ti... FigyeljeteK jól ide. – Hegyeztük a fülünket, ő azonban elfelejtette, mit is akart mondani. – FigyeljeteK. Hm. Arról van szó, kedves Sal... drága Laura. .. hívat-lan jöttem. .. kéretlen megyek. .. de arról van szó. .. ja igen. – És megkövült bánattal meredt a két markába. – Nem telik már tőlem beszéd. .. Ez ha nem is még... de már lehet... FigyeljeteK, azzal együtt! – Figyeltünk. Figyeltük az éjszakai zajokat mindnyájan. – Igen! – suttogta Dean áhítatosan. – Minek a beszéd még. .. Érted?

– Miért érkeztél ennyivel előbb, Dean?

– Hát – emelte rám a tekintetét – előbb, igen. Mint tudjuk, arról van szó, hogy. .. én nem is tudom. Szabadjeggyel jöttem. .. teheti, mert vasúti... fapadossal... Texason át... Furulyáztam meg okarináztam végig. – Elő is kapta az új furulyáját, kicsalt belőle néhány nyívó hangot, közben ott szökdelt zokniban. – Értem? – magyarázta. – Persze nem azért, Sal, hogy nem telik tőlem szó, mert a kurta eszemmel ezt a szédült Proustot is olvastam az úton, és élvezkedtem is, csak az, hogy időm soha nem lesz elmondani, hiszen még Mexikóról meg a lázas válásunkról sem volt időm beszélni, de minek is a beszéd? Értem? Őszintén? Nem?

– Helyes. Nem lesz beszéd. – Azzal elkezdte teregetni teljes részletességében, mit tett ideútja során LA-ben, hogyan látogatott meg egy családot, mit vacsoráztak, miket beszélt az apával, a fiákkal, a nénikékkal, miféleké voltak, mit ettek, hogyan bútorozkodtak, hogyan forgott az eszük, mik érdekelték őket, milyen volt a lelkiviláguk. A részletezés teljes három órába telt, majd ezzel zárta: – Persze mindezt neked akartam elmondani... Ezt, meg ami még később, jóval odébb Arkansas-ban történt a vonaton. .. Furulyáztattam. .. Zsugáztam a srácokkal, a régi piszkos pakli nálam. .. Nyertem is, fújtam is rá egy okarinadalt az utazó tengerészeknek. Ijesztő hosszú út. Öt nap, öt éjszaka, csak hogy téged láthassalak, Sal.

– Hát Camille mit szólt?

– Eleresztett persze. .. Vár. A mi dolgunk Camille-lal örök időkre egyenesben van.

– Hát Inezzel?

– Én. .. én... én azt szeretném, ha eljönne velem Friscóba, odaköltözne a város túlsó végébe... Mit szólsz? Nemigen tudom, miért jöttem. – Később, ámul-dozása egy pillanatában felfedezte: – Igen, minek is mondjam, látni akartam a menyasszonyodat... Örülök, hogy így sikerült... Azért én barátodnak megmaradok. – Három napig időzött New Yorkban, aztán pecsételtette az igazolványát, hogy fordul, és átszeli a kontinenst megint, öt nap, öt éjjel,

fapadoson zötykölődve a porban, mert minekünk persze a pénzünk nem volt meg a teherautóra, hogy együtt mehettünk volna. Inezzel egy éjszakát töltött veritékes magyarázkodásban és veszekedésben, majd Inez kirúgta. Egy levele is érkezett a címemre. Olvastam aztán. Camille írta. –, „A szívem szakadt meg, amikor néztem utánad, hogy lábalsz át a vágányokon a bőröndöddel. Csak azért imádkozok, hogy épségben hazaérj... Énnekem egy cseppet nem tetszik, hogy Sal meg a menyasszonya odaköltözzön a mi utcánkba. .. Tudom, semmi bajod nem lesz, mégis aggódom. .. Mikor már ilyen szépen elrendeztünk egymás közt mindent... Drága Dean, ne felejtsd el, hogy a század első fele elmúlt, azért szeretettel és csókokkal várunk, hogy a második felét velünk töltsed. Nagyon hiányzol mindnyájunknak. Camille, Árny, a kis Joanie.” – Dean élete tehát Camille-nál, a legállhata-tosabb, a legszívósabb, a veséjében legjobban olvasó feleségénél állapodott meg, és Istennek hálálkodtam helyette is.

Kínos és lehetetlen helyzetben láttam utoljára. Remi Boncoeur. érkezett New Yorkba világ körüli hajóútjai után. Szerettem volna összehozni Deannel. Találkoztak is, de Dean nem mondott semmit akkor se, és Remi otthagya. Hanem Remi nekünk kettőnknek Laurával jegyet vett Duke Ellington hangversenyére a Metropolitan Operába, és ő is hozta volna a barátnőjét. Remi elkészerítően meghízott, hanem egyebekben megmaradt a régi finnyás úrnak, és illően akart megjelenni, mint hangoztatta. Azért a bokiját vette rá, hogy a Cadillacjében fuvarozzon el minket a hangversenyre. Hideg téli este volt. A Cadillac megállt a házunk előtt, Dean pedig már kinn rostokolt a bőröndjével, hogy indul a Penn állomásra, és nekivág a hosszú útnak.

– Isten áldjon, Dean – búcsúztam. – Nem bánám, ha nem kellene elmennem erre a hangversenyre.

– Mit gondolsz, a Negyvenedik utcáig elmehetnék veled? – suttogta. – Még az utolsó percekét veled töltenem, de másképp is kutya a hideg ebbe a Nyunyorkába... – Sűgva tudakoltam Remitől, mit szólna, de nem szólt semmi jót. Barátságunk nem terjeszthető ki agyalágyult barátaimra. Én pedig megmondtam neki, hogy az olyan parádés estélyekből nem kérek, mint amilyent Alfrédnál töltöttünk 47-ben San Franciscóban Roland Majorrel.

– Hova gondolsz, Sal! – Szegény Remi még új nyakkendőt is festetett erre az alkalomra. A hangversenyjegyek mása díszelgett rajta, továbbá Sal és Laura, Remi és Vicki, a barátnő neve, pár hervadt benyögése, és kedves szavajárása, hogy tudniillik „a felejthetetlen mester nem felejt”.

Dean tehát nem jöhetett be velünk a városba, én pedig nem tehettem egyebet, a Cadillac hátsó ablakából integettem neki. A kormánynál ülő tulaj se akart hallani Deanről. Dean gyalogszerrel indult el molyette télikabátjában, amelyet a keleti fagyokra tekintettel vett csakis, és utoljára azt láttam, hogy

forгатagba meredő tekintettel fordul be a Hetedik sugárút sarkán, mint aki ismét a régi leckének veselkedik neki. Szegény kis Laurám! Neki mindent elmondtam Deanról, azért most kis híján megsiratta.

– Nem lett volna szabad így elengednünk! Mi lesz most?

Megúsztuk ezt is, gondoltam magamban, de így válaszoltam: – Kitalál ő. – Azzal mentünk a keserves koncertre, holott nem kívánta semmi részem, és azon töprengtem, hogyan vergődött fel Dean a vonatra, és mint dőcögi végig a sívó földrész háromezer mérföldjét, mikor különb oka elindulásának sem volt, csak hogy engem láthasson.

Azért mikor kinn ülök a folyó lerobbant rakodópartján napnyugtával, és az ég New Jerseynek nyúló sávját figyelem, és elgondolom, hogy az éggel egyközűen épp ilyen hosszú sáv föld ível a nyugati partig, és a földön út vonul, és az út hossza az álma mindenkinek, és lowában, tudom, a gyerekek ilyenkor sírnak, mert ott nem bánják, ha sír a gyerek, azért ne sírjatok, mondom innen, mert a csillagok feljönnek mindjárt, és nem tudjátok, hogy az Isten Micimackó? az ég pedig odébb a prérre hajlik, és hullajtja rá diadémjait, mikor alig tűzte még a fekete éjszakára, a föld áldására, a folyók csendesítésére, csúcsok sipkájául, és elrejtí benne a végső part titkát, hogy senki ne tudja, mi lesz, csak az öregedés foszló ruháit tudja, azért ha ilyeneket gondolok, Dean Moriartyn jár az eszem meg az apján is-, a másik Dean Moriartyn, akit soha fel nem kutattunk: Dean Moriartyra gondolok.